

TÜRKİYE’NİN SURİYE’DE DÜZENLEDİĞİ ASKERİ OPERASYONLAR VE
TÜRK MEDYASININ OPERASYONLARI KAVRAMSALLAŞTIRMASI:
POPÜLER JEOPOLİTİK BİR BAKIŞ AÇISI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TOBB EKONOMİ VE TEKNOLOJİ ÜNİVERSİTESİ

SELİN YANIK KOÇ

ULUSLARARASI İLİŞKİLER
YÜKSEK LİSANS TEZİ

ARALIK 2020

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm koşulları yerine getirdiğini onaylarım.

Prof. Dr. Serdar SAYAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Müdürü

Bu çalışmayı okuduğumu ve çalışmanın kapsam ve içerik olarak Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı'nda bir Yüksek Lisans tezi olabilecek yeterlilikte olduğuna kanaat getirdiğimi onaylıyorum.

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Mustafa Serdar PALABIYIK
(TOBB ETÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler)

Tez Jürisi Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Bayram SİNKAYA
(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler)

Dr. Öğr. Üyesi Gülriz ŞEN
(TOBB ETÜ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler)

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

Selin YANIK KOÇ

ÖZ

TÜRKİYE’NİN SURİYE’DE DÜZENLEDİĞİ ASKERİ OPERASYONLAR VE TÜRK MEDYASININ OPERASYONLARI KAVRAMSALLAŞTIRMASI: POPÜLER JEOPOLİTİK BİR BAKIŞ AÇISI

KOÇ YANIK, Selin

Yüksek Lisans, Uluslararası İlişkiler

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa Serdar PALABIYIK

Bu tez Türkiye’nin 2016-2019 yılları arasında Kuzey Suriye’de düzenlediği üç sınır ötesi harekâta (Fırat Kalkanı Harekâtı, Zeytin Dalı Harekâtı ve Barış Pınarı Harekâtı) terör örgütleri ile mücadele yürütülen ya da kontrol altına alınan bölgelerin kendilerini iktidara göre farklı şekilde konumlandıran (muhalif, merkez, iktidara yakın) üç gazete (Cumhuriyet, Habertürk, Sabah) tarafından nasıl alansallaştırıldıklarını karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Bunu yaparken eleştirel jeopolitik kuramsal çerçeve olarak ele alınmış ve medyanın coğrafi bilgiyi nasıl üretilip yaydığını sorgulayan popüler jeopolitik söylem ile bu gazetelerin bu harekâtlar için geliştirdikleri söylemler mukayese edilmiştir. Tez üç farklı gazetenin aynı harekâtı alansallaştırırken farklı söylemler ürettiği gibi aynı gazetenin farklı harekâtlar için farklı söylemler üretebildiğini de göstermiş, eleştirel jeopolitiğin bilgi-iktidar ilişkisinin söylemi etkilediği varsayımından hareketle harekât bölgeleri için geliştirilen farklı söylemlerin gazetelerin iktidara göre konumlanışlarından etkilendiklerinin altını çizmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel Jeopolitik, Popüler Jeopolitik, Fırat Kalkanı Harekâtı, Zeytin Dalı Harekâtı, Barış Pınarı Harekâtı.

ABSTRACT

THE MILITARY OPERATIONS TURKEY CONDUCTED IN SYRIA AND TURKISH MEDIA'S CONCEPTUALIZATION: A POPULAR GEOPOLITICS APPROACH

KOÇ YANIK, Selin

Master of Arts, International Relations

Supervisor: Assoc. Prof. Mustafa Serdar PALABIYIK

The aim of this thesis is to compare three differently positioned newspapers' (Cumhuriyet, Habertürk, Sabah) territorialization of the space, where campaign against terrorist organisations prevailed or which were controlled, during three cross-border operations (Euphrate's Shield Operation, Olive Branch Operation, Peace Spring Operation) Turkey conducted between 2016-2019 in the north of Syria. In order to realize this aim, critical geopolitics was put to use as a theoretical framework. On the other hand the newspapers' discourses for these operations were compared by means of popular geopolitics discourse, which questions how media produce and circulate geopolitical knowledge. The thesis demonstrates both that three newspapers produce different discourses while territorialising the same operation and the same newspaper may produce different discourses for different operations. It was emphasized that the newspapers' positions in the face of power impact different discourses produced for operation areas from the standpoint of

Keywords: Critical Geopolitics, Popular Geopolitics, Euphrate's Shield Operation, Olive Branch Operation, Peace Spring Operation.

TEŞEKKÜR SAYFASI

Bu çalışma için öncelikle çok uzun süredir hırpaladığım, zorladığım, başarılarını asla takdir etmediğim ve başarısızlıklarını abarttığım kendime teşekkür etmek istiyorum. 9-6 mesai ile birlikte tez yazmak benim için zorlu bir sınamaydı.

Kendimden daha çok teşekkür etmem gereken kişinin tez danışmanım Mustafa Serdar PALABIYIK olduğunun farkındayım. Tezin kritik noktalarındaki müdahaleleri, kıymetli yönlendirmeleri, titiz çalışması ve tez bölümleriyle ilgili hızlı geri dönüşleri olmasaydı bu teşekkür yazısını yazamıyor olabilirdim.

Bu tez yazımı süresince hep yanımda olduğunu hissettiren, bazen benim bile okumaktan bunaldığım tez bölümlerini alıp okuyan ve geri bildirimler yapan eşim Cem KOÇ'a ayrıca teşekkür ederim. Hayatımı stresten arındırdığı, keyifli hale getirdiği ve bana yaşamayı öğrettiği için bu tezi kendime eziyet etmeden yazmayı başardım.

Geniş ailemin her bir üyesine de teşekkür etmek istiyorum. Ancak hayatın içine atıldığında açık bir şekilde fark edebildiğim emekleri, sevgileri ve verdikleri değer için annem Seyhan YANIK ve babam Sadık YANIK'ın hakkını asla ödeyemem. Hayatım boyunca zor zamanlarımda yanımda sapasağlam duran, yaralarımı saran ve beni ayağa kaldıran annem, babam ve kardeşim Hüseyin YANIK'a; yüksek lisans hayatımın başlamasını sağlayan, son dakika evrak yetiştirme yarışından eğitimimin sonuna kadar beni cesaretlendiren ve manevi olarak varlığını daima yanımda hissettiğim babam Bayram KOÇ'a; annem Dilber KOÇ'a; anne yarım teyzoşuma ve ismini tek tek saymak istediğim ama yazamadığım geniş aileme ve dostlarıma teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL SAYFASI.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR SAYFASI	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
HARİTALAR LİSTESİ	xi
RESİMLER LİSTESİ	xii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
BÖLÜM II.....	14
ELEŞTİREL JEOPOLİTİK: COĞRAFYA-SİYASET İLİŞKİSİNİ BİLGİ-İKTİDAR EKSENİ ÜZERİNDEN OKUMAK.....	14
2.1. Eleştirel Jeopolitik Neyi Eleştirir?	17
2.2. Bilgi-İktidar İlişkisini Jeopolitik Üzerinden Tanımlamak: Jeo-İktidar.....	21
2.3. Coğrafi Mekânı Tanımlamak: Alansallık, Alanbozumu, Alan Yapımı	23
2.4. Eleştirel Kartografya: Bilgi-İktidar Ekseninde Öznel Bir Süreç Olarak Harita Yapımı.....	25
2.5. Popüler Jeopolitik: Jeopolitik Tahayyülün Medyadaki Temsili	28
2.6. Bir Araç Çantası olarak Eleştirel Jeopolitik:.....	37
BÖLÜM III	39
FIRAT KALKANI HAREKÂTI'NA POPÜLER JEOPOLİTİK ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ	39
3.1. Cumhuriyet Gazetesinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Alansallaştırılması....	43
3.2. Habertürk Gazetesinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Alansallaştırılması	50
3.3. Sabah Gazetesinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Alansallaştırılması	57
3.4. Sonuç.....	64
BÖLÜM IV	68
ZEYTİN DALI HAREKÂTI'NA POPÜLER JEOPOLİTİK ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ	68
4.1. Cumhuriyet Gazetesinde Zeytin Dalı Harekâtı'nın Kavramsallaştırılması70	
4.2. Habertürk Gazetesinde Zeytin Dalı Harekâtı'nın Kavramsallaştırılması..	76
4.3. Sabah Gazetesinde Zeytin Dalı Harekâtının Kavramsallaştırılması.....	83

4.4. Sonuç	93
BÖLÜM V	96
BARIŞ PINARI HAREKÂTI'NA	96
POPÜLER JEOPOLİTİK ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ	96
5.1. Cumhuriyet Gazetesinde Barış Pınarı Harekâtı'nın Kavramsallaştırılması	99
5.2. Habertürk Gazetesinde Barış Pınarı Harekâtı'nın Kavramsallaştırılması	109
5.3. Sabah Gazetesinde Barış Pınarı Harekâtının Kavramsallaştırılması.....	115
5.4. Sonuç	120
BÖLÜM VI	122
SONUÇ	122
KAYNAKÇA	133
EKLER	166

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 6.1. Gazetelerin Farklı Harekâtlarda Ürettikleri Popüler Jeopolitik Söylemlere İlişkin Tablo.....	126
--	-----

KISALTMALAR LİSTESİ

FKH : Fırat Kalkanı Harekâtı

ZDH : Zeytin Dalı Harekâtı

BPH : Barış Pınarı Harekâtı

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 3.1. Kuzey Suriye Haritası (Cumhuriyet, 30.10.2016).....	43
Harita 3.2. Fiili Tampon Bölge (Cumhuriyet, 24.08.2016).....	44
Harita 3.3. Cerablus (Cumhuriyet, 29.08.2016).....	45
Harita 3.4. Kuzey Suriye (Habertürk, 28.06.2016).....	51
Harita 3.5. Cerablus (Habertürk, 24.08.2016).....	51
Harita 3.6. Fırat'ın Batısı (Habertürk, 29.08.2016).....	51
Harita 3.7. Sınır Ötesi Operasyonlar (Sabah, 24.08.2016).....	57
Harita 3.8. Cerablus (Sabah, 25.08.2016).....	58
Harita 3.9: El Bab (Sabah, 14.10.2016).....	59
Harita 4.1: Münbiç, (Cumhuriyet, 24.01.2018).....	71
Harita 4.2. Afrin (Habertürk, 20.01.2018).....	76
Harita 4.3. Afrin (Habertürk, 22.01.2018).....	77
Harita 4.4. 2015-2018 karşılaştırmalı Afrin (Habertürk, 22.01.2018).....	78
Harita 4.5. Afrin (Sabah, 20.01.2018).....	84
Harita 4.6. Afrin (Sabah 21.01.2018).....	85
Harita 4.7. Afrin (Sabah, 21.01.2018).....	85
Harita 5.1. Tel Abyad-Resulayn (Cumhuriyet, 12.10.2018).....	100
Harita 5.2. Kuzey Suriye (Cumhuriyet, 15.10.2018).....	100
Harita 5.3. Kuzey Suriye (Cumhuriyet, 16.10.2018).....	101
Harita 5.4. Kuzey Suriye (Cumhuriyet, 19.10.2018).....	101
Harita 5.5. Kuzey Suriye (Habertürk, 09.10.2019).....	110
Harita 5.6. Münbiç (Habertürk,14.10.2019).....	110
Harita 5.7. Kuzey Suriye (Sabah, 10.10.2019).....	116
Harita 5.8. Kuzey Suriye (Sabah, 10.10.2019).....	116

RESİMLER LİSTESİ

Resim 5.1. Cumhuriyet, 12 Ekim 2019.....	105
Resim 5.2. Cumhuriyet, 13 Ekim 2019.....	106
Resim 5.3. Cumhuriyet, 14 Ekim 2019.....	107

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yaşadığımız alana yüklediğimiz anlam ya da bize o alan ile ilgili olarak öğretilen anlatı o alana yönelik yaklaşımımızı, düşüncemizi ve algılarımızı belirlemektedir. Bu anlam ve anlatı geniş bir topluluğa yayıldığında daha güçlü etkiler doğurmakta ve politika üretimini şekillendirmektedir. Diğer bir deyişle, karar alıcıların bir mekânı, ülkeyi veya bölgeyi nasıl tanımladığı o mekâna, ülkeye veya bölgeye yönelik geliştirecekleri politikaları etkiler; ama bu etki tek taraflı değildir. Üretilen ve uygulanan politikalar da o mekân, ülke veya bölgeye yönelik söylemi etkiler. Uluslararası ilişkiler teorilerinin çoğu mekânı çoğunlukla verili kabul ederek onunla ilgili söylemleri analitik bir araç olarak ele almaz; böylece politika yapımını etkileyecek bir unsur büyük ölçüde göz ardı edilmiş olur.

Mekânın en temel analiz birimi olduğu jeopolitik disiplininde bile uzun yıllar boyunca mekân verili kabul edilerek teoriler üretilmiştir. Söz gelimi Alfred Thayer Mahan, *The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783* kitabında, Sir Halford Mackinder ise kalpgah (*heartland*) kuramında ve Mackinder'ı eleştiren Nicholas John Spykman *kenar kuşak (rimland)* teorisinde mekânı maddi özellikleri üzerinden kurgulanmış, mekân verili bir bilgi olarak kodlanmıştır. 1980'lerde ise Henry Kissinger ve Zbigniew Brzezinski ile tekrar gündeme gelen jeopolitik incelendiğinde ise mekânın bir kez daha sabit ve değişmez bir entite olarak değerlendirildiği tespit edilmiştir.

Eleştirel jeopolitik bu kavramsallaştırmalara karşı çıkmış ve yeni bir anlayış meydana getirmiştir. Klasik jeopolitik anlatıları ve söylemleri mercek altına alan

eleştirel jeopolitik, mekânı statik/verili ve sabit olmaktan çıkararak söylemlerle inşa edilen ve kurgulanan bir birim olarak ele almıştır. Sonuç olarak ülkelerin kapladığı alan (*territory*), sınırlar (*borders*) ve hatta çatışmalı alanlar (*contested territories*) sorgulanmaya başlanmış ve bunların söylemler ve anlatılar yoluyla inşa edilen yapılar olduğu anlayışı ön plana çıkarılmıştır.

Bu tezin amacı Türkiye'nin Suriye'de düzenlediği üç sınır ötesi harekâtın (Fırat Kalkanı Harekâtı – FKH (24 Ağustos 2016 – 29 Mart 2017), Zeytin Dalı Harekâtı – ZDH (20 Ocak 2018 – 24 Mart 2018) ve Barış Pınarı Harekâtı – BPH (9 Ekim 2019 – 17 Ekim 2019)) Türk medyası tarafından nasıl kavramsallaştırıldığını analiz etmektir. Popüler jeopolitik söylem çerçevesinde iktidara göre farklı konumlanmış üç gazetenin (Sabah, Habertürk ve Cumhuriyet) operasyonları ve bunların icra edildiği alanları nasıl kavramsallaştırdığı, diğer bir ifadeyle nasıl bir bilgi-iktidar ilişkisinin sonucunda bu kavramsallaştırmayı yaptığı incelenecektir. Bu gazetelerin yarattığı kavramsallaştırmalar ve alansallaştırmalar, medyanın kamuoyunun algılarını şekillendirme kapasiteleri ve kamuoyunun da iktidarın politika önceliklerini belirleme noktasındaki etkileri göz önüne alındığında büyük önem taşımaktadır.

Gazetelerin iktidara göre konumlanışları söylemleri nezdinde son derece belirgin olsa dahi bu konumlanışın nasıl tesis edildiğinin üzerinde durmanın faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda iktidara yakın bir gazete olarak ele alınan Sabah gazetesi, ATV, A Haber ve Takvim gibi medya kuruluşlarını da bünyesinde barındıran, Albayrak ailesinin sahibi olduğu Turkuvaz Medya Grubu'na aittir. Milletvekilliği, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Hazine ve Maliye Bakanlığı görevlerinde bulunan Berat Albayrak'ın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın damadı olması ve Albayrak ailesi ile Erdoğan ailesi arasındaki şahsi yakınlık bu medya grubunun iktidara göre konumlanışını belirleyen unsurlar olmuştur. Sabah

gazetesinin köşe yazarları incelendiğinde de, köşe yazarlarının neredeyse bütünüyle iktidarın politikalarını destekledikleri ve muhalif bir söylem geliştirmemeyi tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Merkez akım medya örneği olarak ele alınan Habertürk, Turgay Ciner'in başkanlığındaki Ciner Yayın Holding'e ait olup Turkuvaz Medya'nın aksine iktidar ile doğrudan bir bağı görülmemektedir. Bu medya grubu ile ilgili bazı haberler incelendiğinde (Örneğin, "Erdoğan Ciner'e neden güveniyor?" (odatv4: 19 Ocak 2018) ve "Akit: Habertürk'e son zamanlarda bir şeyler oluyor; Turgay Ciner, Erdoğan'a savaş mı açtı?" (T24: 6 Eylül 2018)) kimi zaman iktidar destekçisi, kimi zaman da iktidara muhalif bir medya politikası izlediği yolunda bir anlatıya ulaşmak mümkündür. Bu gazetenin köşe yazarları incelendiğinde hem iktidarın politikalarını eleştiren (örneğin Fatih Altaylı), hem de iktidarın politikalarını destekleyen (örneğin Nagihan Alçı) köşe yazarlarına yer verildiği ve ana akım bir medya grubu olarak farklı görüşlerden gazetecilerle çalıştıkları anlaşılmaktadır.

Son olarak kendisini iktidara göre muhalefette tanımlayan Cumhuriyet gazetesi bir medya grubuna bağlı olmayıp Cumhuriyet Vakfı'nın himayesindedir. Büyük bir holdingin yayın organı olmamasının bir sonucu olarak iktidar karşısında daha geniş bir manevra alanı bulduğu düşünülen gazetenin köşe yazarlarını da iktidara göre kendilerini muhalefette tanımlayan gazeteciler oluşturmaktadır. Bu yönüyle Cumhuriyet gazetesi Sabah gazetesinin ayna imajı olarak değerlendirilebilir. Bu gazete için dikkate alınması gereken bir husus 7 Eylül 2018 tarihinde gazete ve gazetenin bağlı olduğu vakfın yönetiminin değişmiş olmasıdır (Sözcü, 7 Eylül 2018). Bu değişiklikle gazetenin köşe yazarlarının bir kısmı gazeteden istifa ederek ayrılmış ve gazetede yeni köşe yazarları yazmaya başlamışlardır. Bu değişikliğin ardından yeni yönetim ilk açıklamasında önceki yönetimi Atatürk ilkelerine aykırı

davranmakla eleştirmiş ve gazetenin “aslına döndüğünün” altını çizmiştir (Cumhuriyet, 7 Eylül 2018). Bu değişikliğin bu tezde konu edilen sınır ötesi operasyonların Cumhuriyet gazetesindeki sunumuna etki edip etmediği de tezin ilerleyen bölümlerinde tartışılacaktır.

Bu çalışmanın iki araştırma sorusu vardır. İlk iktidara göre farklı konumlanmış, daha açık bir ifadeyle iktidara yakın, muhalif ve merkez akım örnekler olarak seçilen üç gazetenin Türkiye’nin Suriye’de düzenlediği operasyonlara ilişkin kavramsallaştırmasının farklılık gösterip göstermediği ve bu farklılığın bilgi-iktidar ilişkisi ve jeo-iktidar kavramları ile nasıl açıklanabileceği üzerinedir. Bu soruya cevaben geliştirilen ilk hipotez her bir gazetenin sınır ötesi operasyonları kavramsallaştırmasında ve operasyon düzenlenen bölgeyi algılamasında önemli farklar olduğunu ve bu farkların gazetelerin iktidara göre konumlanışlarından kaynaklandığını iddia etmektedir. İkinci araştırma sorusu ise aynı gazetenin farklı zamanlarda ve mekânlarda geliştirilen operasyonları kavramsallaştırırken farklı bir söylem yaratıp yaratmadığı üzerinedir. Bu soruya cevaben geliştirilen hipotezde ise her ne kadar farklı zaman ve mekânlar için düzenlenmiş olsa da gazetelerin FKH için geliştirdikleri söylemi büyük ölçüde değiştirmeksizin ZDH ve BPH için de kullandıkları ancak yine de bazı konjonktürel farklılıkların söylemlerde de minör değişikliklere yol açtığı iddia edilmektedir.

Bu tezde söylem analizi ve içerik analizi yöntemleri kullanılarak seçilen gazetelerin Suriye’de icra edilen sınır ötesi askeri harekâtları ve harekâtın gerçekleştirildiği alanı nasıl kavramsallaştırdıkları incelenecektir. Söylem analizi yöntemi ile özdeşleştirilen Michael Foucault’nun dört başı mamur ve formüle edilmiş bir yöntem bırakmadığı, başkaları tarafından çeşitli kitaplarından alınan bilgilerin bir araya getirilmesiyle bir yöntem oluşturulmaya çalışıldığı literatürde

sıklıkla belirtilmektedir. Örneğin Derek Hook Foucault tarafından söylemleri incelemek amacıyla oluşturulmuş ve kuralları belli bir yöntemin var olmadığını ileri sürerek, Foucaultçu bakış açısından söylem kavramını yeniden ele alınması gerektiğini ve bilgi (*knowledge*), tarih ve maddesellik (*materiality*) temaları üzerinden söylem analizinin tanımlanabileceğini iddia etmektedir (2001: 521). Young ise Foucault'ya atfen belirli söylemsel pratikleri oluşturan kuralların gözlemlenebildiğini ve bu kuralların gerçekliği temsil etmekten ziyade nesneleri sıraladığını ve biçimlendirdiğini ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, söylemler temsil ya da içerikleri yansıtmamakta, aksine bahsettikleri nesneyi inşa etmektedir (1981: 9). Foucault tüm toplumlarda söylem üretiminin, kontrol etmek, seçmek, dışlamak ve yeniden dağıtmak için bir dizi araç kullanıldığına işaret etmektedir (1981: 48-49). Bu oluşturma ve sınırlandırma, üretme ve dışlama süreçleri birlikte işlemektedir. Ayrıca bunlar birbirini hem tamamlamakta hem de inşa etmektedir. Foucault, öncelikle dışlama araçlarına (*procedures of exclusion*) odaklanmaktadır. Bunlardan ilki yasaklamadır. Foucault her şey hakkında özgürce konuşma özgürlüğümüzün olmadığını, toplumda tabu ve ritüellerin olduğunu ve bazı konuların göz ardı edilirken bazılarının konuşulma ayrıcalığına sahip olduğuna işaret etmektedir (1981: 52). İkincisi akıl ve delilik arasındaki ayrımdır. Delilik ve akıl arasındaki zıtlık başka bir dışlama mekanizması oluşturmaktadır. Doktor ya da psikolog ile “deli” olarak tanımlanan birini farklı yaklaşımlarla dinleriz ve delinin sesi hiçbir zaman duyulmaz. Doğru ve yanlış zıtlığı da yanlış gölgede bırakarak onun konuşma hakkını almaktadır (1981: 54). Son olarak doğru iradesi (*will to truth-notre volonte de savoir*) Foucault'ya göre tarih boyunca inşa edilen, düzenlenebilen, kurumlarca sınırlandırılan ve bilme irademizi yöneten bir çeşit ayrımdır (1981: 54). Özetlemek gerekirse yasaklar, delilik ve akıl arasındaki ayrım ve doğru iradesi söylem

oluşumuna katkı sağlayan unsur ve araçlardır. Diğer bir deyişle, söylem analizi bazı söylemlerin diğerlerini dışlayacak bir hiyerarşi içinde kurgulandığını kabul eder ve baskın söylemin oluşum sürecini bilgi-iktidar ilişkisi çerçevesinde güç ilişkilerinin bir sonucu olarak açıklar.

Foucault ikinci olarak söylemlerin kısıtlayıcı ve zorlayıcı bir yapısı olduğuna işaret etmektedir. Foucault'ya göre söylemsel tekrarların (*discursive re-circulation*) içinde söylenen hiçbir söz özgün değildir. Bu yüzden söylem analizinin amacı hem çoklu anlamlara, hem de söylenemeyen ve anlaşılamayanların peşine düşerek anlam kılıfına ulaşmak olmalıdır (2001: 526).

Foucault söylem analizi gerçekleştirilirken bazı ilkelerin göz önünde tutulmasını istemektedir. Bunlardan ilki tersine çevirme ilkesidir (*principle of reversal: event vs creation*). Söylemi üreten kaynaklarla ilgili başlangıç varsayımlarının çürütülmesi gerekmektedir. İkincisi devamsızlık ilkesidir (*principle of discontinuity*). Foucault Nietzsche'nin efektif tarih (*effective history*) kavramına dayanarak geçmişin tarihi (*history of the past*) ve şimdinin tarihi (*history of the present*) arasında bir ayrıma gitmektedir. Geçmişin tarihi günümüzdeki olayları ve sosyo-politik alanı geçmişe dayanarak açıklarken şimdinin tarihi güncel değerler, söylemler ve anlayışlarla geçmişe eleştirel bilginin istikrarını bozan bir kaynak olarak başvurmaktadır. Söylem analizinin doğru kabul edilenleri istikrarsız hale getirmesi ve merkez dışına itmesi; doğruların iktidarını sarsarak bütünlük ve birliğin altını oyması gerekmektedir. Sebep-sonuç kalıplarıyla yapılan açıklamalara, doğrusal nedenselliklere, gelişim anlatılarına, evrime ve devamlılığa karşı açık bir güvensizlik vardır. Zira bunlar tarihsel açıklama biçimleri olduğundan analitik inceleme için hep sınırlı kalacaktır (2001: 531-535).

Belirlilik ilkesi (*principle of specificity-regularity vs originality*) analizlerin fazla genelleştirilmelerine karşı çıkmaktadır. Foucault'ya göre söylem analizi yalnızca metin analizine indirgenmemelidir, söylemler fiziksel etkiler ve pratikler üzerinden saptanmalıdır. Metin/materyal, söylemsel/söylem dışı ayrımlar sorunsallaştırılmalıdır. Dışsalılık ilkesi (*principle of exteriority*) söylemlerin içine bir yolculuk yaparak anlam aramak yerine söylemi ortaya çıkaran ve onu sınırlandıran unsurlara odaklanılması gerektiğine işaret etmektedir. Foucault eleştirel okumaların yetersiz kalacağını, metinsel göreceliğin (*textual relativism*) farklı yorumları da mümkün kılacağını bildirmektedir (2001: 536-539).

Bu tez Foucault'un söylem analizi için geliştirdiği tüm bu teknikleri kullandığı iddiasında değildir. Ancak bu tez gazetelerin sınır ötesi harekâtlar ile ilgili haberlerinin oluşturduğu söylemi analiz ederken Foucault'un (1) söylemler arasında kurulan hiyerarşilerin baskın bir söylem yaratıp diğer söylemleri dışladığı, (2) söylemin metinle sınırlı olmayıp, metnin dışında söylemi üreten ile söylemin hedef kitlesi arasındaki etkileşimin de dikkate alınması gerektiği ve (3) söylemin göreceli bir iletişim biçimi olduğu, yani tekil bir söylemden çok farklı söylemlere odaklanılmasının daha faydalı olacağı yönündeki fikirlerini dikkate almaya çalışacaktır.

Söylem analizi üzerine çalışmaları ile dikkat çeken Ian Parker ise söylemleri saptamak için yedi ölçüt belirlemiştir. Öncelikle söylemler metinlerde (*text*) yer almaktadır ve içinde anlam barındıran her nesneye metin gibi yaklaşılmalıdır. Ayrıca serbest çağrışım yöntemiyle metinlerdeki çağrışımlar mercek altına alınmalıdır (2014: 6). Bu tezde özellikle haritalar bir görsel malzeme olarak değil bir metin olarak ele alınmış ve haritalarda kullanılan ifadeler, semboller ve renkler ile bir söylem geliştirilip geliştirilmediği üzerinde durulmuştur. İkincisi, söylemler

nesnelerle ilgilidir ve söylem analizi iki katmanlı bir somutlaştırma (*objectification*) yapmayı gerektirmektedir. İlk katman gerçekliğe tekabül ederken ikinci katman söylemin kendisidir. Bu çerçevede işaret edilen nesneleri sorgulamak ve o nesneler hakkında söylenenleri de mercek altına almak gerekmektedir (2014: 7-8). Bu tezde de özellikle söylemin ortaya koyduğu mekânlar bir nesne olarak ele alınarak, mekân hakkında nasıl bir söylem geliştirildiği incelenecektir. Üçüncü ölçüt söylemlerin özne içermesidir. Söylem analizi gerçekleştirilirken kimden bahsedildiği belirlenmeli ve hitap edilenlerin/dinleyicilerin/okuyucuların konumu dikkate alınmalıdır. Diğer bir ifadeyle, yazarın nasıl bir otoritesi varsa ve yazdıkları doğru/gerçek kabul ediliyorsa hitap edilen bu ilişkide pasif konumdadır ve genellikle bilgileri doğru kabul etmektedir. Yazar ve okuyucu arasındaki hiyerarşi yıkılmalıdır (2014: 6-10). Bu tez için yapılan okumalarda da seçilen gazetelerin bir okur kitlesi olduğu varsayımından hareketle sınır ötesi harekâtlara dair söylemlerin bu okur kitlesinin doğası dikkate alınarak kurgulandığı sonucuna varılmıştır.

Dördüncü ölçüte göre söylem tutarlı bir anlam sistemidir. Bu çerçevede söylemin temsil ettiği gerçeklik çözümlenmelidir. Beşinci ölçüt söylemlerin diğer söylemlere işaret etmekte olduğunu bildirmektedir. Buna göre söylemlerin üst üste geldiği noktaları saptamalı ve aynı gibi görünen nesneleri nasıl farklı şekillerde inşa ettikleri incelenmelidir. Altıncı ölçüt söylemlerin kendi söyleyiş biçimlerini yansıttığını iletmektedir. Söz gelimi kapitalizm hakkındaki bir söylemin kapitalizmi yansıtmı biçimi vardır. İyi ya da kötü, işlevsel ya da işe yaramaz ikili karşıtlıklarından birine ağırlık vererek söz konusu kavram yansıtılabilmektedir. Bu çerçevede aynı kavramla ilgili farklı kaynaklara başvurmak ve söz konusu kavramı açıklayan söylemin ahlaki/siyasi tercihlerini göz önüne almakta fayda vardır. Son olarak yedinci ölçüte göre söylemler tarihsel olarak konumlandırılmıştır, sabit değildir. Daha önce ifade

edildiği gibi söylemler arasında ilişki vardır ve söylemler zamanla değişikliğe uğramakta, farklı katmanlara ayrılmakta ve başka söylemlerle ilişki kurmaktadır. Bu kapsamda söylemin ne zaman ve nasıl ortaya çıktığını araştırmak; zamanla nasıl değiştiğini ve ne tür bir hikâye anlattığını gözlemlemek gerekmektedir (2014:10-17).

Parker'ın bu ölçütleri bu tezde de dikkate alınmaya çalışılacaktır. Sınır ötesi harekâtların ve bu harekâtların üzerinde icra edildiği alanların kavramsallaştırılmasında söylemi üreten gazetenin farklı zamanlarda ve mekânlarda yürütülen operasyonlar için geliştirdikleri söylemler de mukayese edilecek “aynı gibi görünen nesnelerin nasıl farklı şekillerde inşa edildikleri” üzerinde durulacaktır. Dahası bu söylemlerin zamana göre değişip değişmediği de sorgulanarak söylemin tarihselliği üzerinde durulacaktır.

Parker ayrıca söylemleri saptamak için üç yardımcı ölçüt daha ileri sürmektedir. Bunlardan ilki söylemlerin kurumları desteklediğidir. Ele alınan söylemin hangi kurumu güçlendirdiğinin ya da hangisine saldırdığının tespit edilmesi gerekmektedir. İkincisi söylemler iktidar ilişkilerini yeniden üretmektedirler. Söylemin kullanılmasından kimlerin faydalandığının ya da kaybettiğinin; söylemi kimlerin güçlendirmek ya da çürütmek istediğinin saptanması gerekmektedir. Son olarak söylemlerin ideolojik etkileri vardır. Bu çerçevede söylemlerin baskın grupların günümüzü meşrulaştırmak için geçmişle ilgili kendi hikâyelerini anlatmasına nasıl imkân verdiği ve diğerlerini nasıl kendi tarihlerini yapmaktan alıkoyduğu mercek altına alınmalıdır (2014: 17-20).

Bu tezde de gazetelerin ortaya koydukları söylemin iktidar kurumunun söylemlerini kuvvetlendirip kuvvetlendirmedeği veya bu söylemleri sarsıp sarsmadığı da tartışılacaktır. Dahası söylemlerin bilgi-iktidar ilişkisi çerçevesinde iktidarın

politikalarını meşrulaştırmak veya bu politikaların meşruiyetini sorgulatmadaki rolleri de yorumlanmaya çalışılacaktır.

Tezde kullanılacak bir diğer yöntem olan içerik analizi, kullanıldıkları bağlam çerçevesinde, metinlerde tekrarlanan ve somut sonuçları ortaya çıkaran bir araştırma yöntemidir (2003: 18). Krippendorff'a göre güncel içerik analizi ampirik olarak sağlam ve sembol, içerik ve niyet gibi geleneksel kavramların üzerine çıkan bir yöntemdir. Ayrıca bu yöntem elde edilen sonuçlar ne olursa olsun araştırmacıya planlama, uygulama, iletişim kurma, üretme ve eleştirel olarak değerlendirme alanı açmaktadır (2003: xvii-xx).

Amy Luo içerik analizini metinlerdeki kalıpları belirlemek için kullanılan araştırma yöntemi olarak tanımlamıştır (2020). İçerik analizi yapmak için yazılı, görsel ya da sözel metinlerden sistematik olarak veri toplanması gerektiğini belirtmektedir. İçerik analizinin hem nitel (yorumlama ve anlama odaklı) hem de nicel (sayma ve ölçme odaklı) olabileceğini, her iki türde de kelimeleri, temaları ya da kavramları sınıflandırarak analiz edilmesi gerektiğini ifade etmektedir. İçerik analizi yapmak için analiz edilecek içeriğin seçilmesi, analiz birimleri ve kategorilerinin belirlenmesi, sınıflandırma ve kodlama için bir kurallar dizisi oluşturulması gerektiğini, incelenen metnin bu kurallar dâhilinde kategorize edilmesi ve sonuçların analiz edilerek sonuç çıkarılması gerektiğini bildirmektedir (2020).

Erlingsson ve Brysiewicz içerik analizi yapmanın ilk adımının metinleri okuyarak genel bir anlayış kazanmak ve metni daha küçük ve anlamlı birimlere bölmek olduğunu ifade etmektedir. Ancak metin daha küçük parçalara bölünürken temel anlam korunmalıdır. Erlingsson ve Brysiewicz ayrıca içerik analizi esnasında kullanılan kavramları sıralamaktadır. Bunlardan ilki *özetleme* olarak çevrilebilecek “*condensation*” terimi olup temel anlam korunurken metni kısaltma işlemi olarak

tanımlanmaktadır. Bu özetin anlam birimlerinin bir ya da iki kelimeyle ifade edilmesiyle *kodlar* oluşturulmaktadır. İçerik ve bağlamlarıyla birbiriyle ilişkili olan bu kodların bir araya getirilmesiyle kim, ne, nerede ve neden sorularına cevap veren *kategoriler* oluşturulmaktadır (2017: 94). Metin bu şekilde parçalanıp sınıflandırıldıktan sonra sonuçlar yorumlanarak değerlendirilmektedir.

Bu tezde içerik analizi yapılırken çoğunlukla nitel ve kısmen nicel yöntemler kullanılacaktır. Nitel içerik analizinde haber metinlerinin içinde kullanılan kelime tercihleri veya ön plana çıkarılan motif ve temaların altı çizilirken nicel içerik analizi ile gazetelerin sınır ötesi harekâtlarla ilgili haber sayıları tematik olarak sınıflandırılarak hangi konulara daha fazla yer verildiği üzerinde durulacaktır.

Tez boyunca yukarıda bahsedilen yöntemler çerçevesinde Türkiye'nin Suriye'de düzenlediği askerî harekâtların ve bu harekâtların icra edildiği alanların iktidara göre farklı konumlanmış gazeteler tarafından nasıl kavramsallaştırıldığı incelenecektir. Buradan hareketle Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtları sırasında Sabah, Habertürk ve Cumhuriyet gazetelerinin dijital versiyonlarında yayımlanan haberler taranmış olup popüler jeopolitik söylem kapsamında incelenebilecek haberler sınıflandırılmıştır. Bu çerçevede bu haberlerin ve haberlerde kullanılan materyallerin bir kısmının ajanslardan haberlerin bir kısmının ajanslardan alınırken bir kısmının ise gazeteler tarafından üretildiğinin altını çizmenin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. Ancak sonuç itibarıyla gazetelerin kabul ettikleri bakış açısını yansıttıkları ve haberi ya da herhangi bir materyali ajanslardan aktarsalar dahi içerikteki söylemi benimsedikleri varsayımından yola çıkılarak analiz yapılmıştır.

Ayrıca Cumhuriyet gazetesinin BPH ile ilgili haberleri istisnai bir durum oluşturmaktadır. Zira bu gazetenin 29 Haziran-29 Ekim 2019 tarihleri arasındaki dijital haberlerine ulaşamamakta olup 9-17 Ekim 2019 tarihleri arasında icra edilen

Barış Pınarı Harekâtı ile ilgili dijital haberlere de ulaşılammıştır. Sonuç olarak yalnızca Cumhuriyet gazetesinin Barış Pınarı Harekâtını nasıl kavramsallaştırdığı 9-17 Ekim 2019 tarihleri arasında yayımlanan yazınsal basın üzerinden incelenecektir.

Bu tezde öncelikle dördüncü güç olarak adlandırılan medyanın ve bilgi-iktidar ilişkilerinin önemine ışık tutmak amaçlanmıştır. Türkiye’de akademik literatürde medya ve bilgi-iktidar ilişkileriyle ilgili çalışmalar olmasına karşın, popüler jeopolitik çerçevesinde bilgi-iktidar ilişkisini kurgulayan çalışmalar çok sınırlıdır. Yapılan literatür taraması sonucunda Betül Özyılmaz Kiraz’ın Önce Vatan adlı bir sinema filmi üzerinden Türk jeopolitik söyleminde Kıbrıs meselesini ele aldığı çalışması (2020) ve Necati Anaz’ın Kurtlar Vadisi-Filistin adlı bir sinema filmi üzerinden Türk jeopolitik söyleminde Filistin meselesinin nasıl tasavvur edildiğine dair (2017) kaleme aldıkları makaleler sinema üzerinden bir popüler jeopolitik okuması yapmaktadır. Yazılı veya dijital medya üzerinden yapılan az sayıda çalışma içinde de Mehmet Sena Köseadağ ve Kazım Özkan Ertürk’ün “Türkiye’deki Yazılı Basında Zeytin Dalı Harekâtı: Sözcü, Star ve Habertürk Gazeteleri Üzerinden bir Analiz” başlıklı makaleleri (2018) eleştirel jeopolitik çerçevesinden bir değerlendirmede bulunmamakta yalnızca içerik analizi ile yetinmektedir. İsmail Baydili’nin 2020 tarihinde tamamladığı “Eleştirel jeopolitik yaklaşım çerçevesinde Kıbrıs Barış Harekâtı: Gazetelerin incelenmesi (Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Milli Gazete)” başlıklı doktora tezinde popüler jeopolitik üzerinden bir Kıbrıs Barış Harekâtı okuması yapılmış olsa da bu tezde de içerik analizine hemen hiç girilmeksizin, az sayıda seçilmiş haber metni kullanılarak gazetenin harekâta bakışı karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Canay Umunç, Ali Korkmaz ve İbrahim Özören’in “Söylem ve İdeolojilerin Haberlere Etkisi: Zeytin Dalı Harekâtı Örneği” başlıklı konferans bildirisi (2018) bu konuyu iletişim çalışmaları temelinde ele almakta ve

popüler jeopolitik üzerinden bir okuma yapmamaktadır. Kısacası popüler jeopolitik üzerinden bir alanın nasıl kavramsallaştırıldığında dair Türkiye’de çok sınırlı bir literatür bulunmakta ve sınır ötesi harekâtlar ve bu harekâtlar sırasında kontrol edilen alanın nasıl tasavvur edildiğine dair neredeyse hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Bu tezin bu boşluğun doldurulmasına bir katkı sağlaması ümit edilmektedir.

Bu çalışma esnasında bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Bunlardan ilki harekâtların yakın tarihte gerçekleşmesinden dolayı yeterince akademik ikinci kaynak üretilmemiş olmasıdır. Harekâtlarla ilgili temel bilgiler ancak Dışişleri Bakanlığı kaynakları, gazeteler ve yayınlanan birkaç makale vasıtasıyla edinilmiştir. Diğer bir zorluk gazete haberlerine ulaşılması, yüzlerce haberin tek tek taranması, metinlerin eleştirel jeopolitik kapsamında ele alınabilecek haberler olarak ayrılması ve belli kategorilere göre sınıflandırılması olmuştur. Zira bu süreç zaman yönetimini zorlaştırmıştır. Bu sorun ancak tez yazım dönemi uzatılarak çözümlenebilmiştir.

Bu çalışma kapsamında birinci bölümde eleştirel jeopolitik kuram ve popüler jeopolitik söylem detaylı bir şekilde ele alınacaktır. Türkiye’nin Suriye’de icra ettiği askeri operasyonlara nasıl bir kuramsal ve kavramsal bakış açısı ile yaklaşılacağı açıklandıktan sonra ikinci bölümde iktidara göre farklı konumlanmış üç gazetenin FKH’na ve harekâtın yürütüldüğü alana ilişkin alansallaştırmaları ve kavramsallaştırmaları incelenecektir. Aynı kuramsal ve yöntemsel çerçeve üçüncü bölümde ZDH ve dördüncü bölümde BPH için uygulanacaktır. Sonuç bölümünde ise farklı gazetelerin üç farklı sınır ötesi harekâtı ve bu harekâtın gerçekleştirildiği bölgeleri nasıl tanımladığı mukayese edildikten sonra, aynı gazetenin farklı harekâtlara yönelik söyleminde zaman içinde bir değişim olup olmadığı ve bir değişim olduysa bu değişimin nedenleri üzerinde durulacaktır.

BÖLÜM II

ELEŞTİREL JEOPOLİTİK: COĞRAFYA-SİYASET İLİŞKİSİNİ BİLGİ-İKTİDAR EKSENİ ÜZERİNDEN OKUMAK

Eleştirel jeopolitiğin öncü isimlerinden biri olan Gearoid O Tuathail *Critical Geopolitics* kitabının giriş bölümünde “Coğrafya güç ile ilgilidir. Çoğu zaman masum addedilse de dünya coğrafyası doğanın değil birbiriyle rekabet halinde olan güçlerin mekânı düzenleme, işgal etme ve yönetme mücadelesinden doğan tarihin bir ürünüdür” (1996: 1) diyerek bahse konu teorinin temelini atmaktadır. Zira coğrafya, sınırlar ve mekânlar üzerine inşa edilen anlamlardan meydana gelmektedir ve bilgi-iktidar ilişkileri bu anlamlar üzerinden kurgulanmaktadır.

Eleştirel jeopolitik kuram, isminden de anlaşılacağı üzere, jeopolitik hakkındaki bilgi bütünüünün bir eleştirisidir. Bu çerçevede bu kuramın daha iyi anlaşılabilmesi için “jeopolitik” kavramı üzerinde durmak yerinde olacaktır. Dodds’a göre jeopolitiğin on dokuzuncu yüzyılın sonlarında yeni bir akademik disiplin olarak tanımlanmasına üç unsur yol açmıştır. Birincisi iktisadi milliyetçilik ve ticari korumacılığın artmasıdır. İkincisi sömürgeci güçlerin on dokuzuncu yüzyıldan bu yana saldırgan bir şekilde yeni bölge arayışlarıdır. Son olarak üniversitelerin kurulması ve coğrafyanın bir akademik disiplin haline gelerek araştırma için bilim insanlarına alan açmasıdır (Dodds, 2007: 25-26). Ancak, jeopolitik kavramının İsveçli coğrafyacı Rudolf Kjellen tarafından 1890’ların sonunda ilk kez kullanılmasından günümüze kadar son derece çetrefilli bir yolculuğu olduğu, anlam

ve işlevinin dönem dönem değişikliklere uğradığı göz önüne alındığında jeopolitiği sınıflandırarak incelemenin çok daha anlaşılır olacağı düşünülmektedir.

Agnew ve Corbridge hâlihazırda var olan bir düzenin o düzene ilişkin bir söylem ürettiğine işaret etmekte ve jeopolitiği inşa edilen düzen ve o düzenin ürettiği söylem kapsamında değerlendirmektedir. Burada hareketle jeopolitik düzeni ve onu inşa eden pratikleri tanımlamak maksadıyla farklı jeopolitik söylemlerin ortaya çıktığını ifade etmekteledir. Onlara göre bu söylemler hangi jeopolitik düzenin var olduğuna bağlı olarak dış ve ekonomi politikalarında retorik anlayışlar (rhetorical understandings) ve baskın anlamlar (dominant meanings) üretmektedir (1995: 76). Bu minvalde Agnew ve Corbridge'in işaret ettiği üç jeopolitik söylemden ilki medeniyetçi söylemdir. On sekizinci yüzyılda Avrupa'nın istikrar için mücadele ettiği bir dönemde ortaya çıktığı ileri sürülen bu söylem Avrupa'ya bir medeniyet olarak bağlılığı, Avrupa'nın ayırıcı özelliklerinin geçmişten geldiği, diğer kültürlerin başarıları ve soylu bir geçmişi olsa bile bunların Avrupa tarafından gölgede bırakıldıkları ve Avrupa'nın diğerlerinden üstün olduğu temsilini gittikçe benimseme gibi unsurları içinde barındırmaktadır (1995: 77).

1875-1945 yılları arasında dünya ekonomisinin coğrafi örgütlenmesi (*geographical organization of the world economy*) ile devletlerin anlayışları (*understanding of states*) imparatorluklar arasında bir rekabete yol açmış olup bu dönemde doğallaştırılmış jeopolitik söylem ortaya çıkmıştır. Bu söylem imparatorluklar ve sömürgeler arasında bölünmüş bir dünya, toprak/kaynak ve şirketlerin kurulabileceği dış pazarlar gibi biyolojik ihtiyaçlara sahip devletlerin varlığı, bir devletin siyasi/ekonomik başarısının diğer devletin zararına olacağı inancına ilişkin kapalı bir dünya görüşü ile devletlerin küresel statüsünü belirleyen

sabit coğrafik nitelikler ile çevresel koşullar olduğuna ilişkin fikirler üzerine inşa edilmiştir (1995: 57).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından dünya her biri diğerini ideolojisi vasıtasıyla tanımladığı ve ötekileştirdiği iki süpergücün liderliğini üstlendiği bloklara bölünmüş olup ideolojik jeopolitik söylem bu çatışmanın söylemsel arkaplanını oluşturmuştur. Zira ABD ve Sovyetler Birliği'nin ileri sürdüğü değerler, mitler ve sloganlar vasıtasıyla söylem belirlenmiş ve tanımlanmıştır. İdeolojik jeopolitik söylem politik-ekonomik örgütlenme üzerine sistemsal ve ideolojik çatışma; eski sömürgeler, diğer bir ifadeyle ise üçüncü dünya ülkeleri ile tarafsız devletlerin Amerikan ya da Sovyet etki alanlarına girmesi için verilen mücadele; küresel alanın dost/düşman, kapitalist-liberal demokrasi/komünist olarak tektipleştirilmesi; çevreleme politikası (*containment*), domino etkisi ve hegemon istikrarı (*hegemonic stability*) kavramları ile doğal hale getirilmiş ideolojik çatışma gibi temel unsurlardan ortaya çıkmaktadır (1995: 65).

Rae 11 Eylül sonrası oluşturulan yeni söylemin (Soğuk Savaş Sonrası Jeopolitiği) Soğuk Savaş jeopolitik kodlarından ayrılamayacağını savunmaktadır (2007: 61). Zira Soğuk Savaş sona erdiğinde öteki olarak temsil edilen Sovyetler Birliği'nin varlığı ortadan kalkmış olsa da “öteki”ye ilişkin gerçeklik ve varsayımlar Samuel Huntington'un “medeniyetler çatışması” tezi sayesinde varlığını koruyabilmiştir. Bu minvalde Huntington ABD-Sovyetler Birliği ideolojik çatışmasının ardından Müslümanlar ve Asya toplumları ile Batı arasında bir çatışma olacağını öngörmekte ve Doğu'yu esas tehdit unsuru olarak inşa etmektedir. Rae, Aysha'dan alıntı yaparak bu teorinin hem kültürel hem tarihsel olarak temelsiz olduğuna, dışarıda bir çatışma kurgulayarak içeride bütünlük sağlanmaya çalışıldığına işaret etmektedir. Doğu/Müslümanlar/Asya toplumları yeni bir düşman gibi gösterilerek SU'nun açtığı

boşluk doldurulmakta ve ABD bütüncül, güçlü ve hegemon devlet imajını sürdürmektedir (2007: 57).

Klasik jeopolitikten eleştirel jeopolitiğe uzanan dönemde pek çok bilim insanının farklı görüşleri incelenmiş olup Rudolf Kjellen'den itibaren araştırılan basit bir sorunun cevabına net olarak ulaşılammıştır: Jeopolitik nedir? Kjellen ve Ratzel'in organik devlet teorileri kapsamında incelendiğinde neredeyse akademik (*quasi-academic*) bir kavram; klasik jeopolitiğin Amerika ve Britanya kanadı ve Soğuk Savaş jeopolitiği incelendiğinde ulusların refahını artırmak, güçlendirmek ya da korumak için ortaya atılan bir strateji; yeni dünya düzeni jeopolitiği incelendiğinde Soğuk Savaş sonrası kurulacak dünya düzenine dair bir arayış ve son olarak eleştirel jeopolitik kapsamında ise ortaya atılan tüm bu fikirlerin eleştirisi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu tez kapsamında jeopolitik kavramının tarihten günümüze evriminin tam bir panoramasını çizmek mümkün olamayacağından burada yalnızca kavramın eleştirel jeopolitik teori çerçevesinde ne anlama geldiği üzerinde durulacaktır.

2.1. Eleştirel Jeopolitik Neyi Eleştirir?

Jeopolitik Tuathail'e göre (1996: 12) büyük güçler tarafından mekân, iktidar ve teknolojinin yeni küresel şartlarının nasıl olacağını açıklayan bir kurmacadır. Değişen ulaşım, iletişim ve savaş teknolojileri ve coğrafyanın, sınırlı alanda güç kullanımı üzerindeki etkilerini irdelemektedir. Bütünleşik, küresel bir mekânın devlet kontrolündeki bilgi ile ulusçuluk, ideoloji, etnik köken ya da medeniyet gibi kavramlarla disipline edilmesi ve yeniden düzenlenmesidir. Jeopolitiği çalışmak ise uluslararası politikanın çekirdek güçler ve hegemon devletler tarafından nasıl "mekânsallaştırıldığını" (*spatialization*) anlamaktır (Tuathail, 1996: 46). Sonuç olarak eleştirel jeopolitisyenler şu temel bilgi üzerinde fikir birliği sağlamıştır: Coğrafya ne sabit ne de doğaldır. Bilakis hegemon güçler tarafından tarih boyunca

tekrar ve tekrar inşa edilen bir üründür. Jeopolitik ise iktidar(lar)ın coğrafya üzerindeki tahayyüllerini diğer aktörlere kabul ettirebilmelerini sağlayan söylemler ve kurmacalardır.

Tuathail ve Dalby'ye (1998: 3) göre eleştirel jeopolitiğin beş temel varsayımı vardır. Öncelikle, jeopolitiğin sabit ve değişmeyen toprak parçalarına dayanan bir kavram olmasına karşı çıkmakta olup devletin kültürel mitlerine dayanan jeopolitik tahayyülünün incelenmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Zira bir ulusal topluluğun devlet olarak belirli sınırlar içinde inşa edilmesi ulusal kimlik inşası, sınırlar içinde homojenlik sağlama çabası ve ulusal kimliğin güçlendirilmesi için oluşturulan ötekiler ve karşıt anlatılar jeopolitik eylemlerdir. Eleştirel jeopolitiğe göre bunlar verili kabul edilmemelidir ve oluşumları incelenmelidir.

İkincisi, devletlerin sınır çizme eylemlerinin önemli olduğu ve bu süreçlerin dikkatlice incelenmesi gerektiğidir. Fiziki sınırlar ve güvenli/komşu/kardeş addedilen kavramsal sınırlar eleştirel jeopolitiğin çalışma alanına girmektedir. Bunlar ben/öteki, içerisi/dışarısı, güvenli/kaotik ikili karşıtlıklarını oluşturmakta ve aktörleri bu hayali sınırlar çerçevesinde karar almaya itmektedir. Bu çerçevede kimlik, ulus ve tehlike kavramlarının nasıl bir bütün oluşturarak devlet topraklarına yansıtıldığı ve bunun sonucunda nasıl güvenlik/tehlike, yakınlık/uzaklık, kayıtsızlık/sorumluluk anlayışlarının nasıl benimsendiği incelenmeye muhtaçtır (Tuathail ve Dalby, 1998: 3-4).

Üçüncü varsayım jeopolitiğin tekillik değil çoğulluk üzerinden düşünülmesi gerektiğidir. Zira jeopolitik yalnızca alan ve siyaseti içeren bir kavram olmanın ötesinde toplumsal ve kültürel olguları da içermektedir. Bu çerçevede eleştirel jeopolitik pratik, formel ve popüler olarak üçe ayrılarak incelenmektedir (Tuathail ve

Dalby, 1998: 4). Söz konusu üçlü tipoloji çalışmanın ilerleyen bölümlerinde detaylı olarak irdelenecektir.

Dördüncü varsayım jeopolitik eylemlerin daima siyasi olarak taraflı olduğu dolayısıyla jeopolitik bilginin nesnel olmayacağına yöneliktir. Diğer bir deyişle, jeopolitik bilginin nesnel olduğu iddiası, aslında bilgi üretenlerin bu bilgilerin sorgusuz sualsiz kabul edilmesini temin etmeye yönelik bir çabasının bir sonucudur (Tuathail ve Dalby, 1998: 6).

Son olarak beşinci varsayım ise jeopolitik bilginin bir pratik akıl yürütme arayışının ürünü olarak ortaya çıktığının kabul edilmesidir. Jeopolitisyenler genellikle jeopolitik bilgiyi devlet adamlarının kullanabilecekleri pratik araçlar olarak tasavvur etmişlerdir. Dolayısıyla bu bilgi aslında devletlerin ve toplumların mekân ile ilişkilerini bir idare ve kontrol mekanizmasına dönüştürmenin yolu olarak düşünülmüştür (Tuathail ve Dalby, 1998: 6-7).

Sonuç olarak, klasik jeopolitik ile eleştirel jeopolitiği analiz seviyeleri bakımından kısaca karşılaştırmak gerekirse, küresel seviyeye odaklanan klasik jeopolitiğin aksine eleştirel jeopolitik karar alma mekanizmasına odaklanmaktadır. Zira jeopolitik uluslararası bir gerçeklik değil, karar alıcıların uygulamalarıdır (Kelly, 2006: 30-31). Klasik jeopolitiğin savunucuları dış ve askeri politikalara nesnel, sabit, problem çözücü; alansal fırsatların ve sınırlılıkların farkında olarak politika üretmektedirler. Eleştirel jeopolitiğin savunucuları ise siyasi coğrafyayı sorunsallaştırarak onu yöntemsal ve kavramsal olarak yeniden değerlendirmektedirler (Kelly, 2006: 36).

Ontolojik olarak klasik jeopolitik nesnel ve herkes için aynı bir dünyanın dışarıda var olduğunu, bunun sabit ve değişmez olduğunu iddia etmektedir. Eleştirel jeopolitik ise coğrafyanın öznel olduğunu, söylem ve ideolojilerle meydana getirildiğini bu sebeple tarihsel oluşumuna bakılması gerektiğinin altını çizmektedir.

Epistemolojik olarak eleştirel jeopolitik kuram devlet insanları dâhil kimsenin coğrafyaya karşı tarafsız ve nesnel olamayacaklarını, gözlemci ve nesnenin birbirinden bağımsız olamayacağını ileri sürmektedir. Dolayısıyla tarafsız, nesnel bir bilgi de olmayacaktır. Klasik jeopolitik ise coğrafya ile dış politika arasındaki ilişkinin akademisyenler ve uzmanlar tarafından nesnel bir şekilde incelenebileceğini bildirmektedir (Kelly, 2006:38-39). Eleştirel jeopolitiğe göre coğrafya çekirdek güçler ve hegemon devletlerin uluslararası politikayı alansallaştırmalarıdır (*spatialization*). Klasik jeopolitik kuram ise jeopolitiğin dünya ve bölgesel ilişkileri anlamak için bir yöntem olduğunu ileri sürmektedir (Kelly, 2006: 39-40). Eleştirel jeopolitiğin çalışma alanı coğrafya hakkında doğru kabul edilen bilgileri eleştirel olarak sorgulamak ve yorumlamaktır. Klasik jeopolitik kurama göre ise jeopolitik uluslararası ilişkilerin farklı boyutlarını incelemek için kullanışlı bir teorik ve pratik araçtır. Eleştirel jeopolitiğe göre sürekli bir hareket ve hızın olduğu küresel dünyada geleneksel jeopolitiğin artık zamanı geçmiştir ve kullanılmamaktadır. Ancak klasik jeopolitiğe göre doğa ve alan sabittir, hep var olmuştur ve olmaya devam edecektir (Kelly, 2006: 41-42).

Eleştirel jeopolitik pratik söylem, formel söylem ve popüler söylem olarak üç kategoride incelenmektedir. Bu tez kapsamında kullanılacak popüler jeopolitik medya tarafından yansıtılan günlük coğrafi-siyasi tahayyüller ve temsiller ile bu alanda yapılan akademik analizleri kapsamaktadır. Pickering'e göre popüler jeopolitik araştırmanın esas amacı elitlerin jeopolitik algısı ile halkın dünyanın işleyişine dair anlayışı arasındaki karmaşık ilişkinin anlaşılmasıdır. Pickering siyasi kararlara nelerin etki ettiğinden ziyade, insanların dünyaya ilişkin belli düşünce tarzlarını incelemek amacıyla popüler jeopolitiğin kullanılabileceği fikrini aktarmıştır (2017: 88).

2.2. Bilgi-İktidar İlişkisini Jeopolitik Üzerinden Tanımlamak: Jeo-İktidar

Yukarıda ana hatları ile özetlenen eleştirel jeopolitik neyi eleştirir sorusunun yanıtı coğrafi bilginin objektif olmadığına, aksine devletlerin bölge üretmek ve yönetmek amacıyla kullandıkları bir iktidar aygıtı olduğuna işaret etmektedir. Jeopolitik bilginin bu yönünü vurgulamak üzere Tuathail tarafından bu tezde de başvurulacak olan *jeo-iktidar (geo-power)* kavramı türetilmiştir (1996: 5). Coğrafya ve iktidar arasındaki ilişkiyi açık bir şekilde göstermek için Tuathail bu kavramın bazı boyutları üzerinde durmaktadır. Bunlardan ilki coğrafyanın verili bir bilgi olmaktan ziyade bir bilgi-iktidar ilişkisi ürünü olduğudur (1996:8). Bununla birlikte Tuathail bu bilginin tarihinin ancak güç ilişkilerinin talepleri, emirleri ve çıkarları dışında bulunacağı yansımalarından uzak durulması gerektiğini de ifade etmektedir. Zira bilgi, var oluşundan itibaren, güç ilişkileriyle yoğrulmuştur. Bilginin tarihi, güç ilişkilerine tarihi ve coğrafi bir bakış açısıyla bakarak incelenmelidir. Güç bilgiyi üretmektedir. Jeopolitik bu çerçevede değerlendirildiğinde coğrafya, kartografi ve jeopolitik ile uğraşan bireylerin, fark edilecek ve tanımlanacak coğrafi ya da jeopolitik nesnelerin ve bunların düzenlenip temsil edileceği, yansıtılacağı jeopolitik tekniklerin tümü bilgi-iktidar ilişkileriyle vücut bulmuştur (Tuathail, 1996: 8).

Jeo-iktidarın ikinci boyutu dikkate alındığında Tuathail'in Agnew'in yeni bir vizyon önerisini desteklediği görülmektedir. Tuathail'e göre modern coğrafi bilgi, on altıncı yüzyıldan günümüze süregelen Avrupa devlet sisteminin merkeziyetçi ve yayılmacı genişlemesiyle oluşan bilgi-iktidar ilişkileri içinde düşünülmelidir. Zira merkeziyetçi ve yayılmacı bir şekilde genişleyen Avrupa devletlerinin ele geçirilen mekânı disipline etmeleri, onu bir alan (*territory*) haline getirmeleri için yeni ve saldırgan bir coğrafi bilgi-iktidar ilişkisine ihtiyaç hâsıl olmuştur. Bu çerçevede, *yer-yazımı (geo-graphing)*, uluslararası politikayı coğrafya temelinde inşa etme çabası

olarak ortaya çıkmıştır. Burada Tuathail'e göre önemli olan, farklı toplumların coğrafya, mekân ve bölge hakkında egemen olarak söz söyleme hakkı üzerinde verdikleri güç mücadelesidir (Tuathail, 1996: 9). Zira John Agnew'un *alansal tuzak* (*territorial trap*) kavramıyla işaret ettiği üzere ve özellikle günümüzde küreselleşme olgusu teknolojinin gelişmesiyle gittikçe artmakta iken, devletlerin alansallık (*territoriality*) anlayışına tarihsel çerçeveden bakmak gerekmektedir (Agnew, 1994: 54-55). Mekân ve kimlik ile bir bütün haline gelen devlet, bu noktaya gelmeden önce verdiği tarihsel mücadeleyi ve varlığını sürdürdüğü coğrafya ile arasındaki ilişkiyi unutmaktadır.

Jeo-iktidarın üçüncü boyutunu ise mekân-iktidar ilişkisi oluşturmaktadır. Buna göre mekânın anlamı bizzat iktidar tarafından belirlenmektedir. İktidarın somutlaştığı devlet aygıtı, bölgesini tanımlama ve tanıtmaya gücünü elinde tutmaya çalışmaktadır. Bu şekilde sınırları dâhilindeki bölgesi homojenleşerek ölçülebilir hale gelecektir ve devlet kendi anlamını coğrafyaya yükleyebilecektir (Tuathail, 1996: 9).

Jeo-iktidarın dördüncü boyutu dirençtir. Devlet mekanizmasının yarattığı coğrafi muhayyile halk, çıkar grupları, sivil toplum vs. gibi toplumun diğer katmanları tarafından kabul görmeyebilmektedir. Tuathail'in (1996: 11-12) ifade ettiği üzere "[...] coğrafya üzerindeki çatışma aynı zamanda imgeler ve tahayyüller arasındaki çatışmadır. Yalnızca fiziksel coğrafya ve sınırları temsil etme mücadelesi değil aynı zamanda idealleştirilmiş kendi ile şeytanlaştırılmış öteki arasında sınırların tahayyülü üzerine gerçekleştirilen bir söylem savaşıdır."

Sonuç olarak, jeo-iktidar dünyanın farklı tasavvurları arasında bir mücadeledir. Yirmi birinci yüzyıl toplum yapısının çok katmanlı olduğu, bir devletin tasavvurunun tek başına yeterli olmadığı, bunu entelektüeller, çıkar grupları, halk, sivil toplum

örgütleri hatta dış kamuoyu ve diğer aktörlere de kabul ettirmesi gerektiği göz önünde bulundurulduğunda jeo-iktidarın direnç boyutu önem arz etmektedir.

2.3. Coğrafi Mekânı Tanımlamak: Alansallık, Alanbozumu, Alan Yapımı

Tuathail alanbozumu olarak çevrilebilecek *deterritorialization* ile alanyapımı olarak çevrilebilecek *reterritorialization* kavramlarını eleştirel jeopolitiğe kazandırmıştır. İlgili makalesinin notlar bölümünde söz konusu kavramları Deleuze ve Guattari'nin *Capitalisme et Schizophrenie: Mille Plateaux* kitabından aldığını, kavramların psikanalitik bölümünü bir kenara bırakarak coğrafya boyutuna odaklandığını ifade etmektedir (Tuathail ve Luke, 1994: 395). Tuathail çalışmasında bu kavramları tanımlamamıştır. Deleuze ve Guattari alanbozumu ve alanyapımı süreçlerinin daima birbirine bağlı ve bir arada olacağını belirtmenin ötesine geçmemişlerdir (1980: 17). Ramadhan ise toprak kavramının son derece dinamik olduğunu ve alanbozumu ile alanyapımı kelimeleriyle kısaca özetlenecebileceğini belirterek söz konusu kavramların literatürde nasıl tartışıldığını aktarmış ve alanbozumunu toplumsal hayat ve onun cereyan ettiği alan arasındaki ilişkide güncel değişimlerin alansal yansımaları olarak tanımlamıştır (Ramadhan, 2018: 121). Ramadhan alanyapımını ise alanbozumunun tam tersi olarak tanımlamaya başlamaktadır. Öncelikle küreselleşmenin hız kazandığı son yıllarda teknolojik gelişmelerin sonucu olarak alanın önemini yitirdiğine işaret etmektedir. Daha sonra güney Çin denizindeki çatışma ile Rusya'nın Kırım'ı işgali örneklerinde gözlemlendiği üzere, devletlerin bölgesel egemenliğe yeniden önem vermeye başladıkları süreci göz önüne alarak alan yapımını açıklamaktadır. Özetle alanyapımı alanın yeniden önemli hale gelmesidir (2018: 122).

Tuathail'in Deleuze ve Guattari'nin çalışmasından alarak eleştirel jeopolitiğe kazandırdığı ve bu tezde de yararlanılacak olan bu kavramları en basit haliyle

açıklayabilmek için coğrafyayı öncelikle alan olarak, insanlardan bağımsız bir şekilde düşünmek gerekmektedir. Dağlar, denizler, vadiler, boğazlar ve okyanuslar vardır ama sınırlar, devletler ve çatışmalar yoktur. Sonra bu alana insan ile ihtiyaç-kaynak olguları eklendiğinde coğrafyanın alan haline geldiği, yani alansallaştırma sürecinin ortaya çıktığı görülmektedir. Artan insan nüfusu, karmaşık ekonomi ve ticaret ilişkileri, ham madde arayışları, ulaştırma ihtiyaçları ve nihayetinde küreselleşme göz önüne alındığında alanlar arasında etkileşim olduğu, bu kapsamda da alanlara atfedilen anlamın politik-ekonomik-kültürel süreçlerle bağlantılı olarak yeniden ve yeniden değiştiği, başka bir ifadeyle alanbozumu ve alanyapımı süreçlerinin meydana geldiği görülmektedir. Bu süreçler söylemler yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Tule da Avrupa devletlerinin ve ABD'nin yirminci yüzyılın ortalarında kendi çıkarlarına ve ulusal kimliklerine hizmet edecek bir coğrafyayı alansallaştırmak için jeopolitik modellemeler yoluyla baskın bir söylem inşa ettiğine işaret etmektedir. Bu çerçevede Alfred Thayer Mahan'ın ticaret, deniz ulaşımı ve deniz ulaşımının güvenliğini sağlayacak deniz kuvvetleri ağı sayesinde ulusal refahın arttırılabileceği tezi; Halford Mackinder'in kalpgah teorisi ve Karl Haushofer'in organik devlet anlayışından yola çıkarak benimsediği Lebensraum (*yaşam alanı*) yaklaşımı vurgulanmaktadır. Avrupa devletleri ile ABD bu üç model çerçevesinde kendi inanışlarını, mitlerini, ideolojilerini ve pratiklerini yaygınlaştırarak ve kendi baskın söylemlerini yaratarak alanları kendi çıkarları ve kültürleri doğrultusunda alansallaştırmışlardır (Tule, 2017: 222-226).

2.4. Eleştirel Kartografya: Bilgi-İktidar Ekseninde Özne Bir Süreç Olarak Harita Yapımı

Bu tezde eleştirel jeopolitik kuram çerçevesinde Türkiye'nin Kuzey Suriye'de yürüttüğü üç askeri harekâtın Türk medyasında nasıl yansıtıldığı incelenirken görsel malzeme olarak haritalardan yararlanılacaktır. Yukarıda bahsedildiği üzere nasıl ki coğrafya eleştirel jeopolitik tarafından siyasi bir eylem olarak yer yazımı (*geographing*) faaliyeti olarak adlandırılıyorsa, coğrafyanın görsel temsili, yani haritalandırılması da siyasi bir eylem olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir deyişle harita yapımı (*map making*) de bilgi-iktidar ilişkilerinin bir yansımasıdır. Harita yapımının öznelliğini vurgulamak ve bu süreçteki bilgi-iktidar ilişkisini göstermek için “eleştirel kartografya” adı verilen yaklaşımdan faydalanılacaktır.

Eleştirel kartografiyi, Perkins, haritaların, tıpkı diğer yazılı metinler, filmler, imgeler gibi, nesnel ve değerlerden bağımsız olmayacağına ilişkin düşünce olarak tanımlamaktadır. Haritalar genellikle azınlığın çıkarlarıyla şekillenen iktidar ilişkilerini yansıtan ve sürdüren araçlardır (2018: 80). Eleştirel kartografi ise haritalara olan bakış açısını genişletmektedir. Daha geniş ve sosyal kaygıları içine alan bir bakış açısı ile haritalara yaklaşılmasını sağlamaktadır (2018: 86). Tuathail “(Dis)placing geopolitics: writing on the maps of global politics” makalesinde Derrida'nın “harita” kavramını sorguladığını ve haritalardan nasıl anlam elde edildiğini sorunsallaştırdığını bildirmektedir. Bunu yapmaktaki amacı ise şu ana kadar yapılagelen harita okumasını ve bunu mümkün kılan gözlemleme tekniklerini yıkmaktır (1994: 530-531).

Moore ve Perdue de haritaların çok uzun süredir jeopolitik fikirlerin yayılmasında etkili olduğunu kabul etmekte ve haritaları yapıbozumuna (*deconstruction*) maruz bırakılması gereken söylemlerin bir ürünü olarak ele almaktadır (2014: 892). Harita

yapımının doğal olarak siyasi bir süreç olduğunu, kartografların dünyayı nasıl anladığımızı bağli olarak onları şekillendirdiğini, pek çok karmaşık süreci ve iktidar ilişkisini basitleştirerek haritalara aktardığını ve haritaların sıklıkla baskın siyasi anlatıları yansıttığını bildirmektedir. Moore ve Perdue bunların da ötesine geçerek jeopolitik anlatılarla üretilen haritaların zamanla siyasi-bölgesel süreçleri yapılandırdığını, devlet-yapımı süreçlerine netlik kazandırdığını ifade etmektedir (2014: 893).

Harold ve Margaret Sprout'un (1960: 148) işaret ettiğı üzere devletler arasındaki etkileşim ve devletlerin dış politikaları haritalar olmaksızın anlaşılamaz. Diğer taraftan, haritalar uzun süredir uluslararası politikada zihni bulandıran ve bakış açısını sınırlandıran en verimli kaynaktır. Leuenberger ve Schnell'e göre ise haritalar gerçeğin aynası olmanın çok ötesinde ürünleri oldukları toplumsal bağlamdan ayrılamaz toplanmış, sınıflandırılmış ve şifrelenmiş bilgilerdir. Toplumsal kuralları, değerleri ve iktidarı temsil ederken belirli toplumsal çıkarlara hizmet etmektedir. Buna rağmen haritaların nesnellik algısı ve belli bölgeleri görünür, tanımlanabilir ve sınıflandırılabilir kılma gücü dikkate alındığında alan-bölge tahayyüllerini şekillendirmek açısından önemli bir işlevleri olduğu yadsınamamaktadır (Leuenberg ve Schnell, 2010: 832).

Leuenberger ve Schnell'e göre haritanın tasarımı, ölçeğı, belli sembollerin kullanımı ve bunların boyutları (bazı çizgi ve okların kalınlık ya da büyüklükleri), kartografik detayların belirlenmesi ve renk tercihleri haritayla ilgili siyasi anlatıyı şekillendiren görsel belirteçlerdir (2010: 806). Örneğın İsrail toprakları haritasının İsrail için koyu kahverengi, diğer Arap devletleri için tek bir renk ve açık kahverengi kullanılması İsrail'i yalnız, kırılgan, küçük, çok nüfuslu ve medeni bir ülke olarak temsil ederken Arap kontrolündeki toprakları boş ve vahşi alanlar olarak inşa

etmektedir (2010: 812). Barney ise Soğuk Savaş yıllarında çıkan *Time* gibi siyasi dergilerin haritalardaki renk seçimi ve ikonografi konularında daha özgür olduklarını, kıtaların ve sınırların siyah çizgileri üzerine düşen parlak ve kalın kırmızı ifadelerin ve sembollerin *Time* haritalarının olmazsa olmazı haline geldiğini ve kırmızı rengin askeri sızma ve genişleme çağrışımlarıyla kullanıldığını bildirmektedir (2015: 98).

Fotiadis'e göre haritalar özneler arası anlamlar ile görülen toplumsal inşalardır ve söz konusu anlamlarla bir siyasi anlatı yaratmak amacıyla kullanılmaktadırlar. Bu anlatıyı ifşa etmek amacıyla haritalarda nelerin ön plana çıkarıldığı veya yer verilmediğine ilişkin tercihler, kullanılan renkler, başlıklar ve isimler, harita üzerinde yer alan semboller ve son olarak sınırlar incelenmelidir. Black'in de işaret ettiği üzere harita yapımcılar neyi nasıl göstereceklerini ve neyi göstermeyeceklerini seçmekteLERdir (1997: 11). Bu seçim ise dönemin baskın söylemi ile şekillenmektedir (2007: 32-33).

Diğer taraftan Fotiadis, haritalardaki uluslararası ilişkiler ile ilgili anlatıları ve insanların algısını şekillendiren en önemli araçlardan birinin renkler olduğunu iddia etmektedir. Harita yapımcılar kasıtlı ya da kasıtsız olsa da renklerin özneler arası oluşan anlamından dolayı haritalarda renk kullanımı okuyucunun kültürel bilgi birikimine bağlı şekilde anlamlar oluşturmakta ve onları manipüle etmektedir. Söz gelimi Batı'nın kültürel kodlarında kırmızı tehlike, çatışma, kan, öfke, ateş ve hatta komünizm gibi çağrışımlar yapmaktayken mavi sakinlik, barış, Avrupa ülkelerini ve BM barış gücünü temsil etmektedir. Yeşilin tonları ise sükûnet, verimlilik, çevrecilik ve bazı durumlarda da siyasi İslamı akla getirmektedir (1997: 33-34).

Devlet ve devlet dışı aktörlerin alanlar üzerinde hak iddia etmek amacıyla farklı haritalar ürettikleri gözlemlenebilmektedir. Söz konusu aktörler çeşitli görsel ve

metinsel imgelerle (*signifier*) alanlar arasında hiyerarşi yaratarak ve bilgileri seçici ve göz ardı ederek kullanarak istedikleri politikaları kamuoyuna kabul ettirmeyi amaçlamaktadır. Bilimsel ya da siyasi olsun haritalar görsel söylemlerle inşa edilmektedir (2010, 833). Haritaların sınırlılıkları ve yanılsamalarının -hegemon gücün merkeze, diğerlerinin çevrelere yerleştirilmesi gibi- yanı sıra siyasi haritalar üzerindeki sınırlar dâhilinde dış politikaların yürütüldüğü, stratejilerin kurulduğu ve coğrafyanın bu sınırlarla anlamlandırıldığı düşünüldüğünde haritalarla ilgili eleştiri desteklenmektedir.

2.5. Popüler Jeopolitik: Jeopolitik Tahayyülün Medyadaki Temsili

Dodds, gazeteciler ve akademisyenlerin genel olarak fikir ve söylemleri birbirleriyle paylaştığı ve her iki grubunda hükümet ve örgüt yetkilileriyle düzenli temasları olduğuna işaret ederek pratik, formel ve popüler jeopolitik söylemlerin birbirleriyle bağlantılı olduğunu ileri sürmektedir. Söz konusu jeopolitik bakış açıları ise bireyler ve gruplar için içinde bulundukları dünyaya ilişkin bir bakış açısı sunmakta ve o bakış açısı çerçevesinde anlamlı hale getirmektedir (Dodds, 2007: 46). Bu jeopolitik tahayyüller sayesinde uluslararası toplum, aktörler ve bunların aralarındaki ilişkiler daha anlaşılır hale gelmekte ve bu sözde “anlaşılır” olan durum içinde bireyler geleceğe ilişkin fikir sahibi olarak güvende oldukları varsayımını yapabilmektedir. Eleştirel jeopolitik bu tahayyüllerin ontolojik olarak doğruluğunu sorgulayarak medya-siyasi elitler-entelektüeller arasındaki bilgi-iktidar ilişkilerini açığa çıkarırken popüler jeopolitik ise medyanın bu tahayyülleri nasıl ve neden yansıttığını irdelemektedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere jeopolitik söylem, söylemi üreten yapıya göre üç farklı kategori altında değerlendirilebilir. Bu üç kategori, diplomat ve bürokratların söylemlerine eleştirel açıdan yaklaşan pratik jeopolitik; düşünce kuruluşları ve bilim

insanlarının coğrafyayı nasıl kavramsallaştırdığını inceleyen formel jeopolitik ve medyanın coğrafyayı nasıl temsil ettiğine mercek tutan popüler jeopolitiktir. Bu tez çerçevesinde iktidara göre farklı konumlanmış üç gazetenin Suriye coğrafyasını nasıl kavramsallaştırdığı ve nasıl temsil ettiği inceleneceği için, formel ve pratik jeopolitik söylem üzerinde kısaca durulduktan sonra popüler jeopolitik daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Dodds pratik jeopolitiği siyasi elitler tarafından kullanılan politika odaklı coğrafi şablonlar olarak tanımlamakta ve eski ABD başkanı Bush'un küresel politika yaklaşımını pratik jeopolitik söyleme örnek göstermektedir (2007: 46). Atkinson ve Dodds ise bu söylemi hayali özellikler ve karakteristiklerle dünya yüzeyini bölgelere ayırarak dış politikayı tehlike, tehdit ve güvelik kavramlarıyla yönetmek olarak tanımlamaktadır (2000: 10). Günün sonunda pratik jeopolitik söylemin dünya siyaset elitlerinin dünya yüzeyine bakış açıları, söz konusu yüzeyi belli anlamlar yükleyerek ayırmaları ya da birleştirmeleri ve bu tahayyülden ortaya çıkan söylem olarak tanımlanabileceği değerlendirilmektedir.

Formel jeopolitik söylem pratik jeopolitik söylemin yönetim tarzını meşrulaştıran ya da o yönetim anlayışına zemin hazırlayan teori ve stratejileri üreten güvenlik entelektüelleri ve akademisyenler tarafından meydana getirilmektedir (Dodds, 2000: 10). Tuathail de "Understanding Critical Geopolitics: Geopolitics and Risk Society" başlıklı makalesinde formel jeopolitik söylemi genellikle "jeopolitik düşünce" ya da "jeopolitik gelenek" olarak ele alan entelektüeller, kurumlar ve jeopolitik düşüncüyü belirli bölgeler ve bağlamlar çerçevesinde şekillendiren güçler tarafından oluşturulan bakış açıları olarak tanımlamaktadır (1999: 109). Buradan hareketle formel jeopolitik söylemin pratik jeopolitik söyleme zemin hazırlayan ya da onu meşru gösteren ve

akademisyen ve entelektüeller tarafından üretilen söylemler olarak ifade edilebilecektir.

Popüler jeopolitik alanında önemli düşünürlerden biri olan Klaus Dodds (2005, 72) dünya siyasetine ilişkin görüntü ve diğer temsil biçimlerinin dünya siyasetiyle ilgili olaylara verilen tepkiler ve yaklaşımlar üzerinde önemli bir etkisi olduğunu iddia etmektedir. Medyanın, yazılı basının, karikatürlerin, filmlerin, müziklerin ve diğer unsurların olgulara öznel bir bakış açısıyla yaklaşım doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü gibi ayrımlar yarattığı ve kitleleri de bu öznel yargılarla yönlendirdiği göz önüne alındığında Dodds'un iddiasının yerinde olduğu düşünülmektedir.

Dodds popüler jeopolitik ve medya arasındaki ilişki ele alındığında dört varsayımın ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bunlardan ilki medyanın gündem belirleme konusunda kilit rol oynayabileceğidir. Diğer bir deyişle medya belirli konuları ön plana çıkarabilmekte diğerlerini önemsizleştirebilmektedir. İkinci varsayım, medyanın ele aldığı konularla ilgili belli yorumları ya da anlatı yapılarını öne çıkarabildiğidir. Söz gelimi, Orta Doğu'yu bir bataklık olarak ya da Osmanlı İmparatorluğu mirası bölge olarak tanımlamak arasında büyük bir fark vardır ve her iki tanım farklı dış politika stratejilerine yol açacaktır. Üçüncü varsayım, ötekinin tektipleştirilmesinin (*stereotyping*) ulusal kimliklerin oluşumu ve yeniden üretimini nasıl şekillendireceğinin film ve diğer medya türleri vasıtasıyla incelenebileceğidir. Son varsayım ise medya materyallerinin çoklu yorumlar için bir alan tanıdığıdır. Kamuoyu, belli jeopolitik vizyonları hem destekleyebilmekte hem de karşı çıkabilmektedirler (Dodds, 2005: 75).

Yukarıda da değinildiği üzere dünya siyasetiyle ilgili anlatılar üretip servis ederek popüler jeopolitiğin en önemli kaynaklarından birini oluşturan araç görsel ve yazılı basındır. İktidara göre konumu ne olursa olsun nesnel haber yalnızca bir kurmacadır.

Zira haberi üreten bireyler çevreleri, içinde bulundukları toplumlar, kültürler ve zamanın ruhuyla kimlikleri inşa edilen insanlardır ve kamuoyuna aktaracakları haberler de tüm bu unsurlar ve anlık duygu dünyalarının birleşiminden oluşan algılarından süzülerek meydana gelecektir. Kuşkusuz biraz evvel çizilen bu tablo gazetecilerin hiçbir çıkar grubu ya da iktidar aygıtının etkisi altında kalmadan, kamuoyuna nesnel haberler üretmek dürtüsüyle hareket eden bireyler söz konusu olduğunda geçerlidir ki bilgi-iktidar ilişkisi göz önüne alındığında nesnelliği elde etmek oldukça güçtür.

Herman ve Chomsky hikâyelerin inşa ve temsil biçimlerinin ulusal hükümetlerin belli dış politika hedefleri için rıza kazanmalarına katkı sağlayabileceğine işaret etmektedir. Propaganda modelini açıkladıkları kitaplarında medyanın toplumsal çıkarları olan iktidarlar tarafından finanse ve kontrol edildiği, bu sebeple medyanın bu iktidarların gündem ve önceliklerine göre hizmet ettiği ifade edilmektedir. Bu kapsamda zaman zaman aykırı sesler de duyulabilmektedir ancak bunlar hiçbir zaman baskın söylem haline getirilmediği için yalnızca çoğulcu bir düzen görünümüne katkı sağlamakta ve kenara itilmektedirler (Herman ve Chomsky, 1988: xi).

Bilgi-iktidar ilişkilerinin dönemsel olmadığına, tarihten bu yana inşa edilmiş ve pekiştirilmiş süreçler olduğuna dikkat çeken Harby popüler jeopolitik söylemi geçmişten günümüze yaratılan söylemlerin inşa sürecine odaklanmamakla eleştirmektedir. Zira Harby'ye göre popüler jeopolitik, jeopolitik ve ideolojileri medya kanalıyla metinlere dönüştürerek ve kamuoyunun tüketimine sunarak oluşturulan söylemleri metinsel yöntemlerle inceleyen bir kuramdır. Popüler jeopolitiğin tarih dışı olduğunu vurgulayarak geçmiş savaş ve ideolojileri ele almadığını, yalnızca süregelen çatışmalara odaklandığını ifade etmiştir. Bu çerçevede

alışmasının amacının popüler jeopolitiğinin hangi yollarla tarihselleştirildiğini incelemek olduğunu belirtmektedir. Ancak tarihselleştirme (*historicism*) kavramını - yazılı metinleri verili kabul ederek incelemekten değıl- geçmişin inşa edilebileceğini ve yalnızca iktidarın sesini duyuracağını akılda tutarak uygulamak gerektiğini bildirmektedir. Zira özcü yaklaşımların alan bağlamında iktidar ilişkilerini ve tarihçilerin gücünü göz ardı etme riski barındırdığını ifade etmektedir (Harby, 2019: 1-5).

Diğerk taraftan Dittmer ve Gray ise eleştirel jeopolitiğı metinlere çok fazla odaklanmakla eleştirerek, özellikle popüler jeopolitiğı, yeniden değıerlendirmenin yerinde olacağını ifade etmişlerdir. Bunun için popüler jeopolitiğı etkisi olduğunu iddia ettikleri  yaklaşımı –feminist jeopolitik, temsili olmayan teoriler ve seyirci teorisi- mercek altına alarak “Popüler Jeopolitik 2.0” olarak isimlendirdikleri yaklaşımı gündeme getirmişlerdir. Bu yaklaşım çerçevesinde insan bedeninin jeopolitik ile ilgili yer, evre, nesneler ve söylemlerle her gün kesişmesini nitel yöntemlerle incelemenin yerinde olacağını, bu bakış açısından iktidarın daha nüfuz etmiş ve ilişkisel olarak ele alınabileceğini belirtmişlerdir (2010: 1664-1666).  yaklaşımı sentezleyerek elit medya üreticilerinin algılanan niyetleri üzerindeki somutlaştırma (*embodiment*), etki ve tüketim pratiklerine öncelik vermektelerdir.

Geçtiğimiz yirmi yıl içinde popüler jeopolitik alanında ezber bozan bir unsur olan sosyal medyanın ortaya çıktığını göz ardı etmemek gerekmektedir. Pinkerton ve Benwell’in işaret ettiğı *vatandaş yönetimi (citizen statecraft)* (2014: 11) kavramına ivme kazandıran sosyal medya, popüler jeopolitiğı de başka bir boyuta taşımıştır. Yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü büyük g olarak altı çizilen medyanın esas amacının insanların haber alma özgürlüğünü sağılamak olduğı belirtilse de medya bu görevini temsiller ve kavramsallaştırmalar üreterek yerine

getirmektedir. Haberi yapılan olaydaki aktörler nesnellikten uzak, ikili karşıtlar temelinde kıyaslanabilmekte, gerçeğin farklı temsilleri seyirciye servis edilebilmektedir. Ezcümle, medya-seyirci ilişkisi tek yönlü olarak gerçekleşmektedir. Medyanın kavramsallaştırmaları karşısında seyircinin sesi duyulmamaktadır. Sosyal medya tam bu noktada ezber bozucu bir rol üstlenmektedir. Seyircinin sesinin duyurulmasına izin vermiş ve çift yönlü bir ilişki inşa etmiştir. Böylece halk/kamuoyu dış politika yapım sürecine etki eden bir aktör olarak yerini sağlamlaştırmıştır.

Sosyal medya olgusunun gerçekliğine karşın ana akım medyanın ağırlığı günümüzde hala hissedilmekte ve ana akım medyanın yönlendirmeleri kamuoyunu önemli ölçüde etkilemektedir. Bu çerçevede Dodds'a göre başka bir "popüler jeopolitik" tanımı medya elitlerinin dünyayı ve kendi konumlarını nasıl temsil etmeye çalıştıklarını göstermek için kullanılan bir terimdir. Bu temsiller ulusaşırı serbest piyasa ya da İslam'ın terörizmle özdeşleştirilmesi gibi baskın ideolojileri güçlendirebilmektedir. Bu çerçevede, Dodds'a göre, eleştirel jeopolitiğin temel amacı küresel siyasetin egemen temsillerine meydan okumaksa, popüler kültür ile basın arasındaki karşılıklı ilişkiye ve basının jeopolitik görüntü ile temsilleri nasıl güçlendirdiğine ya da karşı çıktığına dikkat edilmesi gerekmektedir. Zira televizyon ile internet dünya hakkında bilgi toplayarak, sunarak ve dağıtarak alanları/toprakları yeniden inşa etmektedir (*re-frame*). Ancak bilginin ve görüntülerin yayılması, dolaşımı ve iletilmesi asla tarafsız bir süreç değildir. İnsanlar ve alanlar hakkındaki fikirlerimizin nasıl ele alınıp yorumlandığı popüler jeopolitiğin temel konusudur (Dodds, 2005: 72-73).

Jeopolitiğin bir kurmaca olduğunu ve söylemler yoluyla hayat bulduğunu savunan Tuathail'e göre ise bu alanda sesini duyurabilme gücüne sahip "uzman"lar ve onların

ileri sürdüğü “doğru”lar popüler jeopolitik söylemin inşasına katkıda bulunmaktadır ve bu sebeple bunların incelenmesi gerekmektedir. Zira kamuoyunu yönlendirme gücüne sahip entelektüellerin uzman olarak seçilmeleri son derece politik bir süreçtir ve medya, akademi ve devlet tarafından ön plana çıkarılmaktadırlar. Sosyal medyanın günlük hayatımıza girmesinin ardından farklı seslerin de duyulur hale geldiğini yadsımak mümkün olmasa da jeopolitiği bilgi-iktidar ilişkileri içinde değerlendirirken Tuathail’in işaret ettiği entelektüeller-ideoloji-kurumlar üçgenini göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Bu kapsamda, entelektüellerin bağımsız düşünürler olmadığını; kurumsal yapılar ve toplumsal güç, ayrıcalık ve erişim ağları içinde yer aldıklarını; bu sebeple de güçlü ve ayrıcalıklıların çıkarlarını öne taşıdıklarını akılda tutmak gerekmektedir (1998: 8-9).

Popüler jeopolitik söylemi açıklamanın ardından bu söylemin pratikte nasıl kullanıldığı incelenecektir. Bu kapsamda, her ne kadar doğrudan jeopolitik tahayyül ve tasavvurları incelememiş olsalar da Umunç, Korkmaz ve Özören’in kitle iletişim araçlarının gerçekliği; ideoloji, söylem ve temsil kanalıyla yeniden inşa ederek kamuoyunu yönlendirdiğini belirterek ZDH’de söylem ve haberlerin etkilerini irdelediği çalışmasını incelemek bu çalışma açısından yararlı olacaktır (2018: 1). Bu çerçevede Sözcü, Sabah, Cumhuriyet, Evrensel ve Hürriyet gazetelerinin ZDH ile ilgili haberlerini tarayarak Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemiyle analiz etmektedir. “Gazetelerin, yaşanan olayları kendi bakış açılarıyla gerçekliği yeniden inşa ettiği”, “medyanın etik kuralları ihlal ettiği” ve “profesyonel haber üretim normlarına uymadığı” (2018: 15) sonucuna varan Umunç, Korkmaz ve Özören bu durumun medyanın dördüncü güç olarak işlevini yerine getirip getirmediğinin sorgulamaya açık hale getirdiğini belirtmektedir.

Dodds da karikatür, film ya da medya gibi popüler jeopolitik kaynakların dış politika kararlarını etkileyebileceğini ifade ederek Falkland Savaşları ve Steve Bell'in karikatürlerini bu çerçevede değerlendirmiştir (1996: 571). Zira bu savaş kapsamında, ulusal mitolojiler ve tarihsel hikâyelerle bir söylem yaratıldığına işaret etmektedir. Britanya medyası, genişlemek ve alana hâkim olmak isteyen despot bir rejim tarafından gaddarca yönetilen uzakta bir yere Britanya'nın müdahale etme sorumluluğu olduğu söylemini inşa etmiştir (1996: 572). Bir diğer söylem ise içeride meşruluğunu kaybeden Britanya hükümetinin eski imparatorluk özleminden faydalanmak için Falklands konusunu gündeme getirmiş olduğudur. Bu söylemlere karikatürleri ile karşı çıkan Bell, Thatcher hükümetinin politikasına ve görev gücü gönderme kararına güçlü bir eleştiri getirmiştir. Bell'e göre Güney Atlantik'teki olaylar ile Britanya'nın yerel gelişmeleri birbirinden bağımsız değildir. Dolayısıyla iç ve dış politika arasında keskin bir ayrım yoktur. Ayrıca tarihsel ve kültürel hikâyeler devlet kimliğini ve uluslararası politikaları şekillendirmektedir (1996: 573).

Benzer bir biçimde Suslov da, Kırım'ın ilhakının Rus jeopolitik tahayyülünü ve kimlik inşasını nasıl etkilediğini incelemektedir. Zira Suslov'a göre Kırım'ı yeniden isimlendirmek, düşünmek ve hissetmek ciddi bir ideolojik emek gerekmektedir. Söz konusu alanı yeniden alansallaştırma süreci Putin'in konuşmaları ve Rusya için Kırım'ın askeri ve tarihsel önemini vurgulayan hükümet yanlısı yayınlar vasıtasıyla yürütülmüştür. Böylece Rusya'nın yekpare bir bölgeye sahip olan farklı bir medeniyet olduğu; diğer medeniyetlerin daha ilkel ve farklı değerler sistemiyle yönetildikleri; bu şartlar altında diğer medeniyetlerle müzakere yürütülemeyeceği; onlarla ancak savaşılabilceği ya da yok sayılabileceği ve Kırım'ın kutsal ve jeopolitik açısından önemli olduğuna ilişkin bir temsil inşa edilmiştir. Söz konusu temsil resmi ve popüler söylemlerin yarattığı meşruiyet hikâyeleriyle

yaygınlaştırılmıştır (2014: 604). Sonuç olarak Kırım hakkında inşa edilen bu popüler jeopolitik söylem sayesinde Rus kamuoyunun gözünde Kırım'ın ilhakı meşru hale getirilmiştir.

Birleşik Krallık ile Arjantin arasındaki Falkland/Malvinas çatışmasının sosyal medya boyutunu popüler jeopolitik açısından inceleyen Pinkerton ve Benwell'a göre –Arjantin'in söz konusu ada için hazırladığı reklamda gözlemlendiği üzere- Youtube ve gazetelerin internet sitesindeki haberlerine bırakılan yorumlar bireylerin farklı coğrafya tasavvurlarını ifade edebilmek için bir platform işlevi üstlenmiştir (2014: 16). Böylece tek bir baskın söylem yerini parçalı ve binlerce söyleme bırakmaktadır. Gregory'nin işaret ettiği üzere “güvenlik ve güvensizlikleri açığa çıkarabilmekte için hayali coğrafyaları teşhir etmek gerekmektedir” (2014: 15) ve farklı seslerin duyurulması bunu sağlayacak çözümlerden biridir. Ancak, hükümet yetkilileri, çıkar grupları ve haber ajanslarının da sosyal medya platformlarını kullanması jeopolitik söylemleri daha da karmaşık hale getirirken evvelce belirtilen resmi, pratik ve popüler jeopolitik ayrım arasındaki sınırları muğlaklaştırmaktadır.

Son olarak Falah, Flint ve Mamadouh göreceli gücü ne olursa olsun bütün aktörlerin, çıkardıkları savaşları haklı göstermeleri ve hem yerel hem de dış aktör ve kamuoylarını ikna etmeleri gerektiğini belirtmektedir. Bu kapsamda ABD'nin Irak'ı işgalinin yerel ve uluslararası meşruluk ve destek yaratmak amacıyla haklı savaş olarak gösterildiğini ve “ahlaki hak” (*moral right*) söylemini kullanarak toprakları dışında harekete geçebildiğini; ancak Arap medyasının bu algıya direnerek ABD'yi haksız ve gayrimeşru olarak temsil ettiği ifade edilmektedir (2006: 142). Zira medya temsilleri jeopolitik çatışmaların bir parçasıdır. Bu çerçevede Arap medyasının siyasi karikatürler yoluyla inşa ettiği “ahlaksız güç” (*immoral authority*) söylemine karşı ABD'nin ileri sürdüğü “adil güç” (*just authority*) söylemlerinin çarpıştığı

gözlemlenmiştir. ABD'nin savaş gerekçesi olarak gösterdiği kitle imha silahlarının bulunamaması ve silahlı direnişe askeri şiddet ile cevap vermesi Arap medyasının ABD'yi bölgedeki haksız, bencil ve çıkar amaçlı güç olarak temsilini daha da güçlendirmiştir (2006: 160-161).

2.6. Bir Araç Çantası olarak Eleştirel Jeopolitik:

Eleştirel jeopolitiğe dair tüm bu kuramsal tartışmalardan bu tezde nasıl faydalanılacaktır? İlk olarak, bu tezde jeopolitik kavramına eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılabilecektir; yani jeopolitik bilgi nesnel ve genel geçer bir bilgi olarak değil, inşa edilmiş öznel bir bilgi olarak değerlendirilecektir. Türkiye'nin Kuzey Suriye'deki askeri operasyonlarına yönelik medyada çıkan haberler bir "metin" olarak ele alınacak ve her metin gibi bilgi-iktidar ilişkisinin bir ürünü olarak değerlendirilecektir.

İkinci olarak, bu tezde eleştirel jeopolitisyenlerin geliştirdiği alansallaştırma, alanyapımı ve alanbozumu kavramları çerçevesinde bir analiz geliştirilmeye çalışılacaktır. Kuzey Suriye'de Türk Silahlı Kuvvetleri ve Özgür Suriye Ordusu (daha sonra Suriye Milli Ordusu) tarafından gerçekleştirilen operasyonların yaşandığı bölgelerin nasıl alansallaştırıldığı, haber ve görsel malzemeleri incelenen medya organları tarafından nasıl alanbozumu ve alanyapımı süreçlerine maruz bırakıldıkları üzerinde durulacaktır. Böylece sabit bir kavrammışçasına ele alınan "alan" kavramının aslında zamana ve kendisi hakkında fikir yürüten yapıya göre nasıl farklılaştığı, tanımlandığı ve yeniden tanımlandığı tartışılacaktır.

Üçüncü olarak, Tuathail'in jeo-iktidar kavramından yararlanarak medya organlarının iktidara göre konumlanışının onların bilgi üretimi üzerindeki etkileri incelenecek ve bilgi-iktidar ilişkisinin belirli bir olay veya sürecin farklı anlatılarını

nasıl teşvik ettiği üzerinde durulacaktır. Diğer bir deyişle, jeopolitik bilginin nesnelliğinin sorgulanması noktasında jeo-iktidar kavramından yararlanılacaktır.

Dördüncü olarak, Türkiye'nin Kuzey Suriye'deki askeri operasyonlarını görselleştirmek için medya organlarında kullanılan haritaları analiz edebilmek üzere eleştirel kartografi yaklaşımından yararlanılacaktır. Buna göre harita yapımı sürecinin de aslında bilgi-iktidar ilişkisinin bir yansıması olduğu, bu sürecin nesnel bir bilgi üretme iddiasında olduğu halde aslında görsel bir inşa yarattığının altı çizilecektir. Haritalarda kullanılan renkler, şekiller ve hatta yazı fontları üzerinden metin altı anlamlandırmalar ele alınmaya çalışılacak, böylece haritaların söylem üretmedeki yeri vurgulanacaktır.

Son olarak, bu çalışmada jeopolitik söylemin üçlü sınıflandırmasının medya ayağını oluşturan popüler jeopolitik söylem kullanılarak jeopolitik bilginin medyadaki temsili analiz edilecektir. Bu yapılırken medyanın jeopolitik bilgiyi sunmadaki rolü ve medya-iktidar ilişkisinin bu bilginin niteliksel ve niceliksel olarak üretimindeki etkileri üzerinde durulacaktır.

BÖLÜM III

FIRAT KALKANI HAREKÂTI'NA POPÜLER JEOPOLİTİK ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ

Fırat Kalkanı Harekâtı (FKH) 24 Ağustos 2016 ile 29 Mart 2017 tarihleri arasında Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesi'nin 51. maddesinde belirtilen meşru müdafaa hakkına atıf yapılarak, yani uluslararası hukukun Türkiye'ye sağladığı düşünülen hukuki çerçeve içerisinde, Suriye'nin kuzeyinde icra edilmiştir. Bu harekâtın icrasında uluslararası hukuka verilen önem dikkat çekicidir; zira Türkiye bu harekât ile başka bir ülkenin toprağını işgal ettiği yönündeki suçlamaların önünü baştan kesmek istemiştir (Karahana, 2020: 111). Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı'nın verilerine göre harekât Türkiye'nin Suriye sınırını DAES mevcudiyetinden temizlemek amacıyla başlatılmıştır. Bu minvalde TSK unsurları Özgür Suriye Ordusu'na destek vererek ve 2.015 km²'lik bir alanda kontrol sağlayarak 2.647 DAES mensubunu etkisiz hale getirmiştir (Dışışleri 2020).

Her ne kadar FKH'nın amacı resmi olarak DAES'in Türkiye açısından yarattığı tehdidin ortadan kaldırılması ve Türkiye'nin Suriye ile olan sınırına yakın bölgelerdeki DAES unsularının tasfiye edilmesi olarak ilan edilse de, literatürde asıl amacın başka olduğuna ilişkin görüşler de mevcuttur. Özpek (2017: 57), DAES'e karşı başlatılan mücadelenin yalnızca bir maske olduğunu ve esas hedefin Kuzey Suriye'de bulunan Kürt kantonlarının birleştirilmesini ve Kuzey Irak'tan Akdeniz'e kesintisiz bir biçimde uzanan bir koridor kurulmasını önlemek olduğunu belirtmektedir. Çağaptay'a göre (2016: 1) ise FKH Türkiye açısından üç amaca hizmet etmiştir. Öncelikle Ankara'nın DAES'i sınırlarından uzaklaştırmasını

sağlamıştır. İkincisi Kürdistan İşçi Partisi (PKK) iltisaklı terör örgütü olarak tanımladığı Demokratik İşçi Partisinin (PYD) Türkiye’yi güneyden kuşatacak alana hâkim olmasını önlemiştir. Son olarak Esad karşıtı muhalifler için Suriye’nin kuzeyinde güvenli bölge yaratmıştır. Benzer bir biçimde, Yüksel ve Veen’e göre (2019: 1) ise harekâtın temel amacı Suriyeli Kürtlerin siyasi ve alansal kazanımlarını geri alarak sınırlamaktır. Diğer bir deyişle, harekâtın resmi olarak ilan edilen sebebinin yanı sıra, harekât ile elde edilmesi amaçlanan başka jeopolitik hedefler de mevcuttur.

2011 yılında patlak veren iç savaşa Türkiye’nin neden beş yıl sonra, 2016 yılında, sert güç kullanarak ve aktif bir şekilde müdahale ettiğini irdelemek, bu tezde üzerinde çalışılacak gazetelerin söz konusu müdahaleyi nasıl kavramsallaştırdıklarını anlamak açısından önem teşkil etmektedir. Zira Türkiye’nin Suriye’de halk ayaklanmalarının başladığı 2011 ile 2016 arasında izlediği Suriye politikası ile 15 Temmuz 2016 darbe girişimi sonrası oluşturduğu Suriye politikası arasında ciddi bir kopuş yaşanmıştır. Bu çerçevede 2011-2016 arasında Türkiye’nin dış politikasında etik vurgusunun ve daha idealist bir bakış açısının ön planda olduğu gözlemlenmektedir (Göksel, 2018: 6). Bu tarihler arasında özellikle hükümet açıklamalarında ve hükümete yakın medya organlarının haberlerinde Esad rejiminin görevden alınması sürekli vurgulanmıştır. Zira Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın deyişiyle “gözü dönmüş şekilde kendi halkına, kendi insanına ateş püsküren” (CNNTürk: 11 Aralık 2018) Esad’ın meşruiyeti kalmamıştır. İç savaş patlak verdiğinde Türkiye, sınırlarında savaşılan farklı etnik ve siyasi gruplarla sürekli ve düzenli bir ilişki kurmamıştır ve Arap ayaklanmalarının 2010’da başlamasından bu yana Mısır, Libya ve Tunus’ta genellikle Müslüman Kardeşler ve diğer bağlantılı Sünni gruplarla iş birliği yapmıştır. Bu gruplar Mısır’da iktidarı bir darbe neticesinde kaybetmiş,

Tunus'ta seçimleri kazanamamış ve Libya'da cihatçıların o dönemdeki baskınlığına bağlı olarak dışlanmışlardır. Sonuç olarak Türkiye'nin desteklediği gruplar genellikle bulundukları ülkelerde kontrolü tam olarak ele geçirememişlerdir (Çağaptay, 2016: 4).

Mayıs 2016'da Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun istifa etmesi ve Temmuz'da gerçekleşen darbe girişiminin ardından Suriye'de daha aktif bir dış politika izlenmeye başlanmıştır. Darbe girişiminden yaklaşık bir buçuk ay sonra FKH'nı başlatan Türkiye sahada aktif bir rol üstlenerek Suriye dış politikasında sert gücü de ihtiva eden bir dış politika kurgulamıştır. Bu minvalde politikanın vurgusu Esad'ın görevi bırakmasından, terör örgütleriyle mücadele ve Türkiye'nin güvenliğine evrilmiştir. Bu politika dönüşümünün gerekliliği konusundaki yorumlar 2016 öncesinde başlamış olmakla beraber (Yorulmazlar ve Turhan, 2015: 347-348), Esad rejimi ile mücadeleden terörle mücadeleye geçiş 2016 sonrasında artık bir zorunluluk olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Zira PYD ve YPG'nin ABD ile iş birliği yaparak oluşturduğu kantonları birleştirmesi ve Türkiye'yi güneyden kuşatan bir yapı oluşturma riski en az DAESH terör örgütünün Suriye'nin kuzeyinden Gaziantep ve Kilis'i defalarca hedef alması ve Türkiye içinde de terörist eylemler düzenlemesi kadar önemli addedilmiştir. Buna binlerce Suriyelinin Türkiye'ye göç etmesi, bir Rus savaş uçağının Suriye sınırlarında Türk Hava Kuvvetleri tarafından düşürülmesinin ardından Türkiye'nin Suriye politikasında iyice yalnızlaşması gibi sebepler eklenince Türk dış politikasında yumuşak güçten sert güce geçişin arka planı daha iyi anlaşılabilir.

Yeşiltaş, Seren ve Özçelik'e göre (2017: 18) Türkiye'nin başat güvenlik sorunlarıyla eş zamanlı mücadelesinde izlediği kademeli strateji "(1) PKK'nın silahlı gücünü askeri araç ve yöntemlerle içeride elimine etmek, (2) DAESH'ın Türkiye'ye

yönelik tehdit kapasitesini ortadan kaldırmak, (3) Devleti FETÖ unsurlarından arındırarak stratejik esnekliği yeniden kazandırmak” olarak planlanmıştır. Bu çerçevede icra edilen FKH ile ilgili olarak 29 Mart 2017 tarihinde gerçekleştirilen Milli Güvenlik Kurulu’nda ise harekâtın sonuçlandırıldığı bildirilerek:

Ülkemizin sınır güvenliğini sağlamak, DEAŞ terör örgütünün ülkemize yönelik tehdit ve saldırılarını önlemek, yerinden edilmiş Suriyeli kardeşlerimizin ülkelerine dönüşlerine imkân vermek ve Fırat Kalkanı Harekâtı bölgesinde huzur ve güven içerisinde yaşamlarını sürdürmelerini sağlamak amacıyla yürütülen harekâtın başarıyla sonuçlandığı... (Cumhuriyet: 31 Mart 2017)

açıklaması yapılmıştır. TSK ise harekâtın bitirilmesini şu açıklama ile duyurmuştur:

BM Sözleşmesinin 51’inci maddesinden kaynaklanan meşru müdafaa hakkımız kapsamında, ülkemizin ve halkımızın güvenliğini tehdit eden DEAŞ Terör Örgütü mensupları başta olmak üzere, bölgede mevcut teröristleri etkisiz hale getirmek ve hudut güvenliğimizi sağlamak amacıyla; 24 Ağustos 2016 tarihinde Koalisyon Güçleri ile koordineli olarak başlatılan Fırat Kalkanı Harekâtı’nın bu safhası başarıyla tamamlanmıştır (Cumhuriyet: 29 Mart 2017).

216 gün süren FKH’nın sonucunda 600 ÖSO mensubu ve 67 Türk askeri şehit olmuştur. 3 bine yakın terörist öldürülmüştür. Suriye’nin kuzeyindeki Cerablus, Çobanbey (Rai) ve El Bab bölgelerinden DAES terör örgütü temizlenmiştir. PYD’nin Afrin ve Kobani kantonlarını birleştirmesi önlenmiştir (Milliyet: 30 Mart 2017) ve böylece Türkiye terör örgütü olarak tanımladığı bir örgütün güney sınırını kuşatmasına engel olmuştur. Ancak yapılan resmi açıklamalarda PYD/YPG ve Kuzey Suriye’de bir Kürt koridoru oluşturma girişimlerinden doğrudan bahsedilmek yerine harekâtın DAES’a karşı yapıldığının altı tekrar çizilmiştir.

Dünyaya ait bilginin dil ile şekillendirildiğini (Bressler, 2007: 119) ve dilin var olana isim vermenin ötesinde isim verdiği nesneleri ya da olguları yarattığına işaret eden post-yapısalcı teoriler çerçevesinde gazetelerin Suriye’ye düzenlenen harekâtlar esnasında bölgeleri nasıl tanımladığı irdelendiğinde dilin yaratıcı gücü açıkça kendini

göstermektedir. Diğer taraftan eleştirel jeopolitik, alansallaştırma, alan yapımı ve alan bozumlarının söylemler vasıtasıyla yapıldığına dikkat çekmektedir. Müller de (2010) dünya politikasının toplumsal inşası çerçevesinde eleştirel jeopolitik alanında çalışanların jeopolitik söylemlerin inşacı ve kontrol sağlayıcı gücünü irdelemek amacıyla söylem analizine başvurduklarını belirtmektedir. Bu çerçevede Cumhuriyet, Habertürk ve Sabah gazetelerinin bölgeye ilişkin yayımladığı haritalar ve 24 Ağustos 2016-29 Mart 2017 tarihleri arasında yayımladıkları elektronik haberlerin giriş bölümleri incelenerek FKH'nın düzenlendiği bölgeleri nasıl temsil ettiği analiz edilecektir.

3.1. Cumhuriyet Gazetesinde Fırat Kalkanı Harekâtı'nın Alansallaştırılması

Cumhuriyet gazetesindeki haberler incelendiğinde FKH'nın alansallaştırılmasının iki aşaması olduğu gözlemlenmektedir. İlk aşamada, harekâtın DAESH ile mücadeleye odaklanıldığı dönemde Kuzey Suriye için bir alanbozumu süreci tatbik edilerek, harekâtın icra edildiği alan teröristler tarafından kontrol edilen ve kurtarılması gereken bölgeler olarak temsil edilmiştir. İkinci aşamada, sınırların DAESH tehlikesinden kurtarılmasının ardından yeni bir alanyapımı ile bu bölge Türkiye'nin savaş açtığı topraklar olarak tanımlanıp yeni bir temsil yaratılmıştır.

Harita 3.1. Kuzey Suriye Haritası (Cumhuriyet, 30.10.2016)

28 Ekim 2016 tarihli gazetenin sürmanşetinde verilen habere göre ve “Erdoğan’ın savaş planı” başlığının da işaret ettiği üzere FKH, Cumhuriyet gazetesinde bir askeri operasyonun ötesinde bir savaş olarak inşa edilmiştir. Peggy Kamuf’un “savaş” ve “cephe” kavramlarını yapıbozumuna uğrattığı çalışmasında “cephe” kavramının her zaman savaş kavramı ile beraber ele alınması gerekmediğini, ama bu kavramın bir şekilde savaş kavramını çağrıştırdığı ileri sürülmektedir (Kamuf, 2009: 233-234). Bu çerçevede haritaların üzerinde yer alan ‘cephe’ kelimesi Türkiye’nin Irak ve Suriye ile savaşa girdiği algısı yaratmaktadır. Diğer taraftan Esad güçleri için “Suriye hükümeti” isminin seçilmesi de dikkat çekmektedir. Zira “Esad güçleri, rejim güçleri” gibi “halkına savaş açan bir rejim ve yönetici” algısı bir kenara bırakılmakta ve Suriye’nin meşru yönetimi anlamı barındıran bir tanımlama kullanılmaktadır. Gri ile temsil edilen ve Suriye/Irak Kürt Güçleri olarak isimlendirilen bölge için YPG/PYD tanımlamasından kaçınıldığı gözlemlenmektedir. YPG/PYD isimleriyle terör örgütü olarak tanımlanan aktör “Kürt Güçleri” olarak isimlendirilerek meşru bir güç olarak inşa edilmiştir. Bu çerçevede söz konusu aktörün terör örgütü olarak konumlandırılmasından kaçınıldığı görülmektedir. Son olarak Türkiye, TSK ya da ÖSO yerine “Fırat Kalkanı” ismi kullanarak gazete bu savaşın Türkiye’nin değil hükümetin savaşı olduğuna işaret etmektedir.

Harita 3.2. Fiili Tampon Bölge (Cumhuriyet, 24.08.2016)

Harita 3.3. Cerablus (Cumhuriyet, 29.08.2016)

Türkiye hükümetinin PYD ve YPG ile Kürtler arasında bir ayırım çizmesine karşın Cumhuriyet gazetesinde kullanılan haritalarda bu ayırımın gözetilmediği, terör örgütü olarak tanımlanan gruplarla bölgede yaşayan Kürtlerin aynı tanım etrafında ele alındıkları gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, Esad yönetimini son derece meşru gösteren “Suriye hükümeti” ifadesinde tutarlı olunmadığı, 24 Ağustos 2016 tarihli haritada Esad rejimini işaret etmek için “rejim güçleri” ifadesinin de kullanıldığı dikkat çekmektedir. Üçüncü haritada ise “rejim güçleri” hiç gösterilmemiş olup ÖSO’nun kontrol sağladığı alan vurgulanmış ve çatışma ve savaşı işaret eden ateş sembolleri kullanılmıştır. Bu çerçevede bilhassa üçüncü haritada kurgulanan anlatı ÖSO’nun PYD/YPG ya da DAESH gibi terör örgütlerine karşı değil, Kürtlere karşı savaştığıdır. Üç harita haber metinleri ile birlikte incelendiğinde ise Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ÖSO’ya destek vererek Suriye topraklarında Kürtlere karşı bir savaş başlattığı anlatısının kurgulandığı ortaya çıkmaktadır. Kısacası Cumhuriyet gazetesinde haritaların nesnel bir bilgi kaynağı

olarak okunmasının yanı sıra, gazetenin okur kitlesine vermek istediği mesajları da alt metin olarak barındırdığı iddia edilebilir.

Sayısal olarak incelendiğinde, Cumhuriyet gazetesinin web sitesinde 24 Ağustos 2016 ile 29 Mart 2017 tarihleri arasında doğrudan FKH'na ilişkin 450 haber yayınlanmıştır. Bu haberlerden 144'ü şehitleri konu alırken 63'ü TSK/ÖSO ile ilgili haberleri, 31'i PYD/YPG ile ilgili haberleri, 24'ü harekâta karşı çıkanlara ilişkin haberleri ve 29'u harekâtla elde edilen kazanım ve başarılarla ilişkin haberleri aktarmıştır. Bu dağılım içinde şehit haberlerinin sayıca çok fazla olması dikkat çekicidir.

Karaduman ve Batu'nun da işaret ettiği üzere, şehit düşen asker ve kolluk görevlilerine ilişkin medya temsillerinde kullanılan dil ve söylem önem arz etmektedir. Zira “her şeyin üstünde görülen ‘şehitlik mertebesi’ şehit haberlerinde kullanılan dille kutsanmakta, haber metinlerinde bu egemen söylem içinde, toplumsal pratikler ve iktidar ilişkileri yeniden üretilmektedir (2011: 372).” Benzer bir biçimde Filistin meselesinde şehitlik kavramının Arap medyasındaki temsiline dikkat çeken Samia Bazzi, bu kavramın olumlu veya olumsuz duyguları kabartmak için kullanıldığına dikkat çekmektedir (Bazzi, 2009: 175). Eli Alshech ise Hamas'ın “şehitlik” kavramını kullanarak Filistinliler arasında kendi siyasi ve toplumsal konumunu güvende tutmaya çalıştığını bildirmektedir. Bu çerçevede Hamas'ın, İsrail kuvvetlerine karşı bir operasyon esnasında bir üyesi öldürülürse şehidin vasiyeti, biyografisi ve şehidin yakınlarına ahlaki ve etik tavsiyeler gibi belgeleri Arap televizyon kanalları, internet siteleri, bildiriler, posterler olarak yayınladığı ve Cuma namazlarında sürekli olarak bu şehitlerden bahsedilerek destekçilerini daha kökten hale getirdiği ve yeni üyeler kazandığı belirtilmiştir (2008: 28). Bu makaleden yola çıkarak siyasi amaçlar doğrultusunda şehitlik kavramı üzerinden halkın bazı

duygularının harekete geçirilmesiyle söz konusu kavramın manipüle edileceği anlaşılmaktadır.

Diğer bir deyişle, şehitlik kavramı üzerinden medya organları mevcut hükümetin politikalarını kutsallaştırabildikleri gibi, bu politikaları eleştirmek ve hükümeti zor durumda bırakabilmek için de kullanabilmektedirler. Nitekim, Cumhuriyet gazetesinde şehit haberlerinin hikâyeleştirilerek ve acı, keder, üzüntü ve şüphe duyguları vurgulanarak servis edilmesi iç kamuoyunu Türkiye'nin Suriye'de düzenlediği askeri harekâtları sorgulamaya itmektedir.¹

Cumhuriyet gazetesinde şehit haberlerine yapılan vurgunun yanı sıra, operasyon alanının jeopolitik tanımlanması da dikkat çekmektedir. Her şeyden önce haber başlıklarında Türkiye'nin "Suriye topraklarında" bir harekât yürütmekte olduğu vurgulanmaktadır.² Gazetenin haber metinleri incelendiğinde Türkiye'nin Suriye topraklarında bir askeri harekât icra ettiğinin vurgulanması TSK'nın ait olmadığı bir yerde bulunduğu algısı yaratmaktadır. Aynı zamanda operasyon yürütülen bölgelerin başka bir devlete aidiyeti vurgulanarak aslında bu toprakların Suriye rejimine ait topraklar olduğunun altı çizilmekte ve operasyonların meşruiyeti tartışmaya açılmaktadır.

Dikkat çeken başka bir nokta, resmi kaynakların ele geçirilen yerleri rakamlarla ifade ederken Cumhuriyet gazetesinin köy ve bölge isimleri vererek haberleri

¹ Bkz. "Suriye'den gelen acı haber yıktı: Daha iki hafta önce baba olmuştu" (Cumhuriyet: 24 Kasım 2016), "Fırat Kalkanı Harekâtı'nda bir acı haber daha: 1 şehit, 5 yaralı" (Cumhuriyet: 25 Kasım 2016), "Şehit annesinin feryadı yürek dağladı: Gelin arabası gibi süslemişler arabayı oğlum" (Cumhuriyet: 25 Kasım 2016), "Şehit oğluna son sarılış" (Cumhuriyet: 9 Aralık 2016), "Gençler şehit oluyor, savaş damada yarıyor... Sümeyye'nin eşine 37 milyon dolar" (Cumhuriyet: 16 Aralık 2016), "Bir babanın en zor anı: Fatih mi şehit oldu, Ferhat mı?" (Cumhuriyet: 19 Aralık 2016).

² Bkz. "Suriye'nin Halep kentinde bulunan Cerablus'a yönelik" (Cumhuriyet: 27 Ağustos 2016), "Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Çarşamba günü Suriye'de başlattığı Fırat Kalkanı" (Cumhuriyet: 27 Ağustos 2016), "Fırat Kalkanı Harekâtı ile ÖSO denetimine geçen Suriye'nin Cerablus kenti" (Cumhuriyet: 4 Ekim 2016), "Türk askeri Suriye topraklarında saldırıya uğradı" (Cumhuriyet: 24 Kasım 2016)

aktarmasıdır.³ Bu haber metinlerinde gözlemlenebileceği üzere, resmi kaynakların “TSK: Azaz-Cerablus arasında bin 840 kilometrekarelik alan kontrol altına alındı” (Habertürk: 10 Aralık 2016) söyleminin aksine, köylerin ÖSO tarafından ele geçirildiği vurgulanmıştır. Bu çerçevede Türkiye ve ÖSO arasında bir ikilik meydana gelmektedir ve Türkiye-ÖSO ikiliğinde Türkiye şehit veren, ÖSO ise kazanan olarak inşa edilmektedir.

Son olarak, haritalarda Kürtler ifadesiyle terör örgütünden ayrıştırılan bir grubun kontrol ettiği topraklara ek olarak ve bu kullanımın aksine doğrudan doğruya bir terör örgütüne (DAEŞ) atfen belirli alanlar üzerindeki kontrolün altı çizilmiştir.⁴ Bu haberlerde de hükümetin İslam ve terör kavramlarını bağdaştırdığı iddiası ile IŞİD kısaltmasını kullanmamasının aksine Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan haberlerde IŞİD kısaltması kullanılmış, Türkiye’nin askeri harekât düzenlediği bölgelerde IŞİD’in etkin olduğu ve Türkiye’nin bu örgüte karşı savaştığı belirtilmiştir.

Tezin bu bölümünü bitirmeden önce Cumhuriyet gazetesinin 31 Ağustos 2016 tarihinde yayınladığı “Savaşı Yaşıyoruz” başlıklı haberi üzerinde söylem analizi yapılacak ve bu sayede içerik analizi vasıtasıyla elde edilen sonuçların sağlanması yapılacaktır.

Türkiye 1 Eylül Dünya Barış Günü’ne bu yıl da çatışmaların gölgesinde giriyor.

Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Fırat Kalkanı Harekatı’nda Türk tanklarına saldıran YPG’nin siyasi kanadı PYD ile ateşkes anlaşmasının olmadığını dile getirdi. Kalın dün Cumhurbaşkanlığı Sarayı’nda düzenlediği basın toplantısında, Çin’deki G20 toplantısı ile ilgili bilgi verdi.

³ Bkz. “TSK’dan Cerablus açıklaması: 32 köy alındı” (Cumhuriyet:31 Ağustos 2016), “ÖSO 6 köyde daha kontrolü ele geçirdi” (Cumhuriyet: 7 Eylül 2016), “Bugün alınan 6 köyle birlikte Suriye sınırında son durum” (Cumhuriyet: 7 Eylül 2016), “ÖSO IŞİD’in elindeki köyleri böyle ele geçirdi” (Cumhuriyet:3 Ekim 2016) ve “ÖSO El Bab ile Menbiç arasındaki kritik köyü ele geçirdi” (Cumhuriyet: 26 Kasım 2016)

⁴ “IŞİD kontrolündeki Cerablus” (Cumhuriyet: 24 Ağustos 2016), “IŞİD alınan Mınbiç” (Cumhuriyet: 30 Ağustos 2016), “Suriye tarafında terör örgütünün kontrol ettiği bölgeleri Türk jetleri vurdu” (Cumhuriyet: 2 Eylül 2016), “IŞİD için kilit önemdeki Bab” (Cumhuriyet: 5 Eylül 2016), “TSK’nın IŞİD’in bulunduğu El Bab’a yönelik operasyonlarda” (Cumhuriyet: 23 Aralık 2016), “IŞİD, Türkiye sınırından temizlendi” (Cumhuriyet: 5 Eylül 2016).

Rakka planı zora girdi

Washington Post gazetesi editorial yazısında Suriye’deki iç savaşın iki problemlili ABD müttefikini birbirine düşürdüğünü yazdı. Türkiye’nin asıl amacının ABD’nin bir diğer müttefikli Kürtler liderliğindeki Suriye Demokratik Güçleri’nden (SDG) toprak almak olduğunun ortaya çıktığı belirtilen yazıda bu karmaşanın IŞİD’in başkent ilan ettiğı Rakka’ya bir operasyonu zora sokacağı belirtildi.”

Yukarıdaki metin incelendiğinde ilk olarak PYD/YPG’nin net bir biçimde bir terör örgütü olarak tanımlanmadıkları dikkat çekmektedir. Dahası Türk hükümetinin PYD/YPG gibi bir terör oluşumu olarak kabul ettiğı SDG’ye “ABD’nin iki problemlili müttefikli” tanımlamasıyla Türkiye ile aynı seviyede bir aktör imajı çizilmiştir. Ayrıca Türkiye’nin Suriye’deki varlığı, harekât icra eden bir ülkeden ziyade, çatışmanın/savaşın içindeki bir aktörün varlığı olarak temsil edilmektedir. Bu minvalde Türkiye kendisine denk ve meşru bir aktör olan SDG’den toprak almayı amaçlayan ve savaşan bir ülke olarak inşa edilirken “savaşın” gerçekleştiğı alan iki eşit ve meşru aktörün birbirlerinden toprak almaya çalıştığı bir bölge olarak alansallaştırılmaktadır. Bu bilgiler ışığında içerik analizi ile söylem analizi sonucu elde edilen bulgular birbiriyle tutarlıdır.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan haberlerde FKH ile Türkiye’nin Irak ve Suriye’ye ve bilhassa Kürtlere savaş açtığını temsil eden haritaların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Operasyonun Suriye sınırlarında icra edildiğinin vurgulandığı pek çok haber başlığıyla Türkiye’nin ait olmadığı bir yerde bulunduğu vurgulanmıştır. Ayrıca şehit haberlerine fazlaca yer verilerek ve şehitlerin hayat ve ölümlerinin hikâyeleştirilerek Türk askerlerinin kendilerini ilgilendirmeyen bir savaşta can verdiklerinin alt metin olarak ifade edildiğı anlaşılmıştır. Dahası, kontrol altına alınan bölgeler daha belirsiz bir tanımlama olarak kilometrekare cinsinden ifade edilmek yerine, daha belirgin bir tanımlama ile ve köy/bölge isimleri öne

ıkarılarak zikredilmiştir. Suriye’deki köy ve kent isimlerinin vurgulanmasında Türk ordusunun sınır ötesinde kendisini doğrudan ilgilendirmeyen bir savaşta kayıp verdiği algısının ne çıkarıldığı düşünülmektedir. Son olarak harekâtın ilk evresinde alanın daha çok DAES ile ilişkilendirildiği ve bu örgütün Türkiye-Suriye sınırının Suriye tarafındaki bölgelerden arındırılması gerektiğinin ifade edildiği tespit edilmiştir.

Yukarıdaki veriler ışığında harekâtın DAES ile mücadeleye odaklanıldığı evresinde çıkan haberlerin askerî harekâtın icra edildiği bölgeyi, bir tehdit unsuru olan terör örgütünün bulunduğu ve temizlenmesi gereken bir yer olarak alanbozumuna uğratıldığı gözlemlenmektedir. Harekâtın ikinci aşamasında DAES’den temizlenen bölgelerde operasyonlar devam ettiğinde alanyapımı süreci işletilmiştir ve aynı alan bu kez hükümetin çıkardığı savaşla Türkiye’nin başka bir ülkenin topraklarına girdiği, Türkiye’nin şehit verip kaybederken SO’nun kazandığı bir alan olarak tekrar inşa edilmiştir. Diğer bir deyişle, hükümet politikalarına muhalif bir gazete olan Cumhuriyet, iktidarın Suriye politikasını sunduğu haberlerin içerik ve söylemleri ile eleştirmektedir.

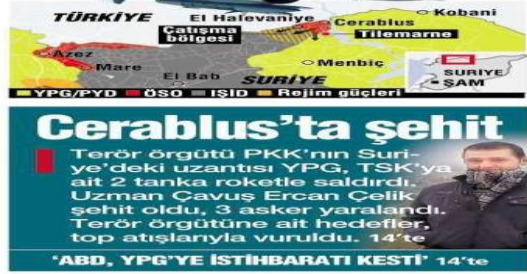
3.2. Habertürk Gazetesinde Fırat Kalkanı Harekâtı’nın Alansallaştırılması

FKH’nın icra edildiği tarihler arasında Habertürk gazetesinin web sitesinde yayımlanan haberlerden 180’i harekât kapsamında elde edilen başarıları -imha edilen hedefler, kazanılan alanlar ve etkisiz hale getirilen terörist sayıları- konu alırken 14’ harekâta destek, 71’i TSK/SO temsilini, 58’i PYD/YPH temsilini ve 120’si şehit haberlerini iletmektedir.

Harita 3.4. Kuzey Suriye (Habertürk, 28.06.2016)

Türk jetleri YPG'yi vurdu

■ Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlamayı amaçlayan Fırat Kalkanı operasyonunun 4. gününde, Türk jetleri, Cerablus'un güneyindeki Tlemarne Köyü'nde yer alan PYD/YPG hedeflerini vurdu. Koalisyon uçakları da ISID mevzilerini hedef aldı. YPG'nin cephanelik ve komuta yerinin kullanılamaz hale geldiği, ölenlerin olduğu bildiriliyor. ÖSO 30 köyü ISID'den temizlerken, ISID'in Çobanbey'e saldırısı püskürtüldü. Cerablus'ta da hayat normale dönüyor. 14'te

Harita 3.5. Cerablus (Habertürk, 24.08.2016)

Harita 3.6. Fırat'ın Batısı (Habertürk, 29.08.2016)

Öncelikle, gazetenin yazılı versiyonunda haritalar üzerinde alanın nasıl temsil edildiği irdelendiğinde 28 Ağustos 2016 tarihli gazetenin ilk sayfasında yukarıdaki haber dikkat çekmektedir. Büyük harflerle yazılan “Türk jetleri YPG’yi vurdu”

başlığını vurgulayan harita üzerindeki bomba yüklü savaş uçağı Türkiye’yi sert güç kullanmaktan çekinmeyen bir aktör olarak inşa etmektedir. Ancak, Türkiye silahlı kuvvetleriyle aktif olarak bölgede bulunmasına karşın harita üzerinde operasyonun sahadaki tarafı olarak yalnızca ÖSO gösterilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’nin işgalci bir güç olarak gösterilmekten kaçınıldığı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Esad rejimini ifade etmek üzere “rejim güçleri” ismi tercih edilmiştir. Cumhuriyet gazetesindeki “Suriye hükümeti” kadar meşru bir yapı olarak inşa edilmemiş olsa da, “Esad” ismi belirtilerek doğrudan bir düşman yaratmaktan da kaçınıldığı gözlemlenmektedir. Benzer şekilde, Cumhuriyet gazetesindeki “Suriye/Irak Kürt güçleri” ifadesi yerini terör örgütü olarak kabul edilen YPG/PYD’ye bırakmaktadır. Son olarak, Cumhuriyet gazetesindeki gibi, resmi söylemin tercih ettiği DAESH ifadesi yerine IŞİD isminin kullanıldığı gözlemlenmektedir.

Bu çerçevede DAESH ile IŞİD arasındaki ayrıma değinilmesinin aydınlatıcı olabileceği düşünülmektedir. IŞİD, diğer bir ifadeyle Irak Şam İslam Devleti, devlet olduğu iddiasının zihinlerde yerleşmesini sağlamak için kendisine “devlet” anlamına gelen “devle” denilmesini istemiş ancak aktivistler bunu reddederek aynı ifadenin Arapçasının Latin harfleriyle kısaltması olan DAİŞ/DEAŞ/DAESH ifadesini kullanmışlardır. Zira DAİŞ’in Arapça’da “ayakları altında ezen, zalim, despot, katil gibi anlamları çağrıştırdığı, terör örgütünün ise bu ismin kullanılmasından rahatsız olduğu belirtilmiştir. Bu tutum daha sonra Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından da benimsenmiş, bir terör örgütünün kendine İslam devleti diyerek İslam devleti olamayacağını ifade etmiştir (Yeni Şafak: 8 Ocak 2018). Mehmet Tezkan da Cumhurbaşkanı’nın söylem değişikliğindeki amacın “terör örgütünden veya terör devletinden bahsederken İslam sözcüğünün kısaltılmış halini bile ağzına almamak” olduğunu belirtmiştir. (Milliyet: 3 Kasım 2014) Diğer taraftan iç kamuoyunda

Cumhurbaşkanını destekleyenlerin DAESH, muhalif olanların IŞİD'i kullanmasıyla söz konusu ayrım siyasi bir hale evrilmiş olup Cumhuriyet gazetesinin de bunun etkisi altında haberlerini şekillendirdiği düşünülmektedir.

Habertürk'te de Cumhuriyet'te olduğu gibi bazı şehit haberlerinin hikâyeleştirilerek servis edildiği gözlemlenmektedir.⁵ Bu haberler incelendiğinde, bazen şehitlerin, bazen de aile bireylerinin kahramanlaştırıldığı gözlemlenmektedir. Cumhuriyet gazetesinin aksine Habertürk gazetesinde şehit haberlerinin hükümetin politikasını eleştirmek yerine, şehadet kavramı ile kamuoyunun duygularını etkilemenin amaçlandığı düşünülebilir; zira Cumhuriyet gazetesinin haber içeriklerinde şehit olanların kendilerini ilgilendirmeyen bir savaşta hayatlarını kaybettikleri vurgusu hâkimken, Habertürk gazetesinde daha ziyade şehitlerin veya ailelerinin kahramanlık hikâyeleri ön plana çıkarılmıştır.

Habertürk gazetesinin internet haberlerinin giriş bölümlerinden elde edilen “Türkiye'nin Suriye'de DAESH hedeflerine yönelik başlattığı operasyon” (Habertürk, 24 Ağustos 2016) “TSK, Suriye'nin Keklice ve Cerablus bölgesinin terör örgütü DAESH'ten temizlenmesi amacıyla askeri harekât başlattı” (Habertürk, 24 Ağustos 2016), “Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yoğun bombardımana maruz kalan DAESH yönetimindeki Cerablus kentine...” (Habertürk, 25 Ağustos 2016) ve “TSK'nın Cerablus'ta DEASH hedeflerine yönelik başlattığı Fırat Kalkanı operasyonu” (Habertürk: 25 Ağustos 2016) ifadelerine bakıldığında bölgeler ile öncelikle DAESH ve ardından Türkiye'nin PKK terör örgütü ile ilişkilendirerek terör örgütü kabul ettiği PYD/YPG arasında yoğun bir bağ kurulduğu dikkat çekmektedir. Sık sık karşılaşılan başka bir husus ise Cumhuriyet gazetesinde kolayca rastlanmayan “terör

⁵ Bkz. “Şehit Onbaşı Erdi Demirel gözyaşlarıyla toprağa verildi” (Habertürk: 6 Ekim 2016), “Şehit Yüzbaşı Alper Kocaman'ın yürek burkan hikâyesi” (Habertürk: 7 Kasım 2016), “İki oğlu da asker olan baba Ramazan Olcay: Fatih mi Ferhat mı şehit oldu?” (Habertürk: 20 Aralık 2016), “Şehit üç gün sonra kardeşinin nişanına gelecekti” (Habertürk: 22 Aralık 2016), “Şehit oğlunu ‘gül kokulu yavrum’ diyerek uğurladı” (Habertürk: 22 Aralık 2016).

örgütlerinden *temizlemek*” ifadesinin Habertürk’teki pek çok haberin giriş bölümünde yer almasıdır. Zira “temizlemek” fiili olumlu çağrışımlar barındırmaktadır. “Fırat Kalkanı operasyonu ile Cerablus ve Menbiç’in her türlü terörist unsurdan temizlenmesi amaçlanıyor” (Habertürk: 27 Ağustos 2016), “DAEŞ’ten temizlenen Cerablus’ta” (Habertürk: 1 Eylül 2016), “Fırat Kalkanı Harekatı’yla teröristlerden temizlenen Cerablus’ta” (Habertürk: 10 Eylül 2016) ve “Türkiye’de yaşayan Suriyeliler, Fırat Kalkanı Harekatı ile terör örgütlerinden temizlenen bölgelere dönüyor” (Habertürk: 18 Eylül 2016) ifadelerinden gözlemlenebileceği üzere “temizlemek” fiili pek çok kez kullanılmış ve vurgulanmıştır. Söz konusu fiilin “yok etmek, çıkarmak, yenmek, atmak, sınır dışına çıkarmak” gibi yerine kullanılabilecek pek çok fiil arasından seçildiği göz ardı edilmemelidir. Söz gelimi “yok etmek” fiili olumsuz çağrışımlar yaratmakta, ÖSO ve TSK’yı yok eden ve şiddet kullanan güçler olarak inşa etmektedir. “Yenmek” fiili terör örgütlerini ÖSO ve TSK’ya eşit ve meşru bir güç olarak göstermektedir. “Sınır dışına çıkarmak” ise icra edilen eylemi tam olarak karşılamamaktadır. Zira bazı teröristler kaçmakta, bazıları öldürülmekte, bazıları ise yakalanmaktadır. Tüm bu seçenekler göz önüne alındığında “temizlemek” fiili ÖSO ve TSK’yı arındıran ve tehdit içeren bölgeleri güvenli hale getiren bir güç olarak yansıtmaktadır.

İkinci olarak ÖSO ve TSK ile ilişkilendirilen cümlelerde “operasyon başlatmak, ele geçirmek, kurtarmak, kontrol sağlamak” fiilleri kullanılırken DAEŞ ve PYD ile ilişkilendirilen cümlelerde “saldırmak” fiilinin öne çıktığı görülmektedir. Söz konusu fiiller arasında ikili karşıtlık mevcuttur. “Ele geçirmek, kontrol sağlamak” fiilleri olumlu ya da olumsuz çağrışımlar yaratmazken ya da fiili gerçekleştiren aktöre belirli ölçüde meşruiyet sağlarken, “kurtarmak” fiili ÖSO ve TSK’ya kurtarıcı rolü yüklemektedir. “Kurtarmak” olumsuz bir durumu olumlu hale getirmek, kötüyü iyiye

dönüştürmek, acıları dindirip mutluluk, huzur yaratmak gibi çağrışımlarla yüklüdür. Diğer taraftan “saldırmak” fiili kullanılarak DAESH ve PYD’nin saldırgan unsurlar olduğu öne çıkarılmakta ve TSK ve ÖSO-DAESH ve PYD arasında bir ikili karşıtlık kurulmaktadır. Bu bağlamda TSK ve ÖSO kurtarıcı, DAESH ve PYD saldırgandır.

Diğer bir dikkat çeken husus TSK ve ÖSO tarafından kontrol altına alınan bölgelerin isimlerinden ziyade alanı ölçü birimi bazında ifade etmektir. Söz gelimi “TSK ve ÖSO Kuzey Suriye’de kontrol sağladı” yerine “TSK ve ÖSO 900 kilometrekarede kontrol sağladı” ifadesi tercih edilmiştir. Öncelikle söz konusu ifade biçimi resmi kaynaklar tarafından kullanılmaktadır (Habertürk: 10 Aralık 2016). Gazete söz konusu inşayı aynı şekilde iletmektedir. Bu inşaa TSK ve ÖSO’nun bölgede işgalci olarak bulunmadığı, bu sebeple bölge adının önemli olmadığı; daha önce belirtilen amaçlar doğrultusunda rakamlarla sınırlandırılmış bir alanı tehdit unsurlarından temizlemek için bölgede bulundukları bildirilmektedir. Zira “Kuzey Suriye’de kontrol sağladı” ifadesi bölgenin işgal edildiği algısını oluşturabilecektir.

Habertürk’ün 27 Ağustos 2016 tarihli ve “Menbiç boşaltılmazsa zırhlılar ilerleyecek” isimli haberi söylem analizi kapsamında incelemek için aşağıdaki metin mercek altına alınacaktır:

Menbiç boşaltılmazsa zırhlılar ilerleyecek

‘Fırat Kalkanı’ operasyonu ile Cerablus ve Menbiç’in her türlü terörist unsurdan temizlenmesi amaçlanıyor. PYD/YPG’nin hareket tarzına göre Suriye içlerine yeni birliklerin sokulabileceği belirtiliyor.

Suriye’nin Halep kentine bağlı Cerablus İlçesi’ne TSK ve koalisyon güçlerinin desteğiyle girilip ilçenin terör örgütü IŞİD’in elinden alındığı ve ÖSO öncülüğünde icra edilen ‘Fırat Kalkanı’ operasyonuyla ilgili ayrıntılara HABERTÜRK ulaştı.

Menbiç tamamen PYD/YPG unsurları tarafından boşaltılmazsa zırhlı birliklerin ilerlemeye devam edeceğini vurgulayan kaynaklar, “Gelişen ve değişen şartlara göre planlama yapılıyor. Her türlü

müdahaleye hazırlıklıyız” ifadesini kullanıyor. Nihai amaç ise sınırda her türlü teröristten arındırılmış, güvenli bir bölge oluşturmak...

Metin incelendiğinde, Cumhuriyet’teki Suriye’nin kuzeyinde eşit aktörler arasındaki bir çatışma kavramsallaştırmasının aksine, Habertürk operasyonu terör örgütlerine yönelik düzenlenmiş bir harekât olarak ele almaktadır ve “temizlemek” fiiliyle DAESH, PYD ve YPG terör örgütlerini alandan arındırılması gereken unsurlar olarak inşa etmektedir. Buna karşın TSK/ÖSO için her zaman hazırlıklı, güçlü ve temizleyen/arındıran bir aktör imajı çizilmektedir. Bu iki imaj inşası vasıtasıyla TSK/ÖSO ve PYD/YPG arasında ikili bir karşıtlık ve hiyerarşi oluşturulmaktadır ve hiyerarşide TSK/ÖSO üstün konuma getirilmektedir. Bu çerçevede Suriye ülkesine bağlı olduğu bildirilen ve harekâtın icra edildiği alan Türkiye tarafından güvenliğini sağlamak ve terörist unsurları bölgeden temizlemek maksadıyla askeri olarak müdahale edilen bir yer olarak alansallaştırılmaktadır.

Sonuç olarak, Habertürk gazetesinin FKH’nı ele alış tarzından bazı çıkarımlar yapılabilir. Gazete ilk olarak hükümetin kullandığı “DAESH” ve kötücül bir tanımlama ile eşleştirilen “Esed” gibi söylemlerden kaçınarak nispeten nesnel bir söylem yaratmaya çalışmıştır. İkinci olarak Suriye sınırlarındaki operasyonu gösteren haritalarda TSK’nın bölgedeki aktif varlığına rağmen operasyon tarafının yalnızca ÖSO olarak gösterilmesiyle ve haberlerde bölge ismi yerine alan miktarı verilmesiyle Türkiye’nin işgalci bir güç olarak inşa edilmesinin önlenmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan hikâyeleştirilen şehit haberlerinin kahramanlar yaratmak ve milliyetçi duyguları beslemek amacıyla servis edildiği düşünülmektedir. Son olarak sahadaki aktörlerle kullanılan kelimeler vasıtasıyla (“kurtarmak, temizlemek, ele geçirmek, kontrol sağlamak”) Türkiye ve ÖSO güçlerinin kurtarıcı, DAESH ve PYD/YPG’nin bertaraf edilmesi gereken terör örgütleri olarak temsil edildiği gözlemlenmektedir.

3.3. Sabah Gazetesinde Fırat Kalkamı Harekâtı'nın Alansallaştırılması

Sabah gazetesinin web sitesinde FKH'na ilişkin haberlerden 15'i toplumun farklı kesimlerinden gelen harekâta destek mesajları ile ilgili, 89'u TSK/ÖSO ile ilgili, 179'u PYD/YPG ile ilgili ve 59'u şehit haberleri ile ilgiliyken, 197'si harekât kapsamında elde edilen başarıları aktarmıştır. Harekâtın icra edildiği bölgenin nasıl alansallaştırıldığını incelemek amacıyla öncelikle gazetenin “Suriye’ye askeri harekât başlatıldı” (Sabah: 24 Ağustos 2016), “Cerablus DAESH’ten Temizlendi” (Sabah: 25 Ağustos 2016), “ÖSO Dabık’a Dayandı” (Sabah: 14 Ekim 2016) isimli haberlerindeki haritalar incelenecektir.

Harita 3.7. Sınır Ötesi Operasyonlar (Sabah, 24.08.2016)

İLK GÖRÜNTÜLER

Sabah saatlerinde bölgeden yansıyan ilk görüntülerde iş makineleri dikkat çekti. Top atışlarının ardından sınırın temizlenmesi için iş makinesi girdiği belirtiliyor.

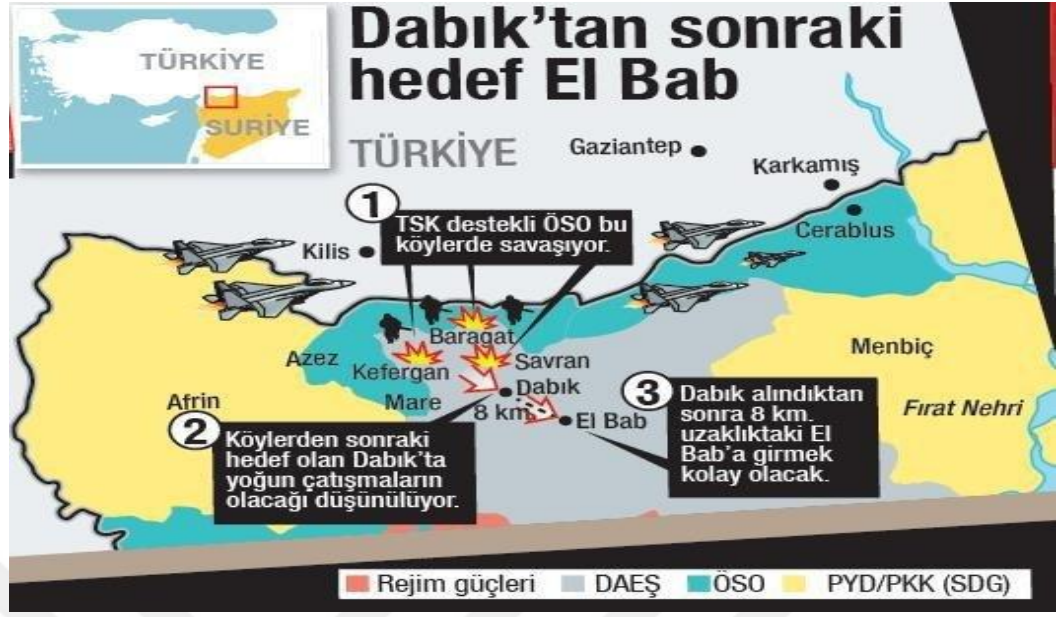

Harita 3.8. Cerablus (Sabah, 25.08.2016)

Öncelikle yayımlanan ilk haritanın son derece sade olduğu dikkat çekmektedir. Harita “Sınır Ötesi Operasyonlar” olarak adlandırılarak söz konusu operasyon (Cumhuriyet gazetesinin aksine) bir savaş olarak değil sınırları ilgilendiren bir tehditle mücadele etmek amacıyla başlatılmış bir operasyon olarak inşa edilmektedir. Haritada Suriye hükümetinin askeri güçleri yer almamaktadır. Habertürk gazetesindeki haritaya paralel şekilde Türkiye’nin silahlı kuvvetleriyle sahada bulunduğu operasyonun esas aktörü ÖSO olarak temsil edilmiştir. Pek çok haberin başlığında Irak Şam İslam Devleti için “DAEŞ” kullanılıyor olsa da haritada “İŞİD” kısaltmasının kullanılması dikkat çekmektedir. Haritadaki üçüncü ve son aktör ise YPG’dir. Haritanın merkeze Fırat nehrini ve YPG güçlerini aldığı gözlemlenmektedir. Türkiye’nin PYD/YPG güçlerinin Fırat’ın doğusuna geçmesi çağrısı çerçevesinde haritanın YPG’nin Fırat’ın batısındaki varlığını vurguladığı değerlendirilmektedir.

Harita 3.9. El Bab (Sabah, 14.10.2016)

Üç harita birlikte incelendiğinde Cumhuriyet ve Habertürk'teki gibi Sabah'ta çıkan farklı haberlerde de farklı haritalar kullanıldığı, aynı aktörlerin farklı haritalarda farklı renklerle gösterildiği tespit edilmiş olup renk kullanımı yoluyla herhangi bir anlam inşa edilmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, Habertürk'teki haritaya benzer şekilde TSK ve ÖSO unsurlarının savaş uçakları ve silahlı askerlerle temsil edilirken diğer aktörler için hiçbir imge kullanılmaması, TSK ve ÖSO'yu etkin ve meşru güç olarak inşa etmektedir. Hem haritada hem haberlerde dikkat çeken başka bir unsur ise sahada aktif olarak savaşan aktörün ÖSO olduğu algısına yönelik kurulan cümlelerdir. Söz gelimi harita üzerindeki "TSK destekli ÖSO bu köylerde savaşıyor" cümlesi TSK'nın aktif olarak sahada olmasına karşın yalnızca ÖSO'ya destek veriyormuş gibi temsil edilmesine yol açmaktadır.

FKH'na kamuoyunun desteğini ya da tepkisini artırmak için şehit haberlerinin nasıl temsil edildiğinin önemli olduğu düşünülmektedir. Daha önce Cumhuriyet ve Habertürk gazetelerinde kimi haberlerin hikâyeleştirilerek servis edildiği, ancak Cumhuriyet gazetesinde acı, keder, üzüntü ve şüphe duyguları vurgulanarak

harekâtın kamuoyu tarafından sorgulanmasının amaçlandığı, diğer taraftan Habertürk gazetesinde hikâyeleştirilen şehit haberleri çerçevesinde şehitlerin kahramanlaştırıldığı ve bu sayede kamuoyunun harekâta destek vermesinin amaçlandığı gözlemlenmiştir.

Bu minvalde Sabah gazetesinin nasıl bir yaklaşım izlediğini irdelemek amacıyla çıkan şehit haberleri incelendiğinde nispeten daha nesnel haber başlıklarıyla karşılaşılmaktadır.⁶ Şehit haberlerinin hikâyeleştirildiği yalnızca üç habere ulaşılmıştır. Bunlardan ilki “Suriye annenin uzman çavuş oğlu Suriye’de şehit düştü” (Sabah: 22 Aralık 2016) isimli haberdır. Haberin içeriği incelendiğinde oğlunun annesinin ismini taşıyan topraklarda şehit düştüğü gerçeği “kahreden detay” başlığıyla vurgulanmaktadır. Bunlar dışında Suriye’ye geçici görevle gittiği ve ağabeyiyle en son 5 ay önce görüştüğü gibi detaylara yer verilmektedir.

Hikâyeleştirilerek servis edilen ikinci haberin başlığı “El Bab şehidinin babası da 25 yıl önce şehit düşmüş” (Sabah: 8 Şubat 2017) olarak atılmış olup haberin içeriğinde şehidin babasının da bir polis memuru olduğu ve yıllar önce silahlı saldırıda şehit edildiğine işaret edilmektedir. Son olarak üçüncü haber başlığı ise “Başbakan Yıldırım, birlikte yemek yediği El Bab şehidinin cenazesine katıldı” (Sabah: 9 Şubat 2017) olarak servis edilmiştir. Haberin içeriği incelendiğinde şehadetin nasıl gerçekleştiği, cenazeye devlet kademelerinden kimlerinden katıldığı, Gaziantep’te askerler için verilen yılbaşı yemeğine Başbakan Binali Yıldırım da katıldığı ve şehit olan askerin de yemekte bulunduğu detayları verilmektedir.

Öncelikle Sabah’tan çıkan 950 haberden yalnızca 59’unun şehit haberlerini veriyor olması dikkat çekmektedir. Zira Cumhuriyet’te FKH ile ilgili çıkan tüm

⁶ Bkz. “Fırat Kalkanı Operasyonunda 1 Şehit 3 Yaralı” (Sabah: 27 Ağustos 2016), “Cerablus’ta Tanka Roketli Saldırı 1 Şehit” (Sabah: 28 Ağustos 2016), “Cerablus Şehidine Veda” (Sabah: 29 Ağustos 2016), “DEAŞ Türk Tanklarına Saldırdı 3 Şehit 4 Yaralı” (6 Eylül 2016), “Fırat Kalkanında 2 Şehit” (Sabah: 20 Eylül 2016), “Fırat Kalkanında 1 Askerimiz Şehit Oldu” (Sabah: 20 Kasım 2016)

haberlerin yaklaşık üçte biri; Habertürk'te çıkanların yaklaşık dörtte biri şehitleri konu alırken Sabah'ta söz konusu oran yaklaşık on dokuzda birdir. Bu oranlar Sabah'ın şehit haberlerini daha az işlediğini açık bir şekilde göstermektedir. Diğer taraftan şehit haberlerinin daha nesnel başlıklarla servis edildiği, haberlerin içeriklerinde yalnızca askerlerin nasıl, nerede ve hangi aktör tarafından şehit edildiklerinin anlatıldığı gözlemlenmektedir. Hikâyeleştirilerek aktarılan üç şehit haberinin ise ortak noktası ilginç tesadüflerin vurgulanmasıyla ön plana çıkarılan kaderci bakış açısıdır. Bu veriler ışığında şehit haberlerinin daha az ön plana çıkarılmasındaki amacın, kamuoyunun şehit haberleri yerine Türk ordusunun "başarılarına" odaklanmalarını sağlamak ve mümkün olduğunca kamuoyunun harekâta desteğini zedelemekten bilgi vermek olduğu değerlendirilmektedir.

Harekâtın gerçekleştirildiği bölgenin nasıl alansallaştırdığını irdelemek amacıyla Sabah'ta çıkan haberlerin giriş bölümleri incelendiğinde harekâtın yürütüldüğü alanların terör örgütlerinin işgali altındaki yerler olarak alansallaştırıldıkları gözlemlenmektedir.⁷ Haber metinleri analiz edildiğinde Cumhuriyet ve Habertürk gazetelerinde çıkan haberlere son derece benzer şekilde operasyonun icra edildiği bölgenin terör örgütlerinin elinde bulunan, güvenlik tehdidi oluşturan ve kurtarılması gereken alanlar olarak inşa edildiği söylenebilir.

Haritalar incelenirken vurgulandığı üzere TSK'nın sahada aktif olarak var olmadığı, esas savaşan aktörün ÖSO olduğuna ilişkin temsillere sıkça rastlanmaktadır. Haber metinleri incelendiğinde terörle mücadele eden esas aktörün

⁷ Bkz. "DEAŞ'ın elinde bulunan Cerablus'un batısındaki Keklice, Kıvırcık, Elvaniye ve Güğüncük köylerinde denetim ÖSO'ya geçti" (Sabah: 24 Ağustos 2016), "Suriye'nin DEAŞ denetimindeki Cerablus kenti" (Sabah: 24 Ağustos 2016), "Türkiye'nin sınırlarını DEAŞ'ten temizlemek için başlattığı "Fırat Kalkanı Operasyonu" (Sabah 24 Ağustos 2016), "Cerablus'u DEAŞ'den kurtarma operasyonu kapsamında" (Sabah: 24 Ağustos 2016), "DEAŞ kontrolündeki Cerablus ilçe merkezi" (25 Ağustos 2016), "Muhafifler 3 köyü terör örgütü PYD'nin elinden aldı" (Sabah: 28 Ağustos 2016) , "Suriye'nin Cerablus bölgesinde terör örgütü PYD/PKK'ya karşı ilerleyen ÖSO 8 köyü kurtardı" (Sabah: 29 Ağustos 2016) , "Muhafifler, Halep'in kuzeyinde DEAŞ'ın elindeki son bölge Savran'a ilerliyor" (Sabah: 16 Ekim 2016).

ÖSO olduğu ve TSK'nın yalnızca destek verdiği algısı yaratılmaktadır.⁸ Diğer taraftan ÖSO ile ilgili cümleler dilbilgisi açısından etken yapıdayken, TSK ile ilgili cümlelerin edilgen yapıda olması işaret edilen tespiti güçlendirmektedir.⁹ Zira etken cümle yapısında eylemi yapan özne, edilgen yapıda ise etkilenen nesne vurgulanmaktadır. ÖSO ve TSK'ya ilişkin bu kullanımlarda ise ÖSO bir taraf olarak ön plana çıkarılmakta ve eylemi esas icra eden olarak gösterilmekteyken TSK'nın geçtiği cümlelerde yapılan eylem vurgulanmaktadır.

Sabah gazetesinde 24 Ağustos 2016 tarihli ve “Türk askeri bizi kurtarmaya geldi” başlıklı habere söylem analizi uygulanarak edinilecek bulgular içerik analizindeki bulgularla birlikte değerlendirilerek harekâta yönelik kavramsallaştırma ve alansallaştırmaya ilişkin daha sonucun güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

Türk askeri bizi kurtarmaya geldi

Terör örgütü DAES'e yönelik başlatılan “Fırat Kalkanı” operasyonu, yurtlarından edilen Suriyeli Türkmenleri umutlandırdı. Suriye Türkmenleri Derneği Başkanı Ekrem Dede bu operasyonu 6 yıldır beklediklerini söyledi...

Suriye Türkmenleri Derneği Başkanı Ekrem Dede, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Koalisyon Hava Kuvvetlerince Suriye'nin Türkiye sınırındaki Cerablus bölgesinde terör örgütü DAES'e yönelik başlatılan operasyonu anbean takip ettiklerini söyledi.

Keklice köyünün de aralarında bulunduğu bazı yerleşim yerlerinin, Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) unsurlarının kontrolüne geçtiğini sevinçle öğrendiklerini belirten Dede, operasyondan umutlu olduklarını dile getirdi.

⁸ Bkz. “ÖSO mensuplarının Fırat Kalkanı Harekâtı kapsamında Suriye sınırından yaklaşık 3 km içerideki Keklice köyüne ulaşmak üzere olduğu bildirildi” (24 Ağustos 2016) , “Özgür Suriye Ordusu, Suriye'nin Türkiye sınırındaki Cerablus ve Çobanbey bölgesindeki 5 köyü ele geçirdi” (27 Ağustos 2016) , “Muhafifler 3 köyü terör örgütü PYD'nin elinden aldılar” (28 Ağustos 2016) , “Terör örgütü PYD/PKK'ya karşı ilerleyen Özgür Suriye Ordusu 8 köyü kurtardı” (29 Ağustos 2016) , “ÖSO Cerablus ilçe merkezinin yanısıra 33 köyü DEAŞ ve YPG'nin elinden aldı” (Sabah: 30 Ağustos 2016) , “TSK destekli ÖSO birlikleri El-Bab'a ilerleyişini sürdürüyor” (Sabah: 9 Eylül 2016) , “ÖSO Fırat Kalkanı Harekâtı kapsamında Çobanbey'e bağlı 2 köye operasyon düzenledi” (Sabah: 23 Eylül 2016)

⁹ Bkz. “Suriye'de 74 DEAŞ hedefine fırtına obüsleriyle atış yapıldı” (Sabah: 13 Ekim 2016) , “Suriye'nin kuzeyinde terör örgütü DEA tarafından kullanılan 5 bina ile keskin nişancı mevzisi imha edildi”(Sabah: 11 Ekim 2016) “Operasyonda 4 Köy Alındı, Dabık köyüne kadar girildi” (Sabah: 16 Ekim 2016).

Yukarıdaki haber metni incelendiğinde bölge halkının terör örgütlerinin zulmüne maruz kaldığı, kurtarıcı Türk askerini yıllarca beklediklerini ve bölgenin terör örgütlerinden temizlenmesine sevindiklerine ilişkin bir anlatı kurgulanmaktadır. FKH savaş ya da askeri bir müdahaleden ziyade bölge halkını teröristlerden kurtarmak için başlatılan bir mücadele olarak inşa edilmektedir. Ayrıca harekâtın icra edildiği bölge “Türkiye’nin sınırındaki” yer olarak vurgulanarak Türkiye’nin müdahale etme hakkı olduğuna ilişkin bir algı yaratılmaktadır. Bu çerçevede harekâtın icra edildiği alan Türkiye’nin hemen sınırındaki mazlum halkı terör örgütlerinden kurtarmak için başlattığı bir mücadelenin olduğu yer olarak alansallaştırılmaktadır.

Sabah gazetesinin hedef kitlesinin muhafazakâr seçmen olduğu düşünüldüğünde çıkarılan haberlerin Türkiye’nin aktif olarak bir sıcak çatışmada yer almadığı, yalnızca Suriye’nin kendi vatandaşlarından meydana gelen bir aktörün -ÖSO- terörle mücadelesinin desteklenerek Türkiye’nin sınırlarındaki tehdidi bertaraf etmeyi amaçladığı algısının yaratılmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir. Şehit haberlerine diğer gazetelere oranla daha az ve nesnel ifadelerle yer verilmesi ile kamuoyunun desteğine zarar vermeden halkı bilgilendirmek olduğu değerlendirilmektedir. Cumhuriyet ve Habertürk’te olduğu gibi Sabah gazetesinde de harekâtın icra edildiği bölgenin terör örgütleriyle ilişkilendirildiği ve alanın bu unsurlardan temizlenmesi gereken yerler olarak inşa edildiği görülmektedir. Tüm bu veriler göz önüne alındığında harekâtın icra edildiği bölge Türkiye’nin sınır ötesi tehditlerle mücadele ettiği, bu amaçla başat aktör ÖSO’ya destek verdiği ve terör örgütlerinden arındırılması gereken bir alan olarak inşa edilmiştir.

3.4. Sonuç

Popüler jeopolitik söylemin haritalar ve onların üretimi esnasındaki renk tercihi, biçimi ve odaklandığı alan gibi unsurlarla da ortaya çıkabildiği birinci bölümde tartışılmıştı. Leuenberger ve Schnell de makalelerinde Yahudiye, Samaria ve Gazze Ulaşım Rotaları haritasını incelemekte ve bu harita üzerinde Filistinlilerin kullanmasının yasak olduğu yolların güvenli anlamına gelen yeşil renk ile, Filistinliler tarafından kullanılabilen yolların ise “giriş yok, ileride tehlike var” anlamıyla kırmızı rengi kullanarak görselleştirdiğini bildirmişler ve bu renk tercihleri sayesinde söz konusu haritanın bölgeyi hiyerarşik bir anlatıyla düzenlediğini belirtmişlerdir (2010: 820). Buradan hareketler Cumhuriyet, Habertürk ve Sabah’ta kullanılan haritalar göz önüne alındığında farklı haberlerde farklı aktörler için farklı renkler kullanıldığı dikkat çekmektedir. Sonuç olarak renklerin öznelarası bir anlam yaratmak amacıyla kullanılmadığı, yeşil ve kırmızı gibi kültürel bilgi birikimi ile okuyucuyu manipüle edecek renklerden kaçınıldığı ve renklerle herhangi bir anlam inşa edilmediği gözlemlenmektedir.

Üç gazetenin FKH’nın operasyon bölgesine yönelik kavramsallaştırmaları ve söz konusu kavramsallaştırmanın hedef kitle olan iç kamuoyunu nasıl etkilediği irdelenmeden önce gazetelerin hangi seslere yer verdiği ve hangilerini göz ardı ettiği incelenecektir. Zira söz konusu bölgeye ilişkin farklı aktörlerin farklı alansallaştırmaları vardır ve gazetelerin bu alansallaştırmalara nasıl yer verdiği kamuoyunun harekâta ilişkin bakış açısını etkileyeceğinden önem arz etmektedir. Gazetelerin haber başlıkları incelendiğinde Cumhuriyet gazetesinin Suriye Hükümeti’ne ses verip onların alana dair bakış açılarını aktarırken¹⁰, Habertürk ve Sabah gazeteleri bu çerçevede hiçbir haber üretmemiştir. Bu kapsamda iktidara yakın

¹⁰ “Suriye’den BM’ye Fırat Kalkanı Operasyonu Şikâyeti” (Cumhuriyet: 30 Ağustos 2016), “YPG'den Suriye'nin kuzeyi için tansiyonu yükseltecek açıklama: Başkentimiz orası olacak” (Cumhuriyet: 8 Eylül 2016), “Suriye Dışışleri Bakanı: Türkiye acilen topraklarımızı terk etmeli” (24 Eylül 2016).

bir gazete olan Sabah'ın yalnızca iktidar partisinin alansallaştırmasını kamuoyuna iletirken, merkez akım medya örneği olarak ele alınan Habertürk'ün iktidarın yanı sıra muhalefete de söz hakkı verdiği, son olarak iktidarın politikalarına karşı olarak konumlanan Cumhuriyet gazetesinin ise hem ülke içindeki hem dışındaki harekât karşıtı sesleri ve kavramsallaştırmaları kamuoyuna sunarak karşıt bir anlatı yarattığı ve bu sayede okuyucu kitlesini baskın anlatıyı sorgulamaya ve eleştirmeye yönlendirdiği gözlemlenmektedir.

Tüm bu veriler ışığında harekâtın gerçekleştirildiği bölgeye ilişkin üç gazetenin alansallaştırmaları karşılaştırıldığında üç gazete de başlangıçta alanları terör örgütleriyle ilişkilendirmiş ve terörden arındırılması gereken yerler olarak inşa etmişlerdir. Sabah ve Habertürk gazetelerinde çıkan haberler DAES'in Türkiye'nin güvenliğini tehdit edebilecek alanlardan temizlenmesinden sonra da bu tutumu sürdürürken, Cumhuriyet gazetesi bu aşamada bölgeyi alanyapımı ile yeniden alansallaştırarak Kuzey Suriye'yi Türkiye'nin savaş açtığı bir bölge olarak yeniden inşa etmiştir. Bu inşalar çerçevesinde şehit haberlerinin aktarılış biçimlerinin değiştiği gözlemlenmektedir. Cumhuriyet gazetesi Türk askerinin ait olmadığı yerlerde şehit düştüğü alt metniyle haberleri servis ederken, Habertürk şehitleri ve şehit ailelerini kahramanlaştırarak bu haberleri aktarmıştır. Sabah ise şehit haberlerini çok daha az sayıda ve nesnel bilgilerle aktarmayı seçmiştir. Bu çerçevede "Türkiye'yi ilgilendiren askeri müdahale" bakış açısına karşın "Türkiye'yi ilgilendirmeyen hükümetin savaşı" yaklaşımı zıtlığıyla harekâtın icra edildiği bölge "müdahale gerektiren" ve "müdahale gerektirmeyen" bölge olarak iki farklı şekilde kavramsallaştırılmaktadır. Bu durum eleştirel jeopolitiğin alansallaştırma sırasında ortaya konan güvenli/güvensiz, iç/dış, meşru/gayrimeşru gibi ikili zıtlıkları ile de paralellik arz etmektedir.

Bilhassa Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde öne çıkan bir başka husus ÖSO'nun konumlandırılışıdır. Cumhuriyet gazetesinde öne çıkarılan şehit haberleri ve ÖSO'nun alan kazanması ile ikili karşıtlık meydana gelmekte ve TSK “şehit veren”, ÖSO ise “alan kazanan” olarak temsil edilmektedir. Sabah'ta çıkan haberler mercek altına alındığında şehit haberlerinin çok daha az vurgulanarak ve nesnel ifadelerle verilmesiyle ve TSK ile ilişkili cümlelerde edilgen yapıların seçilerek aktörden ziyade yapılan eylemin vurgulanmasıyla söz konusu ikili karşıtlıktan kaçınılmıştır. Bu sayede Suriye'de müdahalede bulunan esas aktör -TSK olsa dahi- ÖSO olarak gösterilmiş TSK yalnızca destek veren aktör olarak temsil edilmiştir. Bu minvalde Cumhuriyet'ten çıkan haberler ışığında harekâtın yürütüldüğü alan Türkiye unsurlarının olmaması gereken bir yer olarak inşa edilirken Sabah'tan çıkan haberlere göre Türk unsurları yalnızca destek verdiğinden ve bu destekle tehditleri bertaraf ettiğinden Türkiye'nin varlığını sürdürmesi gereken bir alan olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Sonuç olarak, Tuathail'in jeo-iktidar kavramıyla işaret ettiği üzere coğrafya ve iktidar arasında bir ilişki vardır ve coğrafya verili olmamakla birlikte bir bilgi ürünüdür. İktidara göre farklı konumlanan gazeteler iktidarın yarattığı alansallaştırmaları desteklemek ya da çürütmek amacıyla haberlerini şekillendirmektedir. Gazetelerde sunulan haberlerde kullanılan haritalar, haberlerin veriliş biçimleri, sesi duyurulan ve susturulan taraflar, şehit haberlerinin işleniş biçimleri, kazanımlar ve kayıplara ilişkin söylemler ve öne çıkarılan aktörler incelendiğinde, Habertürk ve Sabah gazetelerinde çıkan haberlerin harekâtın icra edildiği bölgeyi Türkiye'nin güvenliğini tehdit eden ve bertaraf edilmesi gereken terör örgütlerinin bulunduğu bu yüzden de müdahalenin gerekli olduğu yerler olarak alansallaştırdığı gözlemlenmektedir. Bu alansallaştırma iç kamuoyunu operasyona

destek vermeye teşvik etmektedir. Diğer taraftan Cumhuriyet gazetesinden çıkan haberlerin DAESH ile mücadele ve sonrası olarak ikiye ayrılmakta olduğu, ilk aşamada Habertürk ve Sabah ile aynı alansallaştırmayı yaptığı, ikinci aşamada ise alan yapımı süreçlerini işleterek Türkiye'nin değil hükümetin savaşı yüzünden TSK unsurlarının kayıp verdiği bir alan olarak bölgeyi yeniden inşa ettiği görölmektedir. Bu alansallaştırma ise iç kamuoyunu harekâtı sorgulamaya ve desteğini kesmeye teşvik etmektedir.

BÖLÜM IV

ZEYTİN DALI HAREKÂTI'NA POPÜLER JEOPOLİTİK

ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ

Türk Silahlı Kuvvetleri ve ÖSO (sonradan Suriye Milli Ordusu) tarafından 20 Ocak 2018 tarihinde Suriye'nin Halep ilinin Afrin ilçesine yönelik Zeytin Dalı Harekâtı (ZDH) başlatılmıştır. Söz konusu askeri harekât kapsamında TSK verilerine göre 4.608 PKK/PYD/YPG/DAEŞ mensubu etkisiz hale getirilirken 54 TSK personeli ve 320 SMO askeri hayatını kaybetmiştir.

TSK ve SMO, ZDH'nı meşru müdafaa hakkına dayandırarak uluslararası hukuk çerçevesinde yürüttüğünü bildirmektedir. Dışışleri Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde yer alan “Suriye'nin kuzeybatısındaki Afrin bölgesinde konuşlanan PKK/YPG terör örgütü unsurlarının gerek bölge halkı gerek sınır bölgemizde yaşayan vatandaşlarımızın can ve mal güvenliğine yönelttiği tehlike, taciz atışları ve saldırılarıyla ileri düzeye taşınmıştır” (Dışışleri Bakanlığı, 2020) ifadesiyle harekâtın gerekçesi açıklanmaktadır. Bu çerçevede harekâtın amacının “ülkemiz sınırlarının güvenliğini sağlamak, Afrin bölgesindeki teröristleri etkisiz hale getirmek ve bu suretle bölge halkını teröristlerin baskı ve zulmünden kurtarmak” (Dışışleri Bakanlığı, 2020) olarak belirlendiği ifade edilmiştir.

Mehmood-ul-Hassan Khan'a göre Türkiye başka ülkelerin içişlerine müdahalesizlik ilkesine saygı gösteren bir ülke olsa da, ZDH Türkiye'nin sınırlarında istikrar ve güvenliği sağlamak ve Suriye halkını teröristlerin baskı ve zulmünden korumak amacıyla başlatılmıştır. Harekâtın temel hedefi Afrin'i tamamen özgürleştirmek ve demokratik barış ortamını tesis etmek, bölgedeki ayrılığı ve

istikrarsızlığı önlemek, terör örgütlerini bertaraf etmek, Suriye'deki ve bölgedeki demografik değişimlerin önüne geçmek, Hatay ve Kilis'i teröristlerin saldırı listelerinden çıkarmak, Amanos Dağını kontrol altına almak, Akdeniz'i ve İdlib'i güvenli hale getirmek ve son olarak Suriye vatandaşlarının geri dönüşünü sağlamaktır (Khan: 2018).

Mehmet Sena Köseadağ ve Kazım Özkan Ertürk'e göre terörle mücadele faaliyetleri kapsamında sınır ötesi bir girişimde bulunularak "Türkiye'nin Güney ve Güney Doğu sınırını tehdit eden terör unsurlarının kontrol altına alınması ve bertaraf edilmesi" (2018) amacıyla ZDH başlatılmıştır. Kasapoğlu ve Ülgen, ZDH'nın temel amacının PYD'yi ve PYD'nin silahlı kolu YPG'yi Türkiye'nin eşiğinden püskürtmek olduğunu, bu kararın ABD'nin 30 bin kişilik ve çoğunlukla YPG militanlarından oluşan bir sınır gücü kurma niyetini dile getirmesinden ve Rus yetkililerle yapılan üst düzey görüşmelerden sonra alındığını, DAESH karşıtı operasyonlar kapsamında YPG'ye yapılan silah transferlerinin Türkiye'nin ulusal güvenlik algısına tehdit oluşturduğunu ifade etmektedir (2018: 3). Yeşiltaş, Afrin'deki PKK varlığına karşı Türkiye'nin başlattığı askeri harekâtın temel amacının Türkiye topraklarına karşı terör saldırılarını önlemek, sınır güvenliğini sağlamak ve Suriye'nin toprak bütünlüğünü muhafaza etmek olduğunu bildirmektedir (2018: 1). Diğer bir deyişle, literatürde ZDH, FKH'na benzer olarak terör örgütleri ile mücadele ile meşrulaştırılmıştır; ancak FKH'ndan farklı olarak burada hedef terör örgütü DAESH değil YPG/PYD'dir. Bu bölüm boyunca yukarıda bahsedilen bilgiler çerçevesinde iktidara göre farklı konumlanmış üç gazetenin ZDH'nı nasıl kavramsallaştırdığı incelenecektir.

4.1. Cumhuriyet Gazetesinde Zeytin Dalı Harekâtı'nın Kavramsallaştırılması

Cumhuriyet gazetesinde ZDH'na ilişkin 130 haber çıkmıştır. Öncelikle bu sayının Habertürk (754) ve Sabah (1185) gazetelerinde üretilen haber sayısının yanında son derece az olduğu gözlemlenmektedir. Bilginin çok hızlı üretilip dolaşıma girdiği yirmi birinci yüzyılda bir anlatı temelinde üretilen haberlerin sayısı ne kadar fazla ise söz konusu anlatı aynı oranda görünür hale gelecektir. Bu kapsamda Sabah gazetesinin bölge gazetelerinde ve diğer eklerinde harekâta ilişkin haber yapması sayesinde söz konusu haber sayısını artırdığı tespit edilmiştir. Habertürk ile karşılaştırıldığında ise Cumhuriyet'ten çıkan haber sayısı yalnızca 7'ye 1 oranında olup son derece düşüktür. Ayrıca FKH kapsamında aynı gazeteden 451 haberin çıktığı tespit edilmiş olsa da, ilk harekâtın 7 ay ikincisinin ise yaklaşık 2 ay sürdüğü göz önüne alındığında üretilen haber sayısının genel olarak az olduğu dikkat çekmektedir.

Haber sayısının az olmasına bağlı olarak gazetenin kullandığı görsel materyal de son derece sınırlıdır. Eleştirel jeopolitik teori çerçevesinde incelemek amacıyla yalnızca bir haritaya ulaşılabilmektedir. Aşağıda sunulan bu harita incelendiğinde gri ve tonlarından müteşekkil olup renklerle bir anlatı inşa edilemeyeceği, yalnızca haritanın orta noktasında yer alan ÖSO'nun bulunduğu alanın siyaha yakın koyu bir renkle ve dikkat çekici bir biçimde yansıtıldığı değerlendirilmektedir. Kullanılan tek sembol hava üssünü temsil eden uçak işaretidir. Söz konusu haritanın Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'ne ait olduğu görülmektedir ve haritaya göre Esad rejimi Suriye'nin meşru yönetimi gibi gösterilerek “Suriye yönetimi” olarak isimlendirilmiştir. IŞİD/DAEŞ “Cihatçılar”, ÖSO ise “Ankara'nın desteklediği muhalifler (ÖSO)” tabiriyle temsil edilmiştir. Sonuç olarak haritada ÖSO'nun Ankara'nın desteklediği meşru Suriye yönetimine muhalif bir grup olarak

tanımlandığı ve kullanılan siyaha yakın renk ile ön plana çıkarıldığı gözlemlenmektedir. Ancak hem görsel materyalin kısıtlılığından hem harita üzerinde bariz bir inşa olmamasından haritalarla yaratılan bir jeopolitik anlatıdan bahsetmek mümkün değildir.

Harita 4.1. Münbiç, (Cumhuriyet, 24.01.2018)

Falah, Flint ve Mamadouh'un ABD'nin Irak'a açtığı savaşın Arap dünyasında çıkan gazetelerde nasıl yankılandığını inceledikleri makalelerinde bir olayın medya organları tarafından desteklenmesi ya da karşı çıkılması nasıl sonuçlar doğurur sorusuna cevap alınmaktadır. Bu makale kapsamında Irak gazetelerinin ve medya kuruluşlarının ABD'nin savaşını gayrimeşru ve ABD'yi de saldırgan olarak inşa ettiklerini belirtmektedir. Bu çerçevede Irak gazetelerinde çıkan haberleri Irak'a destek gösterileri, ABD'ye karşı Irak'ı destekleyen kurum ve bireyler, ABD ve Birleşik Krallık uçaklarıyla yüzleşme, BM ile ilgili konular, Başkan Saddam Hüseyin ile ilgili konular kategorilerine ayırıp çıkan haber sayılarını ilgili kategorilerde belirtmişlerdir (2006: 146). Bu inceleme sonucunda çeşitli kurumların, dünya liderlerinin ve dini grupların Irak'a destek verdikleri ile ilgili çok miktarda haber

üretildiği ve bunlar vasıtasıyla Amerika'nın saldırgan Irak'ın ise gayrimeşru bir savaşta kendini korumak için mücadele eden taraf olarak inşa edildiği sonucuna varılmıştır (2006: 147).

Benzer şekilde Cumhuriyet'te çıkan destek haberlerin başlıkları incelendiğinde¹¹ bu haberlerin Habertürk ve Sabah gazetelerindeki “toplumun her kesiminden harekâta destek var” anlatısı yaratmanın aksine genel hatlarıyla bilgi vermek için yayınlandığı gözlemlenmektedir. Zira bu çerçevede yalnızca altı haber üretilmiştir. Aynı kategorideki haber sayısı Habertürk'te 177 (toplam haber sayısının %23'ü), Sabah'ta ise 251'dir (%21.2'sidir). Diğer taraftan, sınıra giden ünlülerin “sanatçı”dan ziyade “magazin yüzleri” gibi göreceli olarak alçaltıcı bir sıfat tamlamasıyla belirtilmesi gazetenin harekât karşısında konumlanışının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

TSK ve ÖSO için yaratılan imaja ilişkin yalnızca dört (%3) haber bulunmaktadır.¹² Öncelikle TSK ve ÖSO temsiline ilişkin çok az sayıda haber yer aldığından Cumhuriyet gazetesinin TSK ve ÖSO'ya ilişkin bir temsil yaratma amacının olmadığı düşünülmektedir. Zira Habertürk aynı konuda 65 (%8.6), Sabah ise 151 (%12.7) haber üreterek toplam sayıda dikkate değer bir oran elde etmişlerdir. Bununla birlikte harekâta karşı çıkanlarla ilgili toplam haber sayısının %13.8'ini oluşturan 18 haber üretilmiş olup en çok bu kategoride haberin üretilmesi dikkat

¹¹ Bkz. “Bizi Askere Alın! Aşiret 40 Araçlık Konvoyla Gelip Dilekçe Verdi” (Cumhuriyet: 25 Ocak 2018), “NATO'dan Afrin Mesajı: Türkiye'nin Kaygıları Meşru” (13 Şubat 2018), “Spor Dünyasından ‘Afrin Operasyonunda Şehit Olan Askerler İçin Başsağlığı Mesajı Yağdı” (Cumhuriyet: 11 Şubat 2018), “Magazin Yüzleri Destek İçin Sınırdı” (Cumhuriyet: 15 Şubat 2018), “Galatasaray'dan Afrin Operasyonuna Destek Videosu” (Cumhuriyet: 18 Şubat 2018).

¹² Bkz. “Erdoğan: Nerede Meydana Çıkarırsanız Güvenlik Güçlerimiz Boynunuzda” (Cumhuriyet: 21 Ocak 2018), “Afrin Operasyonunda Onuncu Gün...Korgeneral Temel Burseya Dağına Gitti” (Cumhuriyet: 29 Ocak 2018), “Rusya Hava Sahasını Tekrar Açtı, Uçaklar Hedefi Vurdu” (Cumhuriyet: 9 Şubat 2018) ve “Afrin Operasyonunda Kullanılan Silahların İsimleri Cadde ve Sokaklara Verildi” (Cumhuriyet: 11 Mart 2018).

çekmektedir.¹³ Habertürk ve Sabah'taki hem yurt içi hem yurt dışı kamuoyunun harekâtı desteklediğine ilişkin temsillerinin aksine, Cumhuriyet gazetesi hem okyanus aşırı hem bölgesel pek çok aktör tarafından onaylanmayan, karşı çıkılan, ancak Rusya sayesinde ilerleme kaydedilebilen, harekât sonucunda sıkıntılı günler geçirilme riski olan bir harekât olarak inşa etmektedir. Bu çerçevede TSK ve ÖSO'nun yanlış alanlarda yanlış bir operasyon yürüttüğüne işaret edilmekte ve harekâtın icra edildiği alan TSK ve ÖSO'nun ait olmadığı bir bölge olarak yeniden inşa edilmektedir. Ayrıca ABD gibi küresel bir aktörün söz konusu harekâtın yürütülmesinde Türkiye'ye karşı çıktığı, Suriye'nin resmi devlet başkanı olan Esad'ın bu harekât ile Türkiye'yi teröristleri desteklemekle suçladığı, İslam dünyasının bile destek vermediği ve harekât kapsamında sivil kayıpların meydana geldiği belirtilmektedir. Bu çerçevede Türkiye icra ettiği bu harekâta sivil kayıplara yol açan, ne küresel ne yerel aktörlerin desteklediği yalnız bir ülke olarak inşa edilmiştir. Bu inşa eleştirel jeopolitik açısından değerlendirildiğinde ise harekâtın icra edildiği alan Türkiye'nin müdahil olarak hem bölgeye hem bölge halkına zarar verdiği bir yer olarak yansıtılmaktadır.

Harekât çerçevesinde 15 şehit haberi üretilmiştir. Bu sayı toplam haber sayısının %11.5'ine tekabül etmekte olup en çok üretilen ikinci tür haberdur.¹⁴ Bu haberler

¹³ Bkz. "Rus Senatör: Rusya, BM'de Türkiye'nin Afrin'de Başlattığı Harekâta Son Vermesini Talep Edecek" (Cumhuriyet: 20 Ocak 2018), "Pentagon'dan Afrin Açıklaması: Gerilim Tırmandırılmamalı" (Cumhuriyet: 20 Ocak 2018), "Esad: Afrin Harekâtı Türkiye'nin Teröristleri Destekleme Politikasına Dayanıyor" (Cumhuriyet: 21 Ocak 2018), "İslam Dünyasının Afrin Sessizliği" (Cumhuriyet: 22 Ocak 2018), "Dış Basının Gözü Afrin'de: Zor Bir Dönem Kapıda" (Cumhuriyet: 23 Ocak 2018), "Turizme Afrin Molası" (Cumhuriyet: 24 Ocak 2018), "BM'den Afrin Açıklaması: Saldırıların Sonucu Siviller Öldü, Binlerce Sivil Evini Terk Etti" (Cumhuriyet: 23 Ocak 2018), "Barzani Yönetiminden Afrin Operasyonuna Kınama" (Cumhuriyet: 31 Ocak 2018), "Erdoğan'ın Başdanışmanı İlknur Çevik: Rusya Hava Sahasını Açmasaydı İnsansız Hava Aracı Bile Uçuramazdık" (Cumhuriyet: 31 Mart 2018), "Netanyahu'dan Erdoğan'a Yanıt: Kıbrıs'ı İşgal Eden, Afrin'de Sivilleri Katleden Biri Bize Ahlak Üzerine Vaaz Veremez" (Cumhuriyet: 2 Nisan 2018)

¹⁴ Bkz. "Erdoğan: 7-8 Şehidimiz Var" (Cumhuriyet: 24 Ocak 2018), "Afrin Operasyonunun 13. Gününde TSK'den Açıklama: 2 Asker Şehit" (Cumhuriyet: 1 Şubat 2018), "Afrin'de Acı Gün: 11 Şehit, 11 Yaralı" (Cumhuriyet: 10 Şubat 2018), "Afrin Şehidinin Annesine Son Sözleri: Korkma Anne, Silah Sesi Değil Kovaya Vuruyoruz" (Cumhuriyet: 14 Şubat 2018), "Afrin'de Çatışma ve Patlama: 1 ÖSO'lu

incelendiğinde başlık ve giriş paragraflarının genel olarak olayın nasıl, nerede ve ne zaman meydana geldiğiyle ilgili bilgi vermeyi amaçladığı gözlemlenmektedir. Dikkat çeken bir ayrıntı ÖSO mensupları, siviller ve TSK askerleri arasında bir ayrımın yapıldığı; ÖSO mensupları için “ölmek” TSK askerleri için ise “şehit düşmek” fiillerinin kullanılarak ÖSO mensuplarına kutsiyet atfedilmediği ve bu çerçevede Türk askerinden daha aşağıda konumlandırıldığı değerlendirilmektedir. Son olarak hikâyeleştirilen tek bir şehit haberine ulaşılmış olup bu haberin bir siyasi anlatı yaratmak için yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Harekât ile elde edilen başarılarla ilişkin beş haber üretilmiş olup bunun toplam haber sayısının %3.8’ine tekabül ettiği tespit edilmiştir.¹⁵ Bu haberlerde isimleri zikredilen bölgelerin YPG’nin elinden alınıp TSK’nın kontrol sağladığına ilişkin bilgiler aktarılmaktadır. Ancak söylem analizi uygulanmadan önce harekât kapsamında elde edilen başarı ve kazanımlara ilişkin çok az sayıda haber üretildiğinin vurgulanması gerekmektedir. Zira bu sayede söz konusu başarı ve kazanımlar gölgede bırakılmıştır. Diğer taraftan Habertürk ve Sabah’ta çıkan haberlerin aksine burada temizlemek ve arındırmak fiillerinin yerine “almak” fiilinin kullanılması dikkat çekmektedir. “Temizlemek/arındırmak” fiilleri çatışmanın tarafları arasında bir hiyerarşi yaratıp temizleyen tarafı iyi/kahraman olarak inşa ederken “almak” fiili böyle bir hiyerarşi ve çağrışım yaratmamaktadır. Bu kapsamda harekâtın icra edildiği alan YPG’nin kontrolünden TSK/ÖSO’nun kontrolüne geçen yerler olarak inşa edilmektedir.

Öldü, 2 Kişi Yaralandı” (Cumhuriyet: 20 Şubat 2020), “TSK’dan Afrin Operasyonu Açıklaması: 32 Şehit, 183 Yaralı” (Cumhuriyet: 24 Şubat 2018)

¹⁵ Bkz. “Afrin Harekatında İkinci Gün: Kara Birlikleri 5 Kilometre İçeri Girdi, 11 Nokta YPG’den Alındı” (Cumhuriyet: 21 Ocak 2018), “TSK’dan Afrin Açıklaması: En Az 260 YPG’li Öldürüldü” (Cumhuriyet: 23 Ocak 2018), “Afrin Operasyonunda 14. Gün: Darmık Dağına Türk Bayrağı Dikildi” (Cumhuriyet: 2 Şubat 2018), “Afrin Harekatının Birinci Ayı... Üç Köy Daha YPG’den Alındı” (Cumhuriyet: 19 Şubat 2018) ve “Afrin Harekatında 48’nci Gün... TSK: Cinderes Kontrol Altına Alındı” (Cumhuriyet: 8 Mart 2018).

Cumhuriyet'in 21 Ocak 2018 tarihli ve "Afrin Harekâtında ikinci gün: Kara birlikleri 5 kilometre içeri girdi, 11 nokta YPG'den alındı" başlıklı haberi kapsamında aşağıdaki metin üretilmiştir:

Afrin harekâtında ikinci gün: Kara birlikleri 5 kilometre içeri girdi, 11 nokta YPG'den alındı

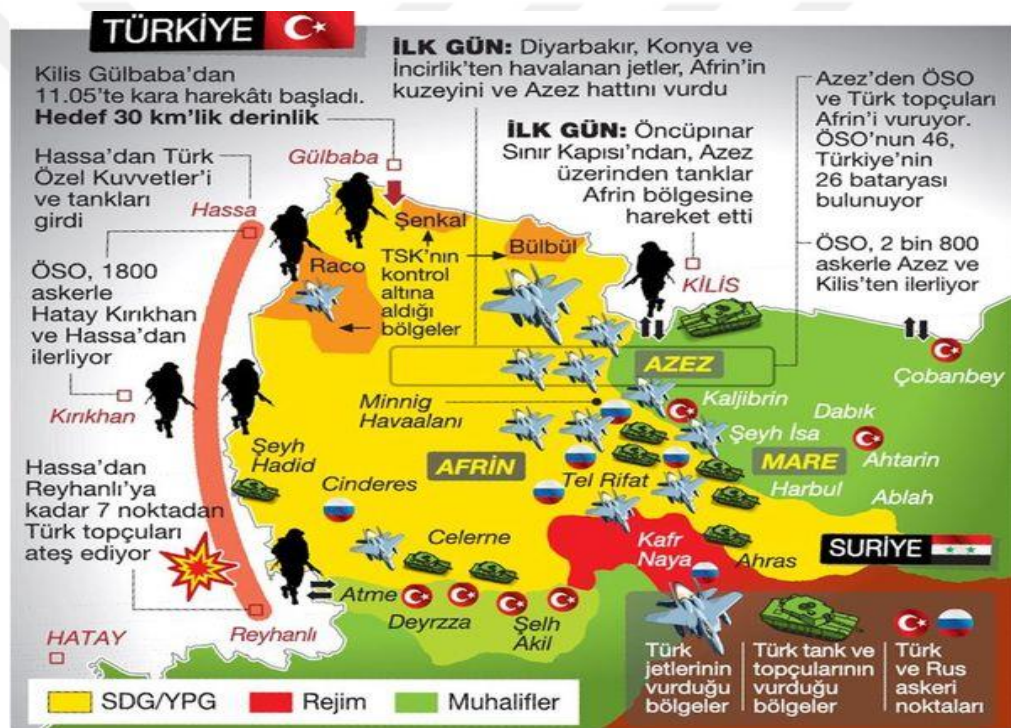
'Zeytin Dalı' harekâtında ikinci günde kara birlikleri Afrin'e doğru ilerlerken jetler hedefleri vurmaya devam etti. Komando, özel kuvvet ve ÖSO unsurlarına tanklar eşlik ediyor. Öte yandan Erdoğan, "Harekâta karşı sokağa çıkan bedelini öder" dedi. Fransa, BM'yi acil toplantıya çağırdı. Sosyal medyada harekât karşısı açıklamalara soruşturma açılıyor.

Afrin'e yönelik operasyonun ikinci gününde kara birlikleri Kilis'in Gülbaba bölgesinden Afrin'e girdi. Komando, özel kuvvet ve ÖSO unsurlarına tanklar eşlik ediyor. Kente birkaç koldan girilmesi planlanıyor. Son gelen bilgilere göre birlikler, kırsal alanda bir direnişle karşılaşmadan 5 kilometre ilerledi. Orgeneral Hulusi Akar sınırda incelemelerde bulunurken, jetler ve karada konuşlu uzun menzilli obüsler, belirlenen hedefleri vurmaya devam etti. 17 tuzaklı mayın bölgesinin temizlendiği bildirilen harekâta, 11 nokta YPG'den alındı."

Cumhuriyet'in FKH'nı kavramsallaştırmasına benzer şekilde, ZDH için geliştirilen söylemde de YPG'nin bir terör örgütü olarak tanımlanmasından kaçınılmıştır. Zira PYD/YPG sıfat kullanılmadan yalnızca YPG ismiyle yani PYD'nin askeri kanadıyla temsil edilmektedir. Ayrıca Habertürk ve Sabah'ın aksine "arındırmak/temizlemek" fiillerinin yerine "almak" fiilinin kullanılması çatışmanın iki tarafını iki eşit aktör olarak konumlandırmaktadır. Haberdeki anlatı TSK'nın hareketlerini ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın harekâta muhalefet etmeye karşı yaptığı uyarıya vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede harekâta muhalefet edenlere soruşturma açıldığının altı çizilmekte ve bu durumun bizatihi Cumhurbaşkanı'nın "bedel ödetmeye" yönelik sözlerinin sonucu olduğu ima edilmektedir. Sonuç olarak bu örnek haber metninin söylem analizi çerçevesinde hareketin icra edildiği alan, Türkiye'nin iç kamuoyunun razı olmadığı ama Cumhurbaşkanı ve hükümetin TSK'yı

temsiller ikili karşıtlık çerçevesinde değerlendirildiğinde ise terörist/illegal/saldırgan/vahşi ile polis-asker/legal/savunucu/medeni olarak iki kutup ortaya çıkmakta ve hiyerarşi meydana gelmektedir. Zira söz konusu ikili karşıtlıkta terörist toplum tarafından “kötü” addedilen niteliklerle ilişkilendirilirken polis ve asker “iyi” olanlarla temsil edilmektedir. Harita 4.2 bu bakış açısıyla irdelendiğinde teröristlerin bulunduğu yerler kurtarılması gereken güvensiz bölgeler olarak alansallaştırılmaktadır.

Harita 4.3. Afrin (Habertürk, 22.01.2018)

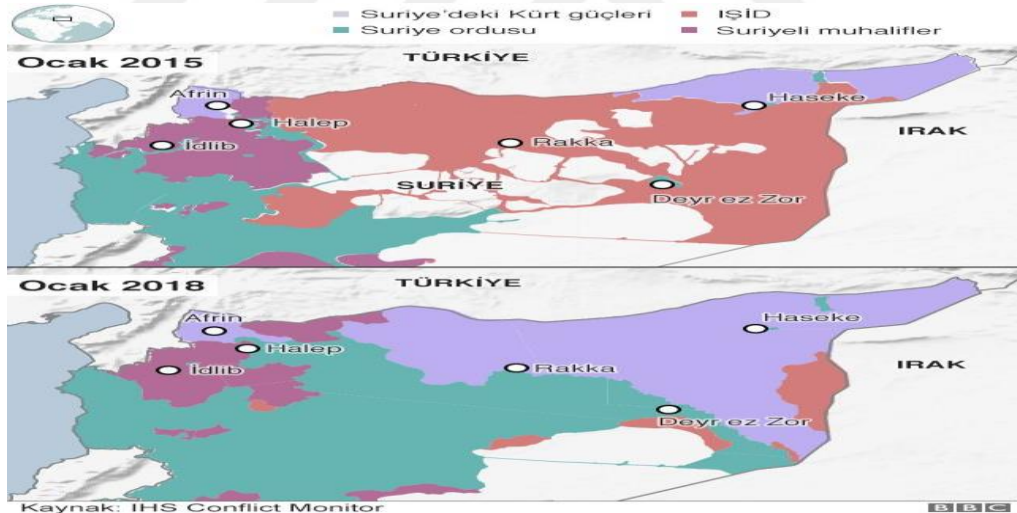

Harita 4.3.'te eli silahlı ve savaşımaya hazır askerlerin SDG/YPG'nin bulunduğu alanı Türk jet ve tanklarıyla çepeçevre sardığı anlatısı verilmektedir. Yalnızca Türkiye'ye ait unsurların haritada gösterilmesinin “güçlü Türkiye” anlatısı yarattığı düşünülmektedir. Diğer taraftan, diğer haritalarda gözlemlenmeyen kırmızı-yeşil renklerinin bir arada kullanılması dikkate değerdir. Zira daha önce de belirtildiği üzere haritanın tasarımı, sembol ve renk tercihleri haritayla ilgili siyasi anlatıyı şekillendiren görsel belirteçler olup Harita 4.3'te Esad rejimini kan/yanlış/savaş

çağrışımlarıyla temsil edilen Türk ve ÖSO unsurlarının SDG/alanı tank ve jetleriyle sıkı bir şekilde çevrelediği ve söz konusu aldığı anlatısı öne çıkarılmaktadır.

Harita 4.4. 2015-2018 karşılaştırmalı Afrin (Habertürk, 22.01.2018)

Harita 4.4. 2015-2018 karşılaştırmalı Afrin (Habertürk, 22.01.2018)

Harita 4.4.'ün BBC'den alındığı ve herhangi bir sembol kullanılmadığı tespit edilmiş olup bariz bir renk karşıtlığı ile siyasi anlatı inşa edilmediği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan Kuzey Suriye haritanın merkezine alınarak 2015-2018 yılları karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir. Söz konusu iki harita bu 3 yıl içinde IŞİD'in büyük ölçüde bertaraf edildiğini, güneyden “Suriye Ordusu” ismiyle meşru bir yönetim gibi gösterilen Esad güçlerinin; kuzeyden ise “Suriye'deki

Kürt Güçleri” ismiyle terör örgütleriyle hiçbir bağlantısı olmayan ve bölgedeki Kürtleri temsil eden bir yapı gibi betimlenen PYD/YPG’nin alan kazandığını göstermektedir. Bu üç harita birlikte değerlendirildiğinde kuzeyden PKK-iltisaklı PYD/YPG’nin güneyden kan ve savaş çağrışımlarıyla temsil edilen Esad güçlerinin bölgede alan kazanmasının ardından vahşi/illegal/saldırgan teröristlere karşı Suriye’nin kuzeyine güçlü TSK ve ÖSO’nun tank ve jetleriyle müdahale ettiği ve söz konusu alanı kontrol altına aldığı anlatısının hâkim olduğu gözlemlenmektedir.

ZDH’na ilişkin Habertürk’te yayımlanan haberler sınıflandırıldığında en çok harekâta destek haberlerinin üretildiği gözlemlenmektedir. Bu çerçevede incelenen 754 haberden 177’si (toplam haber sayısının %23’ü) harekâta verilen desteği konu almaktadır.¹⁶ Bu haberler harekâta toplumun her kesiminin desteğinin olduğu algısını yaratmaktadır. Söz konusu destek haberleri alan yapımı ve alan bozumu açısından incelendiğinde harekâtın icra edildiği topraklar bağımsız ve egemen bir devlete ait olan alanlar olmaktan çıkmış hem Türkiye toplumundan her kesimin hem de uluslararası toplumdan aktörlerin askeri müdahaleye destek verdiği sorunlu alanlar olarak inşa edilmiştir.

Harekât çerçevesinde hem TSK/ÖSO hem de PYD/YPG’ye ilişkin temsillerin üretildiği ve bu temsillerin ise alan yapımı ve alan bozumu süreçlerinde etkili olduğu değerlendirilmektedir. Bu kapsamda TSK ve ÖSO’nun temsiline ilişkin 65 haber üretildiği ve toplam haber sayısının %8.6’sının söz konusu haberlerden meydana

¹⁶ Bkz. “Burdur’da Zeytin Dalı Harekatı’na Kadın Desteği” (Habertürk: 22 Ocak 2018), “Türkiye Ermenileri Patrikliğinden Zeytin Dalı Duası” (Habertürk: 23 Ocak 2018), “Zeytin Dalı Harekatına Bir Destek de Azerbaycan’dan” (Habertürk: 23 Ocak 2018), “Mehmetçik İçin İçlik Örüyorlar” (Habertürk: 24 Ocak 2018), “TFF Başkanı Demirören’den Zeytin Dalı Harekatına Destek” (Habertürk: 25 Ocak 2018), “Bartholomeos’tan Zeytin Dalı Harekatına Destek Mektubu” (Habertürk: 27 Ocak 2018), “Ampute Milli Takımından Zeytin Dalı Harekatına Destek” (Habertürk: 29 Ocak 2018), “TOBB ve 365 Oda ve Borsadan Zeytin Dalı Harekatına Destek” (Habertürk: 8 Şubat 2018), “Hollanda’da TSK’ya Destek Yürüyüşü” (Habertürk: 18 Şubat 2018), “Sanatçılar Sınır Hattına Gidiyor” (Habertürk: 1 Nisan 2018) ve “Afrin’e Gitmek İçin CİMER’e Mektup Yazan Doktordan Mesaj Var” (Habertürk: 30 Ocak 2018).

geldiği tespit edilmiştir.¹⁷ Haber başlıkları ve haberlerin girişleri incelendiğinde hareket kabiliyeti yüksek, tam donanımlı, silah ihtiyacını yerli kaynaklardan karşılayabilen, şehitlerin anısını yaşatan, sivillerin hayatını ön planda tutarken kendi hayatını hiçe sayan, insan kaynağını iyi yetiştiren ve yetişmiş insan kaynağı olan, teröristlerle acımasızca mücadele eden bir TSK ve ona bu mücadelede yardım eden ÖSO temsilinin oluşturulduğu değerlendirilmektedir.

PYD/YPG temsiline ilişkin ise 67 haberin üretildiği ve bu sayının toplam haber sayısının %8.8'ine tekabül ettiği gözlemlenmektedir.¹⁸ Bu haberler dikkate alındığında hiçbir kutsalı tanımayan, sivilleri vurmaktan çekinmeyen, uyuşturucu madde bulunduran, hain saldırılar düzenleyen, sivilleri kendi savaşı için kullanan bir örgüt resmi çizilmektedir. TSK/ÖSO ve PYD/YPG'ye ilişkin bu temsiller birlikte değerlendirildiğinde bir ikili karşıtlık ortaya çıkmakta TSK/ÖSO kurtarıcı, kahraman, ahlaklı PYD/YPG ise terörist, düşman ve ahlaksız olarak

¹⁷ “Zeytin Dalı İçin Havalanan 72 Uçağın Sırrı” (Habertürk: 21 Ocak 2018), “90 Bin Camide Fetih Suresi Okundu” (21 Ocak 2018), “Zeytin Dalı Harekatında Kullanılan Yerli Silahlar” (Habertürk: 23 Ocak 2018), “91 Karargah Arasında Anlık İletişim” (Habertürk: 25 Ocak 2018), “TSK ve ÖSO Afrin Kent Merkezini Çembere Almaya Başladı” (Habertürk: 26 Ocak 2018), “TSK ile ÖSO İlerledikçe Terör Örgütü PKK Mevzileri Terk Ediyor” (Habertürk: 27 Ocak 2018) “Zeytin Dalı Harekatında 10 Gün Ölümüne Terk Edilen Engelli Afrinli Kadını Türk Askeri Kurtardı” (Habertürk: 29 Ocak 2018), “Kulalı Mehmetçikler Şehit Mehmet Ali Karaduman’ın İsmi Bombanın Üzerine Yazdı” (Habertürk: 29 Ocak 2018), “Teröristlerin Girilmez Dediği Yerde Öcalan Posterleri İndirildi” (Habertürk: 3 Şubat 2018), “Jetler Böyle Vurdu Savaş Uçakları Terör Hedeflerini İmha Etti” (Habertürk: 9 Şubat 2018), “Fırtına Obüsleri Terör Mevzilerine Bomba Yağdırıyor” (Habertürk: 13 Şubat 2018), “Afrin Harekatı Gazisi Yasin Yalçın Ellerim İyileşsin Geri Döneceğim” (Habertürk: 14 Şubat 2018), “Keskin Nişancılar Afrin’de” (Habertürk: 16 Şubat 2018), “Türk Savaş Pilotları Operasyonlara Böyle Hazırlanıyor” (Habertürk: 23 Şubat 2018), “Son Dakika Afrin’de Yeni Görüntüler Ortaya Çıktı TSK Sivil Varken Vurmadı” (Habertürk: 24 Şubat 2018) ve “Afrinlilerin İhtiyacına TSK Çare Oldu” (Habertürk: 28 Şubat 2018)

¹⁸ Bkz. “YPG’li Teröristlerin Roket Attığı Çalık Camisinde Ezan Susmadı” (Habertürk: 26 Ocak 2018), “Afrin’de Teröristlerin Gizlendiği Bir Tünel Daha Bulundu” (Habertürk: 1 Şubat 2018), “Bakan Özhasseki PKK’nın Benzeri Vahşi Örgüt Afrika’nın Yamyam Kabilelerinde Bile Kalmadı” (Habertürk: 3 Şubat 2018), “Terör Örgütü PYD/PKK İdlib’te Sığınmacılara Saldırdı 1 Sivil Hayatını Kaybetti” (Habertürk: 6 Şubat 2018), “Adana’da Terör Örgütü PYD’ye Giden 250 bin Cesaret Verici Hap Ele Geçirildi” (Habertürk: 10 Şubat 2018), “Terör Örgütü PYD/PKK Zeytin Depolarından Cesetlere Kadar Her Yeri Mayınladı” (Habertürk: 13 Şubat 2018), “Son Dakika Afrin’de Teröristlerin Sivil Ölümlere Neden Olan Saldırıları Görüntülendi” (Habertürk: 13 Şubat 2018), “Terör Örgütü PYD/YPG’nin Afrin’de Kurduğu Uyuşturucu Hap Üretim Tesisi Kapandı” (Habertürk: 14 Şubat 2018), “Afrin Gazisi Kılıçer Erzak İndiriyorduk Roketatarlarla Saldırdılar” (Habertürk: 22 Şubat 2018), “Teröristler Hendekleri Afrin Halkına Kazdırdı” (Habertürk: 6 Mart 2018) ve “Teröristler Afrin’de Sivillere Saldırdı TSK Kurtardı” (Habertürk: 8 Mart 2018)

betimlenmektedir. Böylece ZDH katı uygulanması gereken ve haklı bir operasyon olarak gösterilirken harekâtın icra edildiği alan ise teröristlerden kurtarılması gereken yerler olarak inşa edilmektedir.

ZDH ile ilgili taranan haberlerden 34'ünün harekâtı eleştirenlerle ilgili tespit edilmiştir.¹⁹ Bu haberlerde sosyal medya üzerinden harekâtı eleştirenler hakkında suç duyurusunda bulunulduğu ya da haklarında cezai işlem başlatıldığı bildirildiği gözlemlenmiştir. Söz konusu haberlerin içerikleri incelendiğinde sosyal medyada terör propagandası olduğu iddia edilen paylaşımların gösterilmediği daha ziyade hangi şehirde kaç kişiye bu suçlamayla ceza verildiğine ilişkin bilgiler aktarıldığı tespit edilmiştir. Bu çerçevede gazetenin sosyal medya üzerinden harekât aleyhine fikir beyan etmemeyi teşvik ederek harekâtın icra edildiği alana ilişkin farklı kavramsallaştırmaları engellediği ve hâkim anlatıya güç kazandırdığı değerlendirilmektedir.

Toplam haber sayısının %9.5'ini teşkil eden şehit haberlerinin nasıl temsil edildiği alan yapımı süreci üzerindeki etkili unsurlardan biridir.²⁰ Bu çerçevede şehit düşen asker ve sivillerin toplum tarafından kucaklandığı, vasiyetlerinin yerine getirildiği,

¹⁹ Bkz. "Afrin Harekâtıyla İlgili Sosyal Medya Paylaşımlarına Operasyon" (Habertürk: 23 Ocak 2018), "Sosyal Medyanın 3 Dev Adresine Zeytin Dalı Uyarısı Yapıldı" (Habertürk: 26 Ocak 2018), "Bakan Soylu TTB Hakkında Suç Duyurusunda Bulunuyoruz" (Habertürk: 28 Ocak 2018), "Yalçın Topçu Zeytin Dalı Harekâtına Karşı Çıkanlar Milletin Derin Hafızasına Kaydediliyor" (Habertürk: 30 Ocak 2018), "Kadıköy'de Zeytin Dalı Harekâtını Protesto Eden Grup Tutuklandı" (Habertürk: 1 Şubat 2018), "Sosyal Medyadan Terör Propagandasına 5 Yıl Hapis İstemi" (Habertürk: 12 Şubat 2018), "Zeytin Dalı Aleyhine Paylaşım Operasyonu Halkevleri Eş Genel Başkanı Aktaş Dâhil 18 Gözaltı Kararı" (Habertürk: 22 Şubat 2018) ve "Sosyal Medyada Terör Propagandasına 845 Gözaltı" (Habertürk: 26 Şubat 2018)

²⁰ Bkz. "Devletin Zirvesi Afrin Şehidini Uğurladı" (Habertürk: 23 Ocak 2018), "Afrin Şehitlerine Veda: İşte Afrin'in Kahraman Şehitleri" (Habertürk: 24 Ocak 2018), "TSK: 2 Arkadaşımız Şehit Oldu 11 Askerimiz Yaralı" (Habertürk: 27 Ocak 2018), "Erdoğan: Mehmetçik ve ÖSO'dan 20 Şehidimiz Var" (Habertürk: 29 Ocak 2018), "Diyanet İşleri Başkanı Erbaş'tan Afrin Şehidi Fatih Mehmethan'ın Ailesine Taziye Ziyareti" (Habertürk: 28 Ocak 2018), "İdlib'den Acı Haber 1 Sivil Personel Şehit Oldu" (Habertürk: 30 Ocak 2018), "Son Dakika: TSK 2 Asker Şehit Oldu 5 Asker Yaralandı" (Habertürk: 4 Şubat 2018), "Afrin Şehidi Nurullah Seçen ile İlgili Yürek Yakan Detay" (Habertürk: 6 Şubat 2018), "Afrin'de Yaralanan Askerlerin Fotoğrafları Gözleri Yaşarttı" (Habertürk: 7 Şubat 2018), "Afrin Şehitlerimizi Kalbimize Gömdük" (Habertürk: 9 Şubat 2018), "Afrin Şehidi Bilal Akpınar'ın Vasiyeti" (Habertürk: 11 Şubat 2018), "Hayırsever İşadamı Şehit Ömer Akpınar'ın Vasiyetini Yerine Getirdi" (Habertürk: 27 Şubat 2018) ve "Bize Taarruzu Değil Ölmeyi Emrettiler Sözlerinden Kısa Süre Sonra Şehit Düştü" (Habertürk: 4 Mart 2018)

devletin üst kademesindeki insanların cenazelerine katıldığı ve böylece toplum nezdinde onurlu bir mertebeye konumlandırıldıkları gözlemlenmektedir. Şehit düşen bu asker ve sivillerin kayıplarının toplumda infial yaratmasının önüne geçmek amacıyla konumlandırıldıkları bu mertebe sayesinde harekât kamuoyunun muhalefeti olmaksızın yürütülebilmektedir. Bu çerçevede Suriye'deki topraklar Türkiye'yi korumak adına TSK'nın savunması gerektiği, kayıp verdiği ve harekât esnasında canlarını verenlerin ise Türkiye'nin güvenliğini savunurken şehit düştükleri bir bölge olarak yeniden inşa edilmektedir.

Son olarak harekâtın sonuçları, elde edilen kazanım ve başarıların nasıl temsil edildiği incelenecektir. Zira bu çerçevede 45 haber üretilmiş olup bu sayı toplam haber sayısının %5.9'unu oluşturmaktadır.²¹ Bu kapsamda sunulan haberler incelendiğinde PYD'nin açık bir şekilde PKK ile özdeşleştirildiği ve terörist/düşman olarak konumlandırıldıkları, harekâtın icra edildiği alanların teröristlerden temizlendiği/arındırıldığı, bu yerlerin aşama aşama teröristlerden arındırılarak güvenli yerler haline getirildiğine ilişkin bir anlatı sunulmuştur. “Temizlemek/arındırmak” eylemlerine daha önce değinilmiş olup ZDH çerçevesinde çıkan haberlerde de TSK/ÖSO vs PYD/PKK ikili karşıtlığında ilkinin temizleyen olarak konumlandırılarak bir hiyerarşi yaratılmakta ve ilki doğruyu/iyiyi yapan olarak temsil edilmektedir. Böylece söz konusu alanlar da teröristlerden temizlenmesi ve arındırılması gereken yerler olarak yeniden inşa edilmektedir.

²¹ Bkz. “TSK'dan Yapılan Son Açıklamaya Göre Zeytin Dalı Harekâtında 343 Terörist Etkisiz Hale Getirilmiş” (Habertürk: 26 Ocak 2018), “Zeytin Dalı Harekâtı TSK'dan Burseya Dağını Ele Geçirdik Açıklaması” (Habertürk: 29 Ocak 2018), “TSK Zeytin Dalı Harekâtı Kapsamında Alkana Köyünü PYD/PKK'dan Arındırdı” (Habertürk: 30 Ocak 2018), “Afrin Harekatında Teröristlerin Eğitim Alanı Ele Geçirildi” (Habertürk: 6 Şubat 2018), “TSK ve ÖSO'nun Oluşturduğu Cepler Tek Tek Birleşiyor” (Habertürk: 9 Şubat 2018), “TSK Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısını Açıkladı” (Habertürk: 10 Şubat 2018)

Habertürk'ün 20 Ocak 2018 tarihli ve “Sınıra sevkiyat sürüyor, El Bab'daki ÖSO birlikleri Hatay'da” başlıklı haberi söylem analizi için örnek olarak ele alınmıştır. Bu haberin metni şöyledir:

Zeytin Dalı Harekâtı'nda sınıra sevkiyat sürüyor. Afrin bölgesinden açılan ateşe anında karşılık verilirken, uçak savar mermisi köye isabet etmesi sonucu ölen ya da yaralanan olmadı.

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından başlatılan ‘Zeytin Dalı Harekâtı’ ile Suriye'nin Afrin bölgesinden açılan ateşe anında karşılık verilirken, uçak savar mermisi köye isabet etmesi sonucu ölen ya da yaralanan olmazken, bölgeye Özgür Suriye Ordusu askerlerinin sevkiyatı sürüyor.

Suriye sınırındaki Kilis'te konuşlu bulunan Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı karakollardan fırtına obüs, tank birlikleri, çok namlulu roketatarlar ile Afrin'deki PKK/PYD hedefleri kara birlikleri tarafından vuruluyor.

Bu metin çerçevesinde harekât düzenlenen bölgenin Türkiye topraklarına tehdit teşkil ettiği vurgulanarak bir güvensiz alan tasarımının ardından bölgedeki askeri kapasitenin artırıldığına ilişkin bir anlatı kurgulanarak alanın yeniden güvenli hale getirildiğinin altı çizilmekte ve bölge güvensiz/güvenli ikili zıtlığı üzerinden alan yapımına tâbi tutulmaktadır. Cumhuriyet'in aksine burada bir kez daha PYD, PKK ile özdeşleştirilerek terör örgütü olarak ele alınmaktadır. Sonuç olarak harekâtın icra edildiği alan Türkiye'nin kendi topraklarına yönelik terör tehdidini ortadan kaldırmak amacıyla hareket icra ettiği bir yer olarak alansallaştırılmaktadır.

4.3. Sabah Gazetesinde Zeytin Dalı Harekâtının Kavramsallaştırılması

ZDH çerçevesinde Sabah gazetesinde çıkan haritalar incelendiğinde farklı haritalarda aynı aktörler için aynı renklerin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu minvalde rejim güçleri pembe, PYD/PKK sarı, FKH ile kontrol altına alınan bölgeler açık yeşil ve muhalif/rejim karşıtı silahlı gruplar” farklı tonda bir açık yeşille temsil edilmiştir. Haritalar irdelendiğinde Afrin'de bulunan PYD/PKK'nın köşeye sıkıştırıldığı anlatısı dikkat çekmektedir. Harita 4.5.'e bakıldığında Afrin dışında kalan alanın boşluk ve

sonsuzluk çağrışimleri içeren beyaz renk ile temsil edildiği ve Afrin'in ve oradaki aktörün beyaz alana doğru hareket edemeyeceği algısının yaratıldığı gözlemlenmektedir. Diğer taraftan Afrin doğudan ve güneyden muhalifler, rejim güçleri ve FKH ile çevrelenmiştir. Harita 4.6. Afrin üç tarafından TSK'ya ait tank, uçak ve Türk askerleri ile doğudan ise FKH bölgesiyle kuşatılmıştır. Harita 4.7. Afrin batıdan ve kuzeyden beyaz ile sınırlandırılmış ve dış sınırları belirlemek için kırmızı renk kullanılmıştır. Harita üzerinde kırmızı renk kullanımı ile ilgili bir bilgiye rastlanmamaktadır. Bununla birlikte daha önce de değinildiği üzere rengin “tehlike, kan ve savaş” çağrışımı göz önüne alındığında Afrin'in ve dolayısıyla orada bulunan aktörün tehlikede olduğu algısı inşa edilmektedir. Bu üç haritanın konumlanması ve renk kullanımı gözlemlendiğinde Afrin'in kuşatıldığı, PYD/PKK'nın orada sıkıştırıldığı ve onlar için tehlike çanlarının çaldığı anlatısının hâkim olduğu değerlendirilmektedir.

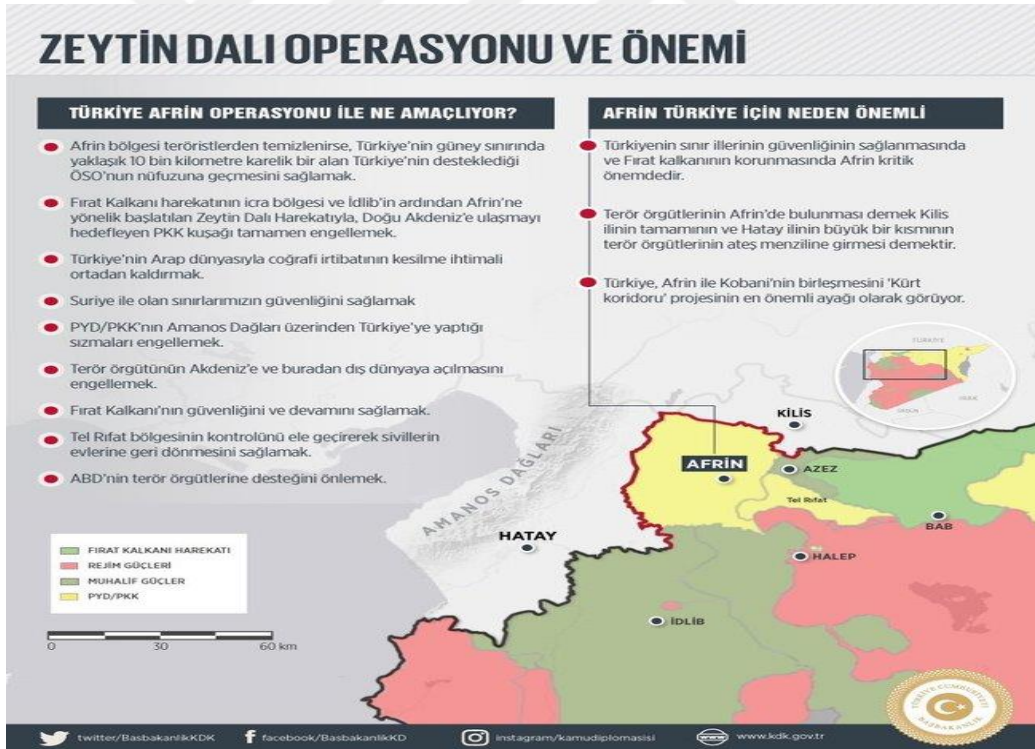
Harita 4.5. Afrin (Sabah, 20.01.2018)

Harita 4.6. Afrin (Sabah, 21.01.2018)

Harita 4.7. Afrin (Sabah, 21.01.2018)

Aktörler için kullanılan isimler de dikkat çekicidir. Örneğin “PYD/YPG” ismiyle PYD’nin PKK ile aynı örgüt olduğu belirtilmektedir. Oysaki uluslararası toplumda bu tartışmalı bir konudur. Söz gelimi ABD PYD ile PKK’nın birliğini reddetmekte,

PKK'yı terör örgütü olarak tanıırken, PYD ve YPG'ye destek sağlamaktadır. Burada gazete PYD'yi PKK ile özdeşleştirerek ilkinin de bir terör örgütü olduğu ve Türkiye'nin sınırında konuşlanarak ona tehdit oluşturduğu anlatısını inşa etmektedir. Esad güçleri için “rejim güçleri” ve “Suriye rejimi” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir. TDK “rejim” kelimesini bir devletin yönetim biçimi olarak tanımlamaktadır. Bu minvalde iki ifade de Suriye'de iktidara sahip kesimi ifade etmektedir. “Muhallifler” ve “Muhallif ve Rejim Karşıtı Silahlı Gruplar” olarak tanımlanan aktör ise son derece parçalı bir yapıdadır. Suriye topraklarında pek çok silahlı örgütün var olduğu ve bunlar arasında insan kaynağı bakımından sıkça geçiş yaşandığı bilinmektedir. İrili ufaklı pek çok silahlı örgütü muhalifler ya da rejim karşıtları olarak tanımlayarak tek bir çatı altında ve homojen bir aktör olarak göstermek yanıltıcı olabilmektedir. Zira bu gruplar arasında da çatışmalar gerçekleşebilmektedir ya da PYD unsurlarıyla iş birliği yapanlar olabilecektir. Bu çerçevede homojen ve PYD/YPG'den bağımsız bir aktör gibi haritada temsil edilmesi bilgi kirliliğine yol açmaktadır. Son olarak TSK ve ÖSO tarafından kontrol altında tutulan alan “ÖSO/TSK” yerine “Fırat Kalkanı Harekâtı” ile temsil edilmiştir. Bu temsilde ise eylemi gerçekleştiren aktörler geri plana alınarak icra edilen eylem ön plana çıkarılmıştır. TSK'nın görünürlüğü engellenerek Türkiye'nin işgalci bir güç gibi Suriye topraklarında temsil edilmesinin önüne geçilmiştir.

Haritalar üzerindeki semboller de siyasi bir anlatı yaratmak için elverişli bir araçtır ve yukarıdaki haritalarda da aynı amaçla kullanıldığı gözlemlenmektedir. Söz gelimi birinci harita incelendiğinde teröristler, siviller ve polisler için birer sembol kullanıldığı; teröristler için tüfek ve yüzü tamamen saran bir örtü imgeleriyle ilkel, yasadışı ve saldırgan bir görünüm yaratıldığı; sivillerin yalnızca erkekleri akla getirecek şekilde kafa ve gövdeyle temsil edildiği; son olarak kolluk kuvvetlerinin ise

üniformalı olarak güven ve koruma duygularını yansıtacak şekilde sembolize edildikleri dikkat çekmektedir. İkinci haritada yalnızca TSK ve ÖSO unsurları için sembol kullanıldığı, diğer aktörlerin sembollerle temsil edilmediği görülmektedir. Bu çerçevede TSK ve ÖSO füzelerle yüklü savaş uçakları, tanklar ve eli silahlı askerlerle güçlü bir aktör olarak inşa edilmektedir. Tüm bu semboller birlikte değerlendirildiğinde güvenilir, meşru ve yasal, koruyucu, güçlü TSK ve ÖSO karşısında ilkel, kendini gizleyen, yasadışı ve güçsüz terörist unsurlar olduğuna ilişkin bir siyasi anlatı inşa edilmiştir.

Gazetelerde konuya ilişkin çıkan haberler incelendiğinde yukarıdaki sınıflandırmaların yapılabileceği değerlendirilmiş olup bu başlıklara ait haber sayısı ve oranları yukarıda verilmiştir. Bu çerçevede, popüler jeopolitik söylem kapsamında 626'sının incelenebileceği düşünülmüştür. Söz konusu bilgilerin gazetenin harekâta yönelik bakış açısıyla ilgili genel bir görünüm sunduğu düşünülmektedir. Bu minvalde, harekâta ilişkin iç ve dış destek olduğuna dair çok sayıda haberin yapılmış olması dikkat çekmektedir. Zira her beş haberden birinin harekâtı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.²² Bu haberlerde görüldüğü üzere halkın harekâtın başarıya ulaşması için dua ettiği, Afrika, Azerbaycan ve Burkina Faso gibi yakın ve uzak ülke ve kıtalardan destek geldiği, ekonominin harekâttan olumsuz etkilenmediği, Hristiyanları temsilen Fener Rum Patriği Bartholomeos'un da harekâta destek verdiği ve çatışma durumunda halk tarafından en çok kulak verilen kesim olan annelerin,

²² Bkz. "15 Temmuz Gazisi Doktor Gönüllü Olup Afrin'e Gitti" (Sabah: 25 Şubat 2018), "Oğulları Cephede Kendileri Sınırdı" (Sabah: 27 Şubat 2018), "Camilerde Zeytin Dalı Harekâtı için Dua" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Azerbaycan'dan Zeytin Dalı Harekâtına Destek" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Burkina Faso'da Zeytin Dalı Harekâtı için Dua" (Sabah: 22 Ocak 2018), "BBP Genel Başkanı Destici'den Zeytin Dalı Harekâtına Destek" (Sabah: 22 Ocak 2018), "Camilerde Mehmetçiğin Zaferi İçin Dualar Okundu" (Sabah: 22 Ocak 2018), "Sosyal Medyada Zeytin Dalı Harekâtına Övgü" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Afrikalı çocuklar ellerindeki Türk Bayrağı ile Zeytin Dalı Harekâtı için Dua Ediyor" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Hatay'da Zeytin Dalı Harekâtına Destek Konvoyu" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Süper Lig Kulüplerinden Zeytin Dalı Harekâtına Destek" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Piyasalar Afrin'i Olumlu Karşıladi" (Sabah: 22 Ocak 2018), "Diyarbakırlı Annelerden Zeytin Dalı Harekâtına Destek" (Sabah: 23 Ocak 2018) ve "Bartholomeos'tan Destek Mektubu" (Sabah: 27 Ocak 2018).

bilhassa da PKK'nın güçlü olduğu illerden biri olan Diyarbakır'daki annelerin, harekâtı desteklediğine ilişkin bir siyasi anlatı inşa edilmiştir. Bu anlatı ışığında Türkiye'nin bölgedeki varlığı meşrulaştırılmakta, muhalif sesler marjinalleştirilmekte ve toplumun her kesiminden destek alarak harekâtın icra edildiği algısı yaratılmaktadır. Sonuç olarak, söz konusu alan harekâtın icra edilmesi gereken bir yer olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Haberler incelenirken ZDH'ni eleştiren kesimlerin terörle özdeşleştirilerek düşman haline getirildikleri dikkat çekmektedir.²³ Bu haberler göz önüne alındığında harekâtı eleştirenlerin “PKK destekçisi, darbeci, skandal, sosyal medya teröristleri, olay” gibi sıfatlarla düşman haline getirildikleri, hedef gösterildikleri ve bu sayede seslerinin azaltılmaya ve sözlerinin değersizleştirilmeye çalışıldığı saptanmıştır. Haberlerin nesnelliği doğrultusunda temkinli bir şekilde kullanılması gereken sıfatların muhalif seslerle ilgili yapılan haberlerde çok sayıda kullanıldığı, bu sıfatlar vasıtasıyla harekâta karşı çıkanların düşman haline getirildiği gözlemlenmektedir. Söz gelimi harekâtın Suriye'nin egemenlik haklarına müdahale olduğunu savunan Mısır yönetimi “darbeci” olarak nitelendirilmekte; terörü ve terör örgütlerini övücü ve toplumu yanıltıcı mahiyette olduğu öne sürülen sosyal medya paylaşımları yapanlar, paylaşımlarının ne olduğu aktarılmaksızın, sosyal medya teröristleri olarak isimlendirilmekte; “Savaşa hayır” paylaşımı yapan Meltem Cumbul gibi sanatçılar “terörist seviciler” olarak yansıtılmaktadır. Harekâta ilişkin farklı fikirlerin harekâtı bir savaş ve Suriye topraklarına müdahale olarak başka bir alan yapımı süreci

²³ Bkz. “Darbeci Sisi Yönetiminden Küstah Afrin Açıklaması” (Sabah: 21 Ocak 2018), “The Guardian'dan Büyük Skandal Operasyon Haberlerini YPG Kaynaklarından Haberleştiriyorlar” (Sabah: 21 Ocak 2018), “Sosyal Medyada PKK Lehine Propaganda Yapanlara Soruşturma” (Sabah: 21 Ocak 2018), “HDP Afrin Operasyonu Sırasında PKK'lılara Ağlıyor” (Sabah: 21 Ocak 2018), “Terör Destekçilerinden Kara Propaganda” (Sabah: 21 Ocak 2018), “Meltem Cumbul'dan Skandal Paylaşım” (Sabah: 22 Ocak 2018), “Şarkıcı Ceylan Ertem'den Zeytin Dalı Harekâtı için Olay Tweet” (22 Ocak 2018), “Sosyal Medya Teröristlerine Yeni Operasyon” (Sabah: 22 Ocak 2018), “Kıbrıslı Türklerden Zeytin Dalı Harekâtını Hazmedemeyen Gazeteye Tepki” (Sabah: Ocak 2018).

işlettiği ve bunun Sabah'ta çıkan haberlerdeki alana yönelik kavramsallaştırma ile çatıştığı göz önüne alındığında söz konusu fikirlerin terörizmle ilişkilendirilerek marjinalleştirilmesi ve önemsizleştirilmesi Sabah'ın yarattığı alan kavramsallaştırmasını korumak noktasında anlaşılır hale gelmektedir.

TSK ve ÖSO imajına ilişkin çıkarılan haberlerin yoğunluğu da dikkat çekmektedir. 1185 haberden 151'i aracılığıyla kahraman, masum halka yardım eden, dinine bağlı, teröristlerin baş düşmanı, silah arkadaşlarının anısını hep yaşatan ve kanını asla yerde bırakmayan, ileri teknolojiye sahip bir ordu temsili yaratılmıştır.²⁴ TSK ve ÖSO'ya ilişkin yapılan bu temsil PYD/YPG temsili ile birlikte değerlendirildiğinde alan yapımı sürecine etkisi olduğu değerlendirilmektedir.²⁵ “Terör Örgütü PYD/PKK Malezya’da Düşen Akrobasi Uçağını Afrin Diye Paylaştı” (Sabah: 27 Ocak 2018), “PYD/YPG’nin Suç Dosyası Kabarık” (Sabah: 30 Ocak 2018), “ABD’nin PKK/YPG/PYD’li Teröristlere Verdiği Uçaksavar Ele Geçirildi” (Sabah: 31 Ocak 2018), “DAEŞ’ten En Çok Faydalanan PYD/PKK” (Sabah: 1 Şubat 2018), “Başbakan: PYD’nin Zulmünü Görmezden Geliyorlar” (Sabah: 3 Şubat 2018) ve “PYD/PKK Yandaşları Almanya’da Bir Türk Vatandaşının Aracına Saldırdı” (Sabah: 3 Şubat 2018) başlıkları göz önüne alındığında haberlerin korkak, sahtekâr, hasım dış güçlerin aracı, DAEŞ gibi en azılı teröristlerle bile iş birliği yapmaktan çekinmeyen ve düşman bir PYD/YPG imajı yarattığı gözlemlenmektedir. Bu

²⁴ Bkz. “Zeytin Dalı için Havalanan 72 Uçağın Sırrı” (Sabah: 21 Ocak 2018) (Fırat Kalkanı Harekâtında şehit olan 72 askere işaret edilmiştir), “Askeri Uzmanlar Şaşkın Yok Böyle Bir Ordu” (Sabah: 22 Ocak 2018), “Türk Jetleri PYD’nin Sesini Böyle Kesti” (Sabah: 23 Ocak 2018), “Ata Topraklarına Zeytin Dalı Harekatı ile Döndüler” (Sabah: 23 Ocak 2018), “Mehmetçik Yörük Teyzeyi Unutmadı” (Sabah: 23 Ocak 2018), “Mehmetçik Besmele Çekerek Tank ve Uçaklar ile Terör Hedeflerini Vurdu” (Sabah: 26 Ocak 2018), “Afrin’e Takviye Güç Göndermek İsteyen PYD’ye Şok” (Sabah: 26 Ocak 2018).

²⁵ “Stratejik Tepe Ele Geçirildi” (Sabah: 4 Şubat 2018), “Son Dakika: Şeyh Horoz Dağı da Alındı” (Sabah: 4 Şubat 2018), “Sakarya Tepesindeki PYD Mevzileri Yerle Bir Edildi” (Sabah: 7 Şubat 2018), “Son Dakika Haberi: Zeytin Dalı Harekâtında Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı Yükseldi” (Sabah: 8 Şubat 2018), “Teröristlerin Kullandığı Tüneller Ele Geçirildi” (Sabah: 10 Şubat 2018), “Afrin’de Son Dakika O Köyler de Teröristlerden Temizlendi” (Sabah: 16 Şubat 2018) ve “TSK’dan Flaş Açıklama 1595 Terörist Etkisiz Hale Getirildi” (17 Şubat 2018) ve “Afrin’de İki Köy Daha Terörden Arındırıldı” (Sabah: 19 Şubat 2018).

çerçevede kahraman, mazlumların dostu, teröristlerin düşmanı, güçlü ve ahlaklı TSK/ÖSO'nun düşman PYD/PKK'ya karşı savaşı olarak kavramsallaştırılan harekât söz konusu alanı düşmanlardan temizlenmesi gereken bölge olarak temsil etmektedir.

Harekât ile elde edilen başarılar ve kazanımlar ile ilgili çok sayıda haberin üretildiği dikkat çekmektedir. TSK/ÖSO'nun kontrol sağladığı yerler, harekât kapsamında kaç teröristin etkisiz hale getirildiği ve hangi alanların “arındırıldığı/temizlendiği” ile ilgili 115 haber üretilmiştir. Toplam haber sayısının %9.7'sine tekabül eden bu rakam diğer kategorilerle kıyaslandığında azımsanamayacak bir yer tutmaktadır. Bu veriler göz önüne alındığında harekâtın gerekliliğinin ve kazanımlarının vurgulandığı gözlemlenmektedir. Ayrıca Sabah gazetesinin FKH için ürettiği haberlere benzer şekilde harekâtın icra edildiği alanlarda terörün veya bölgenin “temizlendiği” ifadesi sıklıkla kullanılmıştır. İkinci bölümde tartışıldığı üzere söz konusu eylem TSK/ÖSO'yu kurtarıcı/dost/kahraman/biz olarak inşa etmektedir.

ZDH kapsamında verilen kayıplara ilişkin üretilen haberler de harekâtın icra edildiği alana ilişkin kavramsallaştırmayı etkilemektedir. Bu minvalde, öncelikle istatistikler dikkat çekmektedir. Zira şehit haberleri toplam haberlerin %5,4'ünü oluşturmaktadır ve bu rakam kazanım haberlerinin ancak yarısı kadardır.²⁶ Şehit haberleri incelendiğinde şehit ve yaralı bilgilerini bildiren haberlerin dışında şehitlerin vasiyetlerinin yerine getirilmesi, cenazelerin memleketlerine gönderilmesi,

²⁶ Bkz. “Kilis'te Bir Asker Şehit Oldu” (Sabah: 22 Ocak 2018), “Terör Örgütü PYD Ateş Açtı 1 Asker Yaralı” (Sabah: 22 Ocak 2018), “Son Dakika Haberi Zeytin Dalı Harekâtından Bir Asker Şehit Oldu” (Sabah: 23 Ocak 2018), “Afrin Şehidi Astsubay Musa Özalkana Veda” (Sabah: 23 Ocak 2018), “Afrin Şehitlerinin Cenazeleri Memleketlerine Gönderildi” (Sabah: 28 Ocak 2018), “Mersinli Şehidin baba Evine Şehadet Haberi Ulaştı” (Sabah: 28 Ocak 2018), “Zeytin Dalı Harekâtında Tank İsabet Aldı Kayıp Yok” (Sabah: 5 Şubat 2018), “Afrin Şehidi Kürtçe Ağıtlarla Son Yolculuğuna Uğurlandı” (Sabah: 5 Şubat 2018), “Son Dakika Haberi Afrin Şehidi Astsubayın Ağlatan Vasiyeti” (Sabah: 11 Şubat 2018), “Şehit Ömer Bilal Akpınar'ın Vasiyetinde Annesine İstedığı Ev Alınıyor” (Sabah: 12 Şubat 2018), “Afrin Şehidi Halisdemir Adına Bağışta Bulunmuş” (Sabah: 12 Şubat 2018), “Afrin Şehidi Pamukçu'nun Vasiyeti Yerine Getirilecek” (Sabah: 17 Şubat 2018), “Afrin Şehidi Isparta'da 10 Bin Kişi Tarafından Uğurlandı” (Sabah: 2 Mart 2018) ve “Eşimin İntikamını Çok Şükür Almışlar O da Orada Rahat Uyuyacak” (Sabah: 18 Mart 2018).

binlerce insan tarafından son yolculuklarına uğurlanmaları ve intikamlarının alındığına ilişkin haberlerin yapılması dikkat çekmektedir. Bu haberler hem devlet hem halk tarafından şehitlere verilen değeri göstermekte ve alanda görev alan askerlere örnek teşkil etmektedir. Haberlerde yaratılan bu temsil sayesinde askerlerin şehit düşmeleri durumunda vasiyetlerinin yerine getirilebileceği, intikamlarının alınacağı, cenazelerine on binlerce insanın katılacağı anlatısı aktarılmaktadır. Söz konusu anlatı sayesinde harekâtın icra edildiği alan Türkiye'nin bekası için bulunması gerektiği, bu uğurda şehit verebildiği ve orada şehit olanların kahramanlaştırıldığı bir bölge olarak inşa edilmiştir.

Sabah gazetesinde çıkan haberlerin harekâtın icra edildiği bölgeye tarihsel atıflar yaparak söz konusu alanı Türkiye için manevi öneme sahip bir yer olarak yansıttığı saptanmıştır.²⁷ Bu haberlerden gözlemleneceği üzere iki haber doğrudan Kurtuluş Savaşı'na atıf yapmaktadır. Bu çerçevede birinci haber Cumhuriyet'in kuruluş döneminde ve Milli Mücadele yıllarında da Afrin'in önemli olduğu, Atatürk'ün bu bölgeye önem atfettiği ve bu sebeple o dönemde de Afrin'e harekât düzenlendiği bildirilmektedir. Bu minvalde ZDH Atatürk dönemindeki yarım kalan harekâtın tamamlanışı olarak temsil edilmiştir. İkinci haber ile ZDH Kıbrıs Barış Harekâtı'na benzetilerek iç kamuoyunda milliyetçi duyguların uyandırılması amaçlanmıştır. Üçüncü haberde Kurtuluş Savaşı yıllarındaki "sahada kazandık ama masada kaybettik" söylemi akıllara gelecek şekilde "hem sahada hem masada güçlü olduk" ifadesine yer verilerek Türkiye'nin bu kez daha güçlü olduğu ifade edilmiştir. Dördüncü haberde ise tekrar Kurtuluş Savaşı'na işaret edilmiş ve o zamanlar tüm erkeklerin şehit olduğu köyün tekrar savaşa hazır olduğu iddia edilmiştir. Tüm bu

²⁷ Bkz. "Milli Mücadele Döneminde de Afrin'e Harekât Düzenlendi" (Sabah: 21 Ocak 2018), "Türkiye Kıbrıs Harekâtında Olduğu Gibi Kenetlendi" (Sabah: 24 Ocak 2018), "Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: Biz Hem Sahada Hem Masada Çok Güçlü Olduk" (30 Ocak 2018), "Kurtuluş Savaşında Tüm Erkeklerini Şehit Veren Ersizler Köyü Göreve Hazır" (6 Mart 2018).

açıklamaların ışığında ZDH'nin icra edildiği bölgeye tarihsel bir önem atfedilmiş, iç kamuoyunda milliyetçi duygular uyandırılarak birlik ve bütünlüğün güçlendirilmesi hedeflenmiş ve Cumhuriyet dönemindeki ile bugünkü Türkiye karşılaştırılarak Türkiye'nin artık çok daha güçlü olduğu anlatısı inşa edilmiştir.

Söylem analizi amacıyla seçilen Sabah'ın "Terör örgütü PYD/PKK'nın hain planı sanık ifadesinde" başlıklı ve 20 Ocak 2018 tarihli haberi kapsamında aşağıdaki metin üretilmiştir:

Kilis sınırında güvenlik güçlerine teslim olan ve tutuklu yargılanan bir teröristin ifadesi, muhtemel operasyonla gündeme gelen Afrin'de terör örgütü PYD/PKK'nın siviller üzerinden hazırladığı senaryoyu ortaya çıkardı. Teslim olan terörist, örgütün Afrin'de kazdığı tünellerle ilgili "Bu tünellerden bir kısmını yerleşim merkezlerinde, sivil halkın içinde kazıyorlar. Tüneller saklanma yerleri olarak kullanılıyor, bazen erzak depolamak için de kullanılabilir" dedi.

Suriye sınırında güvenlik güçlerine teslim olan bir terörist, terör örgütü PKK'nın Suriye'deki uzantısı PYD'nin operasyonlara karşı korunmak ve sivilleri canlı kalkan olarak kullanabilmek için Afrin'de kazdığı tünellerin bir kısmını yerleşim merkezlerinde oluşturduğunu, çıkış kapılarını ise evlere açtığını anlattı.

Öncelikle metinde açık bir şekilde ve vurgulanarak PYD/YPG'nin PKK ile bağı yansıtılmakta ve terör örgütü ilan edilmektedir. Ayrıca PYD/YPG'nin eylemleri aktararak bir kimlik inşası yapılmaktadır. Bu minvalde PYD/YPG, sivil halkı canlı kalkan olarak kullanmaktan çekinmeyen, bu amaçla tüneller kazan ve açık bir şekilde savaşmaktan çekinen hain bir terör örgütü olarak inşa edilmektedir.

Sabah'ın alana ilişkin kavramsallaştırmasını anlamak amacıyla Sabah'ın "Son dakika haber: TSK kara unsurları Afrin içinde ilerliyor!" başlıklı ve 21 Ocak 2018 tarihli haberine bakıldığında aşağıdaki metne ulaşılmaktadır:

Afrin'den son dakika haberleri gelmeye devam ediyor... TSK, Özgür Suriye Ordusu güçleriyle terör örgütü PYD/PKK işgalindeki Afrin topraklarının yaklaşık 5 kilometre içine girdi.

Metin çerçevesinde harekâtın icra edildiği alan Afrin terör örgütünün işgalinde bir yer olarak alansallaştırılmaktadır. Bu kavramsallaştırma, Cumhuriyet’in eşit güçler arasında bir çatışma ve Habertürk’ün Türkiye’nin güvenliği sağlamak için başlattığı askeri harekât anlatılarından farklı olarak terör örgütünün işgalinden kurtarılmak için başlatılan bir savaş kurgusunu ön plana çıkarmaktadır.

4.4. Sonuç

Cumhuriyet gazetesinde çıkan haberler ve görsel materyaller incelendiğinde Habertürk ve Sabah gazetelerine kıyasla Cumhuriyet’te çok daha az sayıda haber üretildiği dikkat çekmektedir. Bununla birlikte üretilen haberler incelendiğinde harekâta karşı çıkanlar ve şehitlere ilişkin haberlerin çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Dahası, harekâta destek veren ünlülerin “sanatçı” yerine “magazin yüzleri” gibi alçaltıcı bir ifadeyle betimlenmesi, Habertürk ve Sabah’ın aksine TSK /ÖSO /kahraman /kurtarıcı /iyi /meşru ve YPG/PYD/hain/düşman/kötü/gayrimeşru gibi bir hiyerarşik ikili karşıtlık ve temsil oluşturmaktan kaçınılması dikkat çekicidir. Harekâta karşı çıkanlar konusunda üretilen haberler üzerinden TSK ve ÖSO’nun ait olmadıkları bir alanda yanlış bir operasyon icra ettiği ve ne bölgesel ne küresel aktörler tarafından desteklenmeyerek yalnız kaldığı anlatısının inşa edildiği gözlemlenmektedir. Son olarak ele geçirilen alanların “temizlemek/arındırmak” eylemlerinden ziyade “almak” eylemi ile haberleştirilmesi ve bu sayede TSK/ÖSO-YPG/PYD karşıtlığında ilkinde kurtaran/arındıran ikincisine ise kirleten çağrışımları yükleyerek hiyerarşi yaratılması sonuçlarından yola çıkarak Cumhuriyet gazetesinin harekâtın icra edildiği alana ilişkin kavramsallaştırması ortaya çıkmaktadır. Bu çerçevede söz konusu alan haritada da belirtildiği ismiyle Ankara’nın desteklediği muhalifler olan ÖSO’nun, TSK desteğiyle ait olmadıkları bir yerde, yalnız ve sivil insanlara zarar vererek operasyon yürüttüğü bir yer olarak alansallaştırılmaktadır.

Daha önce bahsedilen, ÖSO mensuplarının “ölürken” TSK askerlerinin “şehit” olması hususu ise ÖSO’yu vatanını savunan bir topluluktan ziyade muhalif bir grup olarak konumlandırmaktadır. Bu kapsamda ÖSO’nun söz konusu alana olan aidiyeti de sorunsallaştırılmaktadır.

Habertürk gazetesinde üretilen haberlerde TSK/ÖSO ile PYD/YPG arasında kahraman/destek/sevinç/temizlik/komutan/naaş ve hain/lanet/acı/kirlilik/elebaşı/ceset ikili karşıtlıklarının mevcut olduğu düşünülmektedir. Bu ikili karşıtlıklara bağlı olarak iki aktör arasında iyi/kötü ayrımına gidilerek bir hiyerarşi yaratılmakta ve üretilen siyasi anlatı bu minvalde inşa edilmektedir. Bu kapsamda Habertürk gazetesinde kullanılan haritalar ve üretilen haberler incelendiğinde harekâtın icra edildiği alan hem iç kamuoyundan pek çok kesimin hem de uluslararası aktörlerin desteğinin olduğu, PKK iltisaklı vahşi/gayrimeşru/saldırgan teröristler ile kan ve savaş çağrışimleri uyandıran kırmızı renkle haritada temsil edilen Esad yönetiminin alanda hâkimiyet kazanma mücadelesine karşı savunan/kahraman/kurtarıcı TSK/ÖSO’nun meşru bir şekilde harekâtı icra ettiği ve söz konusu alanı tüm kötülüklerden arındırdığı bir yer olarak alansallaştırılmıştır.

Sabah gazetesinin haberleri ve bunlarda kullanılan haritalar incelendiğinde ikili karşıtlıklar üzerinden bir siyasi anlatı üretildiği değerlendirilmektedir. Bu karşıtlıklar arasındaki ayrım, Habertürk’ün aksine, son derece belirgindir. Güvenilir/meşru/koruyucu/güçlü TSK/ÖSO’ya karşın ilkel/gizli/yasadışı/güçsüz/hain bir PYD/YPG temsili yaratılmış bu karşıtlıklar üzerinden ise TSK ve ÖSO’nun Suriye’nin kuzeyinde icra ettiği ZDH meşru ve gerekli gösterilmiştir. Bu kapsamda harekâtın icra edildiği alan hain, düşman, dış kuvvetlerle iş birliği yapan, halk tarafından desteklenmeyen ve halka zulüm eden PKK/PYD/YPG’den TSK ve ÖSO eliyle temizlenip arındırılan bir bölge olarak alansallaştırılmıştır.

Sonuç olarak Cumhuriyet gazetesi TSK'nın Suriye'deki varlığını sorgulayıp sorunsallaştırırken Habertürk daha az Sabah ise net bir vurguyla PYD/YPG'yi düşman ilan etmekte, harekâtın iç ve dış aktörler tarafından desteklendiğini ifade etmekte ve harekâtı gerekli göstermektedir. Buradan hareketle iktidara göre farklı konumlanmış üç gazetenin üç farklı siyasi anlatı inşa etmediği, Habertürk ile Sabah'ın siyasi anlatı ve alansallaştırmasının arada vurgu farkı olmasına rağmen aynı olduğu değerlendirilmektedir.

BÖLÜM V

BARIŞ PINARI HAREKÂTI'NA POPÜLER JEOPOLİTİK ÇERÇEVESİNDEN BİR BAKIŞ

9 Ekim 2019 tarihinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın “Türk Silahlı Kuvvetlerimiz Suriye Milli Ordusu'yla birlikte Suriye'nin kuzeyinde PYD/YPG-PKK ve IŞİD terör örgütlerine karşı BPH'nı başlatmıştır” (*Anadolu Ajansı*, 09.10.2019) ifadeleriyle Suriye'nin kuzeyinde yeni bir askeri harekât başlatıldığı bilgisi kamuoyu ile paylaşılmıştır. Bu harekât, başladıktan yaklaşık bir hafta sonra 17 Ekim 2019'da ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence ile Erdoğan arasındaki görüşmelerin ardından durdurulmuştur. Yapılan görüşmeler neticesinde PYD/YPG'nin Türkiye-Suriye sınırından 32 km derinliğindeki güvenli bölgeden 120 saat içinde çekilmesi, ABD'nin ise Türkiye'ye uyguladığı yaptırımları kaldırması hususlarında anlaşmaya varılmıştır. *Evrinsel* gazetesinin haberine göre Suriye Devlet Televizyonu, PYD/YPG'nin farklı etnik gruplarla birleştirilerek ABD eliyle oluşturulan ancak Türkiye tarafından hala PYD/YPG olarak tanımlanan SDG, Rasulayn'ı terk etmiş ve Suriye Milli Ordusu'nun kontrolüne girmiştir (*Evrinsel*: 20 Ekim 2019).

BPH'nın gerekçeleri hususunda bazı nüanslar ile birbirinden ayrılan yorumlar bulunmaktadır. Resmi gerekçe her zaman olduğu gibi Türkiye'nin güvenliğinin sağlanmasıdır. Nitekim Dışişleri Bakanlığı “devam eden PKK/YPG tehdidi ve ABD'nin meşru güvenlik kaygılarımızı giderecek etkili adımlar atamaması arkaplanı ışığında, TSK ve desteklediği Suriye Milli Ordusu tarafından 9 Ekim 2019 tarihinde ‘Barış Pınarı Harekâtı’ (BPH) başlatılmıştır” ifadesiyle düzenlenen harekâtın

gerekçesini ifade etmiştir. Buradan hareketle bu operasyona “devletin bekası için gerekli bir harekât” bakış açısıyla yaklaşıldığı görülmektedir. Harekâtın icra edileceği bölge ise Türkiye Cumhuriyeti’nin güvenliğini tehdit eden teröristlerin barındığı, dolayısıyla aslen devletin sınırları dışında kalmakla beraber devletin güvenliği için güvenli hale getirilmesi gereken bir bölge olarak alansallaştırmaktadır.

Gül Seda Adet İnce, Suriye’deki iç savaşın başta Türkiye olmak üzere bölge ülkelerini etkilemeye devam ettiğini, Suriye’de kötüleşen durumun Türkiye’yi yeniden harekete geçmeye mecbur bıraktığını ve 2019’un son aylarında yeni bir harekât başlattığını (2020: 76) belirterek BPH’nı gerekçelendirmiştir. Şener Aktürk’e göre söz konusu harekât aslında son dört yıldır gündemdedir. Zira 2015’in ortalarından itibaren PYD/YPG Arap çoğunluklu Kuzey Suriye’deki işgalini genişletmeye başlamış, bölgedeki Arap, Türkmen ve bu yapıya muhalefet eden Kürtleri zorla yerinden ederek Türkiye’ye yeni bir göç dalgası meydana getirmiş ve Türkiye’ye karşı ciddi terör saldırıları düzenleyerek 2015 ve 2016 yıllarında yaklaşık bin kişinin hayatını kaybetmesine sebep olmuştur (2019: 2). Gallia Lindenstrauss ve Eldad Shavit ise BPH’nın Suriye’nin kuzeyine icra edilen üçüncü, en azimli, ancak en çok tepki çeken operasyon olduğunu bildirmektedir. Bu yazarlara göre Kuzey Suriye’de otonom Kürt kantonlarının oluşumuna tanık olan Türkiye bunların birleşimini önlemek ve şu an sayıları 3.6 milyonu bulan Suriyeli mültecileri gelecekte kontrolünü elinde bulunduracağı bir güvenli alana göndermek amacıyla bu harekâtı başlatmıştır (2019: 2).

Kısacası, harekâtın başlıca amaçları sınır güvenliğini sağlamak, güney sınırındaki terör koridorunu ve bir terör devletinin kurulmasını önlemek, DAESH ve PYD/YPG-PKK başta olmak üzere ulusal güvenliğe tehdit oluşturan terör örgütlerini etkisiz hale getirmek, Türkiye’de bulunan Suriyelilerin evlerine ve topraklarına dönüşlerine

imkân sağlamak olarak tanımlanabilir. Harekât sınır ötesi bir mahiyet taşıdığından uluslararası hukuk çerçevesinde meşrulaştırılması gerekmektedir. Bu sebeple harekâtın Suriye'nin toprak bütünlüğüne saygılı bir şekilde, Türkiye'nin uluslararası hukuktan kaynaklanan hakları, BM Güvenlik Konseyi'nin terörle mücadelele yönelik kararları ve BM Sözleşmesi'nin 51. maddesi, yani “meşru müdafaa hakkı” çerçevesinde yürütülmekte olduğu özellikle vurgulanmıştır (Hürriyet, 11 Ekim 2019).

Dışişleri Bakanlığı'nın verilerine göre 17 Ekim 2019 tarihinde ABD Başkan Yardımcısı Mike Pence'in Ankara ziyareti esnasında ABD, BPH'nin meşruiyetini ve sahada oluşan yeni statükoyu kabul etmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 22 Ekim 2019 tarihli Soçi ziyaretinde Rus mevkidaşı Putin'le yaptığı görüşme neticesinde kabul edilen Mutabakat Muhtırası'yla da BPH alanının batısı ile doğusunda yer alan sınırimızın hemen yanındaki Suriye toprakları ile Münbiç ve Tel Rıfat bölgelerinin terörden arındırılması hususunda Rusya Federasyonu ile anlayış birliğine varılmıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2020). Bununla birlikte Deutsche Welle'in 29 Kasım 2019 tarihli “ Barış Pınarı Harekâtı: Tamam mı Devam mı?” başlıklı haberine göre Cumhurbaşkanı Erdoğan harekâtın devam edeceğini belirtirken muhalefet partileri harekâtın canlı tutulmasının amacının iç politika olduğunu ifade etmektedir. Diğer bir deyişle, harekâtın kısa bir sürede bitişinin yarattığı soru işaretleri medyaya da yansımıştır.

BPH kapsamında 17 Ekim 2019 tarihinde ateşkes ilan edilmiş olup bu ateşkes zaman zaman ihlal edilmiştir. 23 Ekim 2019 tarihinde Milli Savunma Bakanlığı harekâtın sona erdiğini açıklamıştır (*Amerika'nın Sesi*: 2019). Harekâtın sonucunda Halep, Rakka ve kısmen de Haseke'den ABD birlikleri çekilmiştir (SDC: 2019). TSK ve SMO Resulayn, Tel Abyad ve 600 yerleşim yerini ele geçirmiş, M4

Karayolu'nun Fırat'ın doğusunda kalan kısmını büyük ölçüde kontrol etmiş ve 145 kilometre uzunluğunda 30 kilometre derinliğinde 'güvenli bölge' sağlamıştır (Gazeteduvar: 21 Kasım 2019). 7 TSK ile 96 SMO mensubu harekât esnasında şehit olmuştur (AA: 24 Ekim 2019).

Tezin bu bölümünde Cumhuriyet, Habertürk ve Sabah gazetelerinin bu harekâtı nasıl kavramsallaştırdıkları, harekâtın düzenlendiği bölgeye ilişkin nasıl bir alansallaştırma, alanyapımı ve alanbozumu süreçleri işlettikleri ve haritalar gibi görsel unsurları nasıl kullandıkları incelenecektir. Buradan hareketle iktidara göre farklı konumlanmış gazetelerin üç ayrı harekâta yaklaşımlarının nasıl olduğu, farklılık gösterip göstermediği ve kamuoyuna söz konusu kavramsallaştırmalar ile nasıl gerçeklikler yarattıkları tartışılacaktır.

5.1. Cumhuriyet Gazetesinde Barış Pınarı Harekâtı'nın Kavramsallaştırılması

Tezin bu bölümü ile ilgili olarak Cumhuriyet gazetesinin dijital arşivlerinde yapılan çalışmalarda 29 Haziran 2019'dan sonraki tarihlerde yayımlanan haberlerin gazetenin internet sitesinde yer almadığı gözlemlenmiştir; dolayısıyla 9-17 Ekim 2019 tarihleri arasında gerçekleşen harekâta ilişkin dijital ortamdaki haberlere ulaşamamıştır. Bu sebeple söz konusu gazetenin aynı tarihler arasındaki basılı versiyonunda harekâta ilişkin nasıl bir kavramsallaştırma yaptığı irdelenecektir.

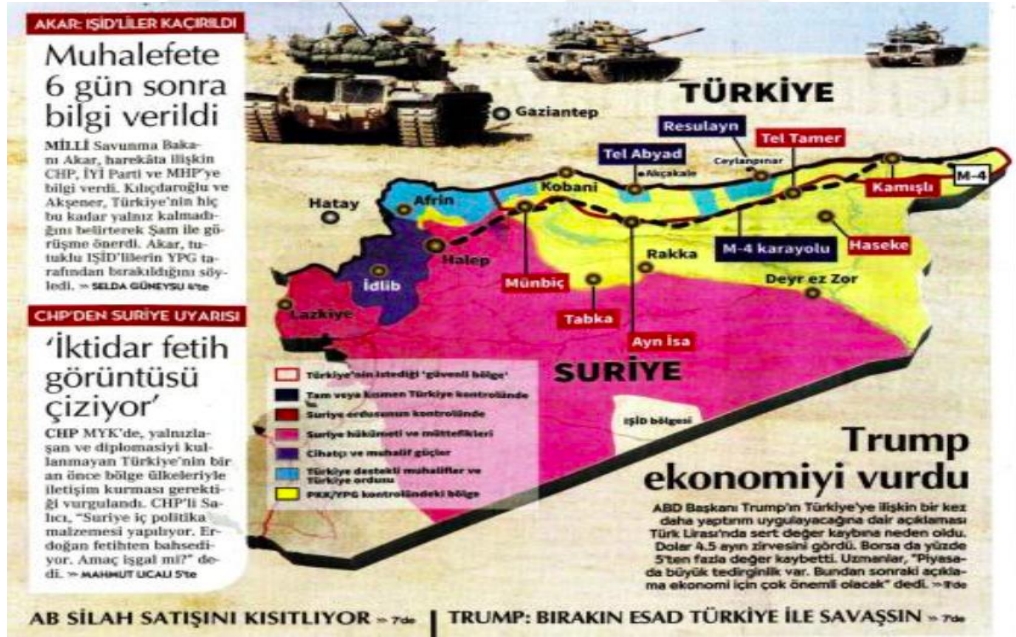
Öncelikle aşağıda verilen dört harita mercek altına alındığında aynı aktörlerin farklı renklerle temsil edildiği tespit edilmiş olup bu çerçevede renkler vasıtasıyla bir siyasi anlatının inşa edilemeyeceği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan haritalardaki aynı aktörler için zaman zaman aynı ve bazen de farklı isimlerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Söz gelimi bölgedeki Esad güçleri için ikinci, üçüncü ve dördüncü haritada "Suriye ordusu", "Suriye hükümeti ve müttefikleri" tabirleriyle temsil

edilmektedir. Bu çerçevede daha önceki harekâtların incelemelerinde olduğu gibi meşruluğu tartışılan Esad yönetimini Cumhuriyet gazetesi meşru bir güç olarak, bölünmüş Suriye'nin tamamının hükümeti ve ordusu olarak temsil etmektedir.

Harita 5.1. Tel Abyad-Resulayn (Cumhuriyet, 12.10.2018)

Harita 5.2. Kuzey Suriye (Cumhuriyet, 15.10.2018)

Harita 5.3. Kuzey Suriye (Cumhuriyet, 16.10.2018)

Harita 5.4. Kuzey Suriye (Cumhuriyet, 19.10.2018)

Türkiye tarafından aynı terör örgütünün farklı kolları olarak tanımlanan ve PKK ile ilişkilendirilen PYD/YPG, FKH kapsamında kullanılan haritalarda “Kürt güçleri” olarak, Kürtleri temsil eden meşru bir güç olarak gösterilmişti. BPH çerçevesinde bu konuda farklı bir ifadenin tercih edildiği gözlemlenmektedir. Zira PYD/YPG Cumhuriyet gazetesinde kullanılan bu haritalarda PKK ile ilişkilendirilerek “PKK/YPG kontrolünde” başlığıyla temsil edilmektedir. Son olarak Türkiye’nin bulunduğu alanlar ise “Türkiye destekli muhalifler ve Türkiye ordusu” ile “TSK ve

Suriye Milli Ordusu” isimleriyle gösterilmekte olup Türkiye’nin desteklediği grup esas yönetime muhalefet eden bir gayrimeşru topluluk çağrışımlarıyla inşa edilmiştir. Bu çerçevede Türkiye ise meşru bir yönetime muhalefet eden gayrimeşru bir gruba destek veren ülke olarak gösterilmektedir.

Fotiadis, ben ve öteki inşasının ulusal ve bölgesel kimliklerinin inşasına katkı sağlayacak pek çok unsuru olduğunu, ancak bunların arasında bir devletin kartografik simgesinin ve o devletin bölgesel ya da dünya haritalarında konumlandırılmasının kimlik inşası açısından güçlü unsurlar olduğuna işaret etmektedir (2008/2009: 6). Bu çerçeveden bakıldığında ikinci, üçüncü ve dördüncü haritaların Kuzey Suriye’yi aynı alan üzerinden temsil ettiği tespit edilmiştir. Bu temsillerde Esad rejimi ile PYD/YPG’nin kontrol ettikleri alanların çoğu dâhil edilerek verilmekte olup Türkiye’nin daha çok alanda hâkimiyetini sağlamış yapılara karşı mücadele verdiği gösterilmektedir. Buradan hareketle TSK/SMO’nun güçlü düşmanlara karşı savaştığı algısının işletildiği değerlendirilmektedir. Ancak bu noktada Türkiye muhaliflere destek veren bir ülke olarak, Suriye hükümetinin meşru temsilcisi ile terör örgütüne karşı alan kazanmaya çalışan bir ülke konumundadır. Bu kapsamda Türkiye’nin güvenli bölge yaratmak amacıyla harekât başlattığı topraklar Türkiye’nin ait olmadığı ancak güvenlik endişeleri dolayısıyla bulunmak zorunda olduğu bir alan olarak inşa edilmiştir.

9 Ekim 2019 tarihli gazetenin manşeti “Türkiye’yle Oynuyor”, sürmanşeti ise “TSK’nın operasyon hazırlığı SDG’yi Şam’a yaklaştırırken Trump’ın zikzaklı tweet’leri sürüyor” olarak atılmıştır. Soldaki sütunda CHP ve İyi Parti liderlerinin operasyona ilişkin görüşleri aktarılmaktadır. CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu “Sınırı aşma noktası nedir?” başlığı altında Trump’ın Türkiye’yi tehdidine AKP’nin ses çıkarmadığını, tepki verilmesi gerektiğini bildirirken, İyi Parti lideri Meral Akşener

“Diplomatik rezalet var, ciddiyet yok” başlığıyla “Al Bayrak Partisi altında birleşmek gerektiğini” ifade etmektedir. Ortada “Sınırdaki Hareketlilik” başlığıyla hareket halindeki bir tank konvoyunun fotoğrafı konulmuştur. Aynı fotoğrafın altında Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun sosyal medyada askeri kamuflajla çektiği fotoğraf yer almaktadır. Sağdaki sütunda “Harekât Zorlaşır” başlığı atılmıştır.

Bu gazetenin ilk bakışta Türkiye’nin riskli bir harekâta girdiği, “oynamak” fiilinin çağrışımları vasıtasıyla ABD’nin Türkiye’yi karşısında ciddi bir aktör olarak görmediği, muhalefet partilerinin Trump’ın Türkiye’yi yaptırımlarla tehdit etmesini diplomatik rezalet olarak yorumladıkları ve cevap verilmesi gerekirken AKP’nin sessiz kalmasını eleştirdikleri, dolayısıyla ABD karşısında sesini çıkarmayan bir iktidar partisi olduğu anlatısı inşa edilmektedir.

10 Ekim 2019 tarihli gazetenin manşeti “Üç koldan harekât” iken sürmanşeti “Tüm sınır boyunca YPG hedeflerini vuran TSK, ‘Fırat’ın doğusuna’ girdi. Şam ve Avrupa’dan tepki. Astana’da çatlak.” Sol sütunda “Emperyal kurnazlık”, solda ise “Operasyonu durdur baskısı” başlığı atılmaktadır. Ortada “Siviller güvenli bölgelere gidiyor” başlığıyla bir kamyonetin kasasına oturmuş insanlar gösterilmektedir. Bulgular irdelendiğinde Türkiye’nin yürüttüğü harekâtın Şam, Avrupa ve Astana Zirvesi’nin tarafları olan İran ve Rusya gibi krize müdahil diğer aktörler tarafından desteklenmediği, emperyal bir güç olarak şeytanlaştırılan ABD’nin bölgede oyunlar çevirdiği ve küresel ve bölgesel aktörlerin Türkiye’ye harekâtı durdurması için baskı yaptığı anlatısı ön plana çıkarılmaktadır.

11 Ekim 2019 tarihli gazetenin manşeti “ABD bombaları” ve sürmanşeti “Washington’ın silahlandığı PKK/YPG sivilleri vurdu. Erdoğan hala ikili oynayan Trump’ı savunuyor”dur. Sol sütunda “8 Köy TSK Kontrolünde-Sınırdaki dört cep

oluşturuldu”, sağda ise “1’i bebek 6 kişi öldü”, Trump’ın ekonomik olarak Türkiye’yi “’vururum’ tehdidi” ve “Diplomatik destek sınırlı kaldı- Ankara yalnız” alt başlıklarına yer verilmektedir. Ortada, yerde annesinin kucağında acı çekerek yatan ve ağlayan bir çocuk, endişeli ve annesini tutan başka bir çocuk ve etraflarını saran yetişkinleri gösteren bir fotoğraf ile fotoğrafın üzerinde “İnsanlık Suçu” başlığı gösterilmektedir. Bu veriler kapsamında ABD’nin PKK/YPG’yi, Erdoğan’ın da Türkiye’yi ekonomik yaptırımlarla tehdit eden ABD başkanı Trump’ı desteklediği ve Türkiye’nin uluslararası alanda diplomatik olarak yalnız kaldığına ilişkin bir anlatı ortaya çıkmaktadır. Ayrıca FKH için üretilen haberlerde PYD/YPG’nin Kürtleri temsil eden güçler olarak temsil edildiği ya da PKK ile doğrudan özdeşleştirilmekten kaçınıldığı, ZDH kapsamında PYD/YPG’ye ilişkin haber üretilmediği ve söz konusu operasyonun PYD/YPG’ye karşı değil Afrin’e yönelik yürütüldüğü (Cumhuriyet: 20-23 Ocak 2018) ifadeleri göz önüne alındığında BPH kapsamında PYD/YPG’ye ilişkin son derece farklı bir imaj inşa edilmektedir. Zira bu kez “PKK/YPG” ifadesiyle PYD/YPG doğrudan PKK terör örgütü ile ilişkilendirilmekte, insanlık suçu işleyen ve sivillere saldıran bir terör örgütü olarak gösterilmektedir. Bu değişiklikte ZDH ve BPH arasında Cumhuriyet gazetesinin ve Cumhuriyet Vakfı’nın yönetiminin değişmesinin ve gazetenin daha ulusalcı sol bir çizgiye kaymasının da etkili olduğu düşünülmektedir.

12 Ekim 2018 tarihli gazetede manşet olarak “Ateşkes için ABD Baskısı”, sürmanşette ise “Türkiye’nin harekâtına ‘sınır çizen’ Trump’tan yeni hazırlık” başlıkları atılmıştır. Manşetin hemen altına “Çıkar Hesapları”, “Yeni Oyun Kuruyor” ve “Masa Planı mı?” alt başlıkları gösterilmiştir. Bir altta “4 Şehit Acısı” alt başlığı ve aşağıda gösterilen şehit cenazesi taşıyan askerler, bayrağa sarılı bir tabut ve ağlayan bir kadın ile çocuk fotoğrafları yer almaktadır (Resim 5.1.). En altta ise daha

büyük puntolarla “Terör alçaklığı: 10 ölü” ve başlığın üzerinde “Barış Pınarı’nda TSK’nin ilerleyişi sürerken PKK/YPG yine sivilleri hedef aldı” cümlesi gösterilmektedir. Bu veriler ışığında ABD’nin kendi çıkarları doğrultusunda Türkiye’ye baskı yaptığı ve yönlendirdiği, bu esnada Türk askerlerinin şehit verildiği ve terör örgütü PYD/YPG/PKK’nın sivillere saldırmaya devam ettiğine ilişkin bir anlatı inşa edilmektedir.

Resim 5.1. Cumhuriyet, 12 Ekim 2019.

13 Ekim 2018 tarihli gazete “Diplomatik Yalnızlık” manşeti ve “TSK ilerliyor. Ankara ise diplomasi savaşında güç kaybediyor” sürmanşeti ile çıkarılmıştır. “Resulayn’da kontrol”, “2 AB Devinden Yaptırım” ve “Harekât Sonrası Belirsiz” alt başlıklarının altında “Şehitlere veda” başlığı ile cephede Türk askerleri, tabuta sarılan bir çocuk ve haykıarak ağlayan bir kadının fotoğrafı gösterilmiştir (Resim 5.2.). Burada inşa edilen anlatı güçlü Türk askerinin yaptığı fedakârlıklara rağmen Ankara’nın/hükümetin diplomasi yürütmekte başarılı olamadığı ve Suriye’de yürüttüğü harekât için uluslararası toplumdan destek görmediğidir. Bu anlatının

tarihsel bir referansı da olduğu düşünülmektedir. Daha önce de belirtildiği üzere Sabah gazetesinde ZDH'ye ilişkin “Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: Biz Hem Sahada Hem Masada Çok Güçlü Olduk” (30 Ocak 2018) başlıklı bir haber yayınlanarak Kurtuluş Savaşı yıllarına atıfta bulunulmuştur. Özellikle Lozan Antlaşması'na zımni bir referansla cephede elde edilen başarının diplomasi masasında kaybedildiği vurgulanmıştır. Aynı haberde 2018 Türkiye'sinde iktidarın cephede olduğu kadar masada da güçlü olduğu anlatısı inşa edilmiştir. Cumhuriyet gazetesi de aynı döneme işaret ederek, ancak Sabah gazetesinin vardığı sonucun zıddı bir sonuca vararak Türk ordusunun halen çok güçlü olduğunun ancak diplomaside ne yazık ki aynı başarının elde edilemediğinin altını çizmiştir. Zira haberlerde Türk askerlerinin fedakârlıkları, cephede görüntüleri ve TSK'nın alanları kontrol altına aldığı bildirilirken diplomasinin başarılı bir şekilde işletilemediği ve Türkiye'nin teröristlere karşı haklı davasında yalnız kaldığı anlatısı ön plana çıkarılarak ikili bir karşıtlık oluşturulmaktadır.

Resim 5.2. Cumhuriyet, 13 Ekim 2019.

14 Ekim 2018 tarihli gazetede “Esad’ı Çağırdılar” manşeti ve “Barış Pınarı tüm dengeleri değiştirdi. ABD güneye çekiliyor. YPG, Suriye ve Rusya’yla anlaştı” sürmanşeti atılmıştır. Bunların altına “Ateşkes Baskısına Tepki- Erdoğan: Bunlar

nasıl başkan?”, “TSK, Tel Abyad’da”, “Tehlikeli Süreç”, “İŞİD’ciler kaçtı iddiası” alt başlıkları konulmuş ve “Akçakale’de Büyük Panik” başlığıyla PYD/YPG/PKK’nın havan mermileriyle Akçakale’deki binalara yaptıkları saldırılara maruz kalan yaşlı bir kadının ağlayarak evden çıkarıldığı fotoğraf basılmıştır (Resim 5.3.). Öncelikle gazetenin kapak sayfasında Esad’ı kimin çağırdığına ilişkin bilgi yoktur. Bu başlıkla Esad yönetimi ile önce sıkı ilişkiler geliştiren ardından gayrimeşru ilan edip yönetimin düşürülmesi için çabalayan AKP hükümetinin hedef alınmak istendiği değerlendirilmektedir. Diğer taraftan harekâta rağmen PYD/YPG’nin saldırılara devam ettiği, TSK’nın alan kazandığı ve harekâtın sahadaki güç dengelerini değiştirdiği bildirilmektedir.

Resim 5.3. Cumhuriyet, 14 Ekim 2019

15 Ekim 2018 tarihli gazete “Sınırdaki alan kapma taktiği” manşeti ve “Fırat’ın doğusu satranç tahtasına döndü” sürmanşeti ile çıkarılmıştır. Eleştirel çerçeveden incelendiğinde “satranç tahtası” metaforunun Rusya gibi güçlü aktörlerin bölge üzerinde stratejik planlar yaptığı ve oyunlar oynadığı algısını canlandığı düşünülmektedir. Diğer taraftan 16 Ekim 2018 tarihli gazetede ise “Şam’a uzanan el” manşeti ile “Putin’in Suriye Özel Temsilcisi Türkiye ile Suriye’nin bakanlıklar üzerinden görüşüğünü açıkladı” sürmanşetine ve “Münbiç’te Terör Saldırısı: 2 Şehit” ile “Türkiye’ye Destek”, “Öfkeli ABD Pence’i gönderiyor: Yaptırım, tehdit,

baskı” alt başlıklarına yer verilmiştir. Buradan hareketle gazetenin kapak sayfasında iktidarın Esad’ı düşman ilan edip yıllarca onun iktidarı bırakması gerektiğini savunmasına rağmen başka kanallardan Suriye rejimi ile iletişime geçildiğini ön plana çıkararak iktidarın ikiyüzlü bir politika izlediği, ABD’nin harekât dolayısıyla Türkiye’yi baskı altına aldığı, başka aktörler tarafından harekâta/Türkiye’ye destek verildiği ancak Türk askerlerinin şehit olmaya devam ettiklerine ilişkin bir anlatı inşa edilmektedir.

Son olarak 17 Ekim 2019 tarihli gazete incelendiğinde “Ateşkes Çıkarması” manşeti, “ABD’li üst düzey heyet ‘harekâtı sonlandırma’ çağrısı yapmak için Türkiye’ye geldi. ‘Görüşmem’ diyen Erdoğan geri adım attı” sürmanşeti, “ABD, Türkiye’yi açıkta bıraktı”, “Şehitlere Yürek Yakan Veda” alt başlıkları ve bayrağa sarılı bir tabutun önünde ağlayarak selam duran asker ve cemaati gösteren bir fotoğraf yayınlanmıştır. Burada ABD’nin diplomatik olarak saldırıya geçtiği, Türkiye’yi ateşkes yapmaya zorladığı, ABD’nin Türkiye’yi yalnız bırakmasına karşın Erdoğan’ın sözünden dönerek ABD’lilerle görüştüğü, bu esnada ise Türkiye’nin şehit vermeye devam ettiğine ilişkin bir anlatı servis edilmektedir.

Cumhuriyet gazetesinin yaklaşık bir hafta süren bu harekâta dair ilk sayfa tasarımları ve bu tasarımla ortaya konan anlatılar birlikte değerlendirildiğinde, Suriye’nin kuzeyi Türkiye, Esad rejimi ve PKK/YPG’nin alana hakimiyet konusunda rekabet içine girdikleri bir alan olarak nitelendirilse de, FKH ve ZDH’den farklı olarak BPH’nın aynı zamanda ABD ve Rusya gibi büyük güçlerin dahil olduğu bir harekât olarak tanımlandığı dikkat çekmektedir. Satranç tahtası metaforu da harekâtın ABD ve Rusya gibi iki “satranç oyuncusunun” bölge aktörlerini “piyonlaştırarak” küresel rekabetlerini bölge üzerinden yeniden tanımladıkları şeklinde yorumlanabilir. Dahası, Cumhuriyet gazetesi hareketin meşruiyetini

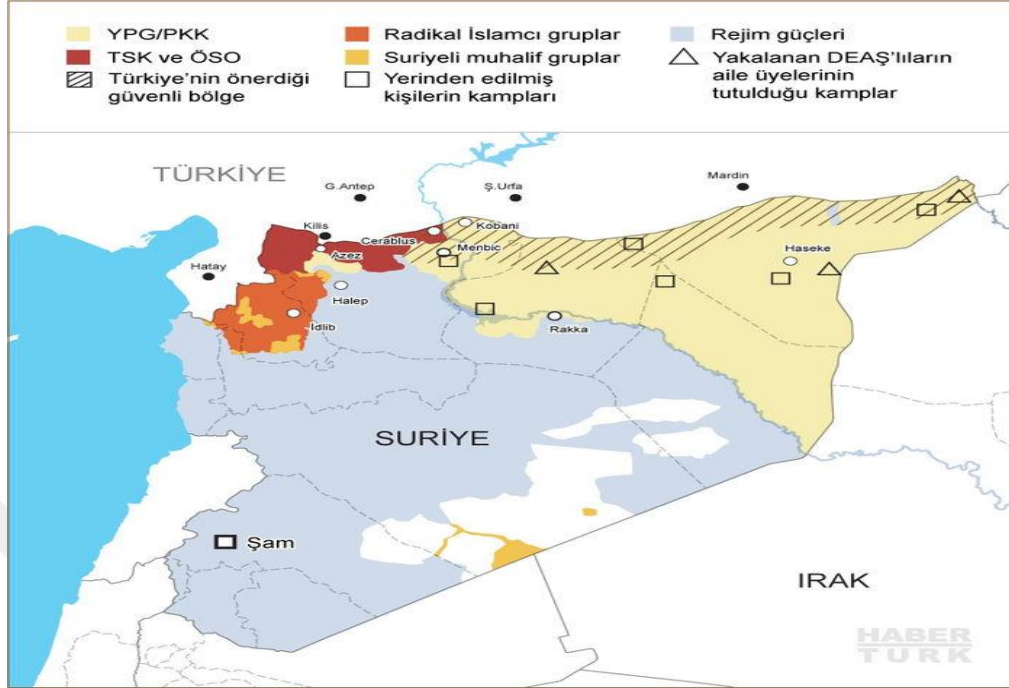
sorgulamaktan ziyade hükümeti süreci iyi yönetememekle ve büyük güçler arasındaki rekabete seyirci kalmakla eleştirmektedir. Harekâtın icra edildiği alan terör örgütünün mevcudiyetinin ortadan kaldırılarak Türkiye tarafından kontrol altına alınması ve böylece güvenli hale getirilmesi gereken bir alan olarak tasavvur edilmiş, ancak hükümetin diplomatik alandaki başarısızlıklarının Türkiye’nin bu “satranç tahtasında” kaybettiğinin altı çizilmiştir.

5.2. Habertürk Gazetesinde Barış Pınarı Harekâtı’nın Kavramsallaştırılması

BPH hakkında Habertürk gazetesinde 141 haber üretilmiştir. Daha önceki bölümlerde Habertürk gazetesinin FKH ve ZDH sunulurken Cumhuriyet gazetesinden çok Sabah gazetesindeki kavramsallaştırmalara yakın bir anlatı inşa ettiği, iktidara göre Sabah gazetesinden daha merkezde konumlanmasına rağmen, konu Türkiye’nin güvenlik politikaları olduğunda zaman zaman göreceli merkez medya nesnelliğinden uzaklaşıp iktidarın söylemini benimsediği gözlemlenmiştir. Bu gazetenin BPH için nasıl bir kavramsallaştırma yaptığı bu bölümde incelenecektir.

Eleştirel kartografi yaklaşımı çerçevesinde haberlerde kullanılan haritalar mercek altına alındığında Habertürk gazetesinde temel olarak iki çeşit haritanın olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan ilki Suriye topraklarını haritanın merkezine alarak bölgedeki rejim güçleri ile PYD/YPG varlığına işaret ederken ikincisi kuzey Suriye’yi merkeze konumlandırmakta ve yalnızca PYD/YPG’ye dikkat çekmektedir. Farklı haberlerde aynı haritalar kullanılmasına karşın renklerin öznelerarası anlamları vasıtasıyla bir anlam inşa etme amacının olmadığı düşünülmektedir. Zira kırmızı, yeşil, siyah, beyaz gibi yerleşik anlamları olan renklerin aksine sarı, gri, turuncu gibi doğrudan bir anlam çağrıştırmayan renkler tercih edilmiştir.

Harita 5.5. Kuzey Suriye (Habertürk, 09.10.2019)

Harita 5.6. Münbiç (Habertürk, 14.10.2019)

Haritalardaki aktörlerin temsillerine bakıldığında Harita 5.5.'te PYD/YPG, "YPG/PKK" olarak, diğer bir ifadeyle PKK ile özdeşleştirilerek yansıtılmıştır. TSK/ÖSO'nun bulunduğu bölge "TSK ve ÖSO", Suriye Ordusu "rejim güçleri" ismiyle temsil edilerek "Esad güçleri"ne kıyasla daha steril bir anlatımla ifade edilmiştir. Son olarak Harita 5.5.'te yerinden edilmiş kişiler ile yakalanan DEAŞ'lıların aile mensuplarının tutulduğu kamplar da gösterilmiştir. Söz konusu

harita genel olarak değerlendirildiğinde Suriye'nin hatırı sayılır bir alanında PKK bağlantılı YPG'nin ve rejim güçlerinin bulunduğu, bu alanın belirli bir kısmında Türkiye'nin güvenli bölge oluşturmak istediği gözlemlenmektedir. Harita 5.6.'da de, Cumhuriyet'teki haritalara benzer şekilde, Türkiye'nin daha büyük bir alanda hâkimiyetini sağlamış düşmanlar karşısında mücadele verdiği algısının yaratıldığı gözlemlenmektedir. Haritanın ölçeği gereği Suriye'nin kuzeyinin büyütülerek verildiği bu haritada, en baskın görsel unsur PKK/YPG'nin kontrol ettiği alanlar olduğundan Türkiye'nin güvenliği için yaratılan tehdidin büyüklüğü vurgulanış veharekâtın icra edildiği alanlar Türkiye'nin bekasını ve toprak bütünlüğünü tehdit eden bir terör örgütüne karşı haklı mücadelesini sürdürdüğü bir yer olarak alansallaştırılmıştır.

Eleştirel kartografi çerçevesinde gazetede haritaların incelenmesinin ardından çalışmanın bu bölümünde aşağıda verilen tablodan hareketle hangi kategoride kaç tane haber üretildiği, bu haberler sonucunda alansallaştırmaların nasıl inşa edildiği, üzerinde durulacaktır. Buradan hareketle öncelikle çıkan haber sayısı içinde en yüksek rakama sahip harekâta destek haberleri irdelenecektir. Habertürk gazetesinde BPH ile ilgili yayınlanan haberlerde harekâta destek haberlerinin daha sık verildiği gözlemlenmektedir. BPH'nı meşru bir harekât olarak göstermek amacıyla operasyona farklı kesimlerden destek haberlerinin yoğun bir şekilde üretildiği düşünülmektedir.²⁸ Bu harekâta destek haberlerinden bazıları incelendiğinde hem yurt dışında hem yurt içinde farklı grupların ve toplumun geniş bir kesiminin

²⁸ Bkz. "Son Dakika: Kılıçdaroğlu Dualarımız Kahraman Askerlerimizle" (9 Ekim 2019), "Son Dakika: Harekâta Destek İçin Camilerde Fetih Suresi Okunacak" (9 Ekim 2019), "Esnafta temsilcilerinden Barış Pınarı Harekâtına Destek" (10 Ekim 2019), "İş Dünyamız Tüm Gücüyle Devletimizin ve Ordumuzun Yanındadır" (10 Aralık 2019), "Son Dakika: Katar Barış Pınarına Destek Verdi" (11 Aralık 2019), "Yusuf Güney'den Barış Pınarı Harekâtına Destek" (11 Aralık 2019), "Milli Takımdan Antrenman Öncesi Mesaj" (11 Aralık 2019), "ABD'deki Türklere Barış Pınarı Harekâtına Destek Kampanyaları" (12 Aralık 2019) ve "81 İldeki Oda ve Borsalardan Barış Pınarı Harekâtına Destek" (16 Aralık 2019).

harekâta destek verdiğiine ilişkin bir algı yaratıldığı ve böylece meşru bir operasyon icra edildiği inşasının yapıldığı değerlendirilmektedir.

TSK ve SMO'ya ilişkin nasıl bir imaj inşası olduğuna dair haberler tarandığında Türk ordusunun tarihsel ve manevi yönlerinin ön plana çıkarıldığı gözlemlenmektedir. Bu çerçevede Suriye sınırında mehter marşı okunması Türk askerinin Osmanlı İmparatorluğu'na dayanan tarihsel ve köklü bir geçmişi olduğuna, Suriye'ye ant içip girilmesi ise Türk askerinin manevi yönünün kuvvetli olduğuna işaret etmektedir. Diğer taraftan TSK ve SMO'nun sivil halka zarar vermeyen, teknolojik kabiliyetlere sahip, komandoları ve özel eğitilmiş bordo bereli askerleriyle düşmanları karşısında mutlaka zafer kazanacak güçlü bir ordu inşası yapılarak kamuoyunun milliyetçi duyguları tetiklenmektedir.

Madalyonun diğer yüzüne baktığımızda, diğer bir ifadeyle Habertürk'te BPH kapsamında PYD/YPG için nasıl bir imaj inşası olduğu irdelendiğinde PYD/YPG'ye ilişkin korkak, sivil ve bebek katili, zulmeden ve yalan söyleyen bir terör örgütü imajı çizilmektedir. Bu çerçevede ZDH'na benzer şekilde TSK/SMO ve PYD/YPG arasında bir ikili karşıtlık inşa edilerek cesur/kahraman/dürüst ve maneviyatı yüksek TSK/SMO'ya karşı yukarıda tasvir edilen niteliklerde bir PYD/YPG imajı inşa edilerek bir hiyerarşi yaratılmış ve kamuoyu TSK/SMO'yu desteklemeye teşvik edilmiştir.²⁹

Harekâta karşı çıkanlara ilişkin haberlerin de yer aldığı gazetede bu kategorideki haberler destek haberlerinin yarısından daha azdır. Bu tür haberler incelendiğinde harekâta karşı tavır alan bireylerin kara propaganda yaptıkları öne sürülerek

²⁹ Bkz. "Son Dakika: Barış Pınarı Harekâtı Başladı Terör Örgütü Paniğe Kapıldı" (9 Ekim 2019), "Resulayn'da SMO ile Çatışan Teröristler Silah ve Mühimmatlarını Bırakarak Kaçtı" (11 Ekim 2019), "Feyzioğlu: İşgalci Teröristler Şu Anda Türkiye'de Bebekleri Öldürmektedir" (13 Ekim 2019), "YPG/PYD Üyesi 24 Terörist Güvenlik Güçlerine Teslim Oldu" (13 Ekim 2019), "YPG/PKK'dan Suroç ve Akçakale'deki Sivillere Saldırı" (13 Ekim 2019), "Son Dakika: İşte Terör Örgütü YPG/PKK'nın 3 Büyük Yalanı" (13 Ekim 2019), "Kürt Şahinleri PKK'nın Zulmünü Bitireceğiz (13 Ekim 2019) ve "Son Dakika: Filistinli Cesur Kızı da Kullandılar Yalana Bak Yalana" (17 Ekim 2019)

tutuklandıklarına ve ABD ve Almanya'nın harekâta karşı olduğuna dair haberlerin üretildiği gözlemlenmektedir.³⁰ Yine ZDH'ye benzer şekilde harekât aleyhine sosyal medya üzerinden harekâtın meşruiyetini sorgulayan fikirlerin beyan edilmesi "kara propaganda" olarak inşa edilmiş olup söz konusu haber bireyleri bu tür fikirler beyan etmemeye ya da sessiz kalmaya yönlendirmektedir. Diğer taraftan daha önceki harekâtların aksine BPH çerçevesinde ABD'nin karşıt yaklaşımı gösterilmektedir. Burada ABD'nin tutumundan kaynaklanan bir değişikliğin yansıtıldığı düşünülmektedir. Zira FKH, DAESH ve PYD/YPG'yi; ZDH ise Fırat nehrinin batısında, ABD ve Türkiye'nin evvelce PYD/YPG unsurlarının çıkarılmasını kararlaştırdıkları yerde, icra edilirken BPH doğrudan PYD/YPG'yi Fırat'ın doğusunda, diğer bir ifadeyle kantonlarını pekiştirdikleri bölgede hedef almıştır. Sonuç olarak ABD'nin harekâta yönelik yaklaşımındaki değişiklik Habertürk'ün kurguladığı anlatıdan ziyade doğrudan ABD'nin tutumundan kaynaklandığı düşünülmektedir.

BPH kapsamında Habertürk gazetesinden şehit olan askerlerle ilgili üç tane haber üretilmiş olup bu çerçevede popüler jeopolitik söylem ve jeo-iktidar kavramı penceresinde bu haberlerin ele alınamayacağı değerlendirilmektedir. Söz konusu sayının az olması ise harekâtın aktif olarak sekiz gün sürmesi ve vaka sayısının az olmasıyla ilgilidir. Aynı şekilde harekât ile elde edilen kazanım ve başarılarla ilişkin yedi tane haber üretilmiş olup diğer harekâtlarla karşılaştırıldığında miktarın az olduğu görülmektedir.³¹ Dahası bu haberlerin tamamı "son dakika" başlığıyla üretilen M4 karayolunun kontrol altına alınması veya rakamsal olarak etkisiz hale

³⁰ Bkz. "Son Dakika: 24 kişiye Kara Propaganda Tutuklaması" (16 Ekim 2019), "Son Dakika: Dünyadan Ankara'ya Operasyon Tepkisi" (9 Ekim 2019), "ABD'nin Yaptırım Listesi Hazır" (10 Ekim 2019), "ABD Dışışlerinden Harekâtı Onaylamıyoruz Açıklaması" (11 Ekim 2019), "ABD'den NATO'ya Türkiye baskısı" (15 Ekim 2019) ve "Son Dakika: Merkel Türkiye Operasyonu Durdurmalı" (17 Ekim 2019).

³¹ "Son Dakika: M4 Karayolu Ele Geçirildi" (12 Ekim 2019), "Son Dakika: MSB Duyurdu: 480 Terörist Etkisiz Hale Getirildi" (13 Ekim 2019), "Son Dakika MSB Açıkladı: 550 Terörist Etkisiz Hale Getirildi" (14 Ekim 2019) ve "Son Dakika Barış Pınarında 595 Terörist Etkisiz Hale Getirildi" (15 Ekim 2019)

getirilen teröristlerin sayısının verilmesinden ibarettir. Bununla beraber, M4 karayoluyla ilgili yapılan haberde “temizlemek/arındırmak” fiiline nazaran bünyesinde hiyerarşik bir çağrışım barındırmayan “ele geçirmek” fiilinin kullanılması dikkat çekmektedir.

Gazetenin söylem analizi yapılmak üzere seçilen 9 Ekim 2019 tarihli ve “Son dakika! TSK sivil halkın olmadığı yerleri vuruyor” başlıklı haberi kapsamında aşağıdaki metin üretilmiştir:

Son dakika haberleri... "Barış Pınarı Harekatı" kapsamında Tel Abyad'daki terör hedefleri, obüs atışlarıyla ateş altına alınıyor. TSK'ya bağlı birliklerin sivil halktan uzak olan bölgeleri vurduğu bildirildi.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK), Suriye Milli Ordusu ile birlikte Suriye'nin kuzeyinde YPG/PKK ve DEAŞ terör örgütlerine karşı Barış Pınarı Harekâtı'nı başlatmasının ardından Ceylanpınar ilçesinde obüs sesleri duyuluyor.

Yukarıdaki metin kapsamında daha önceki iki harekâtta söylemlere paralel şekilde Habertürk PYD/YPG'yi bir terör örgütü olarak tanımlayarak söz konusu operasyonu sınırdaki tehditleri bertaraf etmek için başlatılan bir harekât olarak kavramsallaştırmaktadır. Ancak daha önceki iki harekâttan farklı olarak burada sivil halkın zarar görmesine karşın hassas davranıldığı özellikle vurgulanmaktadır. Ayrıca harekâtın icra edildiği alanlar Türkiye'nin yanındaki topraklar gibi tanımlamalardan ziyade yalnızca bölge isimleriyle kullanılarak Suriye'nin toprakları olarak kurgulanmaktadır. Bu çerçevede söz konusu bölge, ülkenin güvenliği için terör örgütlerinden temizlenmesi gereken, güvensiz ve bu sebeple üzerinde harekât başlatılmış topraklar olarak alansallaştırılmaktadır.

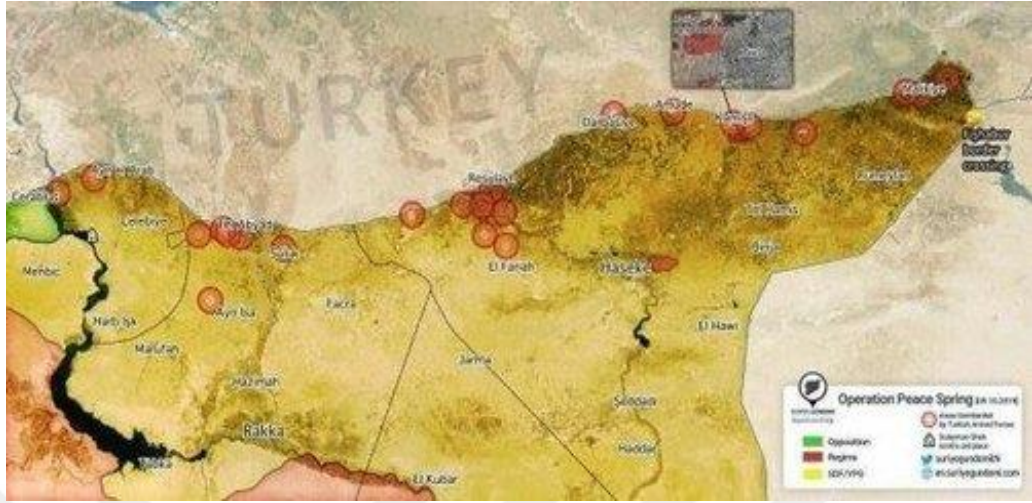
Tüm bu veriler ışığında Habertürk'ün BPH'ye ilişkin kurguladığı siyasi anlatıyı bazı ikili karşıtlıklar temelinde incelemenin mümkün olduğu değerlendirilmektedir. Bunlardan ilki destek-karşıtlık haberlerinin kurgulanış biçimidir. Zira destek

haberlerine yoğun bir şekilde yer vererek harekât meşru ve haklı gösterilirken harekâta karşı çıkanlar ya da eleştirenler kara propaganda yapmakla itham edilmiştir. İkinci ikili karşıtlık TSK/SMO ile PYD/YPG imajında vücut bulmuş olup ilki kahraman, cesur, mazlumların dostu ve teknolojik donanımıyla güçlü bir aktör olarak yansıtılırken diğeri korkak, sivillere ve bebeklere zarar veren, zulüm eden, hain bir terör örgütü olarak gösterilmektedir. Bu ikili karşıtlıklar arasında hiyerarşi ortaya çıkmakta ve harekâtı desteklemek ve TSK/SMO “iyi”, harekâtı eleştirmek ve PYD/YPG “kötü” olarak konumlandırılmaktadır. Bu minvalde gazete hareketin icra edildiği toprakları kahraman, sivillerin dostu TSK/SMO’nun masum halka zarar veren terör örgütü PYD/YPG ile, ABD’nin baskılarına karşın mücadele ettiği bir bölge olarak alansallaştırmaktadır.

5.3. Sabah Gazetesinde Barış Pınarı Harekâtının Kavramsallaştırılması

Harekâta ilişkin Sabah gazetesinde üretilen haberlerde üç harita tespit edilmiştir. Bu haritalardan iki tanesi İngilizce olmakla birlikte aşağıda verilen birinci haritada görüntü çözünürlüğünden kaynaklı olarak yer ve aktör isimleri net olarak okunamamaktadır. Harita TSK’ya ait jetler tarafından vurulan yerleri göstermektedir. Bu iki haritanın yakın plandan Fırat’ın doğusuna odaklandığı gözlemlenmektedir. Fırat’ın doğusunu yakın plandan göstererek TSK’ya ait jetlerin PYD/YPG’yi vurduğu yerleri gösteren haritanın TSK’nın gücünü göstermek amacıyla kullanıldığı değerlendirilmektedir. Zira harita Kuzey Suriye ya da Suriye’den ziyade yalnızca Fırat’ın doğusuna odaklanarak gerçekleştirilen vurma eylemini daha vurgulu hale getirmiştir ve böylece TSK’nın saldırı kabiliyeti öne çıkarılmıştır.

Harita 5.7. Kuzey Suriye (Sabah, 10.10.2019)

Harita 5.8. Kuzey Suriye (Sabah, 10.10.2019)

Bu haritalarda yine Kürtlerin yaşadıkları bölgeler sarı renkle gösterilmiştir. Bununla birlikte ilk iki haritanın Fırat'ın doğusuna odaklanması bölgedeki çatışmaya dâhil olan diğer aktörlerin kontrol altında tuttuğu alanın büyüklüğünün gösterilmemesi ve bölgenin tamamen PYD/YPG tarafından kontrol edildiği algısının yaratılması sonucunu doğurmaktadır. Bu da Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı tehdidin büyüklüğünü göstererek, yapılan hareketin meşruiyetini kuvvetlendirme maksadı taşındığı şeklinde yorumlanabilir.

BPH kapsamında Sabah gazetesinden çıkan haberler irdelendiğinde diğer harekâtlara benzer şekilde en çok destek haberlerine yer verildiği tespit edilmiştir.³² Bu çerçevede hem Türkiye içinde toplumun farklı kesimlerinin hem de dünya ülkelerinin harekâta destek verdiği algısı yaratılmaktadır. Böylece söz konusu operasyon elzem ve meşru hale getirilmekte olup harekâtı sorgulamak için hiçbir alan bırakılmamaktadır.

Daha önceki harekâtlarda olduğu gibi BPH kapsamında da çıkarılan haberler vasıtasıyla TSK ve ÖSO'ya ilişkin bir imaj inşası yürütüldüğü değerlendirilmektedir.³³ Bu haberlerden gözlemlendiği üzere saldırı kabiliyeti vurgulanan bir TSK/SMO imajı vardır. ZDH çerçevesinde üretilen haberlerde kahraman, mazlumların dostu, teröristlerin düşmanı, güçlü ve ahlaklı TSK/ÖSO imajı aksine TSK ve SMO'nun burada vurgulanan esas özelliği sert gücü ve vurma kabiliyetidir.

TSK/SMO ve PYD/YPG imajlarının harekâtın icra edildiği yerin alansallaştırılmasına nasıl katkı sunduğunu irdelemek için PYD/YPG için nasıl bir imaj yaratıldığını irdelemek gerekmektedir. Bu çerçevede yapılan haberler mercek altına alındığında “korkak, kaçan, saklanan, hain ve sivillere saldıran” bir terör

³²Bkz. “Spor Camiasından Barış Pınarı Harekâtın Destek” (10 Ekim 2019), “Esnaftan Barış Pınarı Harekâtına Destek” (9 Ekim 2019), “Ceylanpınar Belediyesi Hoparlörlerinden Mehter Marşı Çalındı” (9 Ekim 2019), “Ünlüler Barış Pınarı Harekâtına Böyle Destek Verdi” (9 Ekim 2019), “Emekli Astsubaylar Derneğinden Barış Pınarı Harekâtına Destek” (9 Ekim 2019), “Suriyeli Kanaat Önderlerinden Harekâta Destek” (9 Ekim 2019), “Barış Pınarı Harekâtına Destek İçin Camilerde Fetih Suresi Okunacak” (9 Ekim 2019), “KKTC'den Barış Pınarı Harekâtına Destek” (9 Ekim 2019), “İş Dünyasından Barış Pınarı Harekâtına Tam Destek” (11 Ekim 2019), “Meclis'ten Barış Pınarı Harekâtına Destek” (9 Ekim 2019), “Macaristan'dan Barış Pınarı Harekâtına Destek” (11 Ekim 2019) ve “A Milli Futbol Takımından Mehmetçiğe Destek” (10 Ekim 2019)

³³ Bkz. “Mehmetçiğin Bu Sözleri Göğsümüzü Kabarttı: Düğüne Gidiyoruz” (9 Ekim 2019), “Terör Hedefleri Canlı Yayında Vuruldu” (9 Ekim 2019), “Başkan Erdoğan Son Dakika Olarak Paylaştı Barış Pınarı Harekâtı Başladı F-16'lar Bombalıyor” (9 Ekim 2019), “Suriye Sınırına Askeri Sevkiyat Sürüyor” (9 Ekim 2019), “Suriye Milli Ordusu Harekete Geçti Fırat'ın Doğusuna Sevkiyat” (8 Ekim 2019), “Havan Atışı Yapan Teröristlerin Vurulma Anı Görüntülendi” (10 Ekim 2019), “Komandolar Fırat'ın Doğusuna Böyle Girdi” (10 Ekim 2019), “Komandolar Fırat'ın Doğusunda İlerliyor İşte Kara Harekâtından İlk Görüntüler” (9 Ekim 2019), “Suriye Milli Ordusu YPG/PKK'nın Sözde Bayraklarını İndirdi” (11 Ekim 2019), “Barış Pınarı Harekâtında Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kullandığı Yerli ve Milli Silahlar” (10 Ekim 2019) ve “Afrinli Yetimlerden Mesaj Korkmayın Türk Askeri ve Milli Ordu Sizi Kurtarır” (17 Ekim 2019)

örgütü imajı yaratıldığı değerlendirilmektedir. PYD/YPG'ye ilişkin bu inşa diğer harekâtlardaki imaj inşası ile örtüşmektedir.³⁴ Ancak TSK/SMO ve PYD/YPG imajları karşılaştırıldığında ZDH için verilen haberlerde olduğu kadar kadar ikili karşıtlıkların vurgulanmadığı, buradaki temsilde TSK ve SMO'nun saldırı kabiliyeti ve sert gücünün öne çıkarıldığı gözlemlenmektedir. Bu kapsamda PYD/YPG'nin kontrolündeki yerler terör örgütünün elindeki topraklar olarak alansallaştırılmakta, alan Kürtlerle değil terör örgütü ile özdeşleştirilmektedir.

Harekâta karşı çıkanlara ilişkin üretilen haberlere bakıldığında FKH ve ZDH'ye kıyasla BPH'ye daha keskin ve açık bir muhalefet olduğu gözlemlenmiştir. Bu çerçevede FKH'nin PYD/YPG'nin yanısıra DAESH ile mücadeleyi hedeflediği, ZDH'nin ise PYD/YPG'yi Fırat'ın batısından, diğer bir ifadeyle ABD'nin PYD/YPG'nin geri çekileceğini taahhüt ettiği alanlardan, çıkarmayı amaçladığı göz önüne alınmalıdır. Diğer taraftan BPH Fırat'ın doğusunda yani ABD ile PYD/YPG'nin çekileceği konusunda anlaşılmayan alanda icra edilmiştir. Sonuç olarak gazetede yayımlanan haberlerden gözlemlenebileceği üzere ABD, NATO, BM ve Almanya'dan harekât aleyhine sesler yükselmiştir.³⁵ TSK/SMO imaj inşasının BPH kapsamında üretilen haberlerde kahraman ve ahlaklı ordudan ziyade güçlü ordu niteliği üzerine kurgulanmasının Türkiye'nin de üyesi olduğu NATO ve BM'nin yanısıra ABD ve Almanya tarafından harekâta karşı duruşu ile açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda güçlü ülke ve uluslararası örgütlere

³⁴Bkz. "Terör Destekçilerinin Kirli Oyunu Deşifre Oldu: Yalan Fotoğraflarla Algı Oyunu" (9 Ekim 2019), "YPG/PKK Evlerden Saldırıyor Korkudan Kılık Değiştirdiler" (9 Ekim 2019), "Ak Parti Sözcüsü Çelik Sivilleri Katletmek PKK'nın Sicilidir" (9 Ekim 2019), "YPG/PKK'dan Cerablus'taki Sivillere Saldırı" (9 Ekim 2019), "YPG/PKK'lı Teröristler İHA Korkusundan Lastik Yakıyorlar" (9 Ekim 2019), "Barış Pınarı Harekâtı Terör Örgütünü Panikletti" (9 Ekim 2019), "YPG Mevzileri Boş Kaldı" (9 Ekim 2019), "Bakan Çavuşoğlu YPG DEAŞ'lıları Elinde Silah Olarak Tutuyor" (10 Ekim 2019) ve "YPG/PKK Suriye'nin Kuzeyinde Sivillere Saldırdı" (10 Ekim 2019).

³⁵ Bkz. "ABD Senatosunda Türkiye Karşıtı Tasarı" (9 Ekim 2019), "Mustafa Akıncı Kimdir Mustafa Akıncı'dan Skandal Sözler" (13 Ekim 2019), "NATO Genel Sekreteri Stoltenberg'den Skandal Barış Pınarı Harekâtı Yorumu" (15 Ekim 2019), "BM'den Barış Pınarı Harekâtı'na Karşı Küstah Çağrı" (16 Ekim 2019), "Barış Pınarı Harekâtına Destek Veren ve Asker Selamı Yapan Türk Futbolculara Linç Kampanyası" (17 Ekim 2019)

rağmen kendi ulusal çıkarları ve güvenliği uğruna harekât icra etmekten geri durmayacak bir güce sahip Türkiye inşası yapılmaktadır.

BPH kapsamında çıkan şehit haberleri incelendiğinde daha önceki harekâtlara benzer bir şekilde bilgi vermeye yönelik ve kaderci bir bakış açısıyla haberlerin üretildiği dikkat çekmektedir. Bu çerçevede yayımlanan haberlerden gözlemlenebileceği üzere başlıklar yer, sayı ve durumu kısaca ifade etmektedir. Ancak haber başlıkları infial yaratmamakta, okuyucuya neden sorusunu sordurmamakta ve hükümetin politikasını sorgulamaya itmemektedir. Haberler okunduğunda yalnızca Türkiye'nin güvenliğini teminat altına almak isteyen TSK ve SMO mensuplarının PYD/YPG terör örgütünün hain saldırıları yüzünden şehit oldukları, ancak intikamlarının mutlaka alınacağına yönünde bir anlatı kurgulandığı ve sorgulamaya alan bırakılmadığı gözlemlenmektedir.³⁶

Şehit haberlerinin az miktarda üretilmiş olmasına karşın harekât kapsamında edinilen başarı ve kazanımlara ilişkin 43 haber üretilmiş ve bu konu en çok haber üretilen ikinci kategori olmuştur.³⁷ Bu haberler incelendiğinde FKH ve ZDH'de olduğu gibi burada da “kurtarmak” ve “arındırmak” fiillerinin sıklıkla kullanılmasıyla çatışan iki taraf arasında bir hiyerarşi yaratılmakta ve TSK/SMO kurtarıcı imajı inşa edilmektedir. Diğer taraftan PYG/YPG ise PKK ile açık bir

³⁶ Bkz. “Ankara’ya Şehit Ateşi Düştü” (10 Ekim 2019), “Bakan Albayrak’tan Şehit Ailelerine Taziye Mesajı Hesabını Soracağız” (10 Ekim 2019), “Akçakale’den Acı Haber” (10 Ekim 2019), “MSB Barış Pınarı Harekâtında 1 Asker Şehit Oldu” (11 Ekim 2019), “Son Dakika Kamışlı’da Patlama Meydana Geldi Çok Sayıda Ölü ve Yaralı Var” (11 Ekim 2019), “Muhammed Bebek Son Yolculuğuna Uğurlandı” (11 Ekim 2019), “Acı Haber Geldi Doğum Gününde Şehit Oldu” (11 Ekim 2019), “Barış Pınarı Harekâtında Suriye Milli Ordusundan 4 Savaşçı Şehit Oldu” (11 Ekim 2019) ve “Azez’de TSK Üssüne Hain Saldırı 5 Asker Yaralı” (11 Ekim 2019).

³⁷ Bkz. “Mehmetçik Tel Abyad Tarafına Geçiş Yaptı” (9 Ekim 2019), “Türk Savaş Uçakları Barış Pınarı Harekâtında 30 Kilometre Derinliğe Girdi” (9 Ekim 2019), “Barış Pınarı Harekâtında 19 Terörist Daha Etkisiz Hale Getirildi” (10 Ekim 2019), “Suriye’de Stratejik Darbasiyah Kasabası da Kontrol Altına Alındı” (10 Ekim 2019), “Barış Pınarı Harekâtı Kapsamında Rasulayn’ın Batısındaki Aşağı Kisto Köyü Teröristlerden Kurtarıldı” (10 Ekim 2019), “Son Dakika Barış Pınarı Harekâtında 2’nci Gün 4 Köy Teröristlerden Arındırıldı” (10 Ekim 2019), “Suriye Milli Ordusu Fırat Nehrinin Doğusundaki Topraklara Girdi” (10 Ekim 2019), “Halave Köyü YPG/PKK’lı Teröristlerden Kurtarıldı” (11 Ekim 2019), “Tel Halef Köyü YPG/PKK’lı Teröristlerden Kurtarıldı” (11 Ekim 2019) ve “Suriye’de Stratejik Darsiyah Kasabası da Kontrol Altına Alındı”.

şekilde özdeşleştirilerek harekâtın icra edildiği alan terör örgütünün işgal ettiği topraklar olarak alansallaştırılmıştır.

5.4. Sonuç

Sonuç olarak iktidara göre farklı yerlerde konumlanmış üç gazeteden Cumhuriyet'in harekâtın icra edildiği alanı Türkiye'nin terör örgütünün kontrolünden çıkarması gerektiği ancak iktidar partisinin diplomatik zayıflıkları sebebiyle yalnızlaştığı ve tehlikeli hale getirdiği bir harekâtın içinde yer alarak şehitler verdiği bir yer olarak inşa etmiştir. Gazetenin bu alansallaştırması diğer iki harekâta kıyasla farklılık göstermektedir. Zira ilk iki harekâta PYD/YPG doğrudan PKK ile özdeşleştirilmekten kaçınılmış, hatta FKH'de Suriyeli Kürtleri temsil eden bir güç olarak yansıtılmıştı. Bakış açısındaki bu keskin değişikliğin sebebinin 7 Eylül 2018'de gazetede meydana gelen yönetim değişikliği olabileceği düşünülmektedir.

Habertürk'ün nasıl bir kavramsallaştırma inşa edildiği incelendiğinde bir kez daha Sabah gazetesiyle aynı doğrultuda yalnızca vurgu farkıyla bir anlatı kurguladığı değerlendirilmektedir. Habertürk'ün ürettiği haberlerden söz konusu alan terör örgütlerinin bulunduğu ve kahraman, cesur, teknolojik donanıma sahip ve masum halkın yanında olan TSK/SMO tarafından temizlenmesi gereken bir yer olarak alansallaştırılmıştır. Şehit ya da alan kazanımı haberlerine fazla yer verilmemiş haberler harekâta destek/karşıtlık, TSK/SMO ve PYD/YPG imaj inşaları üzerine odaklanmıştır. Ayrıca Türkiye'nin diplomatik yalnızlığı da fazla vurgulanmamıştır.

Türkiye'nin BPH kapsamında diplomatik olarak yalnızlaşması Cumhuriyet ve Sabah gazetelerinde fazlaca işlenmiştir. İlki bunu AKP'nin diplomatik zayıflığı olarak kurgularken Sabah, sert güç kullanan ve vurma kabiliyeti yüksek TSK/SMO'nun tüm dünya karşısında ulusal çıkarları savunmaya devam etmesi ve geri adım atmaması anlatı çerçevesinde şekillendirmiştir. Buradan hareketle Sabah'ın

söz konusu alana ilişkin kavramsallaştırması güçlü TSK/SMO'nun bölgesel ve küresel pek çok aktörün karşı çıkmasına rağmen hain, korkak ve Türkiye'nin ulusal çıkarlarını tehdit eden terör örgütünü temizleyeceği topraklar kurgusunda vuku bulmaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ

Bu tez, iktidara göre farklı konumlanmış (iktidara yakın, merkezde, muhalif) üç gazetenin (sırasıyla Sabah, Habertürk ve Cumhuriyet) Türkiye'nin Suriye'de düzenlediği sınır ötesi üç harekâta (FKH, ZDH, BPH) ve bunların icra edildiği alanlara ilişkin kavramsallaştırmalarının benzer ve farklı yönlerini inceleyerek, popüler jeopolitik söylemin bilgi-iktidar ilişkisi çerçevesinde nasıl kurgulandığını göstermeyi amaçlamaktadır. Bunu yaparken de iki ayrı karşılaştırma matrisi oluşturmaktadır. İlk olarak farklı gazetelerin aynı harekât için geliştirdikleri söylem karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri sorgulanmış, böylece gazetelerin iktidara göre konumlanışlarının yaratılan popüler jeopolitik söylemi farklılaştırıp farklılaştırmadığı incelenmiştir. İkinci olarak da aynı gazetenin farklı harekâtlar için geliştirdiği söylemler karşılaştırılarak gazetelerin söylemlerinde yaklaşık üç yıllık bir zaman dilimine yayılan üç harekâtın kavramsallaştırılmasında bir farklılık olup olmadığı araştırılmıştır.

Bu incelemeler yapılırken bu tezin kuramsal arkaplanının tartışıldığı ikinci bölümünde ele alınan ve eleştirel jeopolitiğin araç çantasından bazı kavramlar sıklıkla zikredilmiştir. Bunlardan birincisi bilgi-iktidar ilişkisi ve bunun bir uzantısı olarak geliştirilen jeo-iktidar kavramıdır. Buna göre aslında nesnel bir bilgi olarak addedilen coğrafi bilginin güç ilişkilerinden bağımsız addedilemeyeceği ve iktidar tarafından kontrol edilen bilgi üretiminin coğrafi bilginin üretilmesinde de geçerli olduğu, kısacası bir alanın kavramsallaştırılmasında, kavramsallaştırmanın iktidara göre konumlanışının bir “yer yazımı” (geo-graphing) süreci doğurduğu iddia

edilebilir. Bilgi ve iktidar arasındaki ilişki tek taraflı değildir; bilgi güç ilişkileri çerçevesinde üretilir ancak aynı zamanda bu ilişkileri de etkiler. Bu tezde kendilerini iktidara göre farklı konumlandırmış üç gazetenin Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyinde düzenlediği üç sınır ötesi harekâta bakışlarında bu konumlanışın etkili olduğu gösterilmiştir. Aynı olayın farklı gazetelerde farklı yönleriyle ele alındığı, olayın aktörlerinin, geçtiği bölgenin, sebep ve sonuçlarının farklı şekillerde kavramsallaştırıldığı gözlemlenmiştir.

Bu kavramsallaştırma yapılırken bir görsel metin olarak haritaların gazetelerin haberlerindeki içerik ve söyleme ek olarak bilgi-iktidar ilişkisini kurmada araçsallaştırıldığı dikkat çekmektedir. Eleştirel kartografi çalışmaları haritaların nesnel bilgi veren görsel materyaller olmadıklarını, onların da haritayı çizen/kullanan aktörler tarafından bir söylem yaratmak üzere tasarlandıklarını, haritada kullanılan renkler, semboller, fontlar, yazıların büyüklüğü/küçüklüğü vb. unsurlarla bir söylem inşa edildiğini vurgulamaktadır. Türkiye'nin üç sınır ötesi harekâtını görselleştirmek üzere adı geçen üç gazetede kullanılan haritalarda da bir ölçüye kadar söylem inşa edildiği gözlemlenmiştir. Burada en büyük sorun gazetelerin tutarlı bir harita kullanımı olmamasıdır; diğer bir deyişle, haritalarda bir aktörle özdeşleştirilen renkler ve aktörlere verilen isimler sürekli değiştiği için stabil bir söylem analizi geliştirmekte zorlanılmıştır. Yine de bu değişikliklerin de kendi içinde anlamlı olduğu söylenebilir. Haritalardaki renklendirmelerde savaş ve çatışma bölgeleri için kullanılan kırmızı; güvenlik, barış, münbit arazi çağrışımı yapan yeşil; nötr bir renk olarak gri veya sarı gibi renklerde bir tutarlılık olmadığı gözlemlendiği için haritalar topluca değil tek tek değerlendirilebilmiştir. Bu çerçevede en tutarlı renk kullanımının PYD/YPG ya da Kürtlerin kontrolündeki bölgeleri göstermek için kullanılan sarı renk olduğunu söylemek mümkündür. Sarı PKK'nın bayrağının

baskın rengi olduğu için seçilmiş olabilir. Haritalarda kullanılan sembollerde ise Türk ordusu ve ÖSO'nun genellikle sert gücü hatırlatacak şekilde uçak, tank, top veya üniformalı asker gibi sembollerle, DAESH veya YPG terör örgütlerinin mensuplarının başı ve yüzü örtülerek gizlenmiş sembollerle, çatışmaların ise patlamayı anımsatan sembollerle gösterildiği gözlemlenmiştir. Böylelikle Türk Ordusu ve ÖSO'nun meşru aktörler, karşılarındaki düşmanın ise gayrimeşru terör örgütleri olduğunun altı çizilmiştir. Haritaların ölçeklendirilmesi de operasyonun yapıldığı alanın büyüklüğü ve alan kontrolünün kimde olduğunu göstermesi bakımından önemlidir. Az sayıda harita tüm Suriye'yi projekte edecek bir ölçekle sunulmuştur. Bu haritalar genellikle Suriye rejiminin veya DAESH'ın kontrol ettiği geniş topraklara vurgu yapmak üzere tercih edilmiştir. Haritaların tamamına yakını ise Kuzey Suriye'yi mercek altına almıştır. Böylece Türk ordusu ve ÖSO'nun operasyonları daha geniş bir ölçekle okuyucuya sunulabilmiştir. Bu büyük projeksiyonun iki amaca hizmet ettiği söylenebilir. Birinci amaç Türk Ordusu ve ÖSO'nun kontrol altına aldığı bölgelerin büyüklüğünü göstererek bu meşru silahlı güçlerin başarısını vurgulamaktır. Bu tür haritalarda düşman aktörlerin kontrolündeki topraklar küçük ve Türk Ordusu/ÖSO'nun kontrolündeki topraklar büyük gösterilmiştir. İkinci amaç ise düşman addedilen aktörlerin kontrol ettiği toprakların büyük gösterildiği ve böylece Türk Ordusu/ÖSO'nun bu büyük tehdidi bertaraf etmek üzere alanda olduğu izlenimi yaratılarak harekâtların meşruiyetine katkı sağlanmıştır.

Bu tezde eleştirel jeopolitiğin alansallaştırma araçları da gazetelerin operasyonların yürütüldüğü alanı nasıl kavramsallaştırdıklarını anlamak için kullanılmıştır. Eleştirel jeopolitik bir coğrafi alanın salt fiziksel özellikleri ile değil, o alana atfedilen anlamla tanımlandığını ileri sürmekte ve alana atfedilen anlamın

geliştirilme sürecini alansallaştırma (*territorialization*) kavramıyla tanımlamaktadır. Alansallaştırmanın iki aşaması vardır. Her alana tarihsel süreç içinde sosyo-politik mülahazalarla atfedilen bir anlam verilegelmiştir. Söz gelimi, İnönü Eskişehir civarında bir vadi olarak değil, Kurtuluş Savaşı'nın iki önemli muharebesinin geçtiği ve bu savaşın komutanlarından birine verilen soyadı ile anlamlandırılmıştır. Alansallaştırmanın ilk aşaması alana dair mevcut anlamın yıkılmasını içerir ve bu aşama alanbozumu (*detrterritorialization*) denir. Bu yıkım o alana dair anlamlandırmayı değiştirecek büyüklükte bir olay veya süreçle gerçekleşir. Ardından ikinci aşamaya, yani bu olay/sürecin etkisiyle alana yeni bir anlam atfetmeye geçilir; bu aşamaya da alanyapımı (*reterritorialization*) denir. Bu iki süreç sürekli olarak birbirini takip eder.

Bu tezde de üç sınırötesi harekât Kuzey Suriye'deki bazı bölgelerin alansallaştırılmasında önemli dönüm noktaları olarak değerlendirilmiştir. Kamuoyu basın aracılığıyla daha önce çok az kişinin haberdar olduğu alanlar hakkında bilgilendirilmeye başlanmıştır. FKH'de Cerablus, Azez, el-Bab, Münbiç ZDH'de Afrin, İdlib, BPH'de ise M4 Karayolu, Tel Abyad, Resulayn gibi Suriye kentleri veya bölgeleri bir anda sıklıkla medya organlarında zikredilir olmuş, bu bölgeler güvenli/güvensiz, dost/düşman, içeri/dışarı gibi ikili zıtlıklarla tanımlanır olmuştur. Diğer bir deyişle, özellikle yazılı basının yarattığı söylem Kuzey Suriye'de birbirini takip eden alanbozumu/alanyapımı süreçlerine imkân sağlamıştır. Aşağıdaki tabloda bu söylemler söylemi yaratan gazeteye ve söylemin yaratıldığı harekâta göre farklı harflerle kodlanarak ve iktidarın söylemi ile de karşılaştırılarak mukayeseli bir analizle tez sonuçlandırılacaktır.

	İktidar	Cumhuriyet	Habertürk	Sabah
FKH	A	A + B	A	A
ZDH	A	C	A	A
BPH	A	D	A	E
A: Teröristlerin elinden kurtarılması gereken bölge B: Türkiye'nin savaş açtığı topraklar C: TSK/ÖSO'nun operasyonu ait olmadığı bir yerde yürütmesi D: Terör örgütlerinden alınması gereken ancak hükümet yüzünden yalnız ve riskli bir operasyonun yürütüldüğü yer E: Yalnız olunmasına karşın ulusal çıkarlardan taviz verilmeyerek operasyonun yürütüldüğü yer				

Tablo 6.1. Gazetelerin Farklı Harekâtlarda Ürettikleri Popüler Jeopolitik Söylemlere İlişkin Tablo

Gazetelerin söylemlerini kıyaslamaya başlamadan önce iktidarın söylemlerini açık bir şekilde ortaya koymanın mukayeseyi kolaylaştıracağı değerlendirilmektedir. Öncelikle FKH kapsamında, Erdoğan'ın "Suriye'de El Bab'ın da teröristlerden temizlenmesiyle Fırat Kalkanı Harekatı'nın birinci etabını sona erdirdik" (Sputnik: 3 Nisan 2017) ifadesinden gözlemleneceği üzere resmi söylem "teröristlerden kurtarılması gereken bölge" anlayışı üzerine inşa edilmiştir. Aynı söylemin ZDH için de geçerli olduğu Cumhurbaşkanının "Bölge, Türkiye için bir terör tehdidi olmaktan çıkana kadar, insanların huzur içinde yaşayabilecekleri bir yer haline gelene kadar operasyonlarımız sürecektir" (AA: 22 Ocak 2018) ifadesinden anlaşılmaktadır. Son olarak BPH için yapılan "Amacımız güney sınırimızda oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek ve bölgeye barış ve huzuru getirmektir" (AA: 9 Ekim 2019) açıklaması göz önüne alındığında söylemin değişmediği gözlemlenmektedir. Bu çerçevede iktidar söz konusu harekâtlar için "teröristlerden kurtarılması gereken bölge" söylemini inşa etmiştir ve bu söylem tabloda "A" harfiyle belirtilmiştir.

İktidara göre muhalif olarak konumlanan Cumhuriyet gazetesinin FKH çerçevesinde ürettiği popüler jeopolitik söylemin iki aşamalı bir kavramsallaştırma süreci (A+B) geçirdiği gözlemlenmiştir. Harekâtın yalnızca DAES ile mücadeleye odaklandığı evresinde söz konusu alanın "teröristlerin kontrolündeki kurtarılması gereken bölge" (A söylemi/alansallaştırması) olarak alansallaştırıldığı, ancak DAES

tehdidi büyük ölçüde bertaraf edildikten sonra ve harekât PYD/YPG'yi hedef almaya başladığında aynı alanın “Türkiye'nin savaş açtığı topraklar” (B) olarak alansallaştırdığı gözlemlenmiştir. Bu gazetede FKH ile Türkiye'nin Suriye'nin meşru rejimi olarak addedilen Esad yönetimine ve bilhassa Kürtlere savaş açtığını temsil eden haritaların kullanıldığı gözlemlenmiştir. Dahası harekâtın Suriye sınırlarında icra edildiğinin vurgulandığı pek çok haber başlığıyla Türkiye'nin ait olmadığı bir yerde bulunduğu, şehit haberlerine fazlaca yer verilerek ve bir kısmının hikâyeleştirilerek Türk askerlerinin ait olmadığı bir yerde can verdiğinin ifade edildiği değerlendirilmiştir. Ayrıca kontrol altına alınan alanın büyüklüğü rakamsal olarak verilmek yerine köy ve bölge isimleri öne çıkarılarak Türkiye'nin işgalci bir güç olduğu algısı ön plana çıkarılmıştır. Ele geçirilen bölgelerde ÖSO'nun, verilen şehitlerde ise Türkiye'nin vurgulanmasıyla bir ikilik yaratıldığı ve Türkiye'nin ait olmadığı bir yerde boşuna kayıp verdiği algısının öne çıkarıldığı düşünülmektedir. Son olarak harekâtın ilk evresinde alanın daha çok DAEŞ ile ilişkilendirildiği ve bu örgütün Türkiye-Suriye sınırının Suriye tarafındaki bölgelerden arındırılması gerektiğinin ifade edildiği tespit edilmiştir.

İktidara göre daha merkezde konumlandığı düşünülen Habertürk'ün harekâta ilişkin ürettiği popüler jeopolitik söylem çerçevesinde (A) Türkiye/ÖSO–DAEŞ/PYD/YPG arasında bir ikili karşıtlık yaratılmış olup ilki kurtarıcı, kahraman, ikincisi ise sahadan “arındırılması/temizlenmesi” gereken terör örgütleri olarak inşa edilmiştir. Benzer bir biçimde, iktidara yakın olarak konumlanan Sabah gazetesinde harekât bölgesi Türkiye'ye yönelik sınır ötesi tehditleri bertaraf etmek ve güvenliği sağlamak amacıyla terör örgütlerinden arındırılması gereken bir bölge alansallaştırılmıştır. Bu çerçevede Habertürk ve Sabah'ın söylemlerinin çok küçük nüanslarla birbirine çok benzediği, Habertürk'ün daha nesnel ifadelerle, Sabah'ın ise

daha vurgulu bir şekilde “terör örgütlerinden arındırılması gereken alanlar” söylemlerini ürettiği değerlendirilmektedir. Bu sebeple Sabah’ın söylemi de “A” harfiyle gösterilmektedir. Daha açık bir ifadeyle FKH operasyon bölgesinin “terör örgütlerinden temizlenmesi gereken bölge” söylemi ile alansallaştırılması hem Habertürk’te hem Sabah’ta hem de harekâtın ilk safhasında Cumhuriyet’te kullanılmıştır. Ancak Cumhuriyet, harekâtın PYD/YPG’ye odaklanmasıyla “Türkiye’nin savaş açtığı topraklar” (B) söylemini ortaya çıkarmış ve bu noktada farklı bir popüler jeopolitik söylem kullanılmaya başlamıştır.

ZDH kapsamında Cumhuriyet, harekâtın icra edildiği alanı ÖSO’nun TSK desteğiyle sivillere de zarar vererek operasyon yürüttüğü bir alan olarak alansallaştırmıştır. Haber başlıklarından da görüleceği üzere TSK’nın sınır ötesi topraklarda meşruiyeti sorgulanabilecek bir operasyon yürüttüğü, bu esnada BM tarafından sivil kayıplara yol açmakla ve Esad tarafından teröristlere destek vermekle suçlandığı ve bu yüzden hem bölgesel hem küresel aktörler tarafından yalnız bırakıldığına ilişkin bir anlatı inşa edilmiştir. Habertürk ve Sabah’ın aksine ele geçirilen bölgeler ile ilgili, çatışmanın tarafları arasında hiyerarşi ve ikili karşıtlık oluşturan “arındırmak/temizlemek” filleri asla kullanılmamış, bunların yerine “almak” fiili kullanılarak taraflar eşit hale getirilmiştir. Sonuç olarak Cumhuriyet tabloda “C” ile gösterilen farklı bir popüler jeopolitik söylem üretmiştir.

Diğer taraftan Habertürk ise aynı alanı PYD/YPG’nin Türkiye topraklarına karşı terör tehdidini ortadan kaldırmak amacıyla harekât icra ettiği yer olarak alansallaştırmıştır. Habertürk harekâta ilişkin anlatısını FKH’de kurguladığı anlatıya benzer bir biçimde ikili karşıtlıklar üzerinden kurgulamıştır. Bu kapsamda TSK/ÖSO-PYD/YPG arasında iyi/kahraman/destek/sevinç/temizlik/komutan/naaş ve kötü/hain/ lanet/acı/kirlilik/elebaşı/ceset kavramları üzerinden bir ikili karşıtlık

oluşturulmuş ve anlatı TSK/ÖSO lehine inşa edilmiştir. Cumhuriyet'in "TSK/ÖSO yalnız bırakıldı" anlatısının aksine Habertürk hem iç hem uluslararası alanda pek çok aktörün TSK/ÖSO'nun başlattığı operasyonu desteklediğine ilişkin haberler üretmişlerdir. Bu sayede meşru ve desteklenen bir harekât temsili kurgulanmıştır. Dolayısıyla tabloda Habertürk'ün ZDH için oluşturduğu söylem tekrar "A" ile gösterilmiştir.

Sabah gazetesi ise söz konusu bölgeyi, TSK ve ÖSO'nun teröristlerin zulmüne uğrayan halkın kurtarıldığı, arındırılan bir alan olarak tasavvur etmiştir. Habertürk'e benzer şekilde Sabah da ikili karşıtlıklar üzerinden bir anlatı kurgulamıştır. Ancak Sabah'ın kurgusunda aktörlerle ilişkilendirilen nitelikler daha farklıdır. Bu çerçevede TSK/ÖSO güvenilir/meşru/koruyucu/güçlü; PYD/YPG ise hain/gayrimeşru/sinsi/zayıf sıfatlarıyla nitelendirilmiştir. Bu çerçevede söz konusu harekât dış güçlerle kendi çıkarları doğrultusunda iş birliği yapan, yerli halk tarafından istenmeyen ve halka zarar veren terör örgütünün TSK/ÖSO tarafından arındırılması amacıyla gerçekleştirilen bir operasyon olarak kavramsallaştırılmıştır. Kısacası Sabah'ın ZDH için oluşturduğu söylem hem FKH esnasında ürettiği söylem ile hem de Habertürk'ün ZDH için ürettiği söylemle benzerdir ve bu yüzden "A" ifadesiyle temsil edilmiştir.

BPH kapsamında Cumhuriyet gazetesi harekâtın icra edildiği alanı terör örgütlerinden "alınması" gereken ancak hükümetin dış politikadaki maharetsizliği yüzünden Türkiye'nin gittikçe yalnızlaşarak tehlikeli bir harekât yürüttüğü bölge olarak inşa etmiştir. Harekâtın aktörlerinden ABD, Türkiye'yi elde etmek istediği sonuçlar çerçevesinde yönlendirmeye çalışan, bölgede oyunlar oynayan bir ülke; AKP, Türkiye'yi yanlış ve maharetsiz bir şekilde temsil eden, ABD karşısında sesini çıkarmayan hatta sözünden dönen ve geri adım atan bir iktidar partisi; PYD/YPG ise

insanlık suçu işleyen ve kasıtlı olarak sivillere saldıran bir terör örgütü olarak inşa edilmiştir. Bu çerçevede harekât terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla icra edilmesi gereken ancak hükümetin yanlış politikalarla yürüttüğü bir operasyon olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu noktada Cumhuriyet “terör örgütlerinden arındırılması gerekmektedir birlikte hükümetin maharetsiz politikaları nedeniyle TSK/SMO’nun riskli bir harekâtın içinde bulunduğu yer” anlatısı ile yeni bir popüler jeopolitik söylem inşa etmiştir ve bu söylem tabloda “D” harfiyle gösterilmiştir.

Habertürk daha önceki operasyonlara benzer bir söylem geliştirmiştir ve söz konusu alanı kahraman/cesur/teknolojik olarak donanımlı/masum halkın yanında yer alan TSK/SMO’nun terör örgütlerinden temizlemesi gereken bir yer olarak alansallaştırmıştır. Üretilen haberler incelendiğinde TSK/SMO, PYD/YPG, harekâta destek ve karşıtlık üzerinden ikili karşıtlıklar meydana getirildiği tespit edilmiştir. Burada hiyerarşi TSK/SMO lehinedir ve harekâtı gerçekleştiren aktör olarak haberler harekâta destek vermeye teşvik etmektedir. Zira gazetenin harekâta yönelik kavramsallaştırması çerçevesinde harekât terör örgütlerinin temizlenmesi, Türkiye’nin ve Suriye halkının güvenliğinin sağlanması maksadıyla gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla Habertürk’ün kullandığı söylem tekrar “A” ile temsil edilmiştir.

Son olarak Sabah harekâtın gerçekleştirildiği bölgeyi, güçlü TSK/SMO’nun diplomatik açıdan yalnız bırakılmış dahi olsa hem bölgesel hem küresel aktörlere karşı ulusal çıkarlarını savunmaya devam ederek terör örgütünü temizleyeceği ve geri adım atmayacağı yer olarak alansallaştırmaktadır. Zira Sabah’ın kurguladığı anlatıya göre hain ve korkak terör örgütü PYD/YPG Türkiye’nin ulusal çıkarlarını tehdit etmektedir ve yalnız bırakılmış ancak sert güç kullanmaktan çekinmeyen ve vurma kabiliyeti yüksek TSK/SMO tüm aktörler ona karşı çıksa dahi kendini

savunmaya devam edecektir. Buradan hareketle Sabah'ta üretilen haberlerin de TSK/SMO-PYD/YPG üzerinden bir ikili karşıtlık inşa ederek TSK/SMO lehine bir hiyerarşi yarattığı, ancak Habertürk'ten farklı olarak burada “yalnız kalsa da mücadeleye devam eden TSK/SMO” ve “ulusal çıkar” vurgularının öne çıkarıldığı gözlemlenmektedir. Sonuç olarak Sabah “yalnız olsa dahi teröristleri temizlemesi gereken yer” olarak yeni bir popüler jeopolitik söylem kavramsallaştırmış ve tabloda bu söylem “E” harfiyle gösterilmiştir.

Bu verilerden yola çıkarak iktidara göre kendilerini farklı yerlerde konumlandıran gazetelerin farklı popüler jeopolitik söylemler ürettiği, bu yüzden jeo-iktidar ve bilgi-iktidar ilişkileri çerçevesinde aynı harekâta ilişkin kamuoyunu farklı şekillerde yönlendirdiği ve farklı algılar oluşturduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan Habertürk dışında aynı gazetenin farklı harekâtlarda farklı söylemler üretebileceği de görülmektedir. Kendini merkez akım medya olarak konumlandıran Habertürk harekâtları hep terörle mücadele kapsamında ele almış ve “teröristlerden arındırılması gereken yerler” anlatısı üzerine bir alansallaştırma yapmıştır. Cumhuriyet gazetesinin dört farklı söylem ürettiği ve bilhassa PYD/YPG temsilinin önce Suriyeli Kürtler, sonra YPG ve en sonunda terör örgütü olarak inşa edilmesiyle birbirinden farklı popüler jeopolitik söylemler oluşturduğu tespit edilmiştir. Bunun sebebinin gazetenin bir vakıf tarafından yönetildiği için, farklı iş kollarındaki yatırımları nedeniyle iktidarla ilişkilerinde daha temkinli davranması gereken holdinglere kıyasla iktidarı eleştirme alanının daha geniş olabileceği ve ZDH'nin hemen öncesinde, 7 Eylül 2018'deki yönetim değişikliğinin ardından operasyonlara ilişkin bakış açısının değişmiş olabileceği değerlendirilmektedir.

Sabah'ın ilk iki harekâta benzer söylemler kullandığı, harekâta yönelik iç ve dış muhalefetin nispeten arttığı BPH'nda ise söylemini değiştirdiği gözlemlenmektedir.

İlk iki harekâtta terörle mücadele söylemini ön plana çıkaran Sabah, Barış Pınarı Harekâtı'na karşı bölgesel ve küresel aktörlerin baskısı arttığında operasyonu “ulusal çıkar” olarak tanımlayarak kamuoyunun daha geniş bir kesiminin desteğini almayı amaçladığı değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak Türkiye'nin Suriye'de düzenlediği operasyonlara ve bunların gerçekleştirildiği alana ilişkin kavramsallaştırmaların iktidara göre farklı konumlanmış gazeteler tarafından farklılaştırıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca aynı gazetenin farklı dönemlerde farklı söylemler üretebildiği de gözlemlenmiştir. Diğer bir ifadeyle medya haber yaparken yalnızca olanı yansıtmamakta; bilgiyi şekillendirmekte, inşa etmekte ve kamuoyuna bu şekilde sunmaktadır. Bu çerçevede kamuoyu sınırlı bir bilgi-iktidar ve jeo-iktidar ilişkileri içinde sınırlandırılmakta ve yönlendirilmektedir. Bilhassa demokratik sistemlerde kamuoyunun fikri dış politika kararlarını etkileyebilmekte ve bu sebeple medya toplumda iktidara sahip önemli bir aktördür.

Gerçeğin doğasını tartışan post-yapısalcı ve eleştirel yaklaşımlar yıktığı merkez anlamların yerine yeni bir anlam/gerçeklik koyamadığı ve böylece bireyleri nihilizme sürüklediği gerekçesiyle sıklıkla eleştirilmiştir. Ancak, inşa edilmiş yapıları ontolojik olarak sorgulayarak neyin gerçek olmadığını göstermesinin kıymetli olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede, gazetelerin ürettiği haberler vasıtasıyla inşa ettikleri kavramsallaştırmaları ontolojik olarak incelemek onların verili/sabit olmadığına ışık tutmaktadır. Daha da önemlisi yeni kavramsallaştırmalar da yaratılabileceğini göstermektedir. Bu bilginin farkında olan bireylerin Platon'un mağarasından çıkma gücüne erişebilecekleri değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Agnew, John. 2003. *Geopolitics Re-visioning World Politics*. Londra ve New York: Routledge.

Agnew, John. 1994. "The Territorial Trap: The Geographical Assumptions of International Relations Theory." *Review of International Political Economy* 1(1): 53-80.

Agnew ve Corbridge. 1995. *Mastering Space Hegemony, Territory and International Political Economy*. London ve New York: Routledge.

Alshech, Eli. 2008. "Egoistic Martyrdom and Hamas' Success in the 2005 Municipal Elections: A Study of Hamas Martyrs' Ethical Wills, Biographies, and Eulogies." *Die Welt des Islams* 48(1): 23-49.

Anadolu Ajansı. 22 Ocak 2018. "Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan 'Zeytin Dalı Harekatı' paylaşımı." <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/cumhurbaskani-erdogandan-zeytin-dali-harekatı-paylasimi/1039229>

Anadolu Ajansı. 9 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatı başladı." <https://www.aa.com.tr/tr/baris-pinari-harekatı/baris-pinari-harekatı-basladi/1607139>

Anadolu Ajansı. 10 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatı Başladı." <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/baris-pinari-harekatı-basladi>

Anadolu Ajansı. 24 Ekim 2019. "US should hand YPG/PKK ringleader over to Turkey." <https://www.aa.com.tr/en/turkey/us-should-hand-ypg-pkk-ringleader-over-to-turkey/1625500>

Anaz, Necati. 2017. "Tahayyüller ve Gerçekler: Türkiye Jeopolitiğinin Kurtlar Vadisi-Filistin'de Kodlanması." *Ortadoğu Etütleri* 9(2):104-121

Anderson ve Cavanagh. 1996. "The Top 200: The Rise of Global Corporate Power." 15 Mart 2020. https://ips-dc.org/top_200_the_rise_of_corporate_global_power/

Barney, Timothy. 2015. *Mapping the Cold War Cartography and the Framing of America's International Power*. The University of North Carolina Press Chapel Hill.

Baydili, İsmail. 2020. Eleştirel Jeopolitik Yaklaşım Çerçevesinde Kıbrıs Barış Harekatı: Gazetelerin İncelenmesi (Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Milli Gazete). Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi.

Black, Jeremy. 1997. *Maps and Politics*. London: Reaktion Books Ltd.

Bressler, Charles. E. 2007. *Literary Criticism: An Introduction to Theory and Practice*. New Jersey: 2007.

Can Kasapoğlu ve Sinan Ülgen. "Operation Olive Branch: A Political-Military Assesment." Foreign Policy and Security 2018(2):1-14.

Christine Leuenberger ve Izhak Schnell. 2010. "The Politics of Maps: Constructing National Territories in Israel." Social Studies of Science 40(6):803-842.

Clark, David B. 2006. "Postmodern Geographies and the Ruins of Modernity." Approaches to Human Geography :107-121.

CNNTürk: "Erdoğan: Esad'ın Giderayak Provakasyonunu Kabullenemeyiz." 11 Aralık 2018.
<https://www.cnnturk.com/2012/turkiye/07/31/erdogan.esadin.giderayak.provokasyonunu.kabullenmeyiz/671023.0/index.html>

Cumhuriyet, 2019. "Türkiye'le Oynuyor," 9 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "ABD Bombaları," 10 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "Ateşkes için ABD Baskısı," 11 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "Diplomatik Yalnızlık," 12 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "Esad'ı Çağırdılar," 13 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "Sınırdaki Alan Kapma Taktiği," 14 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "Şam'a Uzanan El," 15 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "Ateşkes Çıkarması," 16 Ekim.

Cumhuriyet, 2019. "İki Koldan Baskı," 17 Ekim.

Cumhuriyet. 24 Ağustos 2016. "Cumhuriyet, "Harekat Bölgesinden Son Görüntüler... ÖSO militanları ve TSK tankları birlikte ilerliyor."
http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video_haber/589983/Harekat_bolgesinden_son_goruntuler...OSO_militanlari_ve_TSK_tanklari_birlikte_ilerliyor.html

Cumhuriyet. 24 Ağustos 2016. "Fiili Tampon Bölge."
<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/fiili-tampon-bolge-589687>

Cumhuriyet. 27 Ağustos 2016. "TSK'den YPG için derhal vurun emri."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/591500/TSK_den_YPG_icin_Derhal_vurun_emri.html

Cumhuriyet. 27 Ağustos 2016. "Cerablus'ta tanka roket atıldı: 1 şehit, 3 yaralı."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/591741/Cerablus_ta_tanka_roket_atildi_1_sehit_3_yarali.html

Cumhuriyet. 28 Ağustos 2016. "Fırat Kalkanı Harekatı sürüyor... Başbakanlık: 13 köy ÖSO Yönetimine geçti."

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/591878/Firat_Kalkani_Harek_ti_suruyo_r..._Basbakanlik__13_koy_OSO_yonetimine_gecti.html

Cumhuriyet. 20 Ağustos 2016. “Mınbiç’te Savaşa Doğru.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/592697/Minbic_te_savasa_dogru.html

Cumhuriyet. 29 Ağustos 2016. “Cerablus Kördüğümü.”
<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/cerablus-kordugumu-592202>

Cumhuriyet. 30 Ağustos 2016. “Suriye'den BM'ye 'Fırat Kalkanı Operasyonu' şikayeti”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/592779/Suriye_den_BM_ye__Firat_Kalkani_Operasyonu__sikayeti.html

Cumhuriyet. 31 Ağustos 2016. “TSK'den Cerablus açıklaması: 32 köy alındı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/593721/TSK_den_Cerablus_aciklamasi_32_koy_alindi.html

Cumhuriyet. 02 Eylül 2016. “Türk jetleri IŞİD’i böyle vurdu.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video_haber/594654/Turk_jetleri_ISiD_i_boyle_vurdu.html

Cumhuriyet. 03 Eylül 2016. “Cerablus’a Tank Sevkiyatı Sürüyor.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/594999/Cerablus_a_tank_sevkiyatı_suruyor.html

Cumhuriyet. 05 Eylül 2016. “Fırat Kalkanında 13. gün sakin.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/595944/Firat_Kalkani_nda_13.gun_sakin.html

Cumhuriyet. 05 Eylül 2016. “IŞİD, Türkiye sınırından temizlendi”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/595330/ISiD__Türkiye_sinirindan_temizlendi.html

Cumhuriyet. 07 Eylül 2016. “ÖSO 6 köyde daha kontrolü ele geçirdi.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/596747/OSO_6_koyde_daha_kontrolu_ele_gecirdi.html

Cumhuriyet. 07 Eylül 2016. “Bugün alınan 6 köyle birlikte Suriye sınırında son durum.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/596875/Bugun_alinan_6_koyle_birlikte_Suriye_sinirinda_son_durum.html

Cumhuriyet. 08 Eylül 2016. “YPG'den Suriye'nin kuzeyi için tansiyonu yükseltecek açıklama: Başkentimiz orası olacak”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/597717/YPG_den_Suriye_nin_kuzeyi_i_cin_tansiyonu_yukseltecek_aciklama__Baskentimiz_orasi_olacak.html

Cumhuriyet. 12 Eylül 2016. “Fırat Kalkanı Harekatında yaralanan asker 5 gün sonra şehit düştü.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/599143/Firat_Kalkani_Harekati_nda_yaralanan_asker__5_gun_sonra_sehit_dustu.html

Cumhuriyet. 18 Eylül 2016. “Dabık’ta ABD-Türkiye İş Birliği.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/601787/Dabik_ta_ABD-Turkiye_isbirligi.html

Cumhuriyet. 20 Eylül 2016. “ÖSO ile IŞİD arasındaki Çatışma Kamerada.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video_haber/602438/OSO_ile_ISiD_arasindaki_catisma_kamerada.html

Cumhuriyet. 24 Eylül 2016. “Suriye Dışışleri Bakanı: Türkiye acilen topraklarımızı terk etmeli”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/605165/Suriye_Disisleri_Bakani__Turkiye_acilen_topraklarimizi_terk_etmeli.html

Cumhuriyet. 04 Ekim 2016. “Karkamış sınırında özel güvenlik uygulaması uzatıldı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/610014/Karkamis_sinirinda__ozel_guvvenlik_bolgesi__uygulamasi_uzatildi.html

Cumhuriyet. 06 Kasım 2016. “IŞİD’e Fırat’ın Gazabı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/627039/ISiD_e__Firat_in_Gazabi_.html

Cumhuriyet. 11 Kasım 2016. “TSK’dan Fırat Kalkanı Harekatı Açıklaması: 8 ölü 7 yaralı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/629139/TSK_den__Firat_Kalkani_Harekati__aciklamasi__8_olu__7_yarali.html

Cumhuriyet. 20 Kasım 2016. “TSK: Suriye’de DAES ve PYD hedefleri vuruldu.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/633482/TSK__Suriye_de_DAES_ve_PYD_hedefleri_vuruldu.html

Cumhuriyet. 24 Kasım 2016. “Suriye’de Türk askerine saldırıda dikkat çeken zamanlama: Bugün 24 Kasım.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/635292/Suriye_deki_Turk_askerine_saldirida_dikkat_ceken_zamanlama__Bugun_24_Kasim.html

Cumhuriyet. 24 Kasım 2016. “Suriye’den gelen acı haber yıktı: Daha iki hafta önce baba olmuştu.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/turkiye/635306/1/Suriye_den_gelen_aci_haber_yikti__Daha_iki_hafta_once_baba_olmustu.html

Cumhuriyet. 25 Kasım 2016. “Fırat Kalkanı Harekatında 1 asker daha yaralandı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/635812/Firat_Kalkani_Harekati_nda_1_asker_daha_yaralandi.html

Cumhuriyet. 25 Kasım 2016. “Şehit annesinin feryadı yürek dağladı: Gelin arabası gibi süslemişler arabanı oğlum...”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/635771/Sehit_annesinin_feryadi_yurek_dagladi__Gelin_arabasi_gibi_suslemisler_arabani_oglum....html

Cumhuriyet. 26 Kasım 2016. “ÖSO, El Bab ve Memniç arasındaki kritik köyü ele geçirdi.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/636496/OSO__El_Bab_ile_Membic_ara_sindaki_kritik_koyu_ele_gecirdi.html

Cumhuriyet. 9 Aralık 2016. “Şehit oğula son sarılış”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/642442/Sehit_ogula_son_sarilis.html

Cumhuriyet. 12 Aralık 2016. “Suriye’de 4 Türk askeri yaralandı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/644274/Suriye_de_4_Turk_askeri_yaralandi.html

Cumhuriyet. 16 Aralık 2016. “Gençler şehit oluyor, savaş damada yarıyor... Sümeyye'nin eşine 37 milyon dolar”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/646360/Gencler_sehit_oluyor__savas_damada_yariyor..._Sumeyye_nin_esine_37_milyon_dolar.html

Cumhuriyet. 19 Aralık 2016. “Bir babanın en zor anı: Fatih mi şehit oldu, Ferhat mı?”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/647602/Bir_babanin_en_zor_ani__Fatih_mi_sehit_oldu__Ferhat_mi_.html

Cumhuriyet. 23 Aralık 2016. “Erdogan’dan El Bab Açıklaması.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/649799/Erdogan_dan_El_Bab_aciklamasi.html

Cumhuriyet. 2017. “MGK Sonrası İlk Açıklama: Fırat Kalkanı Harekatı Sonuçlandı.” 29 Mart 2017.
<http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/mgk-sonrasi-aciklama-firat-kalkani-harekati-sonuclandi-709608>

Cumhuriyet. 2017. “TSK’dan Fırat Kalkanı Harekatı Açıklaması.” 31 Mart 2017.
<http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/tskden-firat-kalkani-harekati-aciklamasi-711020>

Cumhuriyet. 20 Ocak 2018. “Pentagon’dan Afrin açıklaması: Gerilim tırmandırılmamalı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/909630/Pentagon_dan_Afrin_aciklamasi__Gerilim_tirmandirilmamali.html

Cumhuriyet. 20 Ocak 2018. “Rus senatör: Rusya, BM’de Türkiye’nin Afrin’de başlattığı harekate son vermesini talep edecek.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/909617/Rus_senator__Rusya__BM_de_Turkiye_nin_Afrin_de_baslattigi_harekata_son_vermesini_talep_edecek.html

Cumhuriyet. 21 Ocak 2018. “Afrin harekâtında ikinci gün: Kara birlikleri 5 kilometre içeri girdi, 11 nokta YPG’den alındı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/909781/Afrin_harek_tinda_ikinci_gun__Kara_birlikleri_5_kilometre_iceri_girdi__11_nokta_YPG_den_alindi.html

Cumhuriyet. 21 Ocak 2018. "Erdoğan: Nerede meydana çıkarsanız güvenlik güçlerimiz boynunuzda."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/909994/Erdogan__Nerede_meydana_ci_karsaniz_guvenlik_guclerimiz_boynunuzda.html

Cumhuriyet. 21 Ocak 2018. "Esad: Afrin harekatı, Türkiye'nin teröristleri destekleme politikasına dayanıyor."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/910065/Esad__Afrin_harekati__Turkiye__nin_teroristleri_destekleme_politikasina_dayaniyor.html

Cumhuriyet. 22 Ocak 2018. "Ankara'da eylemlere 'Afrin' yasağı."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/910911/Ankara_da_eylemlere__Afrin__yasagi.html

Cumhuriyet. 22 Ocak 2018. "İslam dünyasının Afrin sessizliği."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/910787/islam_dunyasinin_Afrin_sessizligi.html

Cumhuriyet. 23 Ocak 2018. "BM'den 'Afrin' açıklaması: Saldırıları sonucu siviller öldü, binlerce kişi evini terk etti."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/911763/BM_den__Afrin__aciklamasi__Saldirilar_sonucu_siviller_oldu__binlerce_kisi_evini_terk_etti.html

Cumhuriyet. 23 Ocak 2018. "Dış basının gözü Afrin'de: 'Zor bir dönem kapıda'."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/911005/Dis_basinin_gozu_Afrin_de__Zor_bir_donem_kapida_.html

Cumhuriyet. 23 Ocak 2018. "TSK'den Afrin açıklaması: En az 260 YPG'li öldürüldü."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/911768/TSK_den_Afrin_aciklamasi__En_az_260_YPG_li_olduruldu.html

Cumhuriyet. 24 Ocak 2018. "Erdoğan: 7-8 şehidimiz var."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/siyaset/912047/Erdogan__7-8_sehidimiz_var.html

Cumhuriyet. 24 Ocak 2018. "Gözler Mınbiç'te."
<https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/gozler-minbicte-911810>

Cumhuriyet. 24 Ocak 2018. "Turizme Afrin molası."
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/911774/Turizme_Afrin_molasi.html

Cumhuriyet. 25 Ocak 2018. ""Bizi askere alın!" Aşiret 40 araçlık konvoyla gelip dilekçe verdi"
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/913012/_Bizi_askere_alin__Asiret_40__araclik_konvoyla_gelip_dilekce_verdi.html

Cumhuriyet. 29 Ocak 2018. "Afrin Operasyonu'nda onuncu gün... Korgeneral Temel Burseya Dağı'na gitti."

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/915283/Afrin_Operasyonu_nda_onuncu_gun..._Korgeneral_Temel_Burseya_Dagi_na_gitti.html

Cumhuriyet. 31 Ocak 2018. “Barzani yönetiminden Afrin operasyonuna kınama.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/916849/Barzani_yonetiminden_Afrin_operasyonuna_kinama.html

Cumhuriyet. 1 Şubat 2018. “Afrin Operasyonu'nun onüçüncü gününde TSK'den açıklama: 2 asker şehit.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/917478/Afrin_Operasyonu_nun_onuncu_gununde_TSK_den_aciklama__2_asker_sehit.html

Cumhuriyet. 2 Şubat 2018. “Afrin Operasyonu'nda ondördüncü gün: Darmık Dağı'na Türk bayrağı dikildi.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/918170/Afrin_Operasyonu_nda_ondorduncu_gun__Darmik_Dagi_na_Turk_bayragi_dikildi.html

Cumhuriyet. 9 Şubat 2018. “Rusya hava sahasını tekrar açtı, uçaklar altı hedefi vurdu.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/922760/Rusya_hava_sahasini_tekrar_acti__ucaklar_alti_hedefi_vurdu.html

Cumhuriyet. 10 Şubat 2018. “Afrin’de acı gün: 11 şehit, 11 yaralı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/923707/Afrin_de_aci_gun__11_sehit__11_yarali.html

Cumhuriyet. 11 Şubat 2018. “Spor dünyasından 'Afrin Operasyonu'nda şehit olan askerler için başsağlığı mesajı yağdı.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/spor/924214/Spor_dunyasindan__Afrin_Operasyonu_nda_sehit_olan_askerler_icin_bassagligi_mesaji_yagdi.html

Cumhuriyet. 13 Şubat 2018. “NATO’dan Afrin mesajı: Türkiye'nin kaygıları meşru”,
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/925762/NATO_dan_Afrin_mesaji__Turkiye_nin_kaygilari_mesru.html

Cumhuriyet. 14 Şubat 2018. “Afrin şehidinin annesine son sözleri: Korkma anne, silah sesi değil kovaya vuruyoruz.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/926074/Afrin_sehidinin_annesine_son_sozleri__Korkma_anne__silah_sesi_degil_kovaya_vuruyoruz.html

Cumhuriyet. 15 Şubat 2018. “Magazin yüzleri destek için sınırdadır...”
http://www.cumhuriyet.com.tr/video/video_haber/927013/Magazin_yuzleri_destek_icin_sinirda....html

Cumhuriyet. 18 Şubat 2018. “Galatasaray'dan 'Afrin Operasyonu'na destek videosu.”
http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/spor/929027/Galatasaray_dan__Afrin_Operasyonu_na_destek_videosu.html

Cumhuriyet. 19 Şubat 2018. “Afrin harekâtının birinci ayı... Üç köy daha YPG'den alındı.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/929399/Afrin_harek_tinin_birinci_ayi..._Uc_koy_daha_YPG_den_alindi.html

Cumhuriyet. 20 Şubat 2018. “Afrin'de çatışma ve patlama: 1 ÖSO'lu öldü, 2 kişi yaralandı.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/930250/Afrin_de_catisma_ve_patlama_1_OSO_lu_oldu_2_kisi_yaralandi.html

Cumhuriyet. 24 Şubat 2018. “TSK'den Afrin operasyonu açıklaması: 32 şehit, 183 yaralı.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/932944/TSK_den_Afrin_operasyonu_a_ciklamasi_32_sehit_183_yarali.html

Cumhuriyet. 8 Mart 2018. “Afrin harekâtında 48'nci gün... TSK: Cinderes kontrol altına alındı.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/939114/Afrin_harek_tinda_48_nci_gun..._TSK_Cinderes_kontrol_altina_alindi.html

Cumhuriyet. 11 Mart 2018. “Afrin operasyonunda kullanılan silahların isimleri cadde ve sokaklara verildi.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/940820/Afrin_operasyonunda_kullanilan_silahlarin_isimleri_cadde_ve_sokaklara_verildi.html

Cumhuriyet. 31 Mart 2018. “Erdoğan'ın Başdanışmanı İlner Çevik: Rusya hava sahasını açmasaydı insansız hava aracı bile uçuramazdık.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/951377/Erdogan_in_Basdanismani_ilnur_Cevik_Rusya_hava_sahasini_acmasaydi_insansiz_hava_araci_bile_ucuramazdik.html

Cumhuriyet. 2 Nisan 2018. “Netanyahu'dan Erdoğan'a yanıt: Kıbrıs'ı işgal eden, Afrin'de sivilleri katleden biri bize ahlak üzerine vaaz veremez.”

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/dunya/952281/Netanyahu_dan_Erdogan_a_yanit_Kibris_i_isgal_eden_Afrin_de_sivilleri_katleden_biri_bize_ahlak_uzerine_vaaz_veremez.html

Çağaptay, Soner. “After the Jarabulus Offensive: How Far Will Turkey Shift Its Syria Policy?” The Washington Institute for Near East Policy-Policy Note 28.

Deleuze ve Guattari. 1980. *Capitalisme et Schizophrenie Mille Plateaux*. Paris: Les Editions de Minuit.

Dışişleri Bakanlığı. 2020. “Türkiye-Suriye Siyasi İlişkileri” Erişim Tarihi: 29 Nisan 2020. <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-suriye-siyasi-iliskileri-.tr.mfa>

Dittmet ve Gray. 2010. “Popular Geopolitics 2.0: Towards New Methodologies of the Everyday.” *Geography Compass* 4(11):1664-1677.

Dodds, Klaus. 2007. *Geopolitics A Very Short Introduction*. Oxford University Press: New York.

Dodds, Klaus. 2005. *Global Geopolitics A Critical Introduction*. Dorset: Pearson Prentice Hall.

Dodds, Klaus. 1996. "The 1982 Falklands War and a Critical Geopolitical Eye: Steve Bell and the If ... Cartoons." *Political Geography* 15(6/7):571-592.

Erlingsson, Christen ve Petra Brysiewicz. 2017. "A Hands-on Guide to Doing Content Analysis." *African Journal of Emergency Medicine* 7: 93-99.

Evrensel. 20 Ekim 2019. "SDG Resulayn'dan çıktı, Türkiye'ye Bağlı Güçler Kente Girdi." <https://www.evrensel.net/haber/389202/sdg-resulayndan-cikti-turkiyeye-bagli-gucler-kente-girdi>

Falah, Colin Flint ve Virginie Mamadouh. 2006. "Just War and Extraterritoriality: The Popular Geopolitics of the United States' War on Iraq as Reflected in Newspapers of the Arab World." *Annals of the Association of American Geographers* 96(1):142-164.

Fotiadis, Piers. 2007. "The Strange Power of Maps: How Maps Work Politically and Influence Our Understanding of the World." Yüksek Lisans Tezi, Bristol Üniversitesi.

Gallia Lindenstrauss ve Eldad Shavit. "Turkey's Offensive in Northern Syria: The Expected, the Surprising and the Still Unknown." *INNS Insight* 1217.

Gazeteduvar. 21 Kasım 2019. "Hulusi Akar: 600 yerleşim yeri kontrol altına alındı." <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2019/11/21/hulusi-akar-600-yerlesim-yeri-kontrol-altina-alindi>

Ghazi-Walid Falah, Colin Flint ve Virginie Mamadouh. "Just War and Extraterritoriality: The Popular Geopolitics of the United States' War on Iraq as Reflected in Newspapers of the Arab World." *Association of American Geographers* 96(1):142-164.

Göksel ve Hüseyin Işıksal, der. 2018. *Turkey's Relations with the Middle East: Political Encounters After the Arab Spring*, Cham: Springer.

Acet İnce, G. Seda. "Uluslararası Hukuk Bağlamında Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekatları." *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi* 1(1): 65-92.

Habertürk. 24 Ağustos 2016. "Cerablus Merkezi ÖSO Kontrolünde." <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1286883-firat-kalkani-operasyonunda-obusler-roketatarlar-f-16lar-vurdu-tanklar-siniri-gecti>

Habertürk. 24 Ağustos 2016. "Terör İttifakı İş Başında." <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1286934-diyarbakirda-4-asker-bingolde-1-asker-sehit>

Habertürk. 24 Ağustos 2016. “Türk Ordusu 500 yıl sonra aynı yerde mücadele veriyor.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1286862-turk-ordusu-500-yil-sonra-ayni-yerde-mucadele-veriyor>

Habertürk. 24 Ağustos 2016. “Cerablus ve Keklice Operasyonunun Talimatı.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1286841-cerablus-ve-keklice-operasyonunun-talimati-huber-koskundeki-guvenlik-zirvesinde-verildi>

Habertürk. 25 Ağustos 2016. “Cerablus İşte Böyle Alındı.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1287339-cerablus-iste-boyle-alindi>

Habertürk. 25 Ağustos 2016. “İncirlik’te yoğun hava trafiği yaşanıyor.” <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1287424-incirlikte-yogun-hava-trafigi-yasaniyor>

Habertürk. 25 Ağustos 2016. “Karkamış’tan tanklar ve iş makinaları Suriye tarafına geçti.” <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1287256-karkamistan-tanklar-ve-is-makinalari-suriye-terafina-gecti>

Habertürk. 27 Ağustos 2016. “Menbiç boşaltılmazsa zırhlılar ilerleyecek.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1288259-menbic-bosaltilmazsa-zirhlilar-ilerleyecek>

Habertürk. 29 Ağustos 2016. “PYD/PKK Halen Fırat’ın Batısında.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1289434-pydpkk-halen-firatin-batisinda>

Habertürk. 01 Eylül 2016. “Cerablus’tan kaçan teröristler tıbbi malzemeleri de götürmüş.” <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1290714-cerablustan-kaçan-teroristler-tibbi-malzemeleri-de-goturmus>

Habertürk. 10 Eylül 2016. “Cerablus çarşısında bayram hareketliliği.” <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1295136-cerablus-carsisinda-bayram-hareketliliği>

Habertürk. 12 Eylül 2016. “Suriye’de yaralanan asker 5 gün sonra şehit oldu.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1295668-suriye-de-yaralanan-asker-5-gun-sonra-sehit-oldu>

Habertürk. 18 Eylül 2016. “Cerablus’tan sonra Menbiç’e de dönüşler başladı.” <https://www.haberturk.com/dunya/haber/1298155-cerablustan-sonra-menbice-de-donusler-basladi>

Habertürk. 06 Ekm 2016. “Şehit Onbaşı Erdi Demirer gözyaşarıyla toprağa verildi.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1306618-sehit-onbasi-erdi-demirer-gozyaslariyla-topraga-verildi>

Habertürk. 27 Eylül 2016. “Fırat Kalkanı harekatında 4 asker yaralandı.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1302515-firat-kalkani-harekatinda-4-asker-yaralandi>

Habertürk. 07 Kasım 2016. “Şehit Yüzbaşı Alper Kocaman’ın yürek burkan hikayesi.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1320606-sehit-yuzbasi-alper-kocamanin-yurek-burkan-hikayesi>

Habertürk. 10 Aralık 2016.” TSK: Azaz-Cerablus arasında bin 840 kilometrekarelik alan kontrol altına alındı.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1334799-tsk-azaz-cerablus-arasinda-bin-840-kilometrekarelik-alan-kontrol-altina-alindi>

Habertürk. 20 Aralık 2016. “İki oğlu da asker olan baba Ramazan Olcay: Fatih mi Ferhat mı şehit oldu?” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1338642-iki-oglu-da-asker-olan-baba-ramazan-olcay-fatih-mi-ferhat-mi-sehit-oldu>

Habertürk. 22 Aralık 2016. “Şehit asker üç gün sonra kardeşinin nişanına gelecekti.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1339908-sehit-asker-uc-gun-sonra-kardesinin-nisanina-gelecekti>

Habertürk. 22 Aralık 2016. “Şehit oğlunu ‘gül kokulu yavrum’ diyerek uğurladı.” <https://www.haberturk.com/gundem/haber/1340148-sehit-oglunu-gul-kokulu-yavrum-diyerek-ugurladi>

Habertürk. 20 Ocak 2018. “Afrin Operasyonunda Yaşanan Son Gelişmeler.” <https://www.haberturk.com/afrin-operasyonu-icin-sinirda-yasanan-son-gelistmeler-son-dakika-1804602>

Habertürk. 20 Ocak 2018. “Sınıra sevkiyat sürüyor, El Bab’daki ÖSO birlikleri Hatay’da.” <https://www.haberturk.com/sinira-sevkiyat-el-bab-daki-oso-birlikleri-hatay-da-1804932>

Habertürk. 21 Ocak 2018. “90 bin camide fetih suresi okundu.” <https://www.haberturk.com/90-bin-camide-fetih-suresi-okundu-1805115>

Habertürk. 21 Ocak 2018. “Afrin’de Son Dakika: TSK Destekli ÖSO Kuvvetleri Afrin’e Doğru Hızla İlerliyor.” <https://www.haberturk.com/afrin-de-son-dakika-oso-genis-kapsamli-operasyon-baslatti-1805103>

Habertürk. 21 Ocak 2018. “Zeytindalı için havalanan 72 uçağın sırrı.” <https://www.haberturk.com/zeytin-dali-icin-havalanan-72-ucagin-sirri-1805037>
Habertürk. 22 Ocak 2018. “Afrin’e Gitmek İçin CİMER’e Mektup Yazan Doktordan Mesaj Var.” <https://www.haberturk.com/afrin-e-gitmek-icin-cimer-e-mektup-yazan-doktordan-mesaj-var-1817046>

Habertürk. 22 Ocak 2018 . “Burdur’da Zeytindalı Harekatı’na kadın desteği.” <https://www.haberturk.com/burdur-da-zeytin-dali-harekatina-kadin-destegi-1806636>

Habertürk. 22 Ocak 2018. “Dakika Dakika Afrin’de Yaşanan Son Gelişmeler.” <https://www.haberturk.com/afrin-operasyonundan-son-dakika-gelistmeleri-zeytin-dali-son-dakika-1806027>

Habertürk. 22 Ocak 2018. “Zeytin Dalı Harekatında 3. Gün- Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Afrin Gündemiyle Toplanıyor.”
<https://www.haberturk.com/zeytin-dali-harektinda-3-gun-birlesmis-milletler-guvenlik-konseyi-afrin-gundemiyle-toplaniyor-1805928>

Habertürk. 23 Ocak 2018. “Afrin Harekatı’yla ilgili Sosyal Medya paylaşımlarına operasyon.” <https://www.haberturk.com/hdp-izmir-il-baskani-cerkez-aydemir-gozaltina-alindi-1807551>

Habertürk. 23 Ocak 2018. “Devletin Zirvesi Afrin şehidini uğurladı.”
<https://www.haberturk.com/afrin-sehidi-musa-ozalkan-a-veda-1807635>

Habertürk. 23 Ocak 2018. “Türkiye Ermenileri Patrikliği’nden Zeytin Dalı Duası.”
<https://www.haberturk.com/turkiye-ermenileri-patrikligi-nden-zeytin-dali-duasi-1807299>

Habertürk. 23 Ocak 2018. “Zeytin Dalı Harekatı’na bir destek de Azerbaycan’dan.”
<https://www.haberturk.com/zeytin-dali-harekati-na-bir-destek-de-katar-dan-1807500>

Habertürk. 23 Ocak 2018. “Zeytin Dalı Harekatı’nda kullanılan yerli silahlar.”
<https://www.haberturk.com/zeytin-dali-harekati-nda-kullanilan-yerli-silahlar-1807422>

Habertürk. 24 Ocak 2018. “Afrin şehitlerine veda: İşte Afrin’in kahraman şehitleri.”
<https://www.haberturk.com/afrin-sehitleri-dualar-ile-aniliyor-iste-afrin-in-kahraman-sehitleri-1808922>

Habertürk. 24 Ocak 2018. “Mehmetçik için içlik örüyorlar.”
<https://www.haberturk.com/zeytin-dali-harekati-na-katilan-askerler-icin-iclik-oruyorlar-1808757>

Habertürk. 25 Ocak 2018. “TFF Başkanı Demirören’den Zeytin Dalı Harekatı’na destek.” <https://www.haberturk.com/tff-baskani-demiroren-den-zeytin-dali-harekati-na-destek-1811235-spor>

Habertürk. 26 Ocak 2018. “Sosyal Medyanın 3 Dev Adresine Zeytin Dalı Uyarısı Yapıldı.” <https://www.haberturk.com/sosyal-medyanin-3-dev-adresine-zeytin-dali-uyarisi-yapildi-1811856>

Habertürk. 26 Ocak 2018. “TSK’dan Yapılan Son Açıklamaya Göre Zeytin Dalı Harekatında 343 Terörist Etkisiz Hale Getirildi.” <https://www.haberturk.com/tsk-dan-yapilan-son-aciklamaya-gore-zeytin-dali-harekati-nda-343-terorist-etkisiz-hale-getirildi-1811931>

Habertürk. 26 Ocak 2018. “TSK ve ÖSO Afrin Kent Merkezini Çembere Almaya Başladı.” <https://www.haberturk.com/tsk-ve-oso-afrin-kent-merkezini-cembere-almaya-basladi-1811793>

Habertürk. 26 Ocak 2018. “YPG’li Teröristlerin Roket Attığı Çalık Camisinde Ezan Susmadı.” <https://www.haberturk.com/ypg-li-teroristlerin-roket-attigi-calik-camisi-nde-ezan-susmadi-1812735>

Habertürk. 27 Ocak 2018. “Bartholomeos’tan Zeytin Dalı Harekatına Destek Mektubu.” <https://www.haberturk.com/bartholomeos-tan-zeytin-dali-harekati-na-destek-mektubu-1813977>

Habertürk. 27 Ocak 2018. “TSK:2 Arkadaşımız Şehit Oldu 11 Askerimiz Yaralı.” <https://www.haberturk.com/tsk-2-arkadasimiz-sehit-oldu-11-askerimiz-yarali-1814061>

Habertürk. 27 Ocak 2018. “TSK ile ÖSO İlerledikçe Terör Örgütü PKK Mevzileri Terk Ediyor.” <https://www.haberturk.com/tsk-ile-oso-ilerledikce-teror-orgutu-pkk-mevzileri-terk-ediyor-1813335>

Habertürk. 28 Ocak 2018. “Bakan Yolu TTB Hakkında Suç Duyurusunda Bulunuyoruz.” <https://www.haberturk.com/bakan-soylu-ttb-hakkinda-suc-duyurusunda-bulunuyoruz-1814586>

Habertürk. 29 Ocak 2018. “Ampute Milli Takımından Zeytin Dalı Harekatına Destek.” <https://www.haberturk.com/ampute-milli-takimi-ndan-zeytin-dali-harekati-na-destek-1815717-spor>

Habertürk. 29 Ocak 2018. “Diyanet İşleri Başkanı Erbaş’tan Afrin Şehidi Fatih Mehmethan’ın Ailesine Taziye Ziyareti.” <https://www.haberturk.com/diyanet-isleri-baskani-erbas-tan-afrin-sehidi-fatih-mehmethan-in-ailesine-taziye-ziyareti-1815333>

Habertürk. 29 Ocak 2018. “Erdoğan: Mehmetçik ve ÖSO’dan 20 Şehidimiz Var.” <https://www.haberturk.com/erdogan-mehmetcik-ve-oso-dan-20-sehidimiz-var-1814523>

Habertürk. 29 Ocak 2018. “Kulalı Mehmetçikler Şehit Mehmet Ali Karaduman’ın İsmi Bombanın Üzerine Yazdı.” <https://www.haberturk.com/kulali-mehmetcikler-sehit-mehmet-ali-karaduman-in-ismini-bombanin-uzerine-yazdi-1815834>

Habertürk. 29 Ocak 2018. “Zeytin Dalı Harekatı TSK’dan Burseya Dağını Ele Geçirdik Açıklaması.” <https://www.haberturk.com/zeytin-dali-harekti-tsk-dan-burseya-dagi-ni-ele-gecirdik-aciklamasi-1814784>

Habertürk. 29 Ocak 2018. “Zeytin Dalı Harekatında 10 Gün Ölüme Terk Edilen Engelli Afrinli Kadını Türk Askeri Kurtardı.” <https://www.haberturk.com/zeytin-dali-harekati-nda-10-gun-olume-terk-edilen-engelli-afrinli-kadini-turk-askeri-kurtardi-1815867>

Habertürk. 30 Ocak 2018. “Son Dakika: İdlib’den Acı Haber 1 Sivil Personel Şehit Oldu.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-idlib-den-aci-haber-1-sivil-personel-sehit-oldu-1817889>

Habertürk. 30 Ocak 2018. “TSK Zeytin Dalı Harekatı Kapsamında Alkana Köyünü PYD/PKK’dan Arındırdı.” <https://www.haberturk.com/tsk-zeytin-dali-harekati-kapsaminda-alkana-koyunu-pydpkk-dan-arindirdi-1817856>

Habertürk. 01 Şubat 2018. “Afrin’de Teröristlerin Gizlendiği Bir Tünel Daha Bulundu.” <https://www.haberturk.com/afrin-de-teroristlerin-gizlendiği-bir-tunel-daha-bulundu-1820178>

Habertürk. 01 Şubat 2018. “Kadıköy’de Zeytin Dalı Harekatını Protesto Eden Grup Tutuklandı.” <https://www.haberturk.com/kadikoy-de-zeytin-dali-harekati-ni-protesto-eden-grup-tutuklandi-1820655>

Habertürk. 03 Şubat 2018. “Bakan Özhasseki PKK’nın Benzeri Vahşi Örgüt Afrika’nın Yamyam Kabilelerinde Bile Kalmadı.” <https://www.haberturk.com/bakan-ozhaseki-pkk-nin-benzeri-vahsi-orgut-afrika-nin-yamyam-kabilelerinde-bile-kalmadi-1822656>

Habertürk. 03 Şubat 2018. “TSK: Teröristlerin Girilmez Deddiği Yerde Öcalan Posterleri İndirildi.” <https://www.haberturk.com/tsk-teroristlerin-girilmez-dedigi-yerde-ocalan-in-posterleri-indirildi-1822896>

Habertürk. 04 Şubat 2018. “Son Dakika: TSK 2 Asker Şehit Oldu 5 Asker Yaralandı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-tsk-2-asker-sehit-oldu-5-asker-yaralandi-1824207>

Habertürk. 06 Şubat 2018. “Afrin’de Yaralanan Komando Konuştu Yaralı Halde 7 Şekilde Yürüdüm.” <https://www.haberturk.com/afrin-de-yaralanan-komando-konustu-yarali-halde-7-sekilde-yurudum-1826841>

Habertürk. 06 Şubat 2018. “Afrin Harekatında Teröristlerin Eğitim Alanı Ele Geçirildi.” <https://www.haberturk.com/afrin-harekati-nda-teroristlerin-egitim-alani-ele-gecirildi-1826274>

Habertürk. 06 Şubat 2018. “Afrin Şehidi Nurullah Seçen ile İlgili Yürek Yakan Detay.” <https://www.haberturk.com/afrin-sehidi-nurullah-secen-le-ilgili-yurek-yakan-detay-1826817>

Habertürk. 06 Şubat 2018. “Terör Örgütü PYD/PKK İdlib’te Sığınmacılara Saldırdı 1 Sivil Hayatını Kaybetti.” <https://www.haberturk.com/teror-orgutu-pydpkk-idlib-te-siginmacilara-saldirdi-1-sivil-hayatini-kaybetti-1826682>

Habertürk. 07 Şubat 2018. “Afrin’de Yaralanan Askerlerin Fotoğrafı Gözleri Yaşarttı.” <https://www.haberturk.com/afrin-de-yaralanan-askerlerin-fotografi-gozleri-yasartti-1828167>

Habertürk. 07 Şubat 2018. “Yalçın Topçu Zeytin Dalı Harekatına Karşı Çıkanlar Milletin Derin Hafızına Kaydediliyor.” <https://www.haberturk.com/yalcin-topcu-zeytin-dali-harekati-na-karsi-cikanlar-milletin-derin-hafizasina-kaydediliyor-1816815>

Habertürk. 08 Şubat 2018. "TOBB ve 365 Oda ve Borsadan Zeytin Dalı Harekatına Destek." <https://www.haberturk.com/tobb-ve-365-oda-ve-borsadan-zeytin-dali-harekati-na-destek-1829301-ekonomi>

Habertürk. 09 Şubat 2018. "Afrin Şehitlerini Kalbimize Gömdük." <https://www.haberturk.com/afrin-sehitlerini-kalbimize-gomduk-1831209>

Habertürk. 09 Şubat 2018. "Afrin'de TSK ve ÖSO'nun Oluşturduğu Cepler Tek Tek Birleşiyor." <https://www.haberturk.com/afrinde-tsk-ve-oso-nun-olusturdugu-cepler-tek-tek-birlesiyor-1830402>

Habertürk. 09 Şubat 2018. "Jetler Böyle Vurdu Savaş Uçakları Terör Hedeflerini İmha Etti." <https://www.haberturk.com/jetler-boyle-vurdu-savas-ucaklari-teror-hedeflerini-imha-etti-1831677>

Habertürk. 10 Şubat 2018. "Adana'da Terör Örgütü PYD'ye Giden 250 bin Cesaret Verici Hap Ele Geçirildi." <https://www.haberturk.com/adana-da-teror-orgutu-pyd-ye-giden-250-bin-cesaret-verici-hap-ele-gecirildi-1832232>

Habertürk. 10 Şubat 2018. "TSK Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısını Açıkladı." <https://www.haberturk.com/tsk-etkisiz-hale-getirilen-terorist-sayisini-acikladi-1832052>

Habertürk. 11 Şubat 2018. "Afrin Şehidi Bilal Akpınar'ın Vasiyeti." <https://www.haberturk.com/afrin-sehidi-bilal-akpinar-in-vasiyeti-1833102>

Habertürk. 12 Şubat 2018. "Adana'da Sosyal Medyadan Terör Propagandasına 5 Yıl Hapis İstemi." <https://www.haberturk.com/adana-da-sosyal-medyadan-teror-propagandasina-5-yil-hapis-istemi-1834683>

Habertürk. 13 Şubat 2018. "Fırtına Obüsleri Terör Mevzilerine Bomba Yağdırıyor." <https://www.haberturk.com/firtina-obusleri-teror-mevzilerine-bomba-yagdiriyor-1836162>

Habertürk. 13 Şubat 2018. "Son Dakika: Afrin'de Teröristlerin Sivil Ölümlere Neden Olan Saldırıları Görüntülendi." <https://www.haberturk.com/son-dakika-afrin-de-teroristlerin-sivil-olumlere-neden-olan-saldirilari-goruntulendi-1836249>

Habertürk. 13 Şubat 2018. "Terör Örgütü PYD/PKK Zeytin Depolarından Cesetlere Kadar Her Yeri Mayınladı." <https://www.haberturk.com/teror-orgutu-pydpkk-zeytin-depolarindan-cesetlere-kadar-her-yeri-mayinladi-1836012>

Habertürk. 14 Şubat 2018. "Afrin Harekatı Gazisi Yasin Yalçın Ellerim İyileşsin Geri Döneceğim." <https://www.haberturk.com/afrin-harekati-gazisi-yasin-yalcin-ellerim-iyilessin-geri-donecegim-1838226>

Habertürk. 14 Şubat 2018. "Terör Örgütü PYD/YPG'nin Afrin'de Kurduğu Uyuşturucu Hap Üretim Tesisi Kapandı." <https://www.haberturk.com/teror-orgutu-pydypgnin-afrin-de-kurdugu-uyusturucu-hap-uretim-tesisi-kapandi-1837026>

Habertürk. 16 Şubat 2018. “Keskin Nişancılar Afrin’de.”
<https://www.haberturk.com/keskin-nisancilar-afrin-de-1840485>

Habertürk. 18 Şubat 2018. “Hollanda’da TSK’ya Destek Yürüyüşü.”
<https://www.haberturk.com/hollanda-da-tskya-destek-yuruyusu-1843230>

Habertürk. 22 Şubat 2018. “91 karargah arasında anlık iletişim.”
<https://www.haberturk.com/91-karargah-arasinda-anlik-iletisim-1810386>

Habertürk. 22 Şubat 2018. “Afrin Gazisi Kılıçer Erzak İndiriyorduk Roketatarlarla Saldırdılar.” <https://www.haberturk.com/afrin-gazisi-kilicer-erzak-indiriyorduk-roketatarla-saldirdilar-1848651>

Habertürk. 22 Şubat 2018. “Zeytin Dalı Aleyhinde Paylaşım Operasyonu Halkevleri Eş Genel Başkanı Aktaş Dahil 18 Gözaltı Kararı.”
<https://www.haberturk.com/zeytin-dali-aleyhinde-paylasim-operasyonu-halkevleri-es-genel-baskani-aktas-dahil-18-gozalti-karari-1848555>

Habertürk. 23 Şubat 2018. “Türk Savaş Pilotları Operasyonlara Böyle Hazırlanıyor.”
<https://www.haberturk.com/turk-savas-pilotlari-operasyonlara-boyle-hazirlaniyor-1849641>

Habertürk. 24 Şubat 2018. “Son Dakika Afrin’de Yeni Görüntüler Ortaya Çıktı TSK Sivil Varken Vurmadı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-afrin-de-yeni-goruntuler-ortaya-cikti-tsk-sivil-varken-vurmadi-1851732>

Habertürk. 26 Şubat 2018. “Sosyal Medyada Terör Propagandasına 845 Gözaltı.”
<https://www.haberturk.com/sosyal-medyada-teror-propagandasina-845-gozalti-1853421>

Habertürk. 27 Şubat 2018. “Hayırsever İşadamı Şehit Ömer Akpınar’ın Vasiyetini Yerini Getirdi.” <https://www.haberturk.com/hayirsever-isadami-sehit-omer-akpinar-in-sehidin-vasiyetini-yerine-getirdi-1855728>

Habertürk. 28 Şubat 2018. “Afrinlilerin İhtiyacına TSK Çare Oldu.”
<https://www.haberturk.com/afrinlilerin-ihhtiyacina-tsk-care-oldu-1857492>

Habertürk. 04 Mart 2018. “Bize Taarruzu Değil Ölmeyi Emrettiler Sözlerinden Kısa Süre Sonra Şehit Düştü.” <https://www.haberturk.com/bize-taarruzu-degil-olmeyi-emrettiler-sozlerinden-kisa-sure-sonra-sehit-dustu-1862502>

Habertürk. 06 Mart 2018. “Teröristler Hendekleri Afrin Halkına Kazdırdı.”
<https://www.haberturk.com/teroristler-hendekleri-afrin-halkina-kazdirdi-1865805>

Habertürk. 08 Mart 2018. “Teröristler Afrin’de Sivillere Saldırdı TSK Kurtardı.”
<https://www.haberturk.com/teroristler-afrin-de-sivillere-saldirdi-tsk-kurtardi-1868154>

Habertürk. 01 Nisan 2018. “Sanatçılar Sınır Hattına Gidiyor.”
<https://www.haberturk.com/sanatcilar-sinir-hattina-gidiyor-1900743>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Barış Pınarı Harekatına Destek İçin Camilerde Fetih Suresi Okunacak.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/baris-pinari-harekatina-destek-icin-camilerde-fetih-suresi-okunacak>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Ceylanpınar Belediyesi Hoparlörlerinden Mehter Marşı Çaldı.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/ceylanpinar-belediyesi-hoparlörlerinden-mehter-marsi-calindi>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Emekli Astsubaylar Derneğinden Barış Pınarı Harekatına Destek.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/emekli-astsubaylar-derneğinden-baris-pinari-harekatina-destek>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Esnaftan Barış Pınarı Harekatına Destek.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/esnaftan-baris-pinari-harekatina-destek>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “KKTC’den Barış Pınarı Harekatına Destek.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/kktcden-baris-pinari-harekatina-destek>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Meclisten Barış Pınarı Harekatına Destek.” <https://www.sabah.com.tr/dunya/2019/10/09/meclisten-baris-pinari-harekatina-destek>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika Barış Pınarı Harekatı Başladı Terör Örgütü Paniğe Kapıldı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-baris-pinari-harekatı-basladi-teror-orgutu-panige-kapildi-2529435>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika Cumhurbaşkanı Erdoğan Barış Pınarı Harekatı Emrini Böyle Verdi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-cumhurbaskani-erdogan-baris-pinari-harekatı-emrini-boyle-verdi-2529438>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika Dünyadan Ankara’ya Operasyon Tepkisi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-dunyadan-ankara-ya-operasyon-tepkisi-2529461>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika: Harekata Destek için Camilerde Fetih Suresi Okunacak.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-harekata-destek-icin-camilerde-fetih-suresi-okunacak-haberler-2529444>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika: Kılıçdaroğlu Dualarımız Kahraman Askerlerimizle.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-kilicdaroglu-dualarimiz-kahraman-askerlerimizle-2529456>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika: Suriye Sınırında Mehter Marşı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-suriye-sinirinda-mehter-marsi-2529445>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Son Dakika Suriyeli Kanaat Önderlerinden Harekata Destek.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/son-dakika-suriyeli-kanaat-önderlerinden-harekata-destek>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Tel Abyad’daki terör Hedeflerini Ateş Altına Alan TSK’ya Bağlı Birlikler Sivil Halkın Olmadığı Yerleri Vuruyor.”
<https://www.haberturk.com/tel-abyad-daki-teror-hedeflerini-ates-altina-alan-tsk-ya-bagli-birlikler-sivil-halkin-olmadigi-yerleri-vuruyor-2529459>

Habertürk. 9 Ekim 2019. “Ünlüler Barış Pınarı Harekatına Böyle Destek Verdi.”
<https://www.sabah.com.tr/galeri/magazin/unluler-baris-pinari-harekatina-boyle-destek-verdi>

Habertürk. 10 Ekim 2019. “A Milli Futbol takımından Mehmetçike Destek.”
<https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2019/10/10/a-milli-futbol-takimindan-mehmetcike-destek>

Habertürk. 10 Ekim 2019. “ABD’nin Yaptırım Listesi Hazır.”
<https://www.haberturk.com/abd-nin-yaptirim-listesi-hazir-2529521>

Habertürk. 10 Ekim 2019. “Esnaf Temsilcilerden Barış Pınarı Harekatına Destek.”
<https://www.haberturk.com/esnaf-temsilcilerinden-baris-pinari-harekatina-na-destek-2529579-ekonomi>

Habertürk. 10 Ekim 2019. “İş Dünyamız Tüm Gücüyle Devletimizin ve Ordumuzun Yanındadır.” <https://www.haberturk.com/is-dunyamiz-tum-gucuyle-devletimizin-ve-ordumuzun-yanindadir-2529584-ekonomi>

Habertürk. 10 Ekim 2019. “Son Dakika Barış Pınarı Harekatında Etkin Ateş Gücü.”
<https://www.haberturk.com/son-dakika-baris-pinari-harekatinda-etkin-ates-gucu-2529598>

Habertürk. 10 Ekim 2019. “Spor Camiasından Barış Pınarı Harekatına Destek.”
<https://www.sabah.com.tr/spor/tum-sporlar/2019/10/09/spor-camiasindan-baris-pinari-harekatina-destek>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “ABD Dışışlerinden Harekatı Onaylamıyoruz Açıklaması.” <https://www.haberturk.com/abd-disisleri-nden-harekatini-onaylamiyoruz-aciklamasi-2529904>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “Barış Pınarı Harekatında 1 Asker Şehit Oldu 3 Asker Yaralandı.” <https://www.haberturk.com/baris-pinari-harekatinda-1-asker-sehit-oldu-3-asker-yaralandi-2529899>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “İş Dünyasından Barış Pınarı Harekatına Tam Destek.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/is-dunyasindan-baris-pinari-harekatina-tam-destek>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “Macaristan’dan Barış Pınarı Harekatına Destek Mesajı.”
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2019/10/10/macaristandan-baris-pinari-harekatina-destek-mesaji>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “Resulayn’da SMO ile Çatışan Teröristler Silah ve Mühimmatlarını Bırakarak Kaçtılar.” <https://www.haberturk.com/resulayn-da-smo-ile-catisan-teroristler-silah-ve-muhimmatlarini-birakarak-kacti-2529888>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “Son Dakika: Güvenlik Uzmanı Aar Mehmetçik Uzerlerine lm Olup Yağdı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-guvenlik-uzmani-agar-mehmetcik-uzerlerine-olum-olup-yagdi-haberler-2529918>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “Son Dakika: Katar Barış Pınarına Destek verdi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-katar-baris-pinari-na-destek-verdi-2529983>

Habertürk. 11 Ekim 2019. “Yusuf Güney’den Barış Pınarı Harekatına Destek.” <https://www.haberturk.com/yusuf-guney-den-baris-pinari-herakati-na-destek-magazin-haberleri-2529>
Habertürk. 11 Ekim 2019. “Milli Takımdan Antrenman ncesi Mesaj.” <https://www.haberturk.com/milli-takim-dan-antrenman-oncesi-mesaj-2529956-spor990-magazin>

Habertürk. 12 Ekim 2019. “ABD’deki Türklerden Barış Pınarı Harekatına Destek Kampanyaları.” <https://www.haberturk.com/abd-deki-turklerden-baris-pinari-harekati-na-destek-kampanyalari-2530261>

Habertürk. 12 Ekim 2019. “Son Dakika: Rusya’dan BMGK’nın Barış Pınarı Harekatının Durdurulması ağrısına Engel.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-rusya-dan-bmgk-nin-baris-pinari-harekati-nin-durdurulmasi-cagrisina-engel-2530262>

Habertürk. 12 Ekim 2019. “Son Dakika: Suriye Milli Ordusu M4 Karayolunu Ele Geçirdi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-suriye-milli-ordusu-m4-karayolu-nu-ele-gecirdi-haberler-2530286>

Habertürk. 12 Ekim 2019. “şenol Güneş: zgnz şehitlerimiz Var.” <https://www.haberturk.com/senol-gunes-uzgunuz-sehitlerimiz-var-2530245-spor>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “Güvenlik Uzmanı Aar Habertrkle Paylaştı Komandolar Suriye’ye Girmeden Ant İti.” <https://www.haberturk.com/guvenlik-uzmani-agar-haberturk-le-paylasti-komandolar-suriye-ye-girmeden-ant-icti-haberler-2530458>
Habertürk. 13 Ekim 2019. “Feyzioğlu İşgalci Teröristler şu Anda Türkiye’de Bebekleri öldürmektedir.” <https://www.haberturk.com/feyzioglu-isgalci-teroristler-su-anda-turkiye-de-bebekleri-oldurmektedir-haberler-2530521>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “Kürt şahinleri PKK’nın Zulmn Bitireceğiz.” <https://www.haberturk.com/kurt-sahinleri-pkk-nin-zulmunu-bitirecegiz-2530453>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “Son Dakika: Güvenlik Uzmanı Yarar YPG PKK çekilse de ekilmese de Temizlenecek.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-guvenlik-uzmani-yarar-ypgpkk-cekilse-de-cekilmese-de-temizlenecek-haberler-2530505>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “Son Dakika: İşte Terör rgt YPG/PKK’nın 3 Büyük Yalanı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-iste-teror-orgutu-ypgpkk-nin-3-buyuk-yalani-haberler-2530470>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “Son Dakika: MSB Duyurdu 480 Terörist Etkisiz Hale Getirildi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-msb-duyurdu-480-terorist-etkisiz-hale-getirildi-haberler-2530457>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “YPG/PKK’den Suruç ve Akçakale’deki Sivillere Saldırı.” <https://www.haberturk.com/ypgpkk-dan-suruc-ve-akcakale-deki-sivillere-saldiri-2530478>

Habertürk. 13 Ekim 2019. “YPG/PYD Üyesi 24 Terörist Güvenlik Güçlerine Teslim Oldu.” <https://www.haberturk.com/ypgpyd-uyesi-24-terorist-guvenlik-guclerine-teslim-oldu-2530525>

Habertürk. 14 Ekim 2019. “Komando ve Bordo Bereliler Münbiç’e İlerliyor.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-komando-ve-bordo-bereliler-munbic-e-ilerliyor-2530761>

Habertürk. 14 Ekim 2019. “Son Dakika İHA’lar Mühimmat İkmalini Gördü Jetler Hedefi Vurdu.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-iha-lar-muhimmat-ikmalini-gordu-jetler-hedefi-vurdu-2530751>

Habertürk. 14 Ekim 2019. “Son Dakika: MSB Açıkladı 550 Terörist Etkisiz Hale Getirildi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-msb-acikladi-550-terorist-etkisiz-hale-getirildi-2530640>

Habertürk. 15 Ekim 2019. “ABD’den NATO’ya Türkiye Baskısı.” <https://www.haberturk.com/abd-den-nato-ya-turkiye-baskisi-2531022>

Habertürk. 15 Ekim 2019. “Son Dakika: Barış Pınarında 595 Terörist Etkisiz Hale Getirildi.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-baris-pinari-nda-595-terorist-etkisiz-hale-getirildi-2530963>

Habertürk. 16 Ekim 2019. “81 İldeki Oda ve Borsalardan Barış Pınarı Harekatına Destek.” <https://www.haberturk.com/81-ildeki-oda-ve-borsalardan-baris-pinari-harekati-na-destek-2531478-ekonomi>

Habertürk. 16 Ekim 2019. “Son Dakika 24 Kişiye Kara Propaganda Tutuklaması.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-24-kisiye-kara-propaganda-tutuklamasi-2531414>

Habertürk. 17 Ekim 2019. “Son Dakika Filistinli Cesur Kızı da Kullandılar Yalana Bak Yalana.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-filistinli-cesur-kizi-da-kullandilar-yalana-bak-yalana-haberler-2531776>

Habertürk. 17 Ekim 2019. “Son Dakika: Merkel Türkiye Operasyonu Durdurmalı.” <https://www.haberturk.com/son-dakika-merkel-turkiye-operasyonu-durdurmalı-2531736>

Habertürk. 17 Ekim 2019. “Suriye Milli Ordusu Barış Pınarı Harekatında 64 Şehit Verdi.” <https://www.haberturk.com/suriye-milli-ordusu-baris-pinari-harekatinda-64-sehit-verdi-2531805>

Harby, Alexander J. 2019. “Historicising Popular Geopolitics.” *Geography Compass* 13: 1-11.

- Herman ve Chomsky. 1988. *Manufacturing Consent The Political Economy of the Mass Media*. New York: Pantheons Book.
- Hook, Derek. 2001. Discourse, Knowledge, Materiality, History: Foucault and Discourse Analysis. SAGE Publications 11: 521-547.
- Hürriyet. 9 Ağustos 2011. “6 Saatlik Kritik Görüşmeden İlk Detaylar.” <https://www.hurriyet.com.tr/amp/gundem/6-saatlik-kritik-gorusmeden-ilk-detaylar-18446872>
- Hürriyet.11 Ekim 2019. “Barış Pınarı Harekâtı nedir? Neden ‘Barış Pınarı’ adı verildi?”
- Kamuf, Peggy. 2009. “Names of War”, Oxford Literary Review 31(2): 231-248.
- Karaduman, Sibel ve N. Mert Batu. 2011. “Televizyon Haberlerinde Terörizm Olgusunun TRT’nin Haber Söylemi Bağlamında İncelenmesi.” Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 25.
- Karahan, Hatice. 2020. *The Quest for a New International Aid Architecture: The Turkish Experience*, London and New York: Palgrave Macmillan.
- Kardaş ve Ali Balcı, der. 2014. *Uluslararası İlişkilere Giriş*. İstanbul: Küre Yayınları.
- Kelly, Phil. 2006. “A Critique of Critical Geopolitics”. Geopolitics 11: 24-53.
- Kissenger, Henry. 1994. *Diplomacy*, New York: Simon & Schuster.
- Krippendorff, Klaus. 2003. *Content Analysis: An Introduction to its Methodology*. California: SAGE Publications.
- Leueberger ve Schnell. 2010. “The Politics of Maps: Constructing National Territories in Israel.” Social Studies of Science 40(6):803-842.
- Luo, Amy. 2020. “What is Content Analysis and How Can You Use It in Your Research?” Scribbr. <https://www.scribbr.com/methodology/content-analysis/>
- Mackinder, Harold J. 1904. “The Geographical Pivot of History.” Geographical Journal XXIII (4).
- Mahan, Alfred Thayer. 1890. *The Influence of Sea Power Upon History, 1660-1783*. <http://www.blackmask.com>
- Makarychev, Andrey ve Alexandra Yatsyk. 2018. “Illiberal Geographies: Popular Geopolitics and Russian Biopolitical Reginalism.” Eurasian Geography and Economics 59(1):51-72.

Mehmet Sena Köseadağ ve Kazım Özkan Ertürk. “Türkiye’deki Yazılı Basında Zeytin Dalı Harekatı: Sözcü, Star ve Habertürk Gazeteleri Üzerinden bir Analiz.” Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 6(2).

Mehmet Tezkan. Milliyet. 3 Kasım 2014. “İŞİD’di Durduk Yere DEAŞ Oldu.” <https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/mehmet-tezkan/isid-di-durduk-yerde-deas-oldu-1963887>

Mehmood-ul-Hassan Khan. “Turkey Military Operation Olive Branch.” Geopolitical Affairs. 77-78.

Milliyet. 30 Mart 2017. “Fırat Kalkanı Harekatının 216 Günlük Bilançosu.” <https://www.milliyet.com.tr/gundem/firat-kalkani-harekatinin-216-gunluk-bilancosu-2423279>

Müller, Martin. “Doing Discourse Analysis in Critical Geopolitics.” Les Theories de la Geopolitique, 2010-3(12). <https://doi.org/10.4000/espacepolitique.1743>

Müller, Martin. 2008. Reconsidering the concept of discourse for the field of critical geopolitics: Towards discourse as language and practice.” Political Geography 27:322-338.

Özyılmaz Kiraz, Betül. 2020. Jeopolitik ve Sinema: Önce Vatan Filmi Özelinde Türkiye’nin Jeopolitik Söyleminde Kıbrıs’ın Analizi. Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi 8(2):404-429.

Özpek, Burak Bilgehan. 2017. “Paradigm Shift between Turkey and the Kurds: From Clash of the Titans to Game of Thrones”. Middle East Critique 27: 43-60.

Parker, Ian. 2014. *Discourse Dynamics: Critical Analysis for Social and Individual Psychology*. Londra ve New York: Routledge.

Pinkerton ve Benwell. 2013. “Rethinking Popular Geopolitics in the Falklands/Malvinas Sovereignty Dispute: Creative Diplomacy and Citizen Statecraft.” Political Geography 38:12-22.

Sabah. 24 Ağustos 2016. “Suriye’ye askeri harekat başlatıldı.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/suriyeye-askeri-harekat-baslatildi>

Sabah. 24 Ağustos 2016. “Özgür Suriye Ordusu Suriye sınırının 3km içerisindeki Keklice köyünü DAEŞ’ten aldı.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/ozgur-suriye-ordusu-suriye-sinirinin-3-km-icindeki-keklice-koyunu-daesten-aldi>

Sabah. 24 Ağustos 2016. “ÖSO Cerablus’un merkezine girdi.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/oso-cerablusun-merkezine-girdi>

Sabah. 24 Ağustos 2016. “Yaralananlar Türkiye’ye getirildi.” <https://www.sabah.com.tr/fotohaber/gundem/yaralananlar-turkiyeye-getirildi>

Sabah. 24 Ağustos 2016. "Harekatın Önemi ve Türkiye'nin hedefleri."
<https://www.sabah.com.tr/fotohaber/gundem/harekatin-onemi-ve-turkiyenin-hedefleri>

Sabah. 24 Ağustos 2016. "İşte kirli ittifakın kanıtı! Esad Türkmendağı'nı bombalıyor" <https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/iste-kirli-ittifakin-kaniti-esad-turkmendagini-bombaliyor>

Sabah. 24 Ağustos 2016. "Fırat Kalkanı Dünya Basınında Geniş Yer Buldu."
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2016/08/24/firat-kalkani-dunya-basininda-genis-yanki-buldu>

Sabah. 24 Ağustos 2016. "Suriye'ye askeri harekat başlatıldı."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/suriyeye-askeri-harekat-baslatildi>

Sabah. 24 Ağustos 2016. "Askeri Kaynaklardan Açıklama."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/askeri-kaynaklardan-aciklama>

Sabah. 24 Ağustos 2016. "ÖSO birlikleri Suriye sınırından 3 kilometre içeriye girdi!"
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/24/oso-birlikleri-suriye-sinirindan-3-kilometre-iceriye-girdi>

Sabah. 25 Ağustos 2016. "Cerablus DAESH'ten Temizlendi."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/25/cerablus-daesten-temizlendi>

Sabah. 27 Ağustos 2016. "Fırat Kalkan operasyonunda 1 şehit, 3 yaralı."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/27/firat-kalkan-operasyonunda-1-sehit-3-yarali>

Sabah. 27 Ağustos 2016. "ÖSO'nun DAESH'e karşı ilerleyişi sürüyor."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/27/osonun-daese-karsi-ilerleyisi-suruyor>

Sabah. 28 Ağustos 2016. "Cerablus'ta Tanka Roketli Saldırı 1 Şehit."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/28/cerablusta-tank-roketli-saldiri-1-sehit>

Sabah. 29 Ağustos 2016. "Cerablus Şehidine Veda."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/29/cerablus-sehidine-veda>

Sabah. 28 Ağustos 2016. "3 Köy PYD'den Alındı."
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2016/08/28/3-koy-pyddden-alindi>

Sabah. 29 Ağustos 2016. "ÖSO, Cerablus'ta ilerlemeye devam ediyor."
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/29/oso-cerablusta-ilerlemeye-devam-ediyor>

Sabah. 30 Ağustos 2016. "ÖSO 6 günde 33 köy aldı."
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2016/08/30/oso-6-gunde-33-koy-aldi>

Sabah. 6 Eylül 2016. “DEAŞ Türk Tanklarına Saldırdı 3 Şehit 4 Yaralı.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/09/06/deas-turk-tanklarina-saldirdi-3-sehit-4-yarali>

Sabah. 9 Eylül 2016. “ÖSO birlikleri El Bab’a ilerliyor.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/09/09/oso-birlikleri-el-baba-ilerliyor>

Sabah. 20 Eylül 2016. “Fırat Kalkanında 2 Şehit.”
<https://www.sabah.com.tr/aktuel/2016/09/20/firat-kalkaninda-2-sehit-1474368387>

Sabah. 23 Eylül 2016. “Özgür Suriye Ordusundan 2 köye operasyon.”
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2016/09/23/ozgur-suriye-ordusundan-2-koye-operasyon>

Sabah. 11 Ekim 2016. “TSK DEAŞ’ın karargah olarak kullandığı 5 binayı imha etti.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/10/11/tsk-deasin-karargah-olarak-kullandigi-5-binayi-imha-etti>

Sabah. 13 Ekim 2016. “TSK açıkladı: 24 terörist öldürüldü.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/10/13/tsk-acikladi-24-terorist-olduruldu>

Sabah. 14 Ekim 2016. “ÖSO Dabık’a Dayandı.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/10/14/oso-dabika-dayandi>

Sabah. 16 Ekim 2016. “ÖSO Dabık’ta ilerliyor.”
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2016/10/16/oso-dabikta-ilerliyor>

Sabah. 16 Ekim 2016. “ÖSO Dabık’ta ilerliyor.”
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2016/10/16/oso-dabikta-ilerliyor>

Sabah. 20 Kasım 2016. “Fırat Kalkanında 1 Askerimiz Şehit Oldu.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/11/20/firat-kalkaninda-1-askerimiz-sehit-oldu>

Sabah. 22 Aralık 2016. “Suriye annenin uzman çavuş oğlu Suriye’de şehit düştü.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2016/12/22/suriye-annenin-uzman-cavus-oglu-suriyede-sehit-dustu>

Sabah. 8 Şubat 2017. “El Bab şehidinin babası da 25 yıl önce şehit düşmüş.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/02/08/el-bab-sehidinin-babasi-da-25-yil-once-sehit-dusmus>

Sabah. 9 Şubat 2017. “Başbakan Yıldırım birlikte yemek yediği El Bab şehidinin cenazesine katıldı.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/02/09/basbakan-yildirim-birlikte-yemek-yedigi-el-bab-sehidinin-cenazesine-katildi>

Sabah. 21 Ocak 2018. “Darbeci Sisi Yönetiminden Küstah Afrin Açıklaması.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/21/darbeci-sisi-yonetiminden-kustah-afrin-aciklamasi>

Sabah. 21 Ocak 2018. "HDP Afrin Operasyonu Sırasında PKK'lılara Ağlıyor." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/21/hdp-afrin-operasyonu-sirasinda-pkklilara-agliyor>

Sabah. 21 Ocak 2018. "Sosyal Medyada PKK Lehine Propaganda Yapanlara Soruşturma." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/21/sosyal-medyada-pkk-lehine-propaganda-yapanlara-sorusturma>

Sabah. 21 Ocak 2018. "Terör Destekçilerinden Kara Propaganda." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/21/teror-destekcilerinden-kara-propaganda>

Sabah. 21 Ocak 2018. "The Guardiandan Büyük Skandal Operasyon Haberlerini YPG Kaynaklarından Haberleştiriyorlar." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/21/the-guardiandan-buyuk-skandal-operasyon-haberlerini-ypg-kaynaklarindan-haberlestiriyorlar>

Sabah. 21 Ocak 2018. "Zeytin Dalı İçin Havalanan 72 Uçağın Sırrı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/21/zeytin-dali-icin-havalanan-72-ucagin-sirri>

Sabah. 22 Ocak 2018. "Askeri Uzmanlar Şaşkın Yon Böyle Bir Ordu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/22/askeri-uzmanlar-saskin-yok-boyle-bir-ordu>

Sabah. 22 Ocak 2018. "Kıbrıslı Türklerden Zeytin Dalı Harekatını Hazmedemeyen Gazeteye Tepki." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/22/kibrisli-turklerden-zeytin-dali-harekatini-hazmedemeyen-gazeteye-tepki>

Sabah. 22 Ocak 2018. "Kilis'te 1 Asker Şehit Oldu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/22/kiliste-bir-asker-sehit-oldu>

Sabah. 22 Ocak 2018. "Meltem Cumbul'dan Skandal Paylaşım." <https://www.sabah.com.tr/magazin/2018/01/22/meltem-cumbuldan-skandal-paylasim>
Sabah. 22 Ocak 2018. "Sosyal Medya Teröristlerine Yeni Operasyon." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/22/sosyal-medya-teroristlerine-yeni-operasyon>

Sabah. 22 Ocak 2018. "Şarkıcı Ceylan Ertem'den Zeytin Dalı Harekatı İçin Olay Tweet." <https://www.sabah.com.tr/magazin/2018/01/22/sarkici-ceylan-ertemden-zeytin-dali-harekat-i-icin-olay-tweet>

Sabah. 22 Ocak 2018. "Terör Örgütü PYD Ateş Açtı 1 Asker Yaralandı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/22/teror-orgutu-pyd-ates-acti-1-asker-yarali>

Sabah. 23 Ocak 2018. "Afrin Şehidi Astsubay Musa Özalkan'a Veda." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/23/afrin-sehidi-astsubay-musa-ozalkana-veda>

Sabah. 23 Ocak 2018. "Ata Topraklarına Zeytin Dalı Harekatı ile Döndüler." <https://www.sabah.com.tr/yasam/2018/01/23/ata-topraklarina-zeytin-dali-harekat-i-ile-donduler>

Sabah. 23 Ocak 2018. "Mehmetçik Yörük Teyzeyi Unutmadı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/23/mehmetcik-yoruk-teyzeyi-unutmadi>

Sabah. 23 Ocak 2018. "Son Dakika Haberi Zeytin Dalı Harekatında 1 Asker Şehit Oldu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/23/son-dakika-haberi-zeytin-dali-harekatindan-bir-asker-sehit-oldu>

Sabah. 23 Ocak 2018. "Türk Jetleri PYD'nin Sesini Böyle Kesti." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/23/turk-jetleri-pydnin-sesini-boyle-kesti>

Sabah. 26 Ocak 2018. "Afrine Takviye Güç Göndermek İsteyen PYD'ye Şok." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/26/afrine-takviye-guc-gondermek-isteyen-pydye-sok>

Sabah. 26 Ocak 2018. "Mehmetçik Besmele Çekerek Tank ve Uçaklar ile Terör Hedeflerini Vurdu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/26/mehmetcik-besmele-cekerek-tank-ve-ucaklar-ile-teror-hedeflerini-vurdu>

Sabah. 27 Ocak 2018. "Terör Örgütü PYD/PKK Malezya'da Düşen Akrobasi Uçağını Afrin Diye Paylaştı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/27/teror-orgutu-pydpkk-malezyada-dusen-akrobasi-ucagini-afrin-diye-paylasti>

Sabah. 28 Ocak 2018. "Afrin Şehitlerinin Cenazeleri Memleketlerine Gönderildi." <https://www.sabah.com.tr/yasam/2018/01/28/afrin-sehitlerinin-cenazeleri-memleketlerine-gonderildi>

Sabah. 28 Ocak 2018. "Mersinli Şehidin Baba Evine Şehadet Haberi Ulaştı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/28/mersinli-sehidin-baba-evine-sehadet-haberi-ulasti>

Sabah. 30 Ocak 2018. "PYD'nin Suç Dosyası Kabarık." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/30/pydypgnin-suc-dosyasi-kabarik>

Sabah. 31 Ocak 2018. "ABD'nin PKK/YPG/PYD'li Teröristlere Verdiği Uçaksavar Ele Geçirildi." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/01/31/abdnin-pkkygpydli-teroristlere-verdigi-ucaksavar-ele-gecirildi>

Sabah. 1 Şubat 2018. "DEAŞ'tan En Çok Faydalanan PYD/PKK." <https://www.sabah.com.tr/amerika/2018/02/01/deastan-en-cok-faydalanan-pydpkk>

Sabah. 3 Şubat 2018. "Başbakan PYD'nin Zulmunü Görmezden Geliyorlar." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/03/basbakan-pydnin-zulmunu-gormezden-geliyorlar>

Sabah. 3 Şubat 2018. "PYD/PKK Yandaşları Almanya'da Bir Türk Vatandaşının Aracına Saldırdı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/03/pydpkk-yandaslari-almanyada-bir-turk-vatandasinin-aracina-saldirdi>

Sabah. 3 Şubat 2018. “Son Dakika Afrin’de 5 Asker Şehit Oldu.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/03/son-dakika-afrinde-5-asker-sehit-oldu>

Sabah. 4 Şubat 2018. “Son Dakika Şeyh Horoz Dağı da Alındı.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/04/son-dakika-seyh-horoz-dagi-da-alindi>

Sabah. 4 Şubat 2018. “Stratejik Tepe Ele Geçirildi.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/04/stratejik-tepe-ele-gecirildi>

Sabah. 5 Şubat 2018. “Afrin Şehidi Kürtçe Ağıtlarla Son Yolculuğuna Uğurlandı.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/05/afrin-sehidi-kurtce-agitlarla-son-yolculuguna-ugurlandi>

Sabah. 5 Şubat 2018. “Zeytin Dalı Harekatında Tank İsabet Aldı Kayıp Yok.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/05/zeytin-dali-harekatinda-tank-isabet-aldi-kayip-yok>

Sabah. 7 Şubat 2018. “Sakarya Tepesindeki PYD Mevzileri Yerle Bir Edildi.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/07/sakarya-tepesindeki-pyd-mevzileri-yerle-bir-edildi>

Sabah. 8 Şubat 2018. “Son Dakika Haberi Zeytin Dalı Harekatında Etkisiz Hale Getirilen Terörist Sayısı Yükseldi.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/08/son-dakika-haberi-zeytin-dali-harekatinda-etkisiz-hale-getirilen-terorist-sayisi-yukseldi>

Sabah. 10 Şubat 2018. “Teröristlerin Kullandığı Tüneller Ele Geçirildi.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/10/teroristlerin-kullandigi-tuneller-ele-gecirildi>

Sabah. 11 Şubat 2018. “Son Dakika Haberi Afrin Şehidi Astsubayın Ağlatan Vasiyeti.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/11/son-dakika-haberi-afrin-sehidi-astsubayin-aglatan-vasiyeti>

Sabah. 12 Şubat 2018. “Afrin Şehidi Halisdemir Adına Bağışta Bulunmuş.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/12/afrin-sehidi-halisdemir-adina-bagista-bulunmus>

Sabah. 12 Şubat 2018. “Şehit Ömer Bilal Akpınar’ın Vasiyetinde Annesine İsteddiği Ev Alınıyor.” <https://www.sabah.com.tr/yasam/2018/02/12/sehit-omer-bilal-akpinarin-vasiyetinde-annesine-istedigi-ev-aliniyor>

Sabah. 16 Şubat 2018. “Afrin’de Son Dakika O Köyler de Teröristlerden Temizlendi.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/16/afrinde-son-dakika-o-koyler-de-teroristlerden-temizlendi>

Sabah. 17 Şubat 2018. “Afrin Şehidi Pamukçu’nun Vasiyeti Yerine Getirilecek.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/17/afrin-sehidi-pamukcunun-vasiyeti-yerine-getirilecek>

Sabah. 17 Şubat 2018. “TSK’dan Flaş Açıklama 1595 Terörist Etkisiz Hale Getirildi.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/17/tskdan-flas-aciklama-1595-terorist-etkisiz-hale-getirildi>

Sabah. 19 Şubat 2018. “Afrin’de 2 Köy Daha Terörden Arındırıldı.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/02/19/afrinde-2-koy-daha-terorden-arindirildi>

Sabah. 2 Mart 2018. “Afrin Şehidi Isparta’da 10 Bin Kişi Tarafından Uğurlandı.” <https://www.sabah.com.tr/akdeniz/2018/03/02/afrin-sehidi-ispartada-10-bin-kisi-terafinden-ugurlandi>

Sabah. 18 Mart 2018. “Eşimin İntikamını Çok Şükür Almışlar O da Rahat Uyuyacak.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2018/03/18/esimin-intikamini-cok-sukur-almislar-o-da-orada-rahat-uyuyacak>

Sabah. 8 Ekim 2019. “Suriye Milli Ordusu Harekete Geçti Fırat’ın Doğusuna Sevkiyat.” <https://www.sabah.com.tr/webtv/dunya/suriye-milli-ordusu-harekete-gecti-firatin-dogusuna-sevkiyat>

Sabah. 9 Ekim 2019. “AK Parti Sözcüsü Çelik Sivilleri Katletmek PKK’nın Sicilidir.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/ak-parti-sozcusu-celik-sivilleri-katletmek-pkknin-sicilidir>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Barış Pınarı Harekatı Terör Örgütünü Panikletti.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/baris-pinari-harekat-teror-orgutunu-panikletti>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Başkan Erdoğan Barış Pınarı Harekatının emrini böyle verdi.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/baskan-erdogan-baris-pinari-harekatinin-emrini-boyle-verdi>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Başkan Erdoğan Son Dakika Olarak Paylaştı Barış Pınarı Harekatı Başladı F-16’lar Bombalıyor.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/baskan-erdogan-son-dakika-olarak-paylasti-baris-pinari-harekat-basladi-f-16lar-bombaliyor>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Komandolar Fırat’ın Doğusuna İlerliyor İşte kara Harekatından ilk Görüntüler.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/komandolar-firatin-dogusunda-ilerliyor-iste-kara-harekatindan-ilk-goruntuler>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Mehmetçik Tel Abyad Tarafına Geçiş Yaptı.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/mehmetcik-tel-abyad-terafina-gecis-yapti>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Mehmetçiğin bu sözleri göğsümüzü kabarttı: Düğüne gidiyoruz.” <https://www.sabah.com.tr/webtv/turkiye/mehmetcigin-bu-sozleri-gogsumuzu-kabartti-dugune-gidiyoruz>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Son Dakika Haberi: Ceylanpınar'a havan mermisi düştü!”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/son-dakika-ceylanpinara-havan-mermisi-dustu>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Suriye Sınırına Askeri Sevkiyat Sürüyor.”
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2019/10/09/suriye-sinirina-askeri-sevkiyat-suruyor>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Terör Hedefleri Canlı Yayında Vuruldu.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/teror-hedefleri-canli-yayinda-vuruldu>

Sabah. 9 Ekim 2019. “Türk Savaş Uçakları Barış Pınarı Harekatında 30 Kilometre Derinliğe Girdi.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/turk-savas-ucaklari-baris-pinari-harekatinda-30-kilometre-derinlige-girdi>

Sabah. 9 Ekim 2019. “YPG Mevzileri Boş Kaldı.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/ypg-mevzileri-bos-kaldi>

Sabah. 9 Ekim 2019. “YPG/PKK'dan Cerablus'taki Sivillere Saldırı.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/ypgpkkdan-cerablustaki-sivillere-saldiri>

Sabah. 9 Ekim 2019. “YPG/PKK Evlerden Saldırıyor Korkudan Kılık Değıştirdiler.”
<https://www.sabah.com.tr/video/turkiye/ypgpkk-evlerden-saldiriyor-korkudan-kilik-degistirdiler>

Sabah. 9 Ekim 2019. “YPG/PKK'lı Teröristler İHA Korkusundan Lastik Yakıyorlar.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/ypgpkkli-teroristler-ih-korkusundan-lastik-yakiyorlar>

Sabah. 10 Ekim 2019. “A Milli Futbol Takımından Mehmetçiğe Destek.”
<https://www.sabah.com.tr/spor/futbol/2019/10/10/a-milli-futbol-takimindan-mehmetcike-destek>

Sabah. 10 Ekim 2019. “ABD Senatosunda Türkiye Karşıtı Tasarı.”
<https://www.sabah.com.tr/dunya/2019/10/09/abd-senatosunda-turkiye-karsiti-tasari>

Sabah. 10 Ekim 2019. “Akçakale'den Acı Haber.”
<https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/akcakaleden-aci-haber>

Sabah. 10 Ekim 2019. “Ankara'ya Şehit Ateşi Düştü.”
<https://www.sabah.com.tr/yasam/2019/10/10/ankaraya-sehit-atesi-dustu>

Sabah. 10 Ekim 2019. “Bakan Albayrak'tan Şehit Aİlelerine Taziye Mesajı Hesabını Soracağız.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/bakan-albayraktan-sehit-ailelerine-taziye-mesaji-hesabini-soracagiz>

Sabah. 10 Ekim 2019. “Bakan Çavuşoğlu YPG DEAŞ'lıların Elinde Silah Olarak Tutuyor.” <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/bakan-cavusoglu-ypg-deaslilari-elinde-silah-olarak-tutuyor>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatı Kapsamında Rasulaynın Batısındaki Aşağı Kisto Köyü Teröristlerden Kurtarıldı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/baris-pinari-harekatı-kapsamında-rasulaynın-batısındaki-asagi-kisto-koyu-teroristlerden-kurtarıldı>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatında Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kullandığı Yerli ve Milli Silahlar." <https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/baris-pinari-harekatında-türk-silahlı-kuvvetlerinin-kullandığı-yerli-ve-milli-silahlar>
Sabah. 10 Ekim 2019. "Havan Atışı Yapan Teröristlerin Vurulma Anı Görüntülendi." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/havan-atışı-yapan-teroristlerin-vurulma-ani-goruntulendi>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Komandolar Fırat'ın Doğusuna Böyle Girdi." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/komandolar-firatin-dogusuna-boyle-girdi>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Terör Destekçilerinin Kirli Oyunu Deşifre Oldu Yalan fotoğraflarla Algı Oyunu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/09/teror-destekçilerinin-kirli-oyunu-desifre-oldu-yalan-fotograflarla-algi-oyunu>

Sabah. 10 Ekim 2019. "YPG/PKK Suriye'nin Kuzeyinde Sivillere Saldırdı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/ypgpkk-suriyenin-kuzeyinde-sivillere-saldirdi>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatında 19 Terörist daha Etkisiz Hale getirildi." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/baris-pinari-harekatında-19-terorist-daha-etkisiz-hale-getirildi>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Suriye'de Stratejik Darbasiyah Kasabası da Kontrol Altına Alındı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/suriyede-stratejik-darbasiyah-kasabasi-da-kontrol-altına-alındı>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Son Dakika Barış Pınarı Harekatında 4 Köy Teröristlerden Arındırıldı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/son-dakika-baris-pinari-harekatında-2nci-gun-4-koy-teroristlerden-arindirildi>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Suriye Milli Ordusu Fırat Nehrinin Doğusundaki Topraklara Girdi." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/suriye-milli-ordusu-firat-nehrinin-dogusundaki-topraklara-girdi>

Sabah. 10 Ekim 2019. "Suriye'de Stratejik Darbasiyah Kasabası da Kontrol Altına Alındı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/10/suriyede-stratejik-darbasiyah-kasabasi-da-kontrol-altına-alındı>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Acı Haber Geldi Doğum Gününde Şehit Oldu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/aci-haber-geldi-dogum-gununde-sehit-oldu>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Azez'de TSK Üssüne Hain Saldırı 5 Asker Yaralı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/azezde-tsk-ussune-hain-saldiri-5-asker-yarali>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatına Destek Mesajı." <https://www.sabah.com.tr/dunya/2019/10/10/macaristandan-baris-pinari-harekatina-destek-mesaji>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatında Suriye Milli Ordusundan 4 Savaşçı Şehit Oldu." <https://www.sabah.com.tr/dunya/2019/10/11/baris-pinari-harekatinda-suriye-milli-ordusundan-4-savasci-sehit-oldu>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Halave Köyü YPG/PKK'lı Teröristlerden Kurtarıldı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/halave-koyu-ypgpkkli-teroristlerden-kurtarildi>

Sabah. 11 Ekim 2019. "MSB Barış Pınarı Harekatında 1 Asker Şehit Oldu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/msb-baris-pinari-harekatinda-1-asker-sehit-oldu>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Muhammed Bebek Son Yolculuğuna Uğurlandı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/muhammed-bebek-son-yolculuguna-ugurlandi-1570806054>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Son Dakika Kamışlı'da Patlama Meydana geldi Çok Sayıda Ölü ve Yaralı Var." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/son-dakika-kamislida-patlama-meydana-geldi-cok-sayida-olu-ve-yarali-var>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Suriye Milli Ordusu YPG/PKK'nın Sözde Bayraklarını İndirdi." <https://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/suriye-milli-ordusu-ypgpkknin-sozde-bayraklarini-indirdi>

Sabah. 11 Ekim 2019. "Tel halef Köyü YPG/PKK'lı Teröristlerden Kurtarıldı." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/11/tel-halef-koyu-ypgpkkli-teroristlerden-kurtarildi>

Sabah. 13 Ekim 2019. "Mustafa Akıncı'dan Skandal Sözler." <https://www.sabah.com.tr/medya/2019/10/13/mustafa-akinci-kimdir-mustafa-akincidan-skandal-sozler>

Sabah. 15 Ekim 2019. "NATO Genel Sekreteri Stoltenberger'den Skandal barış Pınarı Harekatı Yorumu." <https://www.sabah.com.tr/gundem/2019/10/15/nato-genel-sekreteri-stoltenbergden-skandal-baris-pinari-harekti-yorumu>

Sabah. 17 Ekim 2019. "Barış Pınarı Harekatına Destek Veren ve Asker Selamı Yapan Futbolculara Linç Kampanyası." <https://www.sabah.com.tr/galeri/spor/baris-pinari-harekatina-destek-veren-ve-asker-selami-yapan-turk-futbolculara-linc-kampanyasi>

Sprout and Sprout. 1960. "Geography and International politics in an Era of Revolutionary Change." *The Journal of Conflict Resolution* 4(1):145-161.

Sputnik. 3 Nisan 2017. "Erdoğan: Fırat Kalkanı Harekatı'nın birinci etabı bitti, yeni hareketlerin hazırlıklarını yapıyoruz." <https://tr.sputniknews.com/politika/201704031027916576-erdogan-firat-kalkani-birinci-etap-bitti/>

Suslov, Mikhail D. 2014. " 'Crimea is Ours!' Russian Popular Geopolitics in the new media age." *Eurasian Geography and Economics* 55(6):588-609.

Şener Aktürk. "Turkey's Operation Peace Spring and the Battle for a Free Syria." TRT World Research Center Policy Outlook.
Tuathail, Dalby and Paul Routledge. 1998. *The Geopolitics Reader*. London and New York: Routledge.

Tuathail, O Gearoid. 1996. *Critical Geopolitics The Politics of Writing Global Space*. London: Routledge.

Tuathail ve Dalby. 1998. *Rethinking Geopolitics*. Londra ve New York: Routledge.

Tuathail ve Luke. 1994. "Present at the (Dis)integration: Deterritorialization and Reterritorialization in the New Wor(l)d Order." *Annals of the Association of American Geographers* 84(3):381-398.

Tuathail, O Gearoid. 1999. "Understanding Critical Geopolitics: Geopolitics and Risk Society." *The Journal of Strategic Studies* 22:107-124.

Tule, Luis Gonzales. 2018. "Organizacion del espacio global en la geopolitica clasica: una mirada desde la geopolitica critica." *Revista de Relaciones Internacionales, Estrategia y Seguridad* 13(1):221-238.

Türk Dil Kurumu. <https://sozluk.gov.tr>

Umunç, Ali Korkmaz ve İbrahim Özören. 2018. "Söylem ve İdeolojilerin Haberlere Etkisi: Zeytin Dalı Örneği." *Konferans Bildirisi*.

Yeşiltaş, Murat, Merve Seren ve Necdet Özçelik. 2017. "Fırat Kalkanı Harekâtı: Harekatın İcrası, İstikrarın Tesisi ve Alınan Dersler." *SETA Yayınları* 91.

Yeşiltaş, Murat. . *Turkey's Strategic Reasoning behind Operation Olive Branch*, Ocak. SETA Perspective.

Yorulmazlar, Emirhan ve Ebru Turhan. 2015. "Turkish Foreign Policy towards the Arab Spring: Between Western Orientation and Regional Disorder." *Journal of Balkan and Near Eastern Studies* 17(3): 337-352.

Young, Robert. 1981. *Untying the Text: A Post-Structuralist Reader*. Boston, Londra ve Henley. Routledge.

Yüksel,Engin ve Erwin van Veen. 2019. “Turkey in Northwestern Syria Rebuilding empire at the margins.” Clingendael Institute.

Zbigniew, Brzezinsky. 1998. *The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives*. New York.

ANKARA'NIN
BAŞKENT
OLUŞUNUN
96. YILI → 619

Cumhuriyet
PAZAR 13 EKİM 2019 96. YIL 9913 SAYI KULÇULU YERİNDEN NADİR NADİR (1945-1991) İLHAN SELÇUK (1960-2018) İYİ HAYATLAR
BUGÜN → 826

**Pazar
Yazıları**

TSK ilerliyor. Ankara ise diplomasi savaşında güç kaybediyor

Diplomatik YALNIZLIK

RESULAYN'DA KONTROL

TSK'NİN terör örgütü PKK/YPG'ye karşı yürüttüğü Barış Pınarı Harekâtı'nın dördüncü gününde Resulayn kentinde kontrolün sağlandığı bildirildi. Milli Savunma Bakanlığı 459 terörist etkisiz hale getirildiğini açıklarken TSK destekli ÖSO, yaklaşık 30 kilometre derinlikteki M-4 karayoluna ulaşan askar geri çekildi. → 51e

2 AB DEVİNDEN YAPTIRIM

TSK sahada ilerleyişini sürdürürken, Batılı ülkelerin ardından Arap Birliği de harekât, "işgal ve egemenliğe saldırı" olarak nitelendirdi. Rusya lideri Putin, Suriye'nin tüm yabancısı güçlerden arındırılması gerektiğini söyledi. 3 ülkenin ardından Almanya ve Fransa da Türkiye'ye silah satışı durdurdu. → 70e

HAREKÂT SONRASI BELİRSİZ

EMEKLİ Kurmay Albay V. Murat Tulga'ya göre, Türkiye "etki odaklı harekât" yürütmeyi ve "yalnız adam" durumuna düştü. Tulga, "Aktörler yammıza çekilemez. Gelişmeler diplomatik yalınlaşmanın emareleriyle dolu. Harekâtın başarısında şüpheler yoktur. Şüpheler harekâtın sonrasındadır" dedi. → SENA YAŞAR 51e

Şehitlere veda

BABİŞ Pınarı ve Zeytin Dalı bölgelerinde şehit olan 4 asker, yakınlara yakın yakın feriatları arasında toprağa verildi. Nusaybin ve Suruç'ta, terör örgütü YPG/PKK'nın kontrol ettiği bölgelerden alınan hayvan saldırısına uğrayan 10 sivil Kürçe eğitimle uğurlandı. → 51e

HAREKÂTIN İLK SONUÇLARI → SERTAC 65 51e

GÜNÜ KURTARMA → NUR ESEN 71e

Bilimsel eğitimi unutan MEB, Bilal Erdoğan'ın vakfını okullara yerleştiriyor

TÜGVA seferberliği

ZÜLFÜ LİVANELİ, ATATÜRK'ÜN MÜZİK DEVRİMİNİ ANLATTI:

1990'daki Büyük Madenci Yürüyüşü'ne katılan yazarlarımızın fotoğrafları konserlerde arkada gösteriliyor.

Hem yerli hem çağdaş olmalı

ZÜLFÜ Livaneli'nin, Rengin Güken yönetimindeki orkestra ile verdiği konserler büyük ilgi gördü. Livaneli, flarmon orkestrasının Anadolu'da yadigarlanmadığını, insanları heyecandan ayağa fırladığını söyledi. ATATÜRK'ÜN müzik devriminin hedefi de bu olduğunu söyleyen Livaneli, "Modernleşmenin yolu bu olmalı. Ne yerlilikten kopmalı, ne çağdaşlıktan kopmalı... Atatürk de bunu gösterdi" dedi. → ORHAN ATILG 111e

MEB'İN, Cumhurbaşkanlığı Bilal Erdoğan'ın yönetiminde bulunduğu Türkiye Gençlik Vakfı'na sağladığı ayrıcalıklar sessiz sedasız ilerliyor. Son olarak İstanbul Başakşehir İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, TÜGVA için okullara yazı gönderdi.

ÖĞRENCİLERİ vakfa teslim eden ilçe milli eğitim müdürlüğünün yazısında, vakıfa yapılan protokol gereği okullarda "Medeniyet ve Değerler Kulübü" kurulması ve bir kadın 2 öğretmenin de danışman olarak görevlendirilmesi istendi. → SEMRA AYŞAR 19e

İŞİ YURTDIŞINDA DA İŞ BULAMIYOR

MHP: BAHCİLİ YARIN MESAİYE BAŞLIYOR → 61e

BUGÜN PAZAR OKUNUR

Su çağdaşlığa doğru akıyor

EROL Evgin, yurdun dört bir yanında verdiği konserlerle 50. sanat yılını kutluyor. Altın Diskler albümünün kürçesi ni yayımladı. "Ötekileştirme, kutuplaşmaya karşı sanatın merhem olduğunu hep düşünüyorum. Hikâye ve şarkı, etmek kadar önemli" diyor. → AYRUL KOÇKARATA

GERGEDANDAN YANAYIM → SEDA ERGEN

TRUMP'A ÖFKE ÇOK BÜYÜK → MUSTAFA K. ERGENÇİL

BUGÜN GAZETENİZLE BİRLİKTE

BARDAKÇI'NIN İDDİASI: DEVLET OPERASYONU

Kendini çürüten 19 Mayıs kitabı

MURAT Bardakçı'nın "Bir Devlet Operasyonu: 19 Mayıs" adlı kitabı, Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla ilgili yeni bir iddia ortaya atıyor. Bardakçı'ya göre Mustafa Kemal, Samsun'a sadece kendi izdesiyle ya da Sultan Vahideddin'in talimatıyla değil, devlet kararıyla gitti, seyahat de bir devlet operasyonu. Ancak, kitaptaki belgeler Bardakçı'nın iddialarını çürütüyor. → 91e

24 İL İÇİN ÖZEL STRATEJİ UYGULANACAK

CHP 'İstanbul modelini' yayacak

VAHAP SEÇER: 124 MİLYON LIRA TASARRUF ETTİK → 61e

CHP'DE, partinin oyunu artırma potansiyeli olan 24 kente ilişkin, vekillerin yurttaşlarla bire bir iletişim kurmasını içeren "İstanbul modeliyle" özel bir strateji izlenmesi benimsendi.

24 İLDE görevli milletvekilleri düzenli olarak ziyaret yapmayı sürdürecektir. Kılıçdaroğlu'nun da bir yıl boyunca 24 il ziyaret etmesine yönelik program hazırlanacak. → İBRAHİM UÇALU 41e

Cimnastikte büyük başarı

ARTİSTİK Cimnastik Dünya Sampiyonası'nda İbrahim Çolak, halkla birlikte altın madalyaya kazanan ilk Türk sporcu oldu. → SPORİS

ASKER SELAMINA UFFA'DAN İNCELEMELER → 61e

'YARGIDA
REFORM'
MU?

→ RÜŞEN GÜLTENİN yazdı 2'de

Cumhuriyet

PAZARTESİ 14 EKİM 2019 86. YIL 3411. SAYI KURUCUSU TUNUS NAZİ (1864-1945) BAŞYAZARCI NAZİ NAZİ (1945-1991) İLMAN BELGÜÇ (1960-2018)

11YAT:28 TL KTC:DE 3 TL

'PANIĞE
GEREK
YOK'

→ FİGEN ATALAYIN
EĞİTİM SAYFASI 8'de

Barış Pınarı tüm dengeleri değiştirdi. ABD güneye çekiliyor. YPG, Suriye ve Rusya'yla anlaştı

ESAD'I ÇAĞIRDILAR

'ATESKES BASKISI'NA TEPKİ:

Erdoğan: Bunlar nasıl başkan?

Cumhuriyet ERDOĞAN, Türkiye'nin "Suriye'de rejim terörü karşı ayakta duramamış" için Suriye'ye girdiğini söyledi.

ABD Başkanı Trump'a tepki gösteren Erdoğan, "Bunlar nasıl devlet başkanı? Ya siz ne zaman beri bir devletin terör örgütüyle masaya oturduğuna gördünüz?" dedi. → 5'te

TRUMP: YPG UMARIM ÇEKİLİR → 7'de

AKÇAKALE'DE BÜYÜK PANİK

PKK/YPG'li teröristlerin havan ve roket saldırıları sürüyor. Dön Suruç'a 3 havan topu düştü, bir yurttaş yaralandı. Akçakale'de ise sivillerin bulunduğu binye havan topu memisi isabet etti. Petlema nedeniyle büyük panik yaşanırken yurttaşlar tahliye edildi. → 4'te

TSK, TEL ABYAD'DA

TSK, terör örgütü PKK/YPG'ye karşı yürüttüğü Barış Pınarı Harekati'nde Tel Abyad ve güneydoğusunda ki M-4 karayolunda kontrolü sağladı. ABD Savunma Bakanı Esper, "SDG, Suriye ve Rusya ile temasta. İki dünya güç arasında askerimiz kalmaz. Bin askeri güneye çekeceğiz" dedi.

TEHLİKELİ SÜREÇ

ESPER'in açıklamasından kısa süre sonra, SDG'nin Rusya aracılığıyla Suriye ile anlaşığı belirtildi. Dün akşam saatlerinde kuzey ilerleyen Suriye ordusu Münbiç'e yaklaştı. Suriye ordusu, Türkiye sınırındaki Kolan ve Kamışlı'ya da gireceklerini açıkladı. ÖSO'nun da Münbiç'i ilerlettiği iddia edildi. → 4-7'de

'İŞİD'ÇİLER KAÇTI' İDDİASI

İŞİD'ÇİLERİN tutulduğu Ayn İssa Kampı'ndan yüzlerce kişinin kaçtığı öne sürüldü. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi, sayıyı 100 olarak açıkladı. "Kampta koruma görevilerinin olmadığını" duyuran SDG, 705 kişinin kaçtığı iddia etti. Cumhurbaşkanı Erdoğan ise iddiayı "dezenformasyon" diye nitelendirerek "ABD'yi, Batı'yı tahrik etmek istiyorlar" dedi. → 7'de

İÇ POLİTİKAYA MALZEME OLMASIN → AYKUT KÜÇÜKAYA 2'de

TÜRKİYE'NİN AYAĞINA DEĞEN TAŞ → BARS TEMOĞLU 3'te

SAVAŞ VE BARİŞ → ERDAL ATAĞEK 4'te

YANUŞ YERDE DOLANMAK → DAVUT AYFERER 5'te

PUTİN'İN ÜÇ HEDEFİ → AHMET ALI GÜLLERİ 2'de

SURİYE SORUNU NASIL ÇÖZÜLÜR? → ÖRSAL K. ÖZDEMİR 2'de

Veliler dert yandı, okul yönetimi '15 bin lira alanlar var' savunması yaptı

İstanbul'da 3 bin liraya 'özel' sınıf

MEB'İN soruşturma başlattığı açıklamasına karşın, Ümraniye'de Nihat Sami Baranlı Ortaokulu'nda veliler 3 bin liraya özel sınıf açıldığını söyledi. Okul yönetimi, "Biz 3 bin lira için mi şikâyet ettiler? Ne var ki bunda? Bir okul, öğrenci başına 15 bin TL alıyor" sözleriyle savundu.

OKULDA paralı sınıfların İngilizce ağırlıklı olduğunu anlatan bir veli, "Özel sınıfa okulun en iyi hocaları giriyor. Özel sınıfta okuyan öğrencilere hocalar daha iyi davranıyor. Çocuklar arasında 'ezik sınıflarımız' diye kavgalar çıkıyor" dedi. → KUBRA KÖKLÜ 8'de

ANKARA: BAĞIMSIZLIK SEMBOLÜ

ANKARA'NIN başkent oluşunun 96. yıldönümü, bir dizi etkinlikte kutlandı. İlk resmi tören Anıtkabir'de düzenlenirken, 2. Meclis Binası, Ankara Kalesi ve kentnin önemli caddeleri, törenlerin yapıldığı alanlar oldu. CHP lideri Kılıçdaroğlu, sosyal medya hesabından paylaşımda bulundu. Ankara Belediye Başkanı Yavaş da "Ankara'nın Milli Mücadele'deki tarihsel tutumu, başkent oluşu ile taçlandı ve ulusal bağımsızlığımızın sembolü oldu" dedi. → 9'da

CHP'DEN ÖZEL ÇALIŞMA
Kapıcı dertleri mercek altında

CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu'nun seçildikten önce ve sonra bir araya geldiği kapıcılar için, haklarının ne olduğunu anlatan bir kitapçık hazırlandı. Önsözünü Kılıçdaroğlu'nun yazdığı kitapçıkta Kapıcılar Kralı filmine atıf yapıldı. → NAHİT ULALU 12'de

'TEMAŞA' EDECEK
THY'den şaşırtan arayış

TÜRK Hava Yolları, yabancı heyetlerle yeterli düzeyde "temaş" edilemediğini belirterek valilikten dil bilen memurların listesini istedi. THY'ye göre temaş; seyretmek, gösterim, oyun, piyes, tiyatro anlamına geliyor. → ÖZAN ÇERİN 3'te

'19 Mayıs devlet operasyonu' tezine tarihçiler karşı çıktı

Bardakçı'ya itiraz

SAVCI FETÖ'DEN CEZA ALDI

HAKİMLER Savcılar Kurulu (HSK) tarafından itiraz edildiğinden üç ay sonra görevine iade edilen savcı Semih Kir'a "FETÖ üyesi" suçundan altı yıl üç ay hapis cezası verildi. Samsun Vezirköprü'de başsavcı vekilliğine kadar yükselen Kir, tekrar açığa alındı. → SEYHAN AYŞAR 9'da

MURAT Bardakçı'nın, "Bir Devlet Operasyonu: 19 Mayıs" kitabındaki Milli Mücadele'nin "devlet operasyonu" olduğu savına tarihçi Sinan Meydan, Ümit Doğan ve Haluk Uyar'dan belgeli itirazlar geldi. Ortak görüş: Yeni Türkiye'ye yeni tarih yazarken Vahdettin'de aklamaya çalışıyor, hainleri kahraman yapıyorlar. → ECE PROĞLU 7'de

ANKARA: BASİRETSİZLİK

Akıncı'ya sert tepki

KTC Cumhurbaşkanı Akıncı'nın Barış Pınarı Harekati'ne yönelik "Barış Pınarı desek de akan su doğul kantar" açıklamasına Cumhurbaşkanı Yardımcısı Oktay, "Eşlefler kınayorum, koyun koyuna yatan mücahit ve Mehmetçiklerimizin kemikleri sızladı" tepkisini verdi. AKP'li Çelik de "basiretsizlik" dedi. → 5'te

İLİMLİ İKLİM ETKİLENEBİLİR

ABD ile ticaret bozulur endişesi

TABA-AMCHAM Başkan Yardımcısı Süleyman Sanlı, ticaretin çok farklı bir uzlaşma, barıştıcı, istihdam sağlayıcı, insanların ihtiyaçlarını gidereceği bir dili olduğunu belirterek "ABD ile girilen ticari ilişki etkileyecek her türlü faktör bizi endişelendirir" dedi. → ŞERHAN KIRAZ 10'de

130 BİN KİŞİ EVİNİ TERK ETTİ

BM: 400 bin kişi göçebilir

BİRLEŞMİŞ Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi, Barış Pınarı Harekati'nin sürdüğü Tel Abyad ve Resulayn ile bu kentlerin kırsal bölgelerinde yaşayan en az 130 bin kişinin evlerini terk ettiğini açıkladı. Ofis, bölgeye ilişkin planların 400 bin kişinin evlerini terk etmesine göre yapıldığını da bildirdi. → 7'de

Busenaz şampiyon

DÜNYA Kadınlar Boks Şampiyonası'nda 69 kiloda mücadele eden Busenaz Şimşenk, finalde Çinli rakibini yenerek dünya şampiyonu oldu. 51 kiloda Busenaz Akçelik ve 57 kiloda Etil Güneri ise gümüş madalyaya kavuştu. → İZZET

GOLBOLDE ALTIN MADALYA **CİMNASTİKTE BİR MADALYA DAHA**

Fırat'ın doğusu satranç tahtasına döndü. TSK güneye, Suriye kuzeye ilerliyor. Uzmanlara göre 2 ülkenin çatışma riski düşük

Sınırdan alan kapma taktiği

ŞAM DOĞU SINIRINDA

TSK, terör örgütü PKK/YPG'ye yönelik yürüttüğü harekâta Hesulayn ve M-4 karayolu arasındaki geniş bir alanda kontrolü sağladı. Rusya destekli Şam yönetimi ise SÖG ile anlaşmanın ardından dengeleri değiştirecek hamleler yaptı. Suriye ordusunun Mûnbiç'in batısı ve kuzeyi, Ayn İsa, Haseke, Tabka ve Nusaybin'e sınır kamışı'ya bayrak çektiği belirtildi.

MÛNBİÇ'TE ELLER TETİKTE

TSK destekli ÖSO'nun kuzeyden Mûnbiç'e girmeye hazırlandığı ileri sürüldü. Mûnbiç gerginliği artıran ABD'nin çekilmesiyle bölgede ana aktör konumuna gelen Rusya, Türkiye ile çatışmayı 'düşünmek bile istemediklerini' açıkladı. Erdoğan, Putin ile görüşim halinde olduğunu belirterek 'Orsaya Arap kardeşleriniz girecek' dedi. » 5 ve 7de

'RUSYA ANAHTAR ÜLKE'

SAHADAKİ gelişmeler TSK ile Suriye ordusunun karşı karşıya gelme olasılığını düşürdü. Eski Genelkurmay İstihbarat Daire Başkanı İsmail Hakkı Pekin, 'Rusya böyle bir çatışmaya mani olur. Mûnbiç için Türkiye ile stratejik işbirliğini bozmaz. ABD'nin çekilme kararıyla, Rusya 'anahtar ülke' konumuna geldi' dedi. » HÜSEYİN HAYATSEVER 4de

AKAR: İSİD'ÜLER KACIRILDI

Muhalefete 6 gün sonra bilgi verildi

MİLLÎ Savunma Bakanı Akar, harekâta ilişkin CHP, İYİ Parti ve MHP'ye bilgi verdi. Kılıçdaroğlu ve Akşener, Türkiye'nin hiç bir kadar yılmaz kalmadığını belirterek Şam ile görüşme önerdi. Akar, tutuklu İSİD'ilerin YPG tarafından bırakıldığını söyledi. » SELDA GÜNEŞ 4de

CHP'DEN SURIYE UYARISI

'İktidar fetih görüntüsü çiziyor'

CHP MYK'de, yalnızca şun ve diplomasiyi kullanmayan Türkiye'nin bir an önce bölge ülkeleriyle iletişim kurması gerektiği vurgulandı. CHP'li Salıcı, 'Suriye iç politikai malzemesi yapıyor. Erdoğan fetihten bahsediyor. Amaç ılgal mı?' dedi. » NAHİT UCA 5de

Trump ekonomiyi vurdu

ABD Başkanı Trump'ın Türkiye'ye ilişkin bir kez daha yaptırım uygulayacağına dair açıklaması Türk Lirası'nda sert değer kaybına neden oldu. Dolar 4.5 ayın zirvesini gördü. Borsa da yüzde 5'ten fazla değer kaybetti. Uzmanlar, 'Piyasada büyük tedirginlik var. Bundan sonraki açılımla ekonomi için çok önemli olacak' dedi. » 9de

AB SİLAH SATIŞINI KISITLIYOR » 7de | TRUMP: BIRAKIN ESAD TÜRKİYE İLE SAVAŞSIN » 7de

MEB'in hazırladığı kitapta Çanakkale Savaşı, 15 Temmuz ve Afrin operasyonu bir sayıldı

15 Temmuz cihatmış

SÜRPRİZ DİLEKÇE

Danıştay'dan Ergenekon itirazı

DANIŞTAY Başkanlığı, FETÖ'nün en önemli kumpaslarından olan Ergenekon davasında verilen beş kararın iptalini talep ederek, kararın temyiz etti. İtiraz dilekçesinin de 'bazı suçlarda zaman aşımının dolmadığı' belirtildi. » 10de

KÖYLÜLERE
BİRLEŞTİRİLMİŞ
SINIF HAKARETİ » 8de

MEB'in açık öğretim ortaokulu için hazırladığı 'Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 5' kitabında 'cihat' için skandal örnekler yer aldı. Bakanlık, 'Allah yolunda mücadele: Cihat' başlıklı konuda, Çanakkale Savaşı, Milli Mücadele, 15 Temmuz darbe girişimini de cihat olarak gösterdi.

BAHÇELİ İŞE DÖNDÜ

GEÇİRDİĞİ üst solunum yolu enfeksiyonu nedeniyle tedavi gören MHP İdare Devlet Bahçeli, 21 gün sonra parti genel merkezinde mesaisi başladı. İlk kez 'sakallı' görüntülenen Bahçeli'nin kilo kaybettiği görüldü. » 6de

TÜRKİYE LİDER DÖNDÜ

2020 Avrupa Futbol Şampiyonası elemelerindeki 8. maçında Türkiye, deplasmanda Fransa ile 1-1 berabere kaldı ve grup liderliği adına avantajı eline geçirdi. Karşılıklı goller 76. dakikada Giroud ve 81. dakikada Kaan Ayhan'dan geldi. » Spor'da

İMAMOĞLU SEFERBERLİK BAŞLATTI

Depreme karşı 10 yıllık plan

İBB Başkanı İmamoğlu, İBB Meclisi'nde 'Deprem Seferberlik Planı'na açıkladı. Kentte belirlenen 21 milyon kapasiteli 859 adet yeni toplanma alanı üç ay içinde duyurulacak.

FAKÜLTE BİNASI CÜRÜK

17 AĞUSTOS 1999 depreminin ardından bozulan genişliği söylenen İstanbul Üniversitesi İktisadi İdari Fakültesi, 26 Eylül'deki depreminde hasar gördü. Binaya girmekten korkan öğrenciler, 'Önemli alana maddesi en küçük saksıda olumsuz baskınla yıkılacak' diyor. » KUBRA KÖKÜ 9de

KAZ DAĞLARI'NDAKİ ALTIN MADENİ

Alamos, talanı 2021'e erteledi

KAZ Dağları'nda siyanürle altın arayan Kanada merkezli Alamos Gold şirketi, ruhsatı yenilemediği için faaliyetlerini 2020 yılının sonuna kadar durdurdu. Gerekli şartları yerine getirdiğini ve Enerji Bakanlığı ile temasta olduğunu açıklayan şirket, ruhsatın yenilenmesinin ardından çalışmaya başlayacağını bildirdi. » MUHAMMED ÖZDEMİR 10de

HER YIL 750 MİLYAR DOLARLIK YİYECEK ÇÖPE GİDİYOR » 10de

EKONOMİ NOBELİ

Yoksulluk savaşçıları

YAPILANDIRMA

Şirketler kurtarılacak

BÜYÜK şirketlerin bile borcunu ödeyememesi üzerine Türkiye Bankalar Birliği, Finansal Yeniden Yapılandırma uygulaması kararı aldı. Uygulamadan, 25 milyon TL ve üzeri kredi borcu bulunan büyük ölçekli şirketler yararlanabilecek. » 10de

MADENCİYE AİLE MORALI

SOMA maden faciasının ardından gereksiz olarak işten çıkarılan ve 5 yıldır tazminatın ödenmeyen madencilerin eylemi sürüyor. Ankara'ya yürüyüşleri Kırkağaç'ta durdurulan madencilerin jandarma barikatının önündeki oturma eylemine aileleri de destek veriyor. » 3de

HER ÇARŞAMBA
CUMHURİYET
MARMARA
OKUNUR

Cumhuriyet

ÇARŞAMBA 16 EKİM 2019 18. YIL 541. SAYI KURUCUSU YUNUS NADİ (1904-1945) BAŞKACILARI NAZİR NADİ (1945-1991) İLHAM SELÇUK (1992-2018)

FİYAT 26 TL KOTİ 3 TL

TÜP BEBEK TEDAVİSİ İÇİN BIRAKILDI, ELEKTRONİK KELEPÇE İHLAL EDİLDİ

Skandal FETÖ firar öyküsü

ESKİ HSYK tetik hakimi İbrahim Berber'in, FETÖ üyeliğinden 8 yıl 9 ay hapis cezası vardı. Berber'i 'tüp bebek tedavisi alabilmesi için' tahliye eden mahkeme, geçen mayısta

elektronik kelepçe sisteminin tamamen kesilmesi üzerine yakalama kararı çıkardı. Ancak Berber'in firar ettiği anlaşıldı. > ALICAN ULUDAĞ İZİ

15 TEMMUZ DAYANIŞMASI İÇİN KURULDU, ADRESİNDE YOK

Para da kayıp vakıf da

15 TEMMUZ dayanışma kampanyasında toplanan 309 milyon TL'nin değerlendirileceği vakıf resmi adresinin boş olduğu ortaya çıktı. Vakıf

ın hiçbir zaman verilen adreste bulunmadığı belirlendi. Kampanyanın sona erip ermediği de belli değil. CHP'li Murat Emir, konuyu Meclis gündemine taşıdı. > AHMET UÇALI 9'da

Putin'in Suriye Özel Temsilcisi, Türkiye ile Suriye'nin bakanlıklar üzerinden görüştüğünü açıkladı

Şam'a uzanan el

TÜRKİYE'YE DESTEK

CUMHURBAŞKANI Erdoğan, Azerbaycan'daki Türk Konsolü'nde Münbiç'ten Irak sınırına kadar olan bölgenin güvenli hale getirileceğini ve bölgeye Suriyelilerin dönceğini söyledi. Zirvenin sonuç bildirgesinde, Barış Pınarı Harekati'na destek karar yer aldı. > 5'te

DENKLEMLER DEĞİŞİYOR

TSK'NİN terör örgütü PKK/YPG'ye yönelik yürüttüğü Barış Pınarı Harekati, yalnız sahada değil diplomasiye de denklemleri değiştirdi. Kremlin'in Suriye Özel Temsilcisi Lavrentyev, Türkiye ile Suriye'nin Savunma ve Dışişleri bakanlıkları ile istihbarat servisleri üstünden gerçek zamanlı görüşmelerini açıkladı. > 7'de

'ÜST DÜZEY' İÇİN ERKEN

PROF. Mithat Çelikpala, Ankara-Şam diyalogunun şarjı olmadığını belirterek "Daha önce Cumhurbaşkanı 'kurumlar gerekirse görüşür' demişti. Türkiye büyük güçler arasında denge arayışı yerine Şam'a daha kalıcı ve etkin sonuçlar alabilir. Ancak üst düzeyde görüşme için daha erken" dedi. > MÜSEVİ HAYATSEVER 5'te

ÖFKELİ ABD, PENCE'İ GÖNDERİYOR

Yaptırım, tehdit, baskı

TSK'NİN Kuzey Suriye hareketına uluslararası tepkilerin tonu sertleşiyor. Bakanlar Akar, Soylu ile Dönmez'i yaptırım listesine alan ve ticaret anlaşmasını durduran ABD, Başkan Yardımcısı Pence'i Türkiye'ye gönderiyor.

ABD VE BM 'Sorumlu Türkiye'

ABD Savunma Bakanı Esper, "Olası savaş suçları ve büyüyen insanî kriz dahil, sonuçlarının tüm sorumluluğu Erdoğan'a atılır" dedi. BM, Kürt siyasetçi Halef'i öldürülmesine ilişkin Türkiye'den soruşturma talep etti. > 7'de

MÜNİB'TE TERÖR SALDIRISI: 2 ŞEHİT

TÜRKİYE'NİN Fırat'ın doğusunda başlatmış terör hedefleri vurulurken Rusya, Münbiç'te Suriye ordusunun kontrolü sağladığını duyurdu. Münbiç karsısında YPG'li teröristlerin top ve havanı saldırısında Üstteğmen Çelebi Bozbuğ ve Üzüm Onbaşı Mesut Çelik şehit oldu, 7 asker yaralandı. TSK karşılık verdi. En az 15 terörist öldürüldü. Kızıltepe'ye yönelik saldırıda da 2 yurttaş yaşamını yitirdi. > 7'de

ABD liderindeki koalisyon askerleri Münbiç'ten çıkarken, Suriye ordusu kente girdi. Rus askeri polislerin, Suriye'nin kuzeyinde hükümet güçleri ile Türk ordusunun keskin hattında devriye yaptığı bildirildi.

Son bir yılda 1 milyon 65 bin kişi işini kaybetti. İşsiz sayısı 7 milyona dayandı

Ümitsiz ve işsiz

TOPUZ, PARTİNİN BELLEĞİYDİ

CHP, Ali Abisini yitirdi

39 ÇOCUK KİME EMANETİ

KURS yöneticisi LÜ'nün cinsel istismarına uğrayan R.U., LÜ'nün, bir mahallede (ki) soyun mektebi çalıştırdığını, 4-6 yaş arasında 39 çocuğun kaçak kursta dini eğitim aldığını söyledi. > SEYHAN A. VİŞAR 3'te

TEMMUZ ayında işsizlik oranı 3.1 puanlık artış ile yüzde 13.9 seviyesine çıkarken işsiz sayısı 2019 Temmuz döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 1 milyon 65 bin kişi artarak 4 milyon 596 bin kişi oldu. "İş olma hemen çalışıyor" diyen 2 milyon 354 bin kişi eklenince, gerçek işsiz sayısı 6 milyon 950 bin kişiye çıkıyor.

İŞSİZLER ordusuna katılan her 100 kişiden 70'i daha önce iş sahibi olup işini kaybedenlerden oluştu. Genç işsizlik tarihi rekor kırarak yüzde 27.1 oldu. İş bulma ümidi olmayanlar da son bir yılda 523 bin kişiden 614 bin kişiye yükseldi. Üniversite mezunlarında işsizlik oranı yüzde 13.3'ten yüzde 14.2'ye çıktı. > 7'de

HDP'Lİ BAŞKANLARA GÖZALTİ

YANIN Erçiş esbaskenleri ile üç yöneticisi, Hakkari'nin Nusaybin, Hakkari ve Hakkari'nin Yüksekova ilçesi belediye esbaskenleri gözaltına alındı. Emniyet Müdürlüğü gözaltına alınan HDP'li başkanların haklarında soruşturma olduğu bilgisi verildi. > 5'te

ENDİŞE DUYDU

VW yatırımı askıya aldı

ALMAN otomotiv devi VW, yeni fabrikasını Türkiye'de kurma kararını ertelediğini duyurdu. VW sözcüsü, mevcut durumun şirket tarafından titizlikle takip edildiğini belirterek şirketin mevcut gelişmeleri endişeye le izlediğini kaydetti. > 10'da

KILIÇDAROĞLU SERT KONUŞTU

'Dış politikada yanlış sürüyor'

CHP lideri Kılıçdaroğlu, TSK Suriye'de mücadele yürütürken, Erdoğan'ın AKP'ye oy devşirme derdinde olduğunu söyledi. Kılıçdaroğlu, "Bir partinin çıkarları üzerine milli politika oluşturulmaz. ABD saat başı tehdit ediyor, 'Olası savaş suçlarından Türkiye sorumlu olacak' diyor, ses yok" dedi. > 4'te

AKŞENER: SÖZLERİNİZE DİKKAT EDİN

Askere selam Erdoğan'a uyarı

İYİ Parti lideri Akşener, Barış Pınarı'nda görevli askerlere selam göndererek, hareketi iç siyasete kullanan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a seslendi. Akşener, "Mehmetçik harekâtından size düşen farkındalıkları körüklemek değil, ortaklıkları güçlendirmektir" dedi. > 4'te

ŞİİR VE BARİŞ

ATAOL BİRBİRAHOĞLU 3'te

SEVGİLİ ARSİZ SİLAH EKONOMİSİ

MENİS SÖĞÜT 5'te

TIRRAKIN TAVİTİRLERİ

MUSTAFA BALYAZ 9'da

TÜRKİYE, YAPTIRIMLARLA NASIL MÜCADELE ETMELİ?

BARİŞ DOSTER 12'de

ALİ TOPUZ
VE ORHAN
BİRGİTİ
UGURLARKEN
» GÜLSÜN BİLGİHAN yed 7'de

Cumhuriyet

Cumhuriyet
TV
YOUTUBE'DA
Ücretsiz YAYINA
Başladı

PERŞEMBE 17 EKİM 2019 55. YIL SAYI 3048 KURUCUSU YUNUS NADİ (1904-1980) BAŞKAZANLARI NADİ NADİ (1904-1980) İLHAMİ SELÇUK (1990-2010) İYATİ 25 TL KİTCÖK 3 TL

HER PERŞEMBE CUMHURİYET KİTAP OKUNUR

CUMHURİYET KİTAP, BUGÜN YUNUS NADİ ÖDÜLLERİ ÖZEL SAYISIYLA GAZETENİZLE BİRLİKTE..

1946'dan bu yana düzenli verilen Yunus Nadi Ödülleri 74. yılında, Bu sayımızda ağırlıklı olarak 2019 yılı Yunus Nadi Ödülleri'ni kazananlarla, kitaplarını tanıtıyoruz.

ÖDÜL TÖRENİ YARIN İSTANBUL'DA

KAMUNUN BİNALARI DA YURT OLDU

Vakıflara üç yılda 168 milyon lira

KAMUYA ait mekânlara Kredi ve Yurtlar Kurumu yerine vakıflara verildi, yetmedi, üstüne kaynak aktarıldı. Vergi muafiyeti tanıyan vakıflar ve kamu yararına çalışan derneklerde barınan öğrencilere, beslenme ve barınma yardımları son üç yılda 168 milyon liraya ulaştı.

YARDIM adı altında kaynak aktarımına tepki gösteren CHP'li Engin Altay, "Kamu kurumları, TÜRGEV, TÜGVA ve ENSAR gibi vakıflara veriliyor. Devlet yurtlarına başvuran öğrenciler yer bulamazken, vakif yurtlarında kalanlara ayrıca barınma ve beslenme yardımı veriyor" dedi. » 12ae

İki duayen uğurlanıyor

CHP'DE üst düzey görevlerde bulunan, eski bakan ve gazetecinin eski yazarlarından 92 yaşında hayata veda eden Orhan Birgit ile eski bakan Ali Topuz, bugün 10.00'da Kadıköy Süreyya Operası'nda düzenlenecek törenle ve Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Camisi'nde kılınacak öğle namazı sonrasında toprağa verilecek. » 7de

CHP'NİN İKİ KÖKLÜ ÇINARI » ALEV COŞKUN 2de

İMİZLAR TOPLANDI TBB'de genel kurul süreci

EKSEN kayması eleştirilerine hedef olan Türkiye Barolar Birliği (TBB) Başkanı Metin Feyzioğlu'na karşı barolar ilk adımı attı. Seçimli olağanüstü genel kurul için gerekli olan 10 barodan imza çıktı. Gözler TBB Yönetim Kurulu'na çevrildi. » 4te

TIYATRO
ÖDÜLLERİ ŞENSOY
VE DENİZ'E » 10te

76 BİNDEN FAZLA AİLE YARARLANACAK

Çocuklar için 'Halk Süt' yolda

İBB Başkanı İmamoğlu, seçen vaatleri arasında bulunan "Halk Süt" projesini hayata geçirdi. İmamoğlu, tüm ilçelerde ihtiyaç sahibi çocuklara süt ulaştıracağını belirterek "Benim, en büyük projem çocuklardır, çocuklarımızın gelişimidir, eğitimidir, sağlığıdır, mutluluğudur. 76 binden fazla aileye haftada 2 litre süt desteği vereceğiz" dedi. » LAYDA KAYA 4te

YAVAŞ: KENT EKONOMİSİ AYAGA KALKACAK » 4te

ABD'li üst düzey heyet 'harekâtı sonlandırma' çağrısı yapmak için Türkiye'ye geldi. 'Görüşmem' diyen Erdoğan geri adım attı

'ATEŞKES' ÇIKARMASI

UZMANLARA GÖRE İKİ ÜLKE AYRI NOKTALARDA

'ABD, Türkiye'yi açıkta bıraktı'

EMEKLİ Büyükelçi Özülker, Ankara'daki görüşmelerden uzlaşma çıkmayacağını belirterek "Başar Pınarı, Cenevre'de Türkiye'nin elini güçlendirdi" dedi. Emekli Kumay Albay Talpa, NATO ile Türkiye'nin hareket eden ABD'nin Münbiç'ten çekilmesiyle Türkiye'yi taca çıkardığını söyledi. » HÜSEYİN HAYATSEVER, SENA YAŞAR 9da

BAŞKENTTE KRİTİK TEMASLAR

TÜRKİYE'NİN terör örgütü PKK/YPG'ye karşı yürüttüğü Barış Pınarı Harekâtı sürerken, diplomasi ayağı tokeziyor. Ankara'nın çelişkili açıklamaları ile Washington'ın tehditlerinin arttığı bir dönemde, ABD Başkan Yardımcısı Pence ve Dışişleri Bakanı Pompeo'nun yer aldığı heyet, Türkiye'ye gelecek "ateşkes" çağrısı yapacak.

DİPLOMASİ GELGİTLERİ

"ATEŞKES" ve "Münbiç" konusunda ağır değiştiren Erdoğan, ABD heyetiyle görüşmeyeceğini söyledi. Ancak 1 saat sonra görüşmenin yapılacağı açıklandı. Erdoğan, AKP grup toplantısında da Arap Birliği ve Avrupa'ya sert tepki gösterdi. Dünyaya "Madem teröristleri seviyorsunuz, hemen güvenli bölgeden çıkarm" teklifini yaptı. » 5 ve 8de

ŞEHİTLERE YÜREK YAKAN VEDA

FIRAT'IN doğusunda sürdürülen "Başar Pınarı Harekâtı"nda şehit olan Piyade Üstğöçmen Çelebi Bozbuğ (27) memleketi Kırıkkale'de, şehit Piyade Uzman Onbaşı Mesut Çelik (28) ise memleketi Adıyaman'da gözyaşları içinde toprağa verildi.

TERÖRİSTLERCE düzenlenen havanlı saldırıda şehit olan Piyade Onbaşı Mesut Çelik için yapılan törene, şehidin amcasının oğlu Mehmet Çelik (17) giydiği askeri üniforma ile katıldı. Törenin ardından bir grup, terör lanetleyen sloganlar attı. » 9da

Bankanın ambargoyu deldiği suçlamasını ABD silah olarak kullandı

Halkbank kartı

ABD Hazine Bakanlığı'nın yaptırım kararlarını duyurmasının ardından bir haber de Manhattan Federal Mahkemesi'nden geldi. Federal savcılar, İran'a yönelik yaptırımların delinmesi, kara para aklama ve dolandırıcılık suçlarından Halkbank hakkında iddianame hazırladı.

HALKBANK iddianamesinde "Halkbank'ın üst yönetimi yüksek düzeyli Türk hükümet yetkilileri tarafından desteklenildi ve korundu" ifadeleri kullanıldı. Açıklama üzerine bankanın hisse fiyatı, dün borsada yüzde 7,22 düştü. Dolar yükselerek 5,93'e kadar çıktı. » 7de

CHP'Lİ VEKİLLERE SUNUM

Neo-Osmanlıcı politika çıktı

CHP Meclis Grubu'na bilgi veren Genel Başkan Yardımcısı Ünal Çeviköz, "diplomasisizlik diplomasisizlik" Türkiye'yi yalnız bıraktığını belirtti. Çeviköz, AKP'nin neo-Osmanlıcı politikasının çıktığını söyledi. » MAHMET UÇALU 4te

DİŞİŞLERİ: TEMAS YOK

RUSYA'NIN açıklamalarını doğrulamayan Dışişleri Bakanlığı kaynaklıdır. "Suriye ile Dışişleri Bakanlığı üzerinden görüşme yapılması söz konusu değil" dedi. » HÜSEYİN HAYATSEVER 8de

VER MEHTERİ
» YAZGILI ALDOĞAN 5te
GEREĞİNİ YAPIN
» ORHAN BURSALI 9da
BARIŞI ANIMSAMAK
» ENVER AYSEVER 7de
SURIYE SORUNU
» MUSTAFA BALBAY 9da
'CUI BONO'
» ERGİN YILDOĞLU 8de
KÜRT 'KARTI'
» MEHMET ALİ GÜLLER 12de
NEFRET NE ZAMAN EKİLDİ
» ZEYNEP ORAL 13te

SAHADA ŞİDDETİLİ ÇATIŞMALAR

Başar Pınarı Harekâtı'nda birinci hafta geride kalkan Tel Abyad ile Hesulayn kısımlarında şiddetli çatışmalar yaşanıyor. Harekâtta etkilis hale getirilen terörist sayısının 637'ye çıktığı açıklandı. Rus ve Suriye askerlerinin Kobani sınırına ulaştığı ileri sürüldü. » 9da